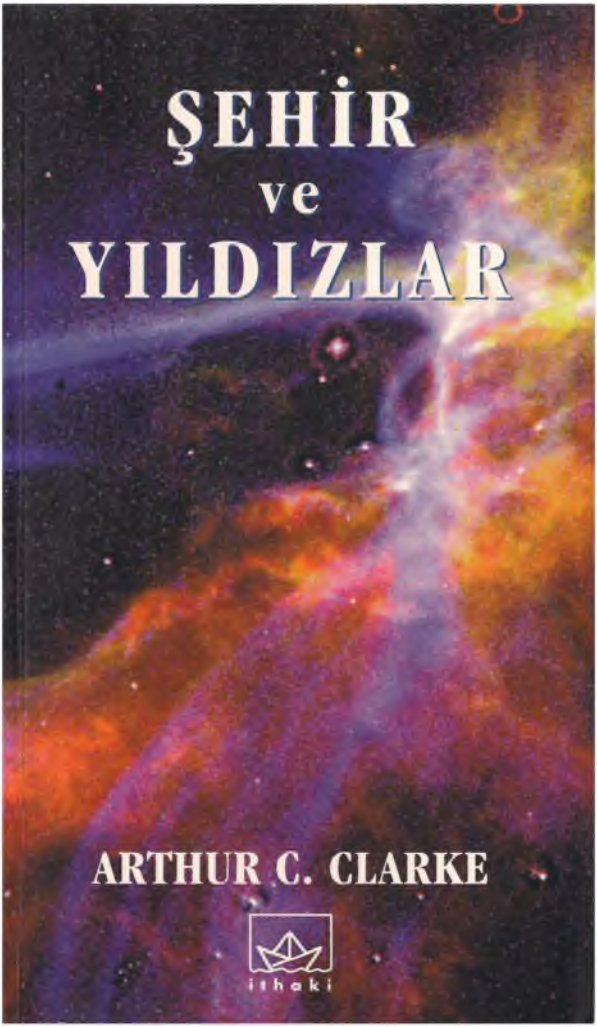

ŞEHİR
ve
YILDIZLAR
ARTHUR C. CLARKE
ithaki

ARTHUR C. CLARKE

1917'de İngiltere'de, Somerset'te doğdu. King's Koleji'ni fizik ve matematik dallarında birinci olarak bitirdi. British Interplanetary Society'nin eski başkanı, Academy of Astronautics, Royal Astronomical Society ve başka birçok bilimsel organizasyonun üyesidir. 2. Dünya Savaşı'nda Kraliyet Hava Kuvvetleri subayı olarak ilk kez radar yoluyla kör iniş yaptırma denemelerinde görev aldı. Bilimkurgu olmayan tek romanı *Glide Path* bu çalışmalar hakkındadır.

Elli kitap yazmış, bu kitaplar otuzun üzerinde dile çevrilmiş ve yirmi milyondan fazla satmıştır. "Rama"larla bütün büyük bilimkurgu ödüllerini almıştır.

1945'te iletişim uydularını icat etmesi, Clarke'a aralarında Marconi Uluslararası Dostluk Ödülü, Franklin Enstitüsü'nden bir altın madalya ve Londra King's Koleji Dostluk Ödülü'nün de bulunduğu birçok ödül kazandırdı.

İthaki

Edebiyat -32
Bilimkurgu -20
Şehir ve Yıldızlar
Arthur C. Clarke
ISBN 975-6902-35-3

Özgün Adı: The City and The Stars/Arthur C. Clarke
Çeviri: Ardan Tüzünsoy

© Bu çevirinin yayın hakları İthaki Yayınları'na aittir.

Yayına hazırlayan: Gamze Sarı
Kapak Tasarımı: İyi Fikir Tasarım Ofisi-Füsun Altıner
Teknik Hazırlık: Penguen Kitap Kaset Bas. Yay. Ltd. Şti.
Kapak ve iç baskı: Kitap Matbaacılık
Cilt: Fatih Mücellit

1. Baskı İstanbul, Aralık 1999

İthaki Yayınları
Caferağa Mah. Sakızgülü Sk. 33/2 Kadıköy 81300 İstanbul
Telefon: 0 216 348 36 97 Faks: 0 216 338 26 33

ŞEHİR VE YILDIZLAR

Arthur C. Clarke

Çeviri:
Ardan Tüzünsoy

Bu hikâyenin birçok
versiyonunu sabırla dinleyen
Val Cleaver ile Johnnie
Maxwell'in anısına

ÖNSÖZ

Aşağıda, ilk romanım *Against the Fall of Night*'ı okumuş ve elinizdeki çalışmadaki malzemenin bir kısmını hatırlayacak olanlar için kısa bir açıklama yapılmıştır.

Against the Fall of Night'a 1937'de başlanmış ve dört beş eskizden sonra 1946'da tamamlanmıştı; ancak yazarın elinde olmayan bazı nedenlerden dolayı, kitabın yayınlanması birkaç yıl gecikmişti. Bu çalışma iyi karşılanmış olsa da, bir ilk romanda bulunan hataların birçoğuna sahipti ve yıllar geçtikçe kitap hakkındaki tatminsizliğim sürekli arttı. Bunun yanında, hikâye ilk tasarlandığından beri geçen yirmi yıldaki bilimsel ilerlemeler orijinal fikirlerin birçoğunun saflık gibi görünmesine neden oldular ve önümüze kitap ilk planlandığında hayal bile edilememiş ufuklar ve olasılıklar açtılar. Özellikle enformasyon teorisindeki belli gelişmeler insanların hayatında atom enerjisinin başlatmakta olduğundan bile daha önemli devrimler yaptılar ve ben de bunları yazmaya çalıştığım, ancak henüz yazamadığım kitaba dahil etmek istedim.

İngiltere'den Avustralya'ya yapılan bir deniz yolculuğu yarım kalmış işin başına oturmam için bir fırsattı; Büyük Mercan Kayalığı'na doğru yola çıkmadan hemen önce de bitirdim. Birkaç ayımı

uysallıkları şüphe götürür köpekbalıkları arasında dalarak geçireceğimi bilmek de işleri hızlandırmıştı. Hiçbir şeyin insanın aklını ertesi sabah asılacağını bilmek kadar yatıştıramayacağını söyleyen Doktor Johnson belki haklıdır, belki de değildir, ama şahsen ben Kayalıklar'dan dönemeyeceğim düşüncesinin kitabın tam o sırada tamamlanmasında başlıca neden olduğuna şahitlik edebilirim ve yirmi yıldır peşimde olan hortlak da nihayet def edildi.

Elinizdeki çalışmamın yaklaşık dörtte birlik bir bölümü *Against the Fall of Night*'da yer almıştı; ancak önceki kitabı okumuş olanların bile bunu kelimenin tam anlamıyla yeni bir kitap olarak göreceklerine inanıyorum. Bu olmasa bile, en azından bir yazara düşüncelerini değiştirme hakkını bağışlayacaklarını umuyorum. Onlara bunun Yeryüzü'nün uzun şafağındaki ölümsüz Diaspar şehri hakkındaki son sözüm olduğu konusunda söz veriyorum.

ARTHUR C. CLARKE
Londra, Eylül 1954–S.S. Himalaya–
Sydney, Mart 1955

1987 Baskısının Girişi

Şehir ve Yıldızlar'ın otuz yıldır sürekli baskıda olması ve tüm "en iyi" bilimkurgu romanları listelerinde sürekli yer alması beni büyük ölçüde tatmin ediyor. (Bunun karşıtı olan örnekler hoşnutlukla karşılanmayacaktır.)

Gelişinin habercisi olan *Against the Fall of Night* da hâlâ basılmakta. Birkaç yıl önce bu durum dostum olan bir psikiyatrist bayanın oldukça mahcup olmasına neden olmuştu.

Kendisi de bir okurum olan bir hastasını muayene ediyormuş. (Bu durumun hastasının sorununun bir parçası olmadığına dair beni özellikle temin etti.) Okudukları son romanın konusunu tartışmaya başlamışlar ve detaylar konusunda tamamen karşıt görüşleri olduğunu anlamışlar. Hatta hasta hatırladığı hikâyenin öyle berrak ve anlaşılır bir açıklamasını yapmış ki, doktor –ki o her şeyin oldukça farklı olduğuna eminmiş– kimin tedaviye ihtiyacı olduğu konusunda tereddüte düşmüş.

Elbette ki psikiyatristin *Şehir ve Yıldızlar*'ı, hastanın da *Against the Fall of Night*'ı okuduğu ve ikisinin de diğer romanın varlığından haberi olmadığı sonunda ortaya çıkmış. Böyle bir durum trajik sonuçlara yol açabileceğinden, o günden beri, her iki kitaba da çapraz başvurular eklemeye özen gösterdim.

Bu hikâye bir milyar yıldan daha uzak bir gelecekte geçiyor, ama bilgisayar teknolojisi şimdiden bana yetişti sayılır. İnteraktif video oyunları oynamış olanlar, "Beyaz Solucanlar Mağarası" nda kendilerini evlerinde gibi hissedecekler. Hatta Trillium Şirketi kısa bir süre önce *Rama ile Buluşma*'dan böyle bir oyun yapmıştı. ("Zor kararlar vermeniz gerekecek –hem de çok. Ve çok çalışmanız gerekecek, çünkü Rama'da fazla kalırsanız, eve dönmeniz imkânsız olacaktır...") Bir kez daha, gerçekleşen bir kehanetin içinde olduğumu hissediyorum.

Ama bu hikâyenin en son sayfasında bir "kehanet" daha var ki, doğruluğunu ya da yanlışlığını ne ben ne de başka bir insan asla bilemeyeceğiz:

> Günün birinde Kara Güneş'in enerjileri tükenecek ve o mahkumunu serbest bırakacak. Ve o zaman, Evren'in ucunda, zaman durmaya hazırlanırken, Vanamonde ve Çılgın Akıl, yıldızların cesetleri arasında karşılaşmak zorunda kalacaklar.

Üzerinden yarım ömür süresi geçmesine rağmen bu sözcükleri benim dışımda bir şeyin yazdırdığını hâlâ hatırlıyorum ve bugün bile ensemdeki tüyleri diken diken ediyorlar...

Daha birkaç gün önce son derece bilgili bir okurumdan, modern kozmolojinin en beklenmedik sonuçlarından birini neredeyse yirmi yıl öncesinden tahmin ettiğime dikkat çeken bir mek-

tup aldım. Sözünü ettiğim "Kara Güneş" tabii ki bir kara delik (1960'lardan önce bu terim kullanılmıyordu) ve 1974'te Stephen Hawking tam düşündüğüm gibi kara deliklerin kalıcı olmadıklarını ve "ölebildiklerini" keşfetti. (Teknik bir dille konuşmak gerekirse, kuantum tüneli ile "buharlaşıyorlar.") Ve daha sonra (yeterince beklerseniz) aklınıza gelecek her şeyi saçan bilgi verici beyaz gürültü kaynaklarına dönüşebiliyorlar. Buna Çılgın Akıllar da dahil...

Bundan kendime bir pay çıkarmıyorum, ama bilgi kaynağım John Henry Evans'a burada teşekkür ediyorum. Kendisi iltifat dolu sözlerle devam ediyor: "Beni bir sonraki romanınızda bir karakter yaparsanız her türlü telif hakkından vazgeçeceğim, hatta bu 'narkotik bebek maması kaçıran gezegenlerarası bir bitnik' olsa bile."* Not alınmıştır...

Kozmik hayvanat bahçesinde de yeni bir yaratığı tahmin ettim mi –hatta açıkladım mı– diye merak etmekten de kendimi alamıyorum. Günümüz astronomlarının evreni, çok değil bir nesil önce sanılandan çok daha şiddetli ve egzotik bir yer. En şaşırtıcı özelliklerinden biri de, galaksilerin kalplerinden fırlayıp binlerce ışık yılı uzaklara yayılan çok yoğun enerji ışınları.

"Yıldız Savaşları" mı? Umalım ki olmasın. İşte bir alternatif.

---

* Bay Evans yazılarımı benden daha iyi tanıyor. Bu öyle belirsiz bir alıntı ki, yerini belirtemiyorum.

Burada, Galaksi'nin ucunda toplanmışlardı, aralarında onca yoğunluk ve çağlar boyu ulaşamayacakları amaç vardı.

Hayal gücüne sığmayacak bir filo oluşturmuşlardı. Amiral gemileri güneşler, en küçük araçları gezegenlerdi. Tüm güneş sistemleri ve sayısız dünyalarıyla bütün bir küresel topluluk sonsuzluğa doğru fırlatılmak üzereydi.

Uzun ateş hattı yıldızdan yıldıza atlayarak evrenin kalbini delip geçti. Bir anlık zamanda bin güneş ölmüş, enerjileriyle Galaksi'nin ekseni boyunca müthiş bir hızla ilerleyen ve şimdi de uçurumun dibine geri çekilmekte olan dev şekli beslemişlerdi. (24. Bölüm)

Bütün bu alıntılar için özür dilerim. *Şehir ve Yıldızlar* birçok nedenden dolayı yıllar boyunca benim en sevilen kitabım olmuştu.

Artık onunla vedalaşma zamanı.

ARTHUR C. CLARKE
Colombo, Sri Lanka
31 Ağustos 1986

Şehir çölün bağrında parıldayan bir mücevher gibi yatıyordu. Bir zamanlar değişimi ve başkalaşımı bilirdi, ama artık Zaman bunları silmişti. Çölün yüzünde gece ve gündüz geçip gidiyordu, ama Diaspar sokaklarında vakit hep öğleden sonraydı ve asla karanlık olmazdı. Uzun kış geceleri Yeryüzü'nün zayıf havasında kalmış son nemi dondurarak çölü kırağıyla kaplayabilirdi, –ama şehir ne sıcağı ne de soğuğu bilmezdi. Dış dünyayla hiçbir bağlantısı yoktu; kendi içinde bir evrendi.

İnsanoğlu daha önce de şehirler inşa etmişti, ama böylesini asla. Bazıları yüzlerce, bazıları binlerce yıl ayakta kalmışlardı, sonunda Zaman isimlerini bile silip süpürmüştü. Yalnızca Diaspar kendini ve koruduğu her şeyi çağların ağır ağır aşındırmasına, eskimenin tahribatına ve pasın çürütmesine karşı savunarak Sonsuzluğa meydan okumuştu.

Şehrin inşa edilmesinden bu yana, Yeryüzü'nün okyanusları ölmüş ve tüm gezegeni çöller kaplamıştı. Son dağlar da rüzgârlar ve yağmurla aşınarak toza dönüşmüştü ve dünya yenilerini çıkaramayacak kadar yorgundu. Şehrin umurunda

değildi; Yeryüzü yıkılsa bile Diaspar kendisini yapanların çocuklarını korur, zaman akıp giderken onlara ve hazinelerine bakardı.

Birçok şeyi unutmuşlardı, ama bunun farkında değillerdi. Onlar çevrelerine, çevreleri de onlara mükemmel bir uyum sağlamıştı, –çünkü birlikte tasarlanmışlardı. Şehrin duvarlarının ötesinde olanlar onları ilgilendirmiyordu; bu akıllarından çıkarılmıştı. Var olan, ihtiyaç duydukları, hayal edebildikleri tek şey sadece Diaspar'dı. İnsanoğlunun bir zamanlar yıldızlara hakim olmuş olmasının onlar için hiçbir anlamı yoktu.

Yine de eski mitler bazen canlanır ve onları rahatsız eder, onlar da İmparatorluk efsanelerini, Diaspar'ın genç olduğu ve çok sayıdaki güneşlerle yapılan ticaret sayesinde ayakta durduğu günleri huzursuzca hatırlarlardı. Eski günleri geri getirmek istemiyorlardı, ebedi güzlerinde rahattılar çünkü. İmparatorluğun zaferleri geçmişe aitlerdi ve orada kalabilirlerdi –çünkü İmparatorluğun sonunun nasıl geldiğini hatırlıyorlardı ve İstilacıları düşününce kemikleri uzayın serinliğiyle ürperiyordu.

Sonra yine şehrin dirimine ve sıcaklığına, başlangıcı çoktan yitmiş, sonu ise daha da uzak olan uzun altın çağa dönüyorlardı. Böyle bir çağı başkaları da düşlemişler, ama sadece onlar ulaşabilmişlerdi.

Aynı şehirde yaşayıp, mucizevi bir şekilde hiç değişmeyen aynı caddelerde yürürlerken bir milyar yıldan uzun bir zaman geçip gitmişti.

1

Beyaz Solucanların Mağarası'ndan çıkmak için saatlerce uğraşmışlardı. Şimdi bile, soluk renkli canavarların birkaçının peşlerinde olmadığından emin olamıyorlardı –ve silahlarının enerjisi tükenmek üzereydi. Kristal Dağ'ın labirentlerindeki esrarengiz rehberleri olan havada süzülen ışıktan ok, ileride onlara işaret ediyordu. Daha önce defalarca yaptığı gibi onları daha da korkunç tehlikelere sürükleyebilirdi, yine de onu izlemekten başka seçenekleri yoktu.

Alvin arkadaşlarının tümünün hâlâ kendisiyle olup olmadıklarını görebilmek için arkasına baktı. Alystra hemen arkasındaydı, maceraları başladığından beri müthiş dehşetler ve güzellikler sunmuş olan, soğuk, ancak devamlı yanan ışık küresini taşıyordu. Soluk beyaz ışık dar koridoru dolduruyor, duvarlardan yansıyordu; enerjisi yettiği sürece nereye gittiklerini görebilir ve gözle görülür tehlikeleri fark edebilirlerdi. Ama Alvin çok iyi biliyordu ki, bu mağaralardaki en büyük tehlikeler görülebilir olanlar değillerdi.

Alystra'nın arkasından projektörlerinin ağırlığıyla boğuşan Narrillian ve Floranus geliyordu. Alvin bir an için o projektörlerin neden o kadar ağır olduklarını düşündü, yanlarına yerçekimi yok edicileri verilse çok daha basit olurdu. En

umutsuz maceraların ortasında bile hep böyle şeyler düşünürdü. Aklından böyle düşünceler geçtiğinde sanki gerçekliğin yapısı bir an için aralanır ve duyuların dünyasının ötesinde tamamen farklı başka bir dünya görür gibi olurdu...

Koridor boş bir duvarda son buluyordu. Ok onlara yine ihanet mi etmişti? Hayır –daha yaklaşırlarken kaya dağılıp toza dönüşmeye başladı. Sivri bir metal kargı dönerek duvarı deldi ve hızla genişleyerek dev bir vidaya dönüştü. Alvin ve arkadaşları geri çekilip makinanın yolunu açarak mağaraya girmesini beklediler. Yeraltı aracı, taşa sürtünen metalin sağır edici gıcırtısıyla –şüphesiz Dağın tüm girintilerinde yankılanmış ve kâbus yaratıklarını uyandırmıştı!– duvarı yıkıp yanlarına gelerek durdu. Büyük bir kapı açıldı ve Callistron belirdi; bağırarak acele etmelerini söylüyordu. (Alvin, "Niye Callistron?" diye merak etti. "Onun ne işi var burada?") Bir an sonra güvendeydiler ve makine bir anda hareket ederek yeryüzünün derinliklerindeki yolculuğuna başladı.

Macera sona ermişti. Az sonra her zaman olduğu gibi evlerinde olacaklar ve tüm harikaları, dehşeti ve heyecanı arkalarında bırakacaklardı. Yorgun ve memnundular.

Alvin zeminin eğiminden yeraltı aracının yeryüzünün içine doğru ilerlediğini anlamıştı. Callistron ne yaptığını biliyordu herhalde ve bu da eve giden yol olmalıydı. Yine de çok yazıktı...

Birdenbire, "Callistron," dedi, "neden yukarı çıkmıyoruz? Kimse Kristal Dağ'ın gerçekte neye benzediğini bilmiyor. Dağın eteklerinde bir yerden dışarı çıkmak, gökyüzünü ve çevresindeki tüm bölgeyi görmek ne kadar harika olurdu. Yeraltında yeterince kaldık."

Her nasılsa daha söylerken bile bu sözlerin yanlış olduklarını biliyordu. Alystra boğuluyormuş gibi bir çığlık attı, yeraltı aracının içi bir cismin suyun içinden görünüşü gibi dalgalandı ve çevresini saran metal duvarların ardında ve ötesinde Alvin bir kez daha o diğer evreni görür gibi oldu. İki dünya çelişiyor gibiydi, önce biri sonra diğeri baskın çıkıyordu. Sonra çok ani bir şekilde hepsi bitiverdi. Bir kırılma, yırtılma hissi –ve rüya sona ermişti. Alvin yine Diaspar'da, her zamanki odasındaydı, yerçekimi alanı onu katı maddenin yaralayıcı temasından koruduğu için yerden yarım metre kadar yukarıda duruyordu.

Tekrar kendisiydi. *Bu* gerçekti –ve bundan sonra ne olacağını çok iyi biliyordu.

İlk ortaya çıkan Alystra idi. Rahatsız olmaktan çok üzülmüş gibiydi, çünkü Alvin'e sınılsıklam aşıktı.

Maddeleştiği duvardan ona bakarak üzüntüyle, "Ah, Alvin!" diye çıkıştı. "Öyle heyecanlı bir maceraydı ki! Bozmak zorunda mıydın sanki?"

"Üzgünüm. Niyetim bu... sadece iyi bir fikir olduğunu düşünmüştüm..."

Sözü Callistron ve Floranus'un aynı anda gelmesiyle kesildi.

Callistron, "Şimdi beni dinle, Alvin," diye başladı. "Üçüncü defadır bir sagayı bozuyorsun. Dün Gökkuşakları Vadisi'nin dışına tırmanmak isteyerek düzeni bozdun. Önceki gün de keşfettiğimiz zaman kesitinden Başlangıca dönmeye çalışarak her şeyi mahvettin. Kurallara uymayacaksan tek başına gitmen gerekecek."

Floranus'u da alarak öfkeyle uzaklaştı. Narillian hiç ortaya çıkmadı; herhalde olanlar iyice sabrını taşırmıştı. Yalnızca Alystra'nın hüzünle Alvin'e bakan görüntüsü kalmıştı.

Alvin yerçekimi alanını açtı, ayağa kalktı ve maddeleştirdiği masaya doğru yürüdü. Üzerinde bir kase egzotik meyve belirdi –istedikleri yiyecekler bunlar değildi, zira kafası karışınca düşünceleri dağılmıştı. Hatasını belli etmemeye çalışarak meyvelerden en tehlikesiz görünenini aldı ve temkinlice emmeye başladı.

Sonunda Alystra, "Eh," dedi, "ne yapacaksın?"

Biraz küskün bir ifadeyle, "Elimde değil," dedi. "Bence kurallar saçmalık. Hem bir sagadayken nasıl hatırlayabilirim ki? Sadece doğal biçimde davranıyorum. *Sen* dağa bakmayı istemedin mi?"

Alystra'nın gözleri korkuyla büyüdü.

"Bu dışarı çıkmak demek!" diyerek yutkundu.

Alvin daha fazla tartışmanın faydasız olduğunu biliyordu. Onu dünyasının tüm insanlarından

koparan ve hayal kırıklığıyla dolu bir hayata mahkum edebilecek olan engel karşısındaydı. Her zaman dışarı çıkmayı istiyordu, hem gerçekte hem de düşlerinde. Ancak Diaspar'daki herkes için "dışarısı" yüzleşemeyecekleri bir kabustu. Mümkünse bundan hiç sözetmezlerdi; kötü ve şeytani bir şeydi. Nedenini öğretmeni Jeserac bile söylemezdi.

Alystra şaşkın ama yumuşak bakışlarla hâlâ onu izliyordu. "Mutsuzsun, Alvin," dedi. "Diaspar'da kimse mutsuz olmamalı. Haydi geleyim de konuşalım."

Alvin kabaca başını salladı. Bunun nereye varacağını biliyordu ve o anda yalnız kalmak istiyordu. İki misli hayal kırıklığına uğrayan Alystra'nın görüntüsü kayboldu.

Alvin on milyon kişilik bir şehirde gerçekten konuşabileceği kimsenin olmadığını düşündü. Eriston ve Etania ona kendilerince düşkündüler, ama vasilik dönemleri sona eriyordu ve onun kendi eğlencelerini ve hayatını yönlendirmesine izin veriyorlardı. Son birkaç yıldır standart kalıplara aykırılığı giderek belirginleştikçe sık sık ebeveynlerinin üzüldüklerini hissetmişti. Kendisi yüzünden değil –bununla yüzleşip savaşabilirdi belki– yirmi yıl önce Yaratılış Merkezi'nden çıktığında şehirdeki milyonlarcasının arasından onu seçmelerine neden olan berbat şansları yüzünden.

Yirmi yıl. İlk anı, duyduğu ilk sözcükleri hâlâ hatırlıyordu: "Hoşgeldin, Alvin. Ben Eriston, baban olmak üzere atandım. Bu da annen, Etania." Sözcükler o zaman hiçbir şey ifade etmemişti, ama aklı onları eksiksiz kaydetmişti. Başını eğip vücuduna baktığını hatırlıyordu; şimdi birkaç santim daha uzundu, ama doğum anından o ana kadar pek de değişmemişti. Dünyaya neredeyse tam bir yetişkin olarak gelmişti ve bin yıl sonra onu terk etme zamanı gelene kadar boyu dışında da fazla değişmeyecekti.

O ilk anıdan önce hiçbir şey yoktu. Belki bir gün o hiçlik geri gelirdi, ama bu duygularını etkileyemeyecek kadar uzak bir düşünceydi.

Aklını yine doğumunun esrarına çevirdi. Günlük yaşamındaki tüm diğer şeyleri de yaratan güçler ve etkiler tarafından bir anda yaratılmış olmak Alvin'e garip gelmiyordu. Hayır, esrarengiz olan bu değildi. Hiçbir zaman çözemediği ve kimsenin de açıklamadığı sır, benzersiz oluşuydu.

Benzersiz. Sözü de, olması da garip, hüzünlüydü. Kendisi için böyle dendiğinde –dinlemediğini sandıkları zamanlarda bunu sık sık duymuştu– sanki kendi mutluluğundan da fazlasını tehdit eden uğursuzluklar ifade ederdi.

Anne babası, öğretmeni, tanıdığı herkes uzun çocukluğunun masumiyetini korumak istercesine onu gerçeklerden sakınmaya çalışmıştı. Hile ya-

kında sona erecekti; birkaç gün sonra tam bir Diaspar vatandaşı olacak ve bilmek istediği hiçbir şeyi ondan saklayamayacaklardı.

Örneğin, neden sagalara uyum sağlayamıyordu? Şehirdeki binlerce çeşit eğlence arasında en popüleri bunlardı. Bir sagaya girdikten sonra, Alvin'in arada bir denediği ilkel zamanların kaba eğlencelerinde olduğu gibi sadece basit bir gözlemci olmazdınız. Seçme yetisi olan (ya da görünüşte olan) aktif bir katılımcı olurdunuz. Serüvenlerinizin hammadesi olan olaylar ve ortamlar unutulmuş sanatçılar tarafından önceden hazırlanmış olabiliyorlardı, ama geniş bir çeşitliliğe imkân tanıyacak kadar esneklik de vardı. Arkadaşlarınızla bu hayalet dünyalara gidebilir, Diaspar'da bulunmayan heyecanları arayabilirdiniz –ve hayal devam ettiği sürece gerçekten ayırt edilmesi mümkün değildi. Zaten kim Diaspar'ın da bir rüya olmadığından emin olabilirdi ki?

Hiç kimse şehir başladığından beri tasarlanmış ve kaydedilmiş olan sagaları tüketemezdi. Tüm duygulara hitap ediyorlardı ve sonsuz çeşitlilikte numaraları vardı. Bazıları –çok genç yaştakiler arasında popüler olanlar– basit serüven ve keşif dramalarıydı. Bazıları sadece psikolojik durumları keşfederken bazıları da daha gelişmiş zihinlere en büyük zevki sunan mantık ve matematik egzersizleriydi.

Ancak sagalar arkadaşlarını tatmin etseler de

Alvin'de bir eksiklik hissi uyandırıyorlardı. Bütün o renklerine ve heyecana, sayısız mekan ve konularına rağmen eksik olan bir şey vardı.

Sagaların hiçbir yere varmadığına karar verdi. Hep çok dar tuvaller üzerine çizilmişlerdi. Muhteşem görüntüler, ruhunun özlem duyduğu hareketli manzaralar yoktu. En önemlisi, eski insanların maceralarının geçtiği o uçsuz bucaksız yerden –yıldızlarla gezegenler arasındaki parlak boşluktan– eser yoktu. Diaspar'ın tüm vatandaşlarına hükmeden garip fobi sagaları tasarlayan sanatçılara da bulaşmıştı. Başkalarının yerine geçerek yaşanan maceraları bile kapalı mekanlarda, yeraltı mağaralarında, ya da dünyanın geri kalanını dışarıda bırakan dağlarla çevrili küçük, düzgün vadilerde geçmek zorundaydı.

Bunun bir tek açıklaması vardı. Çok uzun zaman önce, belki Diaspar bile kurulmadan önce, İnsanoğlunun merak ve hevesini kırmakla kalmayıp, onu yıldızlardan evine, Yeryüzü'nün son şehrinin küçük, kapalı dünyasına çekilmeye iten bir şey olmuştu. Evrenden elini eteğini çekmiş ve Diaspar'ın yapay rahmine dönmüştü. Onu bir zamanlar Galaksi'ye ve ötesindeki sis adalarına süren yakıcı, bitip tükenmez dürtü tamamen ölmüştü. Sayısız çağlar boyu Güneş Sistemi'ne tek gemi girmemişti; orada, yıldızların arasında İnsanoğlunun torunları hâlâ imparatorluklar kuruyor ve güneşler tüketiyor olabilirlerdi –Yeryüzü'nün

bundan haberi yoktu, umurunda da değildi.

Yeryüzü'nün değildi. Ama Alvin'in umurundaydı.

2

Alvin hayalleriyle boğuşurken oda renk dalgalarının üzerinde bir çekilip bir aktığı parlak duvar dışında karanlıktı. Desenin bir kısmı onu memnun etmişti; denizden süzülerek çıkan dağların hatlarına aşık olmuştu. O yükselen kıvrımlarda bir güç ve gurur vardı; onları uzun süre incelemiş ve görselleştiricinin hafıza ünitesine kaydetmişti, böylece o resmin geri kalanı üzerinde oynarken korunmuş olacaklardı. Yine de bir şeyi gözden kaçırıyordu, ama ne olduğunu da bilmiyordu. Makine aklında gezinen şekilleri okuyup duvarın üzerinde maddeleştirmeye çalışırken boşlukları defalarca doldurmaya çalışmıştı. Bir faydası yoktu. Çizgiler bulanık ve belirsiz, renkler karışık ve cansızdı. Ressam amacını bilmiyorsa, bunu ona en mucizevi aletler bile sağlayamazlardı.

Alvin kendisini tatmin etmeyen karalamalarını sildi ve güzelliklerle doldurmaya çalıştığı dörtte üçü boş dörtgene somurtarak baktı. Ani bir dürtüyle şeklin boyutunu iki katına çıkardı ve çerçevenin ortasına getirdi. Hayır –bu tembelce bir kaçıştı ve denge tamamen bozulmuştu. Daha da kötüsü, ölçekteki değişiklik çalışmasındaki hataları, o ilk bakışta sağlam görünen çizgilerdeki kararsızlığı ortaya çıkarmıştı. Yine en baştan

başlaması gerekecekti.

Makineye, "Hepsini sil," komutunu verdi. Denizin maviliği soldu; dağlar sis gibi çözüldüler, sonunda sadece boş duvar kaldı. Sanki hiç var olmamışlardı –Alvin doğmadan çağlar önce Yeryüzü'nün tüm denizlerini ve dağlarını yutan boşlukta kaybolmuşlardı.

Odaya yeniden ışık doldu ve Alvin'in hayallerini üzerine yansıttığı parlak dörtgen çevresiyle bütünleşerek diğer duvarlarla birleşti. Ama onlar duvar mıydı? Daha önce böyle bir yer görmemiş biri için burası gerçekten de çok tuhaf bir odaydı. Hiçbir özelliği yoktu ve tamamen mobilyasızdı; öyle ki Alvin bir kürenin merkezinde oturuyor gibiydi. Duvarları yerden ya da tavandan ayıran gözle görünür hatlar yoktu. Gözün takılabileceği hiçbir şey yoktu; görme duyusuna bakarsanız, Alvin'in çevresini saran boşluk üç metre de, üç kilometre de olabilirdi. Ellerini uzatıp yürüyerek bu alışılmadık yerin fiziksel sınırlarını keşfetme dürtüsüne karşı koymak zor olurdu.

Yine de bunun gibi odalar tarihin büyük bir bölümü boyunca insan ırkının çoğunun "evi" olmuştu. Alvin'in uygun düşünceye yoğunlaşması yeterliydi, duvarlar şehrin hangi bölümünü seçmişse oraya açılan pencerelere dönüşürlerdi. Bir başka dilek ve daha önce hiç görmediği makineler odayı ihtiyaç duyabileceği her türlü mobilyanın görüntüleriyle doldurverirlerdi. "Gerçek"

olup olmamaları son bir milyar yıldır pek az kişiyi rahatsız etmişti. Diğer sahtekârdan, yani katı maddeden daha az gerçek değillerdi elbette ve ihtiyaç kalmadığında şehrin Hafıza Bankaları'nın hayalet dünyasına geri gönderilebilirlerdi. Diaspar'daki her şey gibi onlar da asla eskimezlerdi –ve kayıtlı kalıpları bilinçli bir hareketle silinmezse değişmezlerdi de.

Alvin odasını kısmen yeniden kurmuştu ki, ısrarlı, zil sesine benzer melodi bir kulağında yankılandı. Aklından kabul sinyalini geçirdi ve üzerinde resim yaptığı duvar bir kez daha ayrıştı. Beklediği gibi ebeveynleri karşısındaydı, hemen arkalarında da Jeserac duruyordu. Öğretmeninin varlığı bunun sıradan bir aile toplantısı olmadığı anlamına geliyordu, ama bunu biliyordu zaten.

Yanılsama kusursuzdu, Eriston konuştuğunda bile bozulmadı. Alvin aslında Eriston, Etania ve Jeserac'ın birbirinden kilometrelerce uzakta olduklarını biliyordu, şehri inşa edenler zamana boyun eğdirdikleri gibi mekânı da fethetmişlerdi. Alvin ebeveynlerinin Diaspar'ın sayısız kuleleri ve karmakarışık labirentleri arasında nerede yaşadıklarından bile emin değildi, onlarla fiziksel olarak son birlikte oluşundan sonra taşınmışlardı.

Eriston, "Alvin," diye başladı, "annen ve ben seni tandığımızdan bu yana tam yirmi yıl geçti. Bunun anlamını biliyorsun. Vasiliğimiz artık sona erdi ve dilediğin gibi hareket etmekte özgürsün."

Eriston'un sesinde bir hüzün zerresi –ama sadece zerresi– vardı. Daha çok rahatlık vardı, sanki Eriston bir süredir devam eden bir durumun artık resmiyet kazanmasından memnundu. Alvin özgürlüğüne kavuşmayı uzun yıllar boyunca beklemişti.

"Anlıyorum," diye cevapladı. "Bana baktığınız için size teşekkür ederim; sizi tüm hayatlarımda hatırlayacağım." Bu resmi cevaptı; o kadar çok duymuştu ki; tüm anlamı silinmişti –sadece hiçbir önemi olmayan bir ses kalıbıydı. Yine de "tüm hayatlarım" , üzerinde durulacak olursa garip bir ifadeydi. Ne anlama geldiğini az çok biliyordu; artık kesin olarak öğrenmesinin zamanı gelmişti. Diaspar'da anlamadığı ve önünde uzanan yüzyıllar boyunca öğreneceği çok şey vardı.

Etania bir an konuşacak gibi oldu. Giysisinin rengarenk, incecik kumaşını buruşturarak bir elini kaldırdı, sonra yanına doğru indirdi. Sonra çaresizce Jeserac'a döndü ve Alvin ilk defa ebeveynlerinin endişeli olduklarını fark etti. Hafızası son birkaç haftanın olaylarını hızla taradı. Hayır, son zamanlarda bu donuk kararsızlığa, hem Eriston'u hem Etania'yı saran bu üstü kapalı gerginliğe neden olabilecek bir şey olmamıştı.

Ancak Jeserac duruma hakimdi. Eriston ve Etania'ya soru soran bir bakış fırlattı, başka bir şey söylemeyeceklerinden emin oldu ve yıllardır atmayı beklediği nutuğu patlattı.

"Alvin," diye başladı, "yirmi yıldır öğrencimsin ve sana şehrin düzenini öğretmek ve senin olan mirası elde etmeni sağlamak için elimden geleni yaptım. Bana birçok soru sordun ve hepsini cevapladığım söylenemez. Bazılarını öğrenmeye hazır değildin, bazılarını da ben bilmiyordum. Artık küçük değilsin, oysa çocukluğun henüz başlıyor. Yardımıma ihtiyacın olursa sana rehberlik etmek hâlâ görevim. İki yüz yıl sonra Alvin, bu şehir ve tarihi hakkında birşeyler anlamaya başlayabilirsin. Hayatının sonuna yaklaşan ben bile Diaspar'ın dörtte birinden az bir bölümünü, hazinelerininse belki binde birinden de azını gördüm."

Buraya kadar Alvin'in bilmediği bir şey yoktu, ama Jeserac'ı acele ettirmeye de imkân yoktu. Yaşlı adam yüzyılların uçurumunun ötesinden sabit gözlerle ona baktı, sözlerinde insanlar ve makinelerle iç içe geçmiş uzun bir hayat boyunca kazanılmış sınırsız bilgeliğin ağırlığı vardı.

"Söyle, Alvin," dedi, "doğmadan önce –kendini Yartılış Merkezi'nde, Etania ve Eriston'un karşısında bulmadan önce *nerede* olduğunu hiç kendine sordun mu?"

"Hiçbir yerde olmadığımı varsayıyordum –sadece şehrin aklındaki, yaratılmayı bekleyen bir kalıp olduğumu– tıpkı bunun gibi."

Alvin'in yanıbaşında alçak bir koltuk parıldadı ve maddeye dönüştü. Oturup Jeserac'ın de-

vam etmesini bekledi.

Gelen cevap "Tabii ki haklısın," oldu. "Ama bu cevabın sadece bir kısmı –hem de oldukça küçük bir kısmı. Bugüne kadar sadece yaşıtın olan çocukları tanıdın, onların da gerçekten haberleri yok. Yakında hatırlayacaklar, ama sen değil, bu yüzden seni gerçeklere hazırlamalıyız.

"Alvin, insan ırkı bir milyar yıldan uzun bir zamandır bu şehirde yaşıyor. Galaksi İmparatorluğu çöktüğünden ve İstilacılar yıldızlara döndüğünden beri dünyamız burası. Diaspar'ın duvarlarının dışında efsanelerimizin söz ettiği çöl dışında hiçbir şey yok.

"İlkel atalarımız hakkında çok kısa ömürlü canlılar oldukları ve garip görünse de, hafıza üniteleri ya da madde düzenleyiciler olmadan kendi kendilerine çoğalabildikleri dışında fazla şey bilmiyoruz. Her insanın anahtar şifreleri karmaşık ve göründüğü kadarıyla kontrol edilemeyen bir şekilde, bedenin içinde yaratılan mikroskobik hücre yapılarında saklanıyordu. İlgini çekerse biyologlar sana bu konudan söz edebilirler, ama yöntemin pek bir önemi yok, çünkü tarihin daha başında terk edildi.

"Tüm cisimler gibi insan da yapısı –kalıbı ile tanımlanır. Bir insanın kalıbı, hele insan aklını belirleyen kalıp, inanılmaz derecede karmaşıktır. Ancak Doğa bu kalıbı gözün göremeyeceği kadar küçük bir hücreye sığdırmayı başarmış.

"Doğa ne yapabiliyorsa İnsan da kendi yöntemleriyle yapabilir. Çalışmanın ne kadar sürdüğünü bilmiyoruz. Belki bir milyon yıl, ama bu nedir ki? Sonunda atalarımız bir insanı analiz edip bilgiyi saklamayı ve bu bilgiyi kullanarak senin o koltuğu yarattığın gibi orijinali yeniden yaratmayı öğrendiler.

"Bu tip şeylerin ilgini çektiğini biliyorum, Alvin; ama sana tam olarak nasıl yapıldığını açıklayamam. Bilginin nasıl saklandığı hiç önemli değil; önemli olan tek şey bilginin kendisi. Kâğıda yazılı sözcükler, çeşitli manyetik alanlar şeklinde bulunabilir, ya da elektrik yükü kalıpları şeklinde. İnsanlar tüm bu saklama yöntemlerini ve daha birçoklarını kullandılar. Kısacası uzun zaman önce kendilerini –daha kesin konuşursak, bedenlerinden alınmış ve tekrar canlandırılabilmelerine yarayacak kalıpları– saklamayı başardılar.

"Bu kadarını zaten biliyorsun. Atalarımız böylece bize gerçek anlamıyla ölümsüzlüğü sunarken ölümün ortadan kalkmasıyla oluşacak sorunları da engellediler. Bir bedende bin yıl her insan için yeterince uzundur; bu sürenin sonunda aklı anılarla dolup taşıyordur ve tek istediği dinlenmektir –ya da yeni bir başlangıç.

"Alvin, bu hayatı kısa bir süre sonra terk etmeye hazır olmalıyım. Anılarımı gözden geçirecek, düzenleyecek ve saklamak istemediklerimi sileceğim. Sonra Yaratılış Merkezi'ne gireceğim,

ama senin hiç görmediğin bir kapıdan. Bu yaşlı bedenin yaşamı sona erecek, bilincin kendisi de öyle. Jeserac'dan geriye bir kristalin kalbindeki donmuş bir elektron galaksisinden başka bir şey kalmayacak.

"Uyuyacağım, Alvin, düş görmeden. Sonra bir gün, belki yüz bin yıl sonra kendimi yeni bir bedende bulacak, vasilerim olarak seçilmiş kişilerle tanışacağım. Eriston ve Etania'nın sana rehberlik ettikleri gibi bana bakacaklar, çünkü başlangıçta Diaspar hakkında hiçbir şey bilmeyeceğim ve daha önce ne olduğum hakkında hiçbir anım olmayacak. Çocukluğumun sonunda o anılar yavaş yavaş canlanacaklar ve ben varoluşumdaki yeni döneme girerken onlara göre gelişeceğim.

"Hayatlarımızın kalıbı bu, Alvin. Hepimiz burada daha önce defalarca bulunduk, ama aralardaki varolmayış süreleri tesadüf yasalarına göre değiştikleri için şu andaki halk da asla tekrar bir araya gelmeyecek. Yeni Jeserac'ın yeni ve farklı arkadaşları ve ilgi alanları olacak, ama eski Jeserac –kalmasına izin verdiğim ölçüde– hâlâ yaşayacak.

"Hepsi bu değil. Alvin, herhangi bir anda Diaspar halkının sadece yüzde biri yaşar ve sokakları doldurur. Büyük çoğunluğu ise onları bir kez daha var olma safhasına çağıracak sinyali bekleyerek Hafıza Bankaları'nda uyurlar. Böylece devamlılığı sağlarız, ama değişiklikle birlikte –dur-

gunluk değil, ölümsüzlük.

"Neyi merak ettiğini biliyorum, Alvin. Arkadaşlarının yapmaya başladıkları gibi eski hayatlarının anılarını ne zaman hatırlayacağını bilmek istiyorsun.

"Senin hatıraların yok, çünkü benzersizsin. Gölgesi çocukluğuna düşmesin diye bu gerçeği senden olabildiğince uzun bir süre saklamaya çalıştık, ama herhalde biraz olsun tahmin etmişsindir. Beş yıl öncesine kadar bundan biz de şüphelenmemiştik, ama artık şüphe yok.

"Alvin, sen Diaspar'da şehrin kuruluşundan beri sadece birkaç kez vuku bulmuş bir şeysin. Belki çağlardır Hafıza Bankaları'nda uykudaydın –belki de rastgele bir permütasyonla sadece yirmi yıl önce yaratıldın. Şehrin tasarımcıları tarafından daha en başta planlanmış olabilirsin, belki de sadece günümüzün amaçsız bir kazasısın.

"Bilmiyoruz. Tüm bildiğimiz şu: Alvin, insan ırkında yalnızca sen, daha önce hiç yaşamadın. En az on milyon yıldır Yeryüzü'nde kelimenin tam anlamıyla doğan ilk çocuk sensin."

3

Jederac ve ebeveynleri görüntüden silindikten sonra Alvin uzun bir süre uzanarak aklını tüm düşüncelerden arındırmaya çalıştı. Transını kimsenin bozamaması için odasını dışarıya kapattı.

Uyumuyordu; uyku hiç yaşamadığı, geceli ve gündüzlü bir dünyaya ait olan bir şeydi, burada ise yalnızca gündüz vardı. O unutulmuş hale en fazla bu kadar yaklaşabiliyordu ve buna ihtiyaç duymasa da aklını toparlamasına yardımcı olacağını biliyordu.

Pek fazla şey öğrenmemişti; Jeserac'ın söylediklerinin hemen hepsini tahmin ediyordu zaten. Ama tahmin etmek başkaydı, tahmininin çürütülme olasılığı kalmayacak şekilde doğrulanması başka.

Bu hayatını nasıl etkileyecekti, etkilerse tabii? Emin olamıyordu ve belirsizlik Alvin için yeni bir duyguydu. Belki de hiçbir şey değişmezdi; Diaspar'a bu hayatta tamamen uyum sağlayamazsa, bir sonraki hayatında sağlardı –ya da ondan sonrakinde.

Alvin'in aklı bu düşünceyi daha başlamadan reddetti. Diaspar insanlığın geri kalanı için yeterli olabilirdi, ama onun için değil. Tüm harikalarının ya da sunduğu tüm eğlence çeşitlerinin bin

hayat süresince bile tüketilemeyeceğinden şüphesi yoktu. Bunları yapabilirdi –ama daha fazlasını yapamazsa asla tatmin olmazdı.

Çözümlenecek tek bir sorun vardı. Yapacak başka *ne* vardı?

Bu cevapsız soru onu derin düşüncelerinden ayırdı. Böyle huzursuzken burada kalamazdı ve şehirde biraz olsun huzur bulabileceği tek bir yer vardı.

Koridora adımını atarken duvar kısmen parıldayıp söndü ve polarize edilmiş moleküller geçişine yüzüne çarpan zayıf bir rüzgâr gibi direndiler. Gideceği yere kadar hiç yorulmadan taşınmasının birçok yolu vardı, ama yürümeyi tercih etti. Odası ana şehir seviyesinde sayılırdı ve kısa bir yolculuk onu caddeye inen sarmal bir rampaya getirdi. Hareketli yolu boşverip dar kaldırıma geçti –alışılmadık bir çabaydı bu; kilometrelerce yolu vardı. Ama egzersiz zihnini yatıştırıyordu ve Alvin'in hoşuna gitmişti. Hem görülecek o kadar çok şey vardı ki, ölümsüzken Diaspar'ın son harikalarını görmeden geçip giderse yazık olurdu.

Gelip geçenler çalışmalarını görebilsinler diye en son eserlerini hareketli yolların kenarında sergilemek şehirdeki sanatçıların –ki Diaspar'daki herkes o ya da bu zamanda sanatçı olmuştu– geleneğiydi. Böylece dikkate değer bir eseri tüm halk sadece birkaç gün içinde inceleyip görüşlerini belirtebiliyordu. Görüşleri kaydeden ve kim-

senin kandıramadığı –bu çok denenmişti– araçların kayıtlarından çıkan son karar başyapıtın kaderini belirliyordu. Yeterince olumlu oy olursa eserin matrisi şehrin hafızasına alınır, böylece ileride isteyen herkes orijinalinden ayırt edilmesi kesinlikle imkânsız bir reprodüksiyonuna sahip olabilirdi.

Bu kadar şanslı olmayan parçalar da kendileri gibi olan çalışmaların kaderini paylaşırdı. Ya çözülerek başlangıçtaki elemanlarına dönüştürülürler ya da kendilerini sanatçıların dostlarının evinde bulurlardı.

Alvin yolculuğu boyunca ilgisini çeken tek bir *objet d'art* gördü. Saf ışıktan bir yaratıydı, açılan bir çiçeği andırıyordu. Çok küçük bir renk çekirdeğinden yavaşça çıkarak karmaşık sarmallar ve perdeler şeklinde genişliyor, sonra birden çökerek devire baştan başlıyordu. Aslında tam olarak öyle sayılmazdı, çünkü hiçbir devir birbiriyle aynı değildi. Alvin onu birkaç nabız atışı boyunca izledi, ama temel kalıp değişmese de her defasında kolay ayrımına varılamayan, tanımlanamaz farklar oluyordu.

Fiziksel bir varlığı olmayan bu heykeli neden beğendiğini biliyordu. Genişleyerek hareket etmesi bir boşluk –hatta kaçış izlenimi uyandırıyordu. Bu yüzden Alvin'in vatandaşlarının çoğunun hoşuna gitmezdi. Sanatçının adını not aldı ve ilk fırsatta onu aramaya karar verdi.

Hareketli ya da sabit, tüm yollar şehrin yeşil kalbi olan parkta son bulurlardı. Burada çapı beş kilometreden fazla olan yuvarlak bir boşluğun içinde Yeryüzü'nün çöl Diaspar hariç herşeyi yutmadan önceki halinin bir anısı vardı. Önce geniş bir çimenlik, ardında gölgeleri altında yürüdükçe giderek kalınlaşan bodur ağaçlar vardı. Zemin de aşağı doğru hafifçe eğim kazanıyordu, böylece dar ormandan sonunda çıktığınızda şehrin tüm izleri ağaçlardan oluşan perdenin ardında kayboluyordu.

Alvin'in önündeki akarsuyun adı Nehir'di. Ne başka bir ismi, ne de buna ihtiyacı vardı. Yer yer dar köprüler kurulmuştu ve tam, kapalı bir daire çizerek parkın çevresini dolaşıyordu, arada onu kesintiye uğratan gölcükler de vardı. Hızla akan bir nehrin on kilometreden az bir yol çizdikten sonra tekrar kendisine dönmesi Alvin'e hiç de garip gelmiyordu; hatta nehir bir noktada yukanya doğru akıyor bile olsa bu dikkatini bile çekmezdi. Diaspar'da bundan çok daha garip şeyler vardı.

Küçük gölcüklerin birinde bir düzine kadar genç yüzüyorlardı, Alvin onları izlemek için durdu. Birçoğunu ismen, ya da sima olarak tanıyordu ve bir an oyunlarına katılmaya heveslendi. Sonra taşıdığı sır yüzünden vazgeçti ve izleyici rolüyle yetindi.

Bu genç vatandaşların hangilerinin Yaratılış Merkezi'nden bu yıl çıkıp hangilerinin Diaspar'da

Alvin kadar uzun bir süredir yaşadığını fiziksel olarak ayırt etmek mümkün değildi. Boylar ve kilolar arasında belirgin farklar olsa da bunların yaşla bir bağlantısı yoktu. İnsanlar böyle doğuyorlardı ve genel olarak daha uzun boylu olan insanlar yaşça da büyük olsalar da, yüzyıllar sözkonusu değilse bu kurala güvenilemezdi.

Yüz daha emin bir rehberdi. Yeni doğanların bazıları Alvin'den daha uzunlardı, ama çocuksu görünüşleri, yeni geldikleri bu dünyaya meraklı bir şaşkınlıkla bakan ifadeleri onları hemen belli ediyordu. Yakında hatırlayacakları sayısız olayın akıllarında hiç dokunulmadan uyuduğunu düşünmek garipti. Alvin onlara imrendi, ama bu olmalı mıydı, bilmiyordu. İnsanın ilk varoluşu bir daha asla tekrarlanmayacak eşsiz bir armağandı. Hayatı ilk kez, şafağın tazeliğinde olduğu gibi görmek harikaydı. Keşke düşüncelerini ve duygularını paylaşabileceği kendisi gibi başkaları da olsaydı!

Yine de fiziksel olarak suda oynayan o çocuklarla tamamen aynı kalıptan çıkmıştı. İnsan bedeni Diaspar kurulduğundan beri geçen bir milyar yılda hiç değişmemişti; temel plan şehrin Hafıza Bankaları'nda ebediyen dondurulmuştu. Ama başlangıçtaki ilkel biçiminden çok uzaklaşmıştı, yine de değişimlerin çoğu içseldi ve gözle görülebilir değillerdi. Bedenindeki olumsuzluklardan kurtulmak için İnsan uzun tarihi boyunca

kendini defalarca baştan inşa etmişti.

Tırnak ve diş gibi gereksiz fazlalıklar ortadan kalkmıştı. Saç kafayla sınırlanmıştı; bedende tek bir tüy bile kalmamıştı. Doğuş Çağları'ndaki bir adamı en çok şaşırtacak olan özellik ise göbek deliğinin kaybolmuş olmasıydı. Nedeni açıklanamayan yokluğu onu oldukça düşündürür ve daha ilk bakışta erkekle dişiyi ayırt etme sorunu karşısında şaşkına dönerdi. Artık ikisinin arasında bir fark kalmadığını düşünebilirdi, ki bu büyük bir hata olurdu. Diaspar'ın kendine özgü şartlarında hiçbir erkeğin erkeksiliği şüphe götürmezdi. Sadece artık takımlar ihtiyaç duyulmadığında daha iyi saklanıyordu; iç düzenlemeler Doğa'nın orijinal kaba, hatta düpedüz tehlikeli düzenlemelerini büyük ölçüde geliştirmişti.

Üremenin artık bedenin kaygısı olmadığı doğruydu, kromozomların zar olarak kullanıldığı şans oyunlarına bırakılamayacak kadar önemli bir olaydı. Yine de, hamilelik ve doğum hatıra olmaktan bile çıkmış olsalar da seks hâlâ vardı. Eski zamanlarda dahi cinsel aktivitelerin yüzde birinin bile üremeyle ilgisi yoktu. Bu sadece yüzde birlik olasılığın ortadan kalkması insan toplumunun düzenini ve "anne" ve "baba" gibi sözcüklerin anlamını değiştirmişti –ama arzu hâlâ vardı, tabii tatmin edilmesi diğer duyuların zevklerinin tatmin edilmesinden daha önemli bir amaç taşımıyordu.

Alvin neşeli yaşıtlarından ayrılıp parkın merkezine doğru yürüdü. Burada az çok belirlenmiş patikalar vardı, bodur çalılıklarla ve birbirleriyle kesişiyorlar ve yer yer liken kaplı büyük kayalıkların arasında dar akıntılara dalıyorlardı. Bir ara bir ağacın dalları arasında dolanan, bir insan kafasından daha büyük olmayan çok yüzeyli küçük bir makineye rastladı. Diaspar'da kaç çeşit robot olduğunu kimse bilmiyordu; ayak altında dolaşmazlar ve işlerini öyle iyi yaparlardı ki, birini görmek çok alışılmadık bir şeydi.

Şimdi zemin tekrar yükselmeye başlamıştı; Alvin parkın, dolayısıyla şehrin tam merkezi olan küçük tepeye yaklaşıyordu. Engel ve sapaklar azalmıştı ve tepenin zirvesini ve üzerindeki basit yapıyı açıkça görebiliyordu. Hedefine vardığında biraz yorulmuştu ve gül pembesi sütunlardan birine yaslanıp dinlenerek geriye, geldiği yola baktı.

Mükemmelliğe ulaştıklarından hiçbir zaman değişemeyecek bazı yapı şekilleri vardır. Yarlan Zey'in Mezarı belki de insanlığın gördüğü ilk uygarlıklardan birinin tapınak yapıcıları tarafından inşa edilmişti, ama yapıldığı malzemeyi hayal bile etmiş olamazlardı. Çatı gökyüzüne açıktı ve tek oda ilk bakışta doğal gibi görünen çok büyük taşlarla döşenmişti. İnsan ayakları jeolojik çağlar boyunca o zeminden tekrar tekrar geçmiş ve akıl almaz derecede dayanıklı malzemesinin üzerinde tek iz bile bırakmamıştı.

Büyük parkın –bazılarının dediğine göre Diaspar'ın da– yaratıcısı gözlerini hafifçe aşağı indirmiş, adeta dizlerine yayılmış duran planları inceliyordu. Yüzünde dünyayı bunca nesildir düşündüren o tuhaf biçimde anlaşılmaz ifade vardı. Bazıları bunu sadece sanatçının anlamsız bir kaprisi olarak görüp üzerinde durmazlardı; diğerlerine göre ise Yarlan Zey gizli bir şakaya gülüyordu.

Bina başlı başına bir gizemdi, şehrin kayıtlarında onun hakkında hiçbir iz yoktu. Alvin "Mezar" kelimesinin ne anlama geldiğinden bile emin değildi; herhalde Jeserac bilirdi, o modası geçmiş sözcükleri toplamaya ve konuşmalarının arasına serpiştirerek dinleyicilerinin kafasını karıştırmaya bayılırdı.

Alvin bu merkezi gözlem noktasından parkın karşısını, perdeleyen ağaçların ötesini ve şehrin kendisini açıkça görebiliyordu. En yakın binalar neredeyse üç kilometre uzaktaydılar ve parkı tamamen saran alçak bir kuşak oluşturuyorlardı. Onların da ötesinde şehrin büyük kısmını oluşturan kuleler ve setler yükselerek sıralanıyorlardı. Kilometreler boyunca yayılarak yavaşça gökyüzüne uzanıyorlar; karmaşıklık ve anıtsal etkileyicilikleri giderek artıyordu. Diaspar bir varlık olarak tasarlanmıştı; tek başına olağanüstü bir makineydi. Ama dış görünüşünün karmaşıklığı neredeyse ezici olsa da, sadece teknolojinin gizli harikalarına işaret ediyordu; onlar olmasa bu müt-

hiş yapılar cansız mezarlardan ibaret olurlardı.

Alvin dünyasının sınırlarına doğru baktı. Yirmi otuz kilometre ötede şehrin detayları bu uzaklıktan görülemeyen dış duvarları vardı; gökyüzünün çatısının adeta üzerinde duruyordu. Onların ötesinde hiçbir şey yoktu –insanı kısa sürede çıldırtacak olan çölün can yakıcı boşluğundan başka hiçbir şey.

Öyleyse neden o boşluk tanıdığı hiç kimseyi değil de onu çağırıyordu? Alvin bunu bilmiyordu. Sorusuna bir cevap ararcasına insanlığın tüm hakimiyetini saran renkli sarmallara ve burçlara baktı.

Üzerinde durmadı. Ama o anda, kalbi ulaşılamaz olanı arzularken, kararını verdi.

Hayatta ne yapacağını biliyordu artık.

4

Jeserac pek yardımcı olmamasına karşın, Alvin'in beklediğinin yarısı kadar bile sorun çıkarmamıştı. Uzun öğretmenlik kariyerinde daha önce de böyle sorularla karşılaşmıştı ve Alvin gibi bir Benzersiz'in bile kendisini şaşırtmasını ya da karşısına çözemeyeceği sorunlar getirmesini beklemiyordu.

Alvin'in eninde sonunda düzeltilmesi gerekecek olan bazı garip davranışlarda bulunmaya başladığı doğruydu. Şehrin inanılmaz derecede yoğun sosyal yaşantısına ya da arkadaşlarının hayal dünyalarına yeterince katılmıyordu. Düşünce alemi de pek ilgisini çekmiyordu, tabii onun yaşında bu hiç de şaşırtıcı değildi. Düzensiz aşk hayatı ise daha dikkate değerdi; en az bir yüzyıl boyunca daha sağlıklı ilişkiler kurması beklenemezdi, ama ilişkilerinin kısalığı şimdiden ünlüydü. Anlaşılan Alvin kendisini aynı anda sadece tek bir şeye tamamen veremiyordu. Bazen arkadaşlarının erotik oyunlarına seve seve katılır, bazen de seçtiği bir partnerle birlikte günlerce ortadan kaybolurdu. Ama o havadan çıktığında, onun yaşında çok zamanını alması gerekirken uzun devreler boyunca konuya tamamen ilgisiz kalırdı. Bu onun için kötüydü şüphesiz, tabii terk edilince şehirde ümitsizce dolaşan ve teselliyi başka yer-

lerde bulmaları alışılmadık derecede uzun zaman alan sevgilileri için de. Jeserac Alystra'nın da bu tatsız noktaya geldiğini fark etmişti.

Aslında Alvin ne kalpsiz, ne de düşüncesizdi. Sadece her şeyde olduğu gibi aşkta da Diaspar'ın sunamadığı bir hedefi arıyordu.

Bu özelliklerin hiçbiri Jederac'ı endişelendirmiyordu. Bir Benzersiz'in bu şekilde davranması beklenebilirdi ve Alvin zamanla şehrin genel kalıplarına uyacaktı. Ne kadar alışılmadık ya da zeki olursa olsun, hiçbir birey bir milyar yıldan uzun bir zamandır tam anlamıyla değişmeden kalmış bir toplumun inanılmaz ataletine etki edemezdi. Jeserac durağanlığa sadece inanmıyordu; başka bir şeyi düşünemiyordu bile.

Alvin'e, "Seni endişelendiren çok eski bir sorun," dedi, "ama kaç kişinin dünyayı olduğu gibi kabul ettiğini ve bunun onları hiç rahatsız etmediğini, hatta akıllarından bile geçmediğini bilsen şaşardın. İnsan ırkının bir zamanlar bu şehirden sonsuz derecede daha geniş bir alana yayılmış olduğu doğru. Okyanuslar yok olup çöller gelmeden önce Yeryüzü'nün neye benzediğini görmüş sayılırsın. Seyretmeyi çok sevdiğin o kayıtlar elimizdeki en eskileri; Yeryüzü'nü İstilacılar gelmeden önceki haliyle gösteren tek kayıtlar. Onları pek fazla kişinin gördüğünü tahmin etmiyorum; o sınırsız, açık boşluklar bakmaya dayanamayacağımız şeyler.

"Tabii ki Yeryüzü de Galaksi İmparatorluğu'nda sadece bir kum tanesi. Yıldızlar arasındaki boşluklar aklı başında hiç kimsenin hayalinde canlandırmaya kalkışmayacağı kabuslar gibi olmalı. Atalarımız tarihin şafağında İmparatorluğu kurarken onları aştılar. İstilacılar onları Yeryüzü'ne geri sürdüklerinde de bir daha, son kez aştılar.

"Efsane –ki bu sadece bir efsane– İstilacılarla *bir anlaşma yaptığımızı söylüyor. O kadar ihti*yaçları varsa Evren onların olabilirdi, biz doğduğumuz dünyayla yetinebilirdik.

"Anlaşmaya uyduk ve çocukluğumuzun sınırsız hayallerini unuttuk; sen de unutacaksın, Alvin. Bu şehri inşa eden ve içindeki toplumu da planlayan kişiler maddeye olduğu kadar düşünceye de hakimdiler. Bu duvarların içine insan ırkının ihtiyaç duyabileceği her şeyi koydular –sonra da asla ayrılmamamızı sağladılar.

"Ha, fiziksel engeller en önemsiz olanlar. Belki de şehrin dışına giden yollar vardır, ama onları bulsan bile pek ileri gidebileceğini sanmıyorum. Bunu başarsan bile, neye yarar ki? Bedenin çölde, şehrin koruma ve beslemesinden uzakta fazla dayanamaz."

Alvin yavaşça, "Şehrin dışına giden bir yol varsa," dedi, "gitmeme engel olacak olan ne?"

Jeserac, "Bu aptalca bir soru," diye cevapladı. "Bence cevabı zaten biliyorsun."

Jeserac haklıydı, ama sandığı anlamda değil.

Alvin biliyordu –daha doğrusu, tahmin etmişti. Arkadaşları hem uyanık hayatlarında, hem de paylaştıkları hayal maceralarında cevabı vermişlerdi. Daispar'dan hiçbir zaman ayrılamazlardı; Jeserac'ın bilmediği ise onların hayatlarını yöneten dürtünün Alvin üzerinde hiçbir gücünün olmadığıydı. Benzersizliği bir kaza mıydı, hatalı bir tasarım mıydı bilmiyordu, ama sonuçlarından biri buydu. Daha kaç tanesini keşfedecekti, merak ediyordu.

Diaspar'da kimse acele etmezdi, bu Alvin'in bile çok ender olarak bozduğu bir kuraldı. Durumu haftalarca inceledi; zamanının çoğunu şehrin tarih kayıtlarını inceleyerek geçirdi. Anti yerçekimi alanının hissedilmeyen kollarında saatler boyu uzanıyor, hipnotik projektör aklını geçmişe açıyordu. Kayıt sona erdiğinde makine silikleşip kaybolurdu –ama Alvin çağlar boyunca geriye gelip yeniden gerçekliğe dönene kadar boşluğa bakarak saatlerce uzanırdı. Karadan bile daha geniş sonsuz fersahlar boyu mavi suların dalgalarını altın rengi sahillere vuruşunu bir kez daha görürdü. Kulakları bir milyar yıldır susmuş olan köpüklerin sesiyle çınlardı. Ormanları ve kırları ve bir zamanlar dünyayı İnsanla paylaşmış olan garip yaratıkları hatırlardı.

Bu eski kayıtlardan çok az vardı; nedenini kimse bilmese de, İstilacılar'ın gelişiyle Diaspar'ın kuruluşu arasında bir yerde ilkel zamanla-

ra ait tüm anıların adeta kaybolduğu genel olarak kabul ediliyordu. Yok oluş öyle eksiksizdi ki, sadece kaza sonucu olduğuna inanmak kolay değildi. İnsanlık belki de tamamen efsanevi olan birkaç kayıt dışında tüm tarihini kaybetmişti. Diaspar'dan önce sadece Doğuş Çağları vardı. Ateşe ilk kez hakim olan adamla atom enerjisini ilk kez ortaya çıkaran, ilk kez kütükten bir kano yapan adamla ilk kez yıldızlara ulaşan o unutulmuşluğun içinde birbirleriyle ayrılmamak üzere kaynaşmışlardı. Bu zaman çölünün diğer tarafında hepsi birbiriyle komşuydu.

Alvin bu yolculuğa yalnız çıkmayı bir kez daha denemişti, ama yalnızlık Diaspar'da her zaman bulunabilen bir şey değildi. Odasından tam çıkmıştı ki, Alystra'yla karşılaştı, o da orada bulunmasının rastlantı olmadığını saklamaya çalışmadı.

Alvin Alystra'nın güzel olduğunu hiç fark etmemişti, çünkü hiç çirkin insan görmemişti. Güzellik evrensel olduğunda kalbi etkileme gücü azalır ve yalnızca yokluğu duygusal bir etki bırakır.

Karşılaşmaları artık kendisini etkilemeyen tutkuları hatırlatınca Alvin bir an rahatsız oldu. Kalıcı ilişkilere ihtiyaç duymak için hâlâ çok gençti, kendine çok fazla güveniyordu ve zamanı geldiğinde onları kurmakta zorlanabilirdi. En yakın anlarında bile sevgilileriyle arasına benzersizlik engeli girerdi. Tamamen olgunlaşmış bedenine rağ-

men hâlâ bir çocuktu ve onlarca yıl öyle kalacaktı; arkadaşları ise birer birer geçmiş yaşamlarının anılarını hatırlayacaklar ve onu geride bırakacaklardı. Bunun oluşunu daha önce de görmüştü ve bu yüzden kendisini birine tamamen vermekten kaçınıyordu. Şimdi çok saf ve doğal görünen Alystra bile bir süre sonra hayal gücünün ötesinde anılar ve yeteneklere sahip olacaktı.

Duyduğu hafif rahatsızlık hissi hemen kayboldu. İstiyorsa Alystra'nın da onunla gelmemesi için hiçbir neden yoktu. Bencil değildi ve bu yeni deneyimi cimri biri gibi kendine saklamak istemiyordu. Hatta onun tepkilerinden çok şey de öğrenebilirdi.

Ekspres kanal onları şehrin kalabalık merkezinden alıp götürürken kız hiç soru sormadı; bu çok garipti. Birlikte merkezi hız bölgesine çıktılar, ayaklarının altındaki mucizelere bakmaya zahmet etmediler bile. Eski dünyadan bir mühendis katı olduğu belli bir maddeden yapılmış bir yolun kenarları sabitken ortasının nasıl olup da düzenli olarak artan bir ivmeyle hareket ettiğini anlamaya çalışırken yavaş yavaş çıldırırdı. Ama bir tarafta katı diğer tarafta sıvı özellikleri taşıyan madde türlerinin varlığı Alvin ve Alystra'ya tamamen doğal geliyordu.

Çevrelerindeki binalar giderek yükseliyor, sanki şehir surlarını dış dünyaya karşı tahkim ediyordu. Alvin, Şu yükselen duvarlar şeffaf ol-

saydı ve insan içlerindeki hayatı görebilseydi ne kadar garip olurdu, diye düşündü. Çevresindeki boşlukta tanıdığı arkadaşları, bir gün tanıyacağı arkadaşları ve hiçbir zaman tanımayacağı yabancılar vardı –ama bunlar çok az sayıda olabilirdi, hayatı boyunca Diaspar'daki hemen hemen herkesi tanıyacaktı. Birçoğu kendi odalarında oturuyor olacaklar, ama yalnız olmayacaklardı. Yalnızca istemeleri yeterdi ve seçtikleri herhangi birinin yanında olurlardı, tabii fiziksel olarak değil. Sıkılmıyorlardı, şehir kurulduğu günden beri hayal ya da gerçekler dünyasında olmuş olan her şeye ulaşabilirlerdi. Akılları buna göre oluşturulmuş insanlar için bu tamamen tatminkâr bir var oluştu. Tamamen anlamsızdı da, ama Alvin bile bunu henüz kavrayamamıştı.

Alvin ve Alystra şehrin kalbinden uzaklaşırken caddelerde gördükleri insanların sayısı da yavaş yavaş azaldı; parlak renkli mermerden yapılmış uzun bir platformun önündeki düz bir durağa geldiklerinde ise görünürde kimse kalmamıştı. Hareketli yolun maddesinin geldiği yere döndüğü donuk madde çevrintisinin karşısına geçtiler ve önlerine parlak ışıklı tünellerle dolu bir duvar çıktı. Alvin hiç tereddüt etmeden birini seçti ve içine girdi; Alystra da hemen arkasındaydı. Peristaltik alan onları hemen kavradı ve keyifle arkalarına yaslanıp çevrelerini izlerlerken onları ileri doğru götürdü.

Yerin çok altında bir tünelde olmaları artık mümkün görünmüyordu. Diaspar'ı tuval olarak kullanan sanat burada da çalışmıştı ve yukarılarında gökyüzü cennetin rüzgârlarına açılıyordu. Çevrelerinde şehrin kuleleri günışığında parıldıyorlardı. Bu Alvin'in bildiği şehir değil, çağlar öncesinin Diaspar'ıydı. Büyük binaların çoğu tanıdıktı, ama görüntüyü ilginçleştiren ince farklar da vardı. Alvin ağır ağır gitmek istiyordu, ama tünelde ilerleyişini yavaşlatmanın bir yolunu hiç bulamamıştı.

Fazlasıyla kısa bir süre sonra tamamen pencerelerle çevrili, elips şeklinde, geniş bir odaya getirildiler. Pencerelerden parlak çiçeklerle alev alev olmuş bahçelerin heveslendiren görüntülerini bir an için yakalayabiliyorlardı. Diaspar'da hâlâ bahçeler vardı, ama yalnızca kendilerini oluşturan sanatçının zihninde. Şüphesiz dünyada artık bunlar gibi çiçekler yoktu.

Alystra güzellikleriyle büyülenmişti ve Alvin'in kendisini bunu göstermek için getirdiğini düşündüğü belliydi. Alvin bir süre onun görüntüden görüntüye koşuşunu, her yeni keşifle aldığı zevki hoşnutlukla izledi. Diaspar'ın dış bölgelerindeki yarı boş binalarda bunun gibi yüzlerce yer vardı, kendilerini koruyan gizli güçler tarafından en iyi şartlarda korunuyorlardı. Hayat nehri belki bir gün tekrar bu tarafa akardı, ama o zamana kadar bu kadim bahçe yalnızca onların

paylaştıkları bir sır olarak kalacaktı.

Sonunda Alvin, "Daha yolumuz var," dedi. "Bu sadece başlangıç." Pencerelerin birinden içeri girdi ve görüntü paramparça oldu. Camın arkasında bahçe yoktu, sadece dik bir eğimle yukarıya doğru çıkan dairesel bir geçit vardı. Birkaç adım ötesindeki Alystra'yı hâlâ görebiliyordu, onunsa kendisini göremediğini biliyordu. Ama o tereddüt etmedi ve bir an sonra geçitte yanındaydı.

Ayaklarının altında zemin yavaşça yukarı doğru tırmanmaya başladı, sanki onları hedeflerine götürmeye çalışıyordu. Daha fazla güç harcamalarına gerek kalmayacak kadar hızlanana dek birkaç adım yürüdüler.

Koridor hâlâ yukarı doğru kıvrılıyordu, otuz metre sonra tam bir dik açı yapmıştı. Ama bu sadece mantıkla anlaşılıyordu; tüm duyulara göre sanki insan dümdüz bir koridorda hızla ilerliyordu. Gerçekte dikey bir boruda dimdik ilerliyor olmaları onlara emniyetsizlik hissi vermiyordu, çünkü polarma alanının hata yapması düşünülemezdi bile.

Koridor şimdi de yeniden "aşağı" inmeye başlamış ve sonunda bir kez daha bir dik açı yapmıştı. Zeminin hareketi fark edilemeyecek şekilde yavaşlayarak aynalarla çevrili uzun bir koridorun sonunda durdu. Alvin Alystra'yı buradan çabucak geçiremeyeceğini biliyordu. Bu Havva'dan beri süregelmiş kadınsı bir özellikten öte bir şey-

di; bu yerin büyüsüne hiç kimse karşı duramazdı. Alvin'in bildiği kadarıyla Diaspar'ın başka hiçbir yerinde bunun gibisi yoktu. Sanatçının bir muzipliği yüzünden aynaların yalnızca birkaçı görüntüyü gerçekte olduğu gibi yansıtıyordu –Alvin onların bile sürekli konumlarını değiştirdiklerini düşünüyordu. Diğerleri birşeyler yansıtıyorlardı şüphesiz, ama sürekli değişen ve rüya gibi bir ortamda yürüdüğünü görmek insanın huzurunu biraz kaçırıyordu.

Aynaların ardındaki dünyada arada bir insanlar geçiyorlardı ve Alvin birkaç kez tanıdık yüzler görmüştü. Bu varoluştaki arkadaşlarına bakmadığının çok iyi farkındaydı. Bilinmeyen sanatçının aklından geçmişi görüyor, bugünün dünyasında yaşayan insanların önceki enkarnasyonlarını izliyordu. Bu değişken görüntülerin önünde ne kadar kalırsa kalsın kendisinin geçmişteki bir yankısını asla göremeyeceğini düşünmek ona benzersizliğini hatırlatıyor ve hüzünlendiriyordu.

Aynalardaki turlarını tamamladıklarında Alvin Alystra'ya, "Nerede olduğumuzu biliyor musun?" diye sordu. Kız umursamadan, "Herhalde şehrin sınırlarında bir yerlerde," diye cevap verdi. "Uzun bir yol gelmiş gibiyiz, ama ne kadar uzak olduğu hakkında hiçbir fikrim yok."

Alvin, "Loranne Kulesi'ndeyiz," diye karşılık verdi. "Burası Diaspar'ın en yüksek noktalarından biri. Gel –sana göstereceğim." Alystra'nın eli-

ne yapıştı ve onu koridordan çıkardı. Görünürde çıkış yoktu, ama zemindeki şekiller çeşitli noktalarda yan koridorlara işaret ediyordu. Aynalara bu noktalardan yaklaşılınca yansımalar ışıktan bir kemeraltı yoluyla birleşiyordu ve buradan başka bir geçide girilebilirmiş gibi görünüyordu. Alystra sapmalarının ve dönüşlerinin hesabını tamamen şaşırdı ve sonunda soğuk ve sürekli bir rüzgârın estiği uzun, dümdüz bir tünele girdiler. Tünel her iki yönde de yüzlerce metre uzanıyordu ve uzak uçlarında yuvarlak, küçük ışıklar vardı.

Alystra, "Buradan hoşlanmadım," diye sızlandı. "Soğuk." Şüphesiz hayatı boyunca gerçek soğuğu hiç tatmamıştı ve Alvin kendini biraz suçlu hissetti. Bir pelerin getirmesi için onu uyarmalıydı –hem de iyi bir pelerin, çünkü Diaspar'da tüm giysiler sadece süs içindi ve korunmaya yaramazlardı.

Rahatsızlığı tamamen kendi hatası olduğu için hiçbir şey söylemeden kendi pelerinini ona verdi. Bunda centilmence bir şey yoktu; cinsiyetlerin eşitliği o kadar uzun zaman önce sağlanmıştı ki, o türden âdetler yok olup gitmişti. Tam tersi olsaydı, Alystra da pelerinini Alvin'e verir, o da hiç düşünmeden kabul ederdi.

Sırtlarında rüzgârla yürümek fena değildi ve az sonra tünelin ucuna ulaştılar. Geniş bir taş örgü daha ileri gitmelerine engel oluyordu; bu iyiydi çünkü hiçliğin eşiğinde duruyorlardı. Dev ha-

va borusu kulenin dik yüzüne çıkıyordu ve aşağıda en az üç yüz metrelik bir boşluk vardı. Şehrin dış surlarının da çok üzerindeydiler; Diaspar dünyalarındaki pek az kişinin görebileceği şekilde ayaklarının altında uzanıyordu.

Manzara Alvin'in parkın ortasında gördüğünün diğer yüzüydü. Şehrin kalbine doğru kilometrelerce uzanan taş ve metal dalgalarına yukarıdan bakıyordu. Uzaklarda bir bölümü araya giren kulelerin ardında kalmış uzak bahçeleri, ağaçları ve sonsuz dönüşünü yapan nehri görebiliyordu. Onların da ötesinde Diaspar'ın uzak burçları gökyüzüne bir kez daha tırmanıyorlardı.

Alystra arkasında keyifle, ama hiç şaşırmadan manzarayı paylaşıyordu. Şehri daha önce de neredeyse bunun kadar iyi yerlerdeki gözlem noktalarından –ve çok daha rahat bir konumda– sayısız kez görmüştü.

Alvin, "İşte bizim dünyamız –hepsi orada," dedi. "Şimdi sana başka bir şey göstermek istiyorum." Mazgaldan dönüp tünelin uzak ucundaki ışık halkasına doğru yürümeye başladı. İnce giyimli bedenine soğuk rüzgâr vuruyordu, ama hava akımına karşı yürürken pek rahatsızlık hissetmiyordu.

Az bir yol gitmişti ki, Alystra'nın peşinden gelmek için hiçbir harekette bulunmadığını fark etti. Öylece durmuş izliyordu, ödünç aldığı pelerini rüzgârda uçuşuyordu, bir eliyle yüzünü yarıya

kadar kapatmıştı. Alvin dudaklarının kıpırdadığını görüyordu, ama sözcükler ona ulaşmıyorlardı. Ona önce hayretle, sonra da acımayla karışık bir sabırsızlıkla baktı. Jeserac'ın söylediği doğruydu. Kız onun peşinden gelemezdi. İçinden geçen rüzgârın sonsuza dek Diaspar'a estiği o uzak ışık halkasının anlamını anlamıştı. Alystra'nın arkasında bildiği dünya vardı, harikalarla dolu ama sürprizden yoksun, tıpkı zaman nehrinde sürüklenen parlak, ama sımsıkı kapalı bir kabarcık gibi. İleride, sadece birkaç adımlık bir uzaklıkta ise, bilinmeyen boşluk –çöl dünyası– İstilacıların dünyası.

Alvin dönüp yanına gitti, titrediğini görünce şaşırdı. "Neden korkuyorsun?" diye sordu. "Hâlâ Diaspar'da güvencedeyiz. Şu arkamızdaki pencereden baktın –herhalde bundan da bakabilirsin!"

Alystra ona sanki garip bir canavarmış gibi bakıyordu. Doğrusu onun standartlarına göre öyleydi de.

Sonunda, "Yapamam," dedi. "Bunu düşünmek bile beni bu rüzgârdan daha çok ürpertiyor. Daha ileri gitme, Alvin!"

Alvin merhametsizce, "Ama bu hiç mantıklı değil!" diye ısrar etti. "Şu koridorun sonuna kadar yürüyüp dışarı bakmanın ne zararı olabilir ki? Orası garip ve yalnız bir yer, ama korkunç değil. Hatta baktıkça orayı giderek daha güzel bulmaya..."

Alystra onun sözlerini bitirmesini beklemedi. Hızla döndü ve onları bu tünele getiren uzun rampaya doğru koşmaya başladı. Alvin onu durdurmaya çalışmadı; bu kendi istediğini başkasına zorla yaptırmak gibi kötü bir davranış olurdu. Görebildiği kadarıyla ikna etmeye çalışmak da boşunaydı. Alystra'nın arkadaşlarının yanına dönene dek durmayacağını biliyordu. Şehrin labirentlerinde kaybolması tehlikesi de yoktu, zira kendi ayak izlerini kolayca takip edebilirdi. En karmaşık labirentlerden bile çıkabilmesini sağlayan içgüdüsel bir yetenek İnsan'ın şehirlerde yaşamaya başladığından beri elde ettiği özelliklerden sadece biriydi. Nesli uzun zaman önce tükenmiş olan sıçanlar da tarlaları terk edip insanların arasına karıştığında benzer yetenekler edinmek zorunda kalmıştı.

Alvin bir an bekledi, Alystra'nın dönmesini umuyordu sanki. Tepkisine değil, tepkisinin şiddetine ve mantıksızlığına şaşırmıştı. Gittiğine gerçekten üzülmüştü, yine de ister istemez pelerini bırakmayı hatırlamış olmasını diliyordu.

Şehrin akciğerlerinde uğuldayan rüzgâr soğuk, ona karşı yürümek zordu. Alvin hem hava akımıyla hem de onu devam ettiren güçle boğuşuyordu. Ancak taştan ızgaraya ulaşıp kollarını parmaklıklarına sarınca rahat bir nefes alabildi. Ancak başını girişten sokabileceği kadar yer vardı ve koridorun girişini bir bölümü şehrin duvarı-

na girdiği için görüşü yine de biraz kapanıyordu.

Yine de yeterince görebiliyordu. Yüzlerce metre aşağıda gün ışığı çölü terk ediyordu. Neredeyse yatay sayılabilecek ışınlar ızgaradan geçip tünelin dibinde altın renginden ve gölgelerden tuhaf şekiller çiziyorlardı. Alvin gözlerini korumak için gölgeledi ve eğilip sayısı belirsiz çağlar boyunca insan ayağı değmemiş toprağa baktı.

Sonsuza dek donmuş bir denize bakıyor olabilirdi. Kum tepeleri batıya doğru kilometreler boyunca dalgalanıyor, eğik vuran ışık hatlarını fazlasıyla belirginleştiriyordu. Rüzgârın azizliği kumda yer yer tuhaf girdaplar ve oyuklar oluşturmuştu; öyle ki bu mimarinin hiçbir yerinin zekâ eseri olmadığı bazen belli olmuyordu. Çok uzakta yuvarlak hatlı tepeler vardı; hatta o kadar uzaktılar ki, aradaki mesafeyi tahmin bile edemiyordu. Alvin için hayal kırıklığı olmuşlardı; eski kayıtlardaki ve hayallerindeki dağları görebilmek için çok şey verirdi.

Güneş tepelerin dış hatlarına vuruyordu; ışığı, dolaştığı yüzlerce kilometrelik atmosferde yumuşamış ve kızıllaşmıştı. Diski üzerinde iki büyük siyah nokta vardı; Alvin araştırmaları sırasında bu tür şeylerin var olduğunu öğrenmişti, ama onları bu kadar kolayca görebilmesine şaşırmıştı. Kulaklarında durmaksızın uğuldayan rüzgârla gizli deliğinde çökmüş, ona bakan bir çift göz gibiydiler sanki.

Alacakaranlık yoktu. Kum tepelerinin arasındaki gölge havuzları güneşin batışıyla birlikte hızla toplanarak büyük bir karanlık gölü oldular. Gökyüzünden renk çekildi; sıcak kırmızı ve altın renkleri akıp giderek yerlerini gecenin içinde gitgide derinleşen bir kutup mavisine bıraktılar. Alvin tüm insanlar içinde yalnızca kendisinin tanık olacağı o nefes kesici anı bekledi –ilk yıldızın titreyerek hayat bulduğu anı.

Buraya son gelişinin üzerinden haftalar geçmişti, bu arada gece gökyüzünün düzeninin değişmiş olacağını biliyordu. Yine de Yedi Güneş'in bu ilk ortaya çıkışını beklemiyordu.

Sözcükler ağzından kendi kendine çıkmışlardı; başka bir isimleri olamazdı. Günbatımı sonrası alacalığında küçük, çok sıkışık ve şaşırtıcı derecede simetrik bir grup oluşturuyorlardı. Altı tanesi hafifçe düzleşmiş bir elips şeklinde sıralanmışlardı, Alvin bunun görüş hizasına göre biraz eğilmiş bir tam daire olduğuna emindi. Her yıldız farklı bir renkteydi; kırmızı, mavi, altın rengi ve yeşili seçebiliyordu; diğer renkler ise görüşünün dışındaydı. Şeklin tam ortasında beyaz bir dev vardı –gökyüzünde gözün görebildiği en parlak yıldız. Grup tıpkı bir mücevhere benziyordu; Doğa'nın böylesine kusursuz bir şekil oluşturmuş olması olasılık yasalarının tüm esnekliğinin ötesinde ve inanılmaz görünüyordu.

Gözleri karanlığa yavaş yavaş alışınca Alvin

bir zamanlar Samanyolu denilen sisli tül perdeyi seçebildi. Başucundan ufka kadar uzanıyordu ve kıvrım yerlerinde Yedi Güneş vardı. Şimdi diğer yıldızlar da ortaya çıkmış, onlara meydan okuyorlardı ve rastgele kümelenişleri sadece o kusursuz simetrinin gizemini vurguluyordu. Sanki bir güç yıldızlara imzasını atarak doğal Evren'in düzensizliğine karşı çıkmıştı.

İnsanoğlu Yeryüzü'nde ilk kez yürüdüğünden beri Galaksi kendi ekseni etrafında en çok on defa dönmüştü. Kendi standartlarına göre bu sadece bir andı. Ama bu kısa dönemde tamamen değişmişti –olayların doğal akışında hakkı olduğundan çok daha fazla. Gençliğin gururuyla bir zamanlar alev alev yanan dev güneşler şimdi eriyip giderek sonlarına yaklaşıyorlardı. Ama Alvin onların eski zafer günlerindeki gökyüzünü hiç görmemişti ve bu yüzden nelerin kaybolup gittiğini bilmiyordu.

Kemiklerine işleyen soğuk onu şehre geri dönmeye zorladı. Mazgaldan sıyrılıp kol ve bacaklarını ovuşturarak kan dolaşımını canlandırdı. İlerisinde, tünelin aşağısında Diaspar'dan yükselen ışık öyle parlaktı ki, bir an gözlerini öteye çevirmesi gerekti. Şehrin dışında gece ve gündüz diye birşeyler vardı, ama içinde sadece bitmeyen gün. Güneş alçalırken Diaspar'ın üzerinde gökyüzü ışıkla dolacak ve kimse doğal aydınlığın kaybolduğunu fark etmeyecekti. İnsanlar karan-

lığı daha uyku ihtiyaçları kaybolmadan önce şehirlerinden uzaklaştırmışlardı. Diaspar'daki tek gece arada bir parkı ziyaret eden ve onu gizemli bir yere çeviren ender ve önceden tahmin edilemeyen bir karanlıktı.

Alvin aynalı koridordan ağır ağır geri döndü, aklında hâlâ gece ve yıldızlar vardı. İlham almış, ancak canı da sıkılmıştı. O müthiş boşluğa kaçabilmesinin yolu yoktu, bunu yapması için mantıklı bir neden de. Jeserac insanın çölde kısa sürede öleceğini söylemişti ve Alvin ona rahatça inanabilirdi. Belki bir gün Diaspar'dan ayrılmanın bir yolunu bulurdu, ama bulursa kısa sürede dönmesi gerektiğini biliyordu. Çöle erişmek eğlenceli bir oyun olurdu, ama hepsi bu. Kimseyle paylaşamayacağı bir oyundu ve ona bir şey sağlamazdı. Ama ruhundaki özlemi doyuracaksa en azından yapmaya değerdi.

Alvin geçmişin yansımaları arasında oyalandı, sanki bildik dünyaya dönmek istemiyordu. Büyük aynalardan birinin önünde durdu ve derinliklerinde gidip gelen görüntüleri izledi. Bu görüntüleri üreten mekanizma onun varlığı ve bir ölçüde düşünceleri tarafından kontrol ediliyordu. Aynalar odaya ilk girdiğinde her zaman boş olur, aralarında hareket ettiği anda canlanırdı.

Gerçekte hiç görmediği, ama Diaspar'da bir yerlerde muhtemelen var olan geniş, açık bir avluda duruyordu. Alışılmadık derecede kalabalıktı

ve görünüşe göre bir tür meydan toplantısı yapılıyordu. İki adam bir kürsüde kibarca tartışıyorlar, çevrede toplanmış destekçileri de bazen araya giriyorlardı. Mutlak sessizlik sahnenin çekiciliğini arttırıyordu, çünkü hayal gücü hemen işe koyulup eksik sesleri tamamlıyordu. Alvin, Neyi tartışıyorlar? diye meraklandı. Belki de bu geçmişten gerçek bir sahne değil, tamamen hayal ürünü bir senaryoydu. Figürlerdeki denge, biraz resmi sayılabilecek hareketler, bunu gerçek hayat için biraz fazla düzgün kılıyordu.

Kalabalıktaki yüzleri inceledi, tanıyabileceği birini arıyordu. Burada tanıdığı kimse yoktu, ama yüzyıllar boyu karşılaşmayacağı dostlara da bakıyor olabilirdi. Kaç çeşit insan fizyonomi kalıbı olabilirdi? Sayı çok büyüktü, ama sonsuz değildi, hele estetik olmayan tüm çeşitlemeler elendikten sonra.

Aynadaki insanlar aralarında hareketsiz duran Alvin'in görüntüsünü görmezden gelerek çoktan unutulmuş tartışmalarına devam ediyorlardı. Yanılsama öylesine kusursuzdu ki, kendisinin de sahnenin bir parçası olmadığına inanmak bazen çok zor oluyordu. Aynadaki hayaletlerin biri Alvin'in arkasına doğru hareketlendiğinde gerçek bir cisim gibi gözden kayboluyordu ve önüne doğru hareket ettiğinde geride kalan kendisi oluyordu.

Gitmeye hazırlanıyordu ki, ana gruptan biraz

ayrı duran garip giyimli bir adam fark etti. Hareketleri, giysileri, her şeyi bu topluluğa biraz aykırı gibiydi. Düzeni bozuyordu; Alvin gibi o da bir anakronizmdi.

O bundan da öteydi. Gerçekti ve muzipçe bir gülümsemeyle Alvin'e bakıyordu.

5

Alvin kısa hayat süresi boyunca Diaspar halkının binde birinden azını görmüştü. Bu yüzden karşısındaki adamın bir yabancı olmasına şaşırmadı. Onu asıl şaşırtan, bu terk edilmiş kulede, bilinmeyenin sınırının bu kadar yakınında birini görmekti.

Aynadaki dünyaya arkasını döndü ve davetsiz misafirle yüz yüze geldi. Daha bir şey söyleyemeden o kendisiyle konuştu.

"Sanırım sen Alvin'sin. Buraya birinin geldiğini anladığımda bunun sen olduğunu tahmin etmeliydim."

Bu sözlerin incitme amacı taşımadığı ortadaydı; sadece gerçeğin basit bir ifadesiydi, Alvin de onu öyle kabul etti. Tanınmış olmasına şaşırmamıştı; benzersiz olduğu gerçeği ve bunun içindeki gizli potansiyel sayesinde şehirdeki herkes onu tanımıştı.

Yabancı, "Ben Khedron'um," diye sözlerine devam etti, sanki bu her şeyi açıklıyordu. "Bana Soytarı derler."

Alvin boş boş bakıyordu, Khedron da pes etmiş gibi alaylı bir hareketle omuzlarını silkti.

"Ah, şöhret böyledir işte! Neyse, gençsin ve hiç şaka görmemişsin. Bilgisizliğin affedildi."

Khedron'da yepyeni, alışılmadık birşeyler var-

dı. Alvin aklında tuhaf "soytarı" kelimesinin anlamını aradı; bu ona çok uzak bir anısını hatırlattı, ama tanımlayamadı. Şehrin karmaşık sosyal hayatında bunun gibi pek çok isim vardı ve hepsini öğrenmek bir ömür boyu sürerdi.

Alvin biraz da kıskanarak, "Buraya sık sık gelir misin?" diye sordu. Loranne Kulesi'ni kendi kişisel malı gibi görmeye başlamıştı ve güzelliklerinin başka biri tarafından bilinmesinden biraz rahatsız olmuştu. Ama acaba Khedron çöle bakmış, ya da batıya doğru gömülen yıldızları görmüş müydü?

Khedron, "Hayır," dedi, sanki dile gelmemiş düşüncelerine cevap veriyordu. "Oraya hiç gitmedim. Ama şehirdeki sıra dışı olayları öğrenmek hoşuma gider ve Loranne Kulesi'ne birisi gelmeyeli çok uzun zaman olmuştu."

Alvin bir an için Khedron'un önceki gelişlerinden nasıl haberdar olduğunu merak etti, ama bunu hemen aklından çıkardı. Diaspar şehri içinde olanlardan haberdar eden gözler, kulaklar ve daha gizli başka duyu organlarıyla doluydu. Yeterince ilgilenen herkes bu kanallara sızmanın bir yolunu bulabilirdi şüphesiz.

Alvin, "Buraya gelmem sıradışı bile olsa," dedi; hâlâ kaçamak konuşuyordu, "bu seni neden ilgilendirsin?"

Khedron, "Çünkü," diye karşılık verdi, "Diaspar'daki sıradışılıklar benim alanıma girer. Dikka-

timi uzun zaman önce çekmiştin; bir gün karşılaşacağımızı biliyordum. Ben de kendimce benzersizim. Ah, senin gibi değil; bu benim ilk hayatım değil. Ben Yaratılış Merkezi'nden bin kez geçtim. Ama daha başlangıçta bir yerlerde Soytarı olmak üzere seçildim ve Diaspar'da bir defada ancak bir Soytarı olur. Birçok kişi bunun olması gerekenden fazla olduğunu düşünüyor."

Khedron'un konuşmasında Alvin'i hâlâ zorda bırakan bir alaycılık vardı. Doğrudan doğruya kişisel sorular sormak pek hoş bir davranış değildi, ama konuyu Khedron açmıştı.

Alvin, "Bilgisizliğim için özür dilerim," dedi. "Ama Soytarı nedir ve ne iş yapar?"

Khedron, " 'Ne,' diye soruyorsun," diye karşılık verdi, "bense 'neden'ini anlatarak başlayacağım. Uzun bir hikâye, ama sanırım ilgini çeker."

Alvin, "Her şey benim ilgimi çeker," dedi, haklıydı da.

"Çok iyi. Diaspar'ı tasarlayan insanlar –ki bazen insan olduklarından şüphe duyuyorum– son derece karmaşık bir sorunu çözmek zorundaydılar. Biliyorsun Diaspar sadece bir makine değil –canlı bir organizma, üstelik de ölümsüz. Toplumumuza öyle alışmışız ki, ilk atalarımıza ne kadar garip geleceğini anlayamıyoruz. Önemsiz detaylar dışında hiç değişmeyen küçük, kapalı, ama çağlar geçse de hep mükemmel bir dengeye sahip bir dünyamız var. Şüphesiz insanlık tarihinin

geri kalanından daha uzun yaşamış, ama inanılıyor ki, o tarihte kısa bir süre yaşamış ve sonra yok olmuş sayısız binlerce kültür vardı. Diaspar olağanüstü istikrarını nasıl sağladı?"

Alvin herhangi birinin bu kadar temel bir soru sormasına şaşırmıştı ve yeni birşeyler öğrenme umutları azalmaya başladı.

"Tabii ki Hafıza Bankaları sayesinde," diye karşılık verdi. "Bedenleri yaratılıp yok edildikçe gruplar değişse de Diaspar her zaman aynı insanlardan oluşur."

Khedron hayır anlamında başını salladı.

"Bu cevabın sadece çok küçük bir kısmı. Aynı insanlarla çok sayıda farklı toplum modeli oluşturabilirsin. Bunu kanıtlayamam, elimde somut bir kanıt da yok; ama doğru olduğuna inanıyorum. Şehrin tasarımcıları sadece nüfusunu sabitlemekle kalmadılar; davranışları yöneten yasaları da sabitlediler. O yasaların varlığından haberdar bile sayılmayız, ama onlara uyuyoruz. Diaspar dar sınırlarını aşamayan donuk bir kültür. Hafıza Bankaları bedenlerimizin ve kişiliklerimizin kalıpları dışında pek çok şey saklıyorlar. Zamanın neden olabileceği tüm değişimlere karşı her atomunu sımsıkı koruyarak şehrin kendi görüntüsünü saklıyorlar. Şu kaldırıma bak –milyonlarca yıl önce yapılmış ve üzerinden sayısız ayak geçmiş. Hiçbir aşınma izi görebiliyor musun? Korunmayan madde ne kadar sert olursa olsun çağ-

lar önce toza dönüşmüş olurdu. Ama Hafıza Bankaları'nı çalıştıracak enerji olduğu ve onlardaki matrisler şehrin düzenini kontrol edebildiği sürece Diaspar'ın fiziksel yapısı asla değişmez."

Alvin, "Ama *bazı* değişimler olmuş," diye karşı çıktı. "Şehir yapıldığından bu yana birçok bina yıkılmış ve yenileri yapılmış."

"Elbette –ama ancak Hafıza Bankaları'nda kayıtlı bilgiler silinip yeni kalıplar düzenlenerek. Zaten ben bunu sadece şehrin kendisini fiziksel açıdan korumasına bir örnek olarak verdim. Varmak istediğim nokta, Diaspar'da aynı şekilde sosyal yapımızı da koruyan makineler olduğu. Tüm değişiklikleri izliyor ve fazla büyümeden düzeltiyorlar. Bunu nasıl mı yapıyorlar? Bilmiyorum –belki Yaratılış Merkezi'nden çıkanları seçerek. Belki de kişilik kalıplarımızla oynayarak; özgür irademiz olduğunu sanabiliriz, ama bundan emin olabilir miyiz?

"Her halükârda, sorun çözüldü. Diaspar ayakta kaldı ve çağları emin bir şekilde aştı, tıpkı kargo olarak insan ırkından geri kalanları taşıyan büyük bir gemi gibi. Sosyal idarecilik açısından muhteşem bir başarı, tabii buna değip değmediği ayrı bir konu.

"Ancak süreklilik yeterli değil. Kolaylıkla durgunluğa, dolayısıyla bozulmaya yol açabilir. Şehrin tasarımcıları buna engel olmak için dikkatle planlanmış adımlar attılar, ama şu terk edilmiş bi-

nalar tam anlamıyla başarılı olamadıklarını gösteriyor. Ben, yani Soytarı Khedron da o planın bir parçasıyım. Belki çok küçük bir parçası. Aksini düşünmek istiyorum, ama bir türlü emin olamıyorum."

Alvin, "Peki senin rolün ne?" diye sordu; hâlâ aydınlanamamıştı ve sabrı tükeniyordu.

"Şöyle diyelim, şehre belirli ölçüde düzensizlik katıyorum. Yaptıklarımı açıklamam etkilerini azaltır. Beni yaptıklarımla değerlendir, ki onlar pek azdır, sözlerimle değil, ki onlar pek çoktur."

Alvin daha önce hiç Khedron gibi birini tanımamıştı. Soytarı gerçek bir kişilikti –Diaspar'daki tipik tekdüzelik seviyesinin çok üstünde bir karakter. Görevlerinin ne olduğunu ve onları nasıl yerine getirdiğini tam olarak öğrenmenin bir yolu yok gibi görünse de, bunun pek önemi yoktu. Alvin önemli olan tek şeyin karşısında konuşabileceği –tabii monoloğa ara verdiğinde– ve bunca zamandır kafasını karıştıran sorunların birçoğunun çözümünü verebilecek biri olması olduğunu hissediyordu.

Birlikte Loranne Kulesi'nin koridorlarından geri döndüler ve bomboş hareketli yolun yanına çıktılar. Alvin Khedron'un kendisine orada, bilinmeyenin kapısında ne aradığını hiç sormadığını tekrar sokaklara dönene dek fark etmedi. Khedron'un bildiğini ve ilgilendiğini, ama şaşırmadığını tahmin ediyordu. İçinden bir ses Khedron'u

şaşırtmanın çok zor olacağını söylüyordu.

Birbirlerine indeks numaralarını verdiler, böylece istedikleri zaman birbirlerini arayabileceklerdi. Alvin yanında fazla kalırsa sıkılacağını seziyor, yine de Soytarı'yı tekrar görmek için sabırsızlanıyordu. Ancak onunla tekrar görüşmeden önce arkadaşlarının, özellikle de Jeserac'ın Khedron hakkında söyleyeceklerini duymak istiyordu.

Khedron, "Tekrar görüşmek üzere," dedi ve bir anda kayboldu. Alvin biraz rahatsız olmuştu. Sadece görüntünüzü yansıtıyorsanız ve bedenen orada değilseniz, bunu en başta söylemek nezaket gereğiydi. Yoksa gerçeğin farkında olmayan tarafı oldukça zor durumda bırakabilirdi. Herhalde Khedron da başından beri evindeydi –evi her neredeyse. Alvin'e verdiği numara tüm mesajların ona ulaşmasını sağlardı, ama yaşadığı yeri göstermezdi. En azından bu normal adetlere uygundu. İndeks numaralarını istediğiniz gibi dağıtabilirdiniz, ama gerçek adresinizi yalnızca yakın dostlarınıza verirdiniz.

Alvin şehre dolaşa dolaşa geri dönerken Khedron'un Diaspar ve sosyal düzeni hakkında söylediklerini düşünüp durdu. Bugüne kadar yaşam biçiminden sıkılmış gibi görünen hiç kimseye rastlamamış olması garipti. Diaspar ve halkı büyük planın bir parçası olarak tasarlanmışlardı; mükemmel bir ortak yaşam oluşturuyorlardı. Şehrin insanları uzun yaşamları boyunca hiç sı-

kılmıyorlardı. Dünyaları eski çağların standartlarına göre küçük olabilirdi, ama karmaşıklığı başdöndürücü, harikaları ve hazineleri hesaplanamayacak kadar çoktu. İnsanoğlu dehasının tüm meyvelerini, geçmişin yıkıntılarından kurtarılabilmiş her şeyi burada bir araya getirmişti. Gelmiş geçmiş tüm şehirlerin Diaspar'a birşeyler kattığı söylenirdi; İstilacıların gelişinden önce adı İnsanoğlunun yitirdiği tüm dünyalarda bilinirdi. Diaspar'ın yapımında İmparatorluk'un tüm yetenek ve sanatları rol almışlardı. İhtişamlı günlerin sonu yaklaştığında bilge insanlar şehri yeniden yapılandırmış ve ona onu ölümsüz kılan makineleri vermişlerdi. Her şey unutulsa bile Diaspar yaşayacak ve zaman akıp giderken İnsan neslini koruyacaktı.

Tek yapabildikleri hayatta kalmaktı ve bu onlara yetiyordu. Yaratılış Merkezi'nden neredeyse tam bir yetişkin olarak çıktıkları, saatle pek de yaşlanmamış olan bedenleriyle şehrin Hafıza Bankaları'na döndükleri saat arasında hayatlarını dolduracak milyonlarca şey vardı. Tüm erkek ve kadınların bir zamanlar deha sayılacak bir zekâya sahip oldukları bir dünyada can sıkıntısı gibi bir tehlike var olamaz. Konuşma ve tartışmanın keyfi, sosyal ilişkilerdeki karmakarışık formaliteler –yalnızca bunlar bile ömrün önemli bir kısmını doldurmaya yeterdi. Bunların yanı sıra şehrin en ince zekâları karşılaşırlarken ya da felsefenin

asla fethedilememiş ancak meydan okumaktan asla yılınmayan doruklarına tırmanmaya çalışırlarken tüm şehrin esrik bir halde onları dinlediği büyük resmi tartışmalar da olurdu.

Entelektüel bir hobisi olmayan kimse yoktu. Örneğin Eriston zamanının çoğunu şehri gerçek anlamda yöneten, yine de bilgisini kendisininkiyle karşılaştırmak isteyen herkesle eş zamanlı sayısız tartışmaya girecek kadar boş zamanı olan Merkezi Bilgisayar'la uzun monologlarla geçirirdi. Eriston üç yüz yıldır makinenin çözemeyeceği mantık paradoksları kurmaya çalışıyordu. Birçok ömür tüketmedikçe önemli bir ilerleme yapmayı da beklemiyordu.

Etania'nın ilgi alanları ise daha estetik türdendi. Madde düzenleyicilerin yardımıyla üç boyutlu örgülü desenler hazırlıyordu, öylesine güzel ve detaylıydılar ki, son derece karmaşık topoloji problemleri oluşturuyorlardı. Diaspar'ın her yerinde eserleri görülebilirdi ve desenlerinin bazıları büyük koreografi merkezlerinin zeminlerine yerleştirilmiş, yeni bale kreasyonları ve dans motifleri geliştirmede temel olarak kullanılıyorlardı.

Bu tür meşguliyetler inceliklerini takdir edecek kültürden yoksun olanlara sıkıcı gelebilirdi. Ama Diaspar'da Eriston ve Etania'nın yapmaya çalıştıklarını biraz olsun anlamayan ve kendisinin de aynı derecede düşkün olduğu bir ilgi alanı olmayan hiç kimse yoktu.

Atletizm ve aralarında ancak yerçekiminin kontrol altına alınmasıyla yapılabilen birçoklarının da bulunduğu çeşitli sporlar gençliğin ilk birkaç yüzyılını güzelleştiriyordu. Macera ve hayal gücünü çalıştırmak için de sagalar istenilebilecek her şeyi sağlıyorlardı. İnsanlar hareketli görüntüler üretmeye ve sesleri kaydetmeye başladıklarında ve ardından bu teknikleri gerçek ya da hayali sahneleri tekrar canlandırmak için kullandıklarında başlayan o gerçekçilik tutkusunun son ürünüydüler. Sagalardaki yanılsama kusursuzdu, çünkü tüm duyuların algıları doğrudan doğruya beyine veriliyor ve uyumsuz tüm duygular aldatılıyordu. Büyülenmiş gözlemci, macera devam ettiği sürece gerçekten kopuyordu; sanki bir rüyada yaşıyor, ama uyanık olduğuna inanıyordu.

Düzen ve denge üzerine kurulmuş ve bir milyon yıldır genel hatlarında hiçbir değişiklik olmamış bir dünyada şans oyunlarına ilginin yoğun olması belki de şaşırtıcı değildi. Düşen zarlar, açılan bir kart, ruletin dönüşü insanoğlunu her zaman büyülemişti. Bu ilgi en düşük şekliyle sadece açgözlülüğe dayanırdı ve herkesin normal olarak isteyebileceği her şeye sahip olduğu bir dünyada bu duyguya yer olamazdı. Ancak bu dürtü sözkonusu olmasa da şansın tamamen zihinsel olan büyüsü en kültürlü beyinleri bile etkisi altına alabiliyordu. Tamamen tesadüfi çalışan makineler –insanın ne kadar bilgisi olursa olsun

sonucu asla tahmin edilemeyecek olaylar... Bunlardan filozof da, kumarbaz da aynı zevki alabilirdi.

Tüm insanların paylaşması için aşk ve sanatın bağlantılı dünyaları da hâlâ vardı. Bağlantılı, çünkü sanatsız aşk yalnızca ihtirasın doyurulmasıdır ve aşkla yaklaşılmazsa sanattan da zevk alınamaz.

İnsanlar güzelliği birçok değişik şekilde aramışlardı –ses dizilerinde, kâğıda dökülmüş satırlarda, taşların yüzeylerinde, insan bedeninin hareketlerinde, uzaya yayılmış renklerde. Bütün bu araçlar Diaspar'da hâlâ vardı ve çağlar boyunca bunlara yenileri eklenmişti. Kimse olabilecek tüm sanatların keşfedildiğinden emin değildi; sanatın insan aklının dışında bir anlamı olduğundan da.

Bu aşk için de geçerliydi.

6

Jeserac bir sayı girdabının içinde hareketsiz oturuyordu. Elektronik bilgisayarlar icat edildiğinden beri tüm aritmetik işlemlerinde kullanılan ikili düzende gösterilen ilk bin asal sayı önünden sırayla geçiyorlardı. 1'ler ve 0'lardan oluşan sayısız diziler Jeserac'ın gözlerinin önüne kendilerinden ve bir sayısından başka böleni olmayan tüm o sayıların tam sıralanışını getirerek geçip gittiler. Asal sayılarda İnsan'ı her zaman büyülemiş olan ve hâlâ ilgisini çeken bir gizem vardı.

Matematikçi olduğuna inanmak Jeserac'ın bazen hoşuna gitse de aslında değildi. Tüm yapabildiği sonsuz asal sayı dizileri içinde daha yetenekli insanların genel yasalarla birleştirebilecekleri özel bağlantılar ve kurallar aramaktı. Sayıların nasıl davrandıklarını anlayabiliyor, ama nedenini açıklayamıyordu. Onun zevki aritmetik ormanında kendine yol açarak ilerlemekti ve bazen daha usta kaşiflerin kaçırdığı harikaları keşfederdi.

Tüm olası tam sayıların matrisini kurdu ve bilgisayarını taneler ağın kesişim yerlerine gelecek şekilde asal sayıları yüzeyde sıralamak üzere çalıştırdı. Jeserac bunu daha önce yüz defa yapmış ve hiçbir şey öğrenememişti. Ama incelediği sayıların tamsayılar tayfında görünüşte hiçbir kurala bağlı olmaksızın yayılması çok hoşuna gidiyor-

du. Keşfedilmiş dağılım yasalarını biliyordu, ama daima yenilerini keşfetmeyi umuyordu.

Bir ziyaretçi geldiğinde pek şikayet edemedi. Rahatsız edilmek istemiyorsa uyarı cihazını ona göre ayarlamalıydı. Hafif çan sesini duyunca sayılardan oluşan duvar titreşti, rakamlar bulanıklaştılar ve Jeserac yalnızca gerçeklerin olduğu dünyaya döndü.

Khedron'u hemen tanıdı, pek de sevinmiş sayılmazdı. Jeserac düzenli yaşam biçiminin dışına çıkmaktan hoşlanmazdı ve Khedron önceden tahmin edilemeyecek şeylerin habercisiydi. Yine de tüm endişe izlerini sildi ve ziyaretçisini kibarca karşıladı.

Diaspar'da iki kişi ilk –ya da yüzüncü kez– karşılaştıklarında işe koyulmadan önce (iş varsa tabii) bir saat kadar karşılıklı iltifat etmek adetti. Khedron bu formaliteleri sadece on beş dakikada geçip birden, "Seninle Alvin hakkında konuşmak istiyorum. Sanırım onun öğretmenisin," diyerek Jeserac'ı biraz gücendirdi.

"Bu doğru," diye karşılık verdi. "Onu hâlâ haftada birkaç defa görüyorum –ne kadar sık isterse o kadar."

"Peki iyi bir öğrenci olduğunu söyleyebilir misin?"

Jeserac biraz düşündü; bu cevaplanması zor bir soruydu. Diaspar'da öğrenci-öğretmen ilişkisi son derece önemliydi, hatta yaşamın temel taşla-

rından biriydi. Şehre her yıl ortalama on bin yeni beyin katılırdı. Önceki anıları henüz ortaya çıkmamış olurdu ve ilk yirmi yıl boyunca etraflarındaki her şey onlar için yeni ve yabancıydı. Günlük hayatın bir parçası olan sayısız makineyi kullanmayı ve insanın kurduğu en karmaşık toplumda yaşamayı öğrenmeleri gerekti.

Bu bilginin bir kısmı yeni vatandaşların ebeveynleri olmak üzere seçilmiş olan çiftler tarafından verilirdi. Seçim kura ile yapılırdı ve görevler çok ağır değildi. Eriston ve Etania Alvin'in yetiştirilmesi için zamanlarının üçte birinden fazlasını ayırmamışlar, kendilerinden beklenen her şeyi de yerine getirmişlerdi.

Jeserac'ın görevleri Alvin'in eğitiminin daha resmi yanlarıyla sınırlıydı; toplumda nasıl davranacağını ve sürekli genişleyen arkadaş çevresine kendisini nasıl tanıtacağını ona ebeveynlerinin öğretmesi bekleniyordu. Alvin'in karakterinden onlar, aklından ise Jeserac sorumluydu.

Jeserac, "Sorunu cevaplamak benim için biraz zor," diye karşılık verdi. "Tabii ki Alvin'in zekâsıyla ilgili bir sorun yok, ama ilgisini çekmesi gereken birçok şeye karşı tamamen ilgisiz. Diğer yandan, genellikle pek sözünü etmediğimiz konulara karşı anormal bir merakı var."

"Örneğin Diaspar'ın dışındaki dünya gibi mi?"

"Evet –ama bunu sen nereden biliyorsun?"

Khedron bir an tereddüt etti; Jeserac'a ne ka-

dar güvenebileceğini düşünüyordu. Jeserac'ın samimi ve iyi niyetli olduğunu biliyordu, ama aynı zamanda Diaspar'daki herkesi –Alvin hariç herkesi– kontrol altında tutan tabularla sınırlı kalması gerektiğini de biliyordu.

Sonunda, "Tahmin ettim," dedi.

Jeserac az önce maddeleştirdiği sandalyeye daha bir rahatça gömülerek oturdu. Bu ilginç bir durumdu ve elinden geldiğince detaylı analiz etmek istiyordu. Ancak Khedron yardımcı olmak niyetinde değilse öğrenebileceği fazla bir şey de yoktu.

Alvin'in bir gün Soytarı'yla karşılaşmayı ve bunun tahmin edilemeyecek sonuçları olmasını beklemeliydi. Khedron şehirdeki ayrıksı denilebilecek diğer tek kişiydi –ve onun ayrıksılığı bile Diaspar'ın tasarımcıları tarafından planlanmıştı. Uzun zaman önce, bir miktar suç ya da düzensizlik olmadan Ütopyanın dayanılmaz derecede sıkıcı olduğu anlaşılmıştı. Ancak eşyanın doğası yüzünden suçun sosyal dengenin gerek duyduğu seviyede kalması garanti edilemezdi. İzin verilen ve düzenlenen suç, suç olmaktan çıkardı.

Şehrin tasarımcılarının geliştirdiği sonuç –ilk bakışta basit görünüyordu, ama aslında tamamen akılcıydı– Soytarı'nın göreviydi. Tüm Diaspar tarihinde akılsal kalıtımları bu alışılmadık role uygun kişilerin sayısı iki yüzden azdı. Kendilerini yaptıklarının sonuçlarından koruyan belirli ayrı-

calıkları vardı, ama çizmeyi aşıp Diaspar'ın verebileceği tek cezayı alan yani yaşamakta oldukları hayatları sona ermeden geleceğe sürülen Soytarılar da olmuştu.

Nadir ve önceden hesaplanamayan bazı durumlarda Soytarı bazen yalnızca kaba bir şakayla, bazen de yaygın bir inanç ya da yaşam tarzına yapılan planlı bir saldırıyla şehri alt üst ederdi. Yani her şey düşünüldüğünde 'Soytarı' çok uygun bir isimdi. Bir zamanlar saraylar ve krallar varken de aynı yetkilerle çalışan, benzer görevleri olan adamlar olmuştu.

Jeserac, "Açık sözlü olmakta yarar var," dedi. "İkimiz de Alvin'in bir Benzersiz olduğunu –Diaspar'da daha önce hiç yaşamadığını biliyoruz. Bunun anlamını belki sen benden daha iyi tahmin edebilirsin. Şehirde tamamen plan dışı bir şey olabileceğini sanmıyorum, yani yaratılışının bir amacı olmalı. Bu amaca –her ne ise– ulaşabilecek mi bilmiyorum. İyi mi kötü mü onu da bilmiyorum. Ne olduğunu tahmin edemiyorum."

"Sence şehrin dışında bir şeyle ilgili olabilir mi?"

Jeserac sabırla gülümsedi; beklendiği gibi Soytarı küçük şakasını yapıyordu.

"Ona orada ne olduğunu söyledim; Diaspar'ın dışında çölden başka bir şey olmadığını biliyor. Götürebilirsen götür onu oraya; belki *sen* bir yol biliyorsundur. Gerçeği görmek aklındaki tuhaflığı iyileştirir belki."

Khedron yumuşak bir sesle, "Sanırım çoktan görmüş," dedi. Ama Jeserac'a değil, kendi kendine.

Jeserac, "Bence Alvin mutlu değil," diye devam etti. "Hiç gerçek ilişki kurmadı ve bu saplantısı varken nasıl kurabilir, bilmiyorum. Ama ne de olsa çok genç. Zamanla bu halinden sıyrılıp şehrin düzeninin bir parçası olabilir."

Jeserac kendi kendini rahatlatmaya çalışıyordu; Khedron acaba söylediklerine kendisi inanıyor mu diye merak etti.

Khedron birdenbire, "Söyle, Jeserac," dedi, "Alvin kendisinin ilk Benzersiz olmadığını biliyor mu?"

Jeserac önce irkilerek, sonra küstahça baktı.

Üzgün bir ifadeyle, "Bunu bildiğini tahmin etmeliydim," dedi. "Diaspar'ın tüm tarihinde kaç Benzersiz vardı? On tane mi?"

Khedron hiç duraksamadan, "On dört," diye cevapladı. "Alvin'i saymazsak."

Jeserac yüzünü ekşiterek, "Benim erişebileceğimden daha çok bilgiye sahipsin," dedi. "Belki bana o Benzersizlere ne olduğunu da söyleyebilirsin?"

"Ortadan kayboldular."

"Teşekkür ederim: Bunu zaten biliyordum. Alvin'e kendisinden öncekilerden olabildiğince az sözetmemin nedeni de bu: Bu durumdayken ona pek yardımı olmaz. İşbirliğine güvenebilir miyim?"

"Şu an için –evet. Onu kendim incelemek istiyorum; esrarengiz şeyler hep ilgimi çekmiştir ve Diaspar'da bunlardan çok az var. Hem bence Kader benim tüm çabalarımın yanında çok mütevazi kalacağı bir şaka da düzenliyor olabilir. En heyecanlı yerinde orada bulunacağımdan emin olmak istiyorum."

Jeserac, "Bilmece gibi konuşmaya pek düşkünsün," diye sitem etti. "Tam olarak ne olmasını bekliyorsun?"

"Tahminlerimin seninkilerden iyi olduğunu sanmıyorum. Ama şuna inanıyorum –Alvin yapmak istediğini yapmaya karar verdiğinde onu ne sen ne ben ne de Diaspar'daki hiç kimse durduramaz. Önümüzde çok ilginç birkaç yüzyıl olacak."

Khedron'un görüntüsü silinip gittikten sonra Jeserac bir süre hareketsiz oturdu; matematiği unutmuştu. Üzerine daha önce hiç bilmediği türden, kötü birşeyler olacakmış gibi bir his çöktü. Bir an için Konsey'e bir toplantı çağrısı yapmayı düşündü, ama bu ortada hiçbir şey yokken patırtı çıkarmak olmaz mıydı? Belki de tüm bu olup bitenler Khedron'un karmaşık ve anlaşılmaz bir şakasıydı, ama kurban olarak neden kendisinin seçildiğini bilemiyordu.

Konuyu tekrar dikkatle gözden geçirdi, sorunu her açıdan inceledi. Bir saatten biraz fazla bir süre sonra kendisine özgü bir karar verdi.

Bekleyip görecekti.

Alvin Khedron hakkında tüm öğrenebileceklerini öğrenmek için hiç zaman yitirmedi. Başlıca bilgi kaynağı her zaman olduğu gibi Jeserac'dı. Yaşlı öğretmen Soytarı ile buluşmasını eksiksiz olarak anlattı ve onun yaşam biçimi hakkında çok az şey bildiğini de ekledi. Khedron bir münzeviydi, tabii Diaspar'da bu ne kadar mümkünse: Kimse nerede yaşadığını ya da yaşayış biçimini bilmiyordu. Yaptığı son şaka tüm hareketli yolların felç edilmesini de kapsayan çocukça bir numaraydı. Bu elli yıl önceydi; yüz yıl önce ise ortalığa saldığı oldukça iğrenç bir ejderha şehirde dolaşarak o zamanın en popüler heykeltraşının tüm eserlerini yemişti. Canavarın tekdüze diyeti belli olur olmaz doğal olarak uyarılan sanatçı saklanmış ve canavar geldiği gibi esrarengiz bir biçimde yok olana dek ortaya çıkmamıştı.

Bütün bu olaylardan bir şey anlaşılıyordu. Khedron'un şehri yöneten makineler ve güçler hakkında çok derin bilgisi olmalıydı ve onları kimsenin yapamadığı şekilde isteklerine uydurabiliyordu. Herhalde aşırı hırslı Soytarıların Diaspar'ın karmaşık yapısına kalıcı bir zarar vermelerine engel olan daha güçlü bir denetim vardı.

Alvin tüm bu bilgileri kaydetti, ama Khedron'la temasa geçmek için hiçbir harekette bulunmadı. Soytarı'ya soracak çok sorusu olmasına

rağmen inatçı özgürlük tutkusu –belki de tüm özellikleri içinde gerçekten en benzersiz olanı– onu yardım almadan, kendi çabalarıyla bulabildiğini bulmaya azmettirmişti. Kendisini yıllarca meşgul edebilecek bir işe kalkışmıştı, ama amacına yaklaştığını hissettiği sürece mutluydu.

Diaspar'ı bilinmeyen bir bölgenin haritasını çıkaran eskinin gezginlerinden biri gibi sistematik olarak araştırmaya başlamıştı. Haftalarını ve günlerini şehrin kenarındaki yalnız kulelerin arasında dolaşarak geçiriyor, ötelerindeki dünyaya çıkan bir yol bulmayı umuyordu. Araştırmaları sırasında çölün üzerine açılan büyük hava tünellerinden bir düzine buldu, ama hepsi parmaklıklıydı –zaten parmaklıklar olmasa da yüzlerce metrelik yükseklik yeterli bir engeldi.

Bin koridor ve on bin boş odayı araştırmasına rağmen başka çıkış bulamadı. Tüm bu binalar Diaspar halkının her şeyin normal düzeni olarak olduğu gibi kabul ettikleri o mükemmel, kusursuz durumdalardı. Alvin bazen devriye gezen bir robota rastlıyor ve onu sorguya çekmeyi hiç ihmal etmiyordu. Hiçbir şey öğrenemiyordu, çünkü sorguladığı makineler insan sözü ya da düşüncesine tepki vermek üzere programlanmamışlardı. Varlığını algılıyorlardı, bu geçmesi için kibarca yana çekilmelerinden belliydi, ama onunla konuşmuyorlardı.

Alvin bazen günlerce kimseyi görmüyordu.

Acıktığında yaşam dairelerinden birine gidip bir yemek alıyordu. Varlıkları hakkında çok az kafa yorduğu mucizevi makineler çağlar süren uykularından uyanıp hayata dönüyorlardı. Hafızalarında sakladıkları örnekler kontrol ettikleri maddeyi düzenleyip yöneterek gerçekliğin sınırında titrek bir ışık saçarlardı. Böylece yüz milyon yıl önce usta bir şefin hazırladığı bir yemek tad alma duyusunu tatmin etmek ya da yalnızca iştahı doyurmak için yine var olurdu.

Bu boş dünyanın –şehrin canlı kalbini saran boş kabuğun– yalnızlığı Alvin'in keyfini kaçırmıyordu. Yalnızlığa alışıktı, arkadaşı saydıklarının yanındayken bile. Tüm enerjisini ve ilgisini tüketen bu coşkulu araştırma doğuştan taşıdığı esrarı ve onu tüm arkadaşlarından kesip ayıran anomalisini o an için unutturuyordu.

Şehrin çevresinin yüzde birinden azını araştırmıştı ki, zamanını boşa harcadığına karar verdi. Kararı sabırsızlığın değil tamamen sağduyunun sonucuydu. Hayatının geri kalanı boyunca sürecek bile olsa gerektiğinde dönüp işi bitirmeye hazırdı. Ancak Diaspar'ın dışına çıkan bir yol varsa bile bu kadar kolay bulunamayacağına inanacak kadar şey görmüştü. Daha bilge kişilerden yardım almadıkça sonuçsuz araştırmalarla yüzyıllarını harcayabilirdi.

Jeserac Diaspar'ın dışına çıkan bir yol bilmediğini, böyle bir yolun var olduğunu da sanma-

dığını açıkça söylemişti. Alvin'in sorguladığı bilgi makineleri de neredeyse sonsuz olan hafızalarını boşuna taramışlardı. Şehrin tarihinin kaydedilmiş zamanların başlangıcına –ardında Doğuş Çağları'nın sonsuza dek saklı olduğu engele kadar tüm detaylarını verebilirlerdi. Ama Alvin'in basit sorusunu cevaplayamıyorlardı ya da daha üstün bir güç bunu yapmalarını yasaklamıştı.

Khedron'u yeniden görmesi gerekecekti.

7

Khedron, "Oyalandın," dedi, "ama eninde sonunda geleceğini biliyordum."

Bu rahatlık Alvin'in canını sıktı; hareketlerinin böylesi bir doğrulukla tahmin edilebileceğini düşünmek hoşuna gitmemişti. Acaba Soytarı tüm sonuçsuz araştırmalarını izlemiş ve ne yaptığını tam olarak biliyor muydu?

Açıkça, "Şehrin dışına bir yol bulmaya çalışıyorum," dedi. "Bir tane *olmalı* ve sanırım bulmama yardım edebilirsin."

Khedron bir an sessiz kaldı. Dilerse önünde uzanan ve tüm kehanet gücünün ötesinde bir geleceğe giden yoldan dönmek için hâlâ zaman vardı. Başka kimse tereddüt etmezdi; ellerinde güç olsa bile şehirdeki hiç kimse milyonlarca yüzyıldır ölü olan bir çağın hayaletlerini rahatsız etmeye cüret etmezdi. Belki de hiçbir tehlike yoktu, belki hiçbir şey Diaspar'ın kalıcı değişmezliğini bozamazdı. Ama dünyaya garip ve yeni bir şey gelmesi riski varsa bu onu engellemek için son şans olabilirdi.

Khedron işlerin düzeninden memnundu. Tamam, arada bir bu düzeni karıştırıyor olabilirdi –ama sadece biraz. Bir eleştirmendi o, devrimci değil. Sakin sakin akan zaman nehrinde sadece birkaç küçük dalga oluşturmak istiyordu, yönünü

değiştirmekten çekinirdi. Aklında olanın haricindeki macera tutkusu tüm Diaspar vatandaşlarından olduğu gibi ondan da özenle ve eksiksiz olarak çıkarılıp alınmıştı.

Ancak yok olmaya yüz tutmuş bile olsa, bir zamanlar İnsana verilmiş en büyük vergi olan o merak kıvılcımını hâlâ taşıyordu. Hâlâ riske girmeye hazırdı.

Alvin'e baktı ve kendi gençliğini, beş yüz yıl öncesinin hayallerini hatırlamaya çalıştı. Geçmişinden seçtiği her an hafızasını üzerine çevirdiğinde hâlâ açık ve netti. Bu ve bundan önceki yaşamları ipe dizili boncuklar gibi çağlar boyunca geriye doğru uzanıyorlardı; dilediğini alıp yeniden inceleyebilirdi. O eski Khedron'ların çoğu ona şimdi yabancı geliyorlardı; temel davranışları aynı olabilirdi, ama deneyimlerinin ağırlığıyla onlardan tamamen ayrılıyordu. Dilerse, şehir onu tekrar çağırana dek uyumak üzere Yaratılış Merkezi'ne bir daha girdiğinde aklını önceki yaşamlarından arındırabilirdi. Ama bu bir tür ölüm olurdu ve henüz buna hazır değildi. Yavaş yavaş genişleyen spiraline sabırla yeni hücreler ekleyen bir gözenekli nautilus* gibi, hayatın sunacaklarını toplamaya hâlâ hazırdı.

Gençliğinde arkadaşlarından hiçbir farkı yoktu. Uzun zaman öncesinden kaderine yazılmış

* nautilus: Küçük bir deniz yumuşakçası. (Yhn.)

olan rolü yaşı gelip de önceki yaşamlarının anıları bir anda geri gelene kadar üstlenmemişti. Diaspar'ı böylesine ustaca kuran akılların bunca çağdan sonra, bugün bile onu sahnelerinde bir kukla gibi oynatabilmelerine bazen kızıyordu. İşte belki de önünde uzun zamandır ertelenmiş bir intikam için bir fırsat vardı. Çok fazla sahneye konmuş bir oyunda perdeyi son kez indirebilecek yeni bir oyuncu ortaya çıkmıştı.

Yalnızlığı herhalde kendisininkinden de kötü olan birisi için acıma; çağlar boyu tekrarların neden olduğu bir can sıkıntısı ve hınzırca bir eğlence duygusu –Khedron'u harekete geçmeye iten değişik faktörlerdi.

Alvin'e, "Sana yardımcı olabilirim," dedi, "ya da olamam. Boş umutlar uyandırmak istemiyorum. Yarım saat sonra 3. Yarıçap ile 2. Dairenin kesişiminde buluşalım. Başka bir şey yapamasam da sana en azından ilginç bir yolculuk sözü verebilirim."

Randevu yeri şehrin diğer ucunda olmasına rağmen Alvin on dakika erkenden oradaydı. Hareketli yollar şehrin sakin ve mutlu insanlarını önemsiz işleri için taşıyarak önünden sürekli geçip giderken sabırsızlıkla bekledi. Sonunda biraz uzakta Khedron'un uzun silüetinin belirdiğini gördü; bir an sonra Soytarı ilk kez bedensel olarak yanındaydı. Bu yansıtılan bir görüntü değildi; eski usül selamlaşırken avuçları birbirine dokun-

duğunda Khedron yeterince gerçekti.

Soytarı mermer trabzanlardan birine oturdu ve meraklı bir dikkatle Alvin'i süzdü.

"Ne istediğini biliyor musun acaba," dedi. "Ve onu elde edersen ne yapacağını. Bir yolunu bulsan bile, şehirden çıkabileceğine *gerçekten* de inanıyor musun?"

Alvin cesurca, "Bundan eminim," diye karşılık verdi, ama Khedron sesindeki tereddütü sezebiliyordu.

"Öyleyse sana belki de bilmediğin bir şey söyleyeyim. Şu kuleleri görüyor musun?" Khedron Güç Merkezi ile Konsey Sarayı'nın ikiz kulelerini işaret ediyordu, yüzlerce metre derinlikteki bir kanyonun iki yakasından birbirlerine bakıyorlardı. "Diyelim ki o iki kule arasına tamamen sert maddeden bir plaka koydum –sadece on beş santimetre genişliğinde bir plaka. Üzerinden yürüyerek geçebilir miydin?"

Alvin tereddüt etti.

"Bilmiyorum," dedi. "Denemek istemezdim."

"Ben kesinlikle yapamayacağına eminim. Başın dönerdi ve daha birkaç adım bile atamadan düşerdin. Ama aynı plaka yerde olsa, üzerinde zorlanmadan yürüyebilirdin."

"Peki bu neyi ispatlıyor?"

"Anlatmak istediğim basit bir nokta. Açıkladığım iki deneyde de plaka aynı plakaydı. Arada bir rastladığın şu tekerlekli robotlardan biri kule-

ler arasında gerilmiş olanın üzerinden yerdekinden olduğu kadar kolayca geçebilirdi. *Biz* ise geçemezdik, çünkü yükseklik korkumuz var. Mantıksız olabilir, ama yok sayılamayacak kadar güçlü. Bu içimizde var; onunla doğarız.

"Aynı şekilde uzaydan da korkarız. Diaspar'da herhangi birine şehrin dışına giden bir yol göster –tıpkı şimdi önümüzdeki şu yol gibi bir yol– ve fazla ilerleyemez. Geri dönmek zorunda kalır, tıpkı o kulelerin arasındaki plakada yürümeye başlarsan senin de dönmek zorunda kalacağın gibi."

Alvin, "Ama neden?" diye sordu. "Bir zamanlar mutlaka..."

Khedron, "Biliyorum, biliyorum," dedi. "İnsanlar bir zamanlar tüm dünyaya ve yıldızlara gitmişler. Bir şey onları değiştirmiş ve onlara şimdi doğuştan sahip oldukları bu korkuyu vermiş. Yalnızca sen bu korkuyu taşımadığını düşünüyorsun. Eh, göreceğiz. Seni Konsey Sarayı'na götürüyorum."

Saray şehirdeki en büyük binalardan biriydi ve neredeyse tamamen Diaspar'ın gerçek yöneticileri olan makinelere teslim edilmişti. En üst noktasına yakın bir yerde nadiren görüşülecek bir iş olduğunda Konsey'in ender olarak toplandığı oda vardı.

Geniş kapı onları içeri aldı ve Khedron doğruca altın rengi kasvetin içine doğru ilerledi. Al-

vin Konsey Sarayı'na daha önce hiç gelmemişti; bunu engelleyen bir kural yoktu –Diaspar'da çok az şeyi engelleyen kurallar vardı– ama herkes gibi onun da bu yere karşı yarı dinsel bir çekingenliği vardı. Tanrıları olmayan bir dünyada Konsey Sarayı bir tapınağa en yakın olan şeydi.

Khedron Alvin'i insan trafiği için değil tekerlekli makineler için yapıldığı belli olan koridor ve rampalardan geçirirken hiç tereddüt etmedi. Rampaların bazıları aşağı indikçe öyle dik açılarla zikzaklar çiziyorlardı ki, eğimin etkisini azaltmak için yerçekimi gücü değiştirilmiş olmasa üzerlerinde düşmeden kalmak imkânsız olurdu.

Sonunda kapalı bir kapıya geldiler, yaklaşırlarken sessizce kayarak açıldı, sonra arkalarından kapandı. İleride bir başka kapı vardı, bu yaklaşmalarına rağmen açılmadı. Khedron kapıya dokunmak için hiçbir harekette bulunmadan önünde hareketsiz durdu. Bir anlık sessizlikten sonra sakin bir ses, "Lütfen isimlerinizi bildirin," dedi.

"Ben Soytarı Khedron. Arkadaşım da Alvin."

"Geliş nedeniniz?"

"Tamamen merak."

Kapının hemen açılması Alvin'i biraz şaşırttı. Deneyimlerinden biliyordu ki makinelere şakacı cevaplar verilirse, bu her zaman karışıklığa neden olur ve başa dönmek zorunda kalınırdı. Khedron ile konuşan çok gelişmiş –Merkez Bilgi-

sayar'ın hiyerarşisinde çok yukarılarda olan– bir makine olmalıydı.

Başka engelle karşılaşmadılar, ama Alvin hiç farkında olmadığı birçok testten geçtiklerini tahmin ediyordu. Kısa bir koridor onları birdenbire gömük zeminli çok büyük, yuvarlak bir odaya götürdü ve zeminin içinde öyle şaşırtıcı bir şey vardı ki, Alvin bir an hayranlıkla büyülendi. Tüm Diaspar şehri ayaklarının altında uzanıyordu, en yüksek binaları ancak omuzuna geliyordu.

Bildiği yerleri bularak ve umulmadık manzaraları inceleyerek öyle çok zaman harcadı ki, odanın geri kalanına ancak uzun bir süre sonra dikkat edebildi. Duvarlar mikroskopik derecede detaylı siyah beyaz kare desenleriyle kaplıydı; desen tamamen düzensizdi ve hiç değişmemesine rağmen gözlerini hızla oynattığı zaman yanıp söndükleri izlenimine kapılıyordu. Elle kontrol edilen bazı makineler odada sık aralıklarla dizilmişlerdi; her birinin bir ekranı ve kullanıcı için bir koltuğu vardı.

Khedron Alvin'in hevesini almasını bekledi. Sonra minyatür şehri işaret ederek, "Bunun ne olduğunu biliyor musun?" dedi.

Alvin, "Bir model herhalde," diyecekti, ama bu cevap öylesine basit ve açıktı ki yanlış olduğuna emindi. Bu yüzden başını salladı ve Khedron'un sorusunu kendisinin cevaplamasını bekledi.

Soytarı, "Sana bir defasında şehrin nasıl ko-

runduğunu anlattığımı hatırlarsın," dedi, "Hafıza Bankaları'nın şehrin şeklini nasıl sonsuza dek sabit tuttuklarını. O Bankalar her yerdeler, hesaplanamayacak bilgi depolarıyla şehrin bugünkü biçimini belirliyorlar. Bir şekilde Diaspar'ın her atomu şu duvarlara gömülü matrislerin içine unuttuğumuz güçler tarafından şifreleniyor."

Ayaklarının altında uzanan Diaspar'ın kusursuz, sonsuz detaylı görüntüsünü gösterdi.

"Bu bir model değil; gerçekte yok. Yalnızca Hafıza Bankaları'nda saklanan şeklin yansıtılmış bir görüntüsü, bu yüzden de şehrin tam bir eşi. Buradaki gözlem makineleri istenilen bölümün gerçek boyutuna ya da daha fazla büyütülmesini sağlıyorlar. Şehrin tasarımında bir değişiklik yapılması gerektiğinde kullanılırlar, tabii bunun son yapılışı uzun zaman önceydi. Diaspar'ın neye benzediğini bilmek istiyorsan geleceğin yer burası. Bir ömür boyunca gerçekten keşfetmekle öğreneceklerinden daha fazlasını burada birkaç günde öğrenebilirsin."

Alvin, "Harika bir şey," dedi. "Varlığını kaç kişi biliyor?"

"Ah, oldukça çok kişi, ama onlar pek ilgilenmezler. Arada bir Konsey buraya gelir; hepsi burada olmadığı sürece şehirde hiçbir değişiklik yapılamaz. Merkezi Bilgisayar önerilen değişikliği onaylamazsa bu bile yetmez. Bu odanın yılda iki ya da üç defadan fazla ziyaret edildiğini sanmı-

yorum."

Alvin Khedron'un oraya nasıl girebildiğini bilmek istiyordu ve daha ayrıntılı şakalarının çoğunun şehrin iç mekanizmaları hakkında ancak çok derin araştırmalardan elde edilmiş olabilecek bilgilere dayandığını hatırladı. Soytarı'nın ayrıcalıklarından biri de her yere gidip her şeyi öğrenebilmek olmalıydı; Diaspar'ın sırları arasında ondan daha iyi bir rehber bulamazdı.

Khedron, "Aradığın şey var olmayabilir," dedi, "ama eğer varsa, onu bulacağın yer burasıdır. Monitörleri nasıl çalıştıracağını göstereyim."

Sonraki bir saat boyunca Alvin ekranlardan birinin önünde oturup kontrolleri kullanmayı öğrendi. Şehirden istediği noktayı seçebilir ve istediği derecede büyüterek inceleyebilirdi. Koordinatları değiştirdikçe ekrandan caddeler, kuleler, duvarlar ve hareketli yollar beliriyorlardı; sanki hiçbir fiziksel engelle karşılaşmadan tüm Diaspar şehri üzerinde rahatça dolaşan bedensiz, her şeyi görebilen bir hayaletti.

Ama gerçekte incelediği Diaspar değildi. Hafıza hücrelerinin arasında ilerliyor, şehrin hayali görüntüsüne bakıyordu –Diaspar'ı bir milyar yıldır zamanın etkisinden koruyacak kadar güçlü olan hayale. Şehrin yalnızca kalıcı olan kısmını görebiliyordu; caddelerini dolduran insanlar bu donuk görüntüde yer almıyorlardı. Onun amacı açısından bunun bir önemi yoktu. Onun ilgilen-

diği tek şey içinde hapsolduğu taş ve metalden yapıydı, mahkumiyetini –gönüllü de olsa– paylaşanlar değil.

Loranne Kulesi'ni arayıp bulmuştu ve daha önce gerçekten keşfe çıktığı koridorlar ve geçitler arasında hızla ilerliyordu. Taş mazgalın görüntüsü gözlerinin önünde büyürken insanlık tarihinin belki yarısı boyunca oradan sürekli esmiş olan ve hâlâ esen soğuk rüzgârı neredeyse hissedecekti. Mazgala yaklaştı, dışarı baktı –ve hiçbir şey göremedi.

Bir an için öyle büyük bir şok yaşadı ki, kendi hafızasından şüphe etti; gördüğü çöl bir hayalden başka bir şey değil miydi?

Sonra gerçeği hatırladı. Çöl Diaspar'ın bir parçası değildi ve bu yüzden keşfe çıktığı hayalet dünyada hiçbir görüntüsü yoktu. Gerçekte o mazgalın ardında her şey olabilirdi; bu monitör ekranı ise onu asla göstemezdi.

Yine de ona yaşayan hiç kimsenin görmediği bir şeyi gösterebilirdi. Alvin görüş noktasını mazgalın ötesine, şehrin dışındaki boşluğa taşıdı. Bakış açısını değiştiren kontrolü geldiği yönden geriye bakacak şekilde çevirdi. Ve Diaspar dışarıdan görünümüyle arkasındaydı.

Bilgisayarlar, hafıza devreleri ve Alvin'in baktığı görüntüyü yaratan karmakarışık makineler için bu basit bir perspektif meselesiydi: Şehrin şeklini "biliyorlardı"; böylece dışarıdan görünü-

münü gösterebilirlerdi. Ama Alvin numaranın nasıl yapıldığını anlasa da üzerindeki etki müthiş olmuştu. Gerçekten olmasa da ruhen şehirden kaçmıştı. Loranne Kulesi'nin dümdüz duvarından birkaç metre uzakta boşlukta duruyor gibiydi. Bir an için gözlerinin önündeki düz gri yüzeye baktı; sonra kontrole dokundu ve görüş açısını yere indirdi.

Bu harika aletin marifetlerini bildiğine göre hareket planı hazırdı. Diaspar'ı içeriden oda oda, koridor koridor inceleyerek aylar ve yıllar harcamaya gerek yoktu. Bu yeni gözlem noktasından şehrin dışında kanatlanıp uçabilir ve çöle ve ötesindeki dünyaya açılan çıkışları hemen görebilirdi.

Zafer ve başarı duygusu onu coşturdu ve neşesini paylaşmaya itti. Khedron'a döndü, bunu sağladığı için Soytarı'ya teşekkür etmek istiyordu. Ama Khedron gitmişti ve bir an düşününce nedenini anladı.

Alvin Diaspar'da o anda ekranda dolaşan görüntülere etkilenmeden bakabilecek belki de tek kişiydi. Khedron araştırmasına yardımcı olabilirdi, ama insanlığı bunca zamandır küçücük dünyalarına iğneleyen o garip korkuyu Soytarı bile paylaşıyordu. Alvin'i macerasına tek başına devam etmeye terk etmişti.

Alvin'in ruhundan bir süredir kalkmış olan yalnızlık duygusu bir kez daha üzerine çöktü.

Ama şimdi melankoli zamanı değildi; yapacak çok şey vardı. Monitör ekranına döndü, şehrin duvarının yavaşça geçen görüntüsünü buldu ve araştırmasına başladı.

Sonraki birkaç hafta Alvin Diaspar'da pek görünmedi, ama yokluğunu fark edenler pek azdı. Eski öğrencisinin şehrin sınırlarında dolaşmak yerine tüm zamanını Konsey Sarayı'nda geçirdiğini öğrenen Jeserac biraz rahatlamıştı; Alvin'in orada başını derde sokamayacağını düşünüyordu. Eriston ve Etania bir iki defa odasını yoklamışlar, dışarıda olduğunu anlayınca bunu doğal karşılamışlardı. Alystra ise biraz daha ısrarcıydı.

Çok daha uygun birçok seçenek varken Alvin'e bağlanması onun açısından şanssızlıktı. Alystra arkadaş bulmakta hiçbir zaman zorluk çekmemişti, ama Alvin'le karşılaştırdığında tanıdığı tüm diğer erkekler aynı yavan kalıptan çıkmış birer hiçtiler. Onu mücadele vermeden kaybetmeyecekti; uzak duruşu ve ilgisizliğiyle meydan okuyuşuna dayanamıyordu.

Ama dürtüleri belki de tamamen bencilce değildi ve cinsel olmaktan çok annelik duygusuyla ilgiliydi. Doğum unutulmuştu, ama kadınsı koruma ve şefkat içgüdüleri hâlâ vardı. Alvin inatçı, kendine güvenli ve bildiğini yapmaya kararlı görünebilirdi, ama Alystra onun içindeki yalnızlığı sezebiliyordu.

Alvin'in ortadan kaybolduğunu anlayınca hemen Jeserac'a ona ne olduğunu sordu. Jeserac sadece bir an tereddüt ettikten sonra ona bunu söyledi. Alvin yanına arkadaş istemiyorsa bu kendi seçimiydi. Öğretmeni bu ilişkiyi ne onaylıyor ne de karşı çıkıyordu. Alystra'yı genel olarak beğeniyor ve onun etkisinin Alvin'in Diaspar'daki yaşama uyum sağlamasına yardımcı olacağını umuyordu.

Alvin'in zamanını Konsey Sarayı'nda geçiriyor olması ancak bir araştırma projesi peşinde olduğu anlamına gelebilirdi ve bu bilgi en azından Alystra'nın olası rakipleri hakkındaki şüphelerini gidermişti. Yine de kıskançlığı olmasa da merakı uyanmıştı. Alvin'i Loranne Kulesi'nde yalnız bıraktığı için bazen kendi kendine kızıyordu, ama aynı şartlar tekrarlansa yine aynı şeyi yapacağına da emindi. Kendi kendine ne yapmaya çalıştığını bilmediği Alvin'in düşüncelerini anlamanın hiçbir yolunun olmadığını söylüyordu.

Kararlı adımlarla ana koridora girdi; kapıdan girer girmez ortalığa çöken sessizlikten etkilenmiş, ama pek şaşırmamıştı. Danışma makineleri uzak duvara yanyana dizilmişlerdi, rastgele birini seçti.

Tanıma sinyali yanar yanmaz, "Alvin'i arıyorum; bu binada bir yerlerde. Onu nerede bulabilirim?" dedi.

Bir danışma makinesi sıradan bir soruyu ce-

vaplarken arada hiç zaman kaybı olmamasına bir ömür geçse bile alışılmıyordu. Bunun nasıl yapıldığını bilenler –ya da bildiğini söyleyenler– vardı, bilgiç bilgiç 'erişim süresi' ve 'saklama alanı'ndan söz ederlerdi, ama bu sonucun şaşırtıcılığını pek de azaltmıyordu. Şehrin gerçekten müthiş bilgi kapasitesi dahilindeki herhangi bir soru anında cevaplanabiliyordu. Ancak cevap verilmeden önce karmaşık işlemler gerekiyorsa fark edilir bir gecikme oluyordu.

"Monitörlerin yanında," diye karşılık geldi. Bu Alystra'ya hiçbir şey ifade etmediği için ona pek yardımcı olmuş sayılmazdı. Hiçbir makine sorulandan fazlasını söylemeye kalkışmazdı ve soruları tasarlamayı öğrenmek uzun zaman alan bir sanattı.

Alystra, "Ona nasıl ulaşabilirim?" diye sordu. Monitörlere vardığında ne olduklarını anlayacaktı.

"Konsey'den izniniz olmadığı sürece bunu size söyleyemem."

Bu hiç beklenmedik, hatta sinir bozucu bir gelişmeydi. Diaspar'da her isteyenin giremeyeceği yerlerin sayısı çok azdı. Alystra Alvin'in Konsey'in iznini *almadığına* kesinlikle emindi, bu da ancak daha üst düzeyde bir yetkilinin ona yardım ettiği anlamına gelebilirdi.

Diaspar'ı Konsey yönetirdi, ama Konsey'in kendisi de daha üstün bir güce –Merkezi Bilgisayar'ın sonsuz bilgisine boyun eğerdi. Merkezi

Bilgisayar Diaspar'daki tüm makinelerin birleşimi olsa da onu tek bir noktada toplanmış canlı bir varlık gibi düşünmemek elde değildi. Biyolojik açıdan canlı olmasa da, bir insan kadar dikkatli ve bilinçliydi. Alvin'in ne yaptığını biliyor ve dolayısıyla onaylıyor olmalıydı; aksi halde onu durdurur ya da danışma makinesinin Alystra'ya yaptığı gibi Konsey'e gönderirdi.

Burada kalmanın bir anlamı yoktu. Alystra Alvin'i bulma çabalarının –bu koca binanın neresinde olduğunu bilse bile– başarısızlığa mahkum olacağını biliyordu. Kapılar açılmayacaklardı; üzerlerine çıktığında hareketli yollar ters yöne gidecek, onu ileriye değil geriye taşıyacaklardı; asansör alanları garip bir şekilde hareketsiz kalacak, onu bir kattan diğerine taşımayı reddedeceklerdi. Israrcı davranırsa kibar ama kararlı bir robot tarafından nazikçe sokağa çıkarılacak, ya da dayanamayıp kendi isteğiyle ayrılana kadar Konsey Sarayı'nda defalarca dolaştırılacaktı.

Sokağa çıkarken kızgındı. Oldukça şaşırmıştı da ve burada kendi kişisel ihtiyaç ve isteklerinin yanında çok önemsiz kaldığı bir sır olduğunu ilk kez hissetti. Tabii bu onun için daha az önemli olacakları anlamına gelmezdi. Bundan sonra ne yapacağı hakkında hiçbir fikri yoktu, ama tek bir şeyden emindi. Diaspar'da inatçı ve ısrarcı olabilen tek kişi Alvin değildi.

8

Alvin ellerini kontrol panelinden kaldırıp devreleri temizleyince monitör ekranındaki görüntü silindi. Bir an hiç kıpırdamadan durdu, bunca haftadır tüm bilincini meşgul eden boş dörtgene bakıyordu. Dünyasını çepeçevre dolaşmıştı; Diaspar'ın dış duvarının her metrekaresi o ekrandan geçmişti. Şehri belki Khedron hariç herkesten daha iyi tanıyordu ve artık duvarlardan bir çıkış olmadığını da biliyordu.

Benliğini ele geçiren duygu umutsuzluktan ibaret değildi; bu kadar kolay olmasını, aradığını ilk seferde bulmayı gerçekten hiç ummamıştı. Önemli olan olasılıklardan birini elemiş olmasıydı. Artık diğerleriyle ilgilenmeliydi.

Ayağa kalktı ve şehrin odayı neredeyse dolduran görüntüsüne doğru yürüdü. Gerçek bir model olmadığına inanmak zordu, ama gerçekte incelediği hafıza hücrelerindeki şeklin optik bir yansımasından başka bir şey olmadığını biliyordu. Monitörün kontrolleriyle oynayıp görüş açısını Diaspar'da dolaştırdığında bu kopyanın yüzeyinde bir ışık noktası dolaşıyordu; böylece nereye gittiğini tam olarak görebiliyordu. İlk zamanlar kullanışlı bir rehberdi, ama koordinatları ayarlamada bir süre sonra öyle ustalaşmıştı ki, bu yardıma ihtiyacı kalmamıştı.

Şehir ayaklarının altında uzanıyordu; ona bir tanrı gibi yukarıdan bakıyordu. Ama tek tek atması gereken adımları düşündüğü için onu görmüyordu bile.

Hiçbir şey işe yaramazsa sorunun tek bir çözümü vardı.

Diaspar sonsuzluk devreleri sayesinde bir süreklilik halinde tutuluyor, hafıza hücrelerindeki şekle göre daima donuk kalıyor olabilirdi, ama o şeklin kendisi değiştirilebilirdi ve onunla birlikte şehir de değişirdi. Dış duvarın bir bölümünü üzerinde bir çıkış olacak şekilde yeniden planlamak, bu şekli monitörlere girmek ve şehrin kendisini bu yeni plana göre biçimlendirmesini sağlamak mümkün olabilirdi.

Alvin, monitör kontrol panelindeki Khedron'un ne işe yaradıklarını açıklamadığı geniş bölümlerin bu tür değişikliklerle ilgili olduğunu tahmin ediyordu. Deneme yapmak işe yaramazdı; şehrin genel yapısını değiştirecek kontroller sıkı kilit altındaydılar ve ancak Konsey'in izni ve Merkezi Bilgisayar'ın onayıyla çalıştırılabilirlerdi. Onlarca, hatta yüzlerce yıl sabırla yalvarsa bile Konsey'in ona istediğini sunması olasılığı çok azdı. Böyle bir beklentisi de kesinlikle yoktu.

Düşüncelerini gökyüzüne çevirdi. Biraz utanarak hatırladığı fantezilerinde zaman zaman insanın çok uzun zaman önce vazgeçtiği hava hakimiyetine yeniden sahip olduğunu hayal etmiş-

ti. Yeryüzü'nün göklerinin bir zamanlar garip şekillerle dolu olduğunu biliyordu. Bilinmeyen hazineler taşıyan büyük gemiler uzaydan gelir, efsanevi Diaspar limanına inerlerdi. Ama liman şehrin sınırlarının dışındaydı; çağlar önce sürüklenen kumların altına gömülmüştü. Diaspar'ın labirentlerinde bir yerlerde hâlâ bir uçma makinesinin saklı olabileceğini hayal eder, ama buna gerçekten inanmazdı. Küçük, kişisel uçuş araçlarının kullanıldığı günlerde bile onların şehir sınırları içinde çalıştırılmasına izin verilmesi olasılığı olamazdı.

Bir an eski, bildik hayalinde yitip gitti. Gökyüzünün hakimi olduğunu hayal ediyordu; dünya ayaklarının altında uzanıyor, onu dilediği yere yolculuk etmeye çağırıyordu. Bu gördüğü zamanının dünyası değil, doğuş zamanının kayıp dünyasıydı –tepeler, göller ve ormanlardan oluşan zengin ve canlı bir panorama. İsimsiz ataları-na imrendi; onlar tüm yeryüzü üzerinde özgürce uçmuş, güzelliğinin ölmesine de seyirci kalmışlardı.

Aklını uyuşturan bu derin hayallerin ona bir faydası yoktu; silkinip kendi zamanına ve karşısındaki soruna geri döndü. Gökyüzü erişilmez, kara da kapalı ise, geriye ne kalıyordu?

Bir kez daha kendi çabalarıyla daha fazla ilerleyemeyip yardıma ihtiyaç duyduğu noktaya gemişti. Gerçeği kabul etmek hoşuna gitmiyordu,

ama inkâr da etmeyecek kadar dürüsttü. Düşünceleri kaçınılmaz bir şekilde Khedron'a yöneldi.

Alvin Soytarı'dan hoşlanıp hoşlanmadığına bir türlü karar verememişti. Tanıştıklarına çok memnundu ve araştırmasındaki yardımları ve duygularını tamamen paylaştığı için ona minnettardı. Diaspar'da başka hiç kimseyle bu kadar çok ortak noktası yoktu, ama onun kişiliğinde rahatsız edici bir yön de vardı. Bu belki de Khedron'un alaycı umursamazlığıydı; bazen onun Alvin'e yardım etmek için elinden geleni yapıyor görünürken bile tüm çabalarına sinsice güldüğünü düşünmesine neden oluyordu. Hem bu, hem de kendi yapısındaki inatçılık ve bağımsızlık yüzünden Alvin başka çaresi kalmayana kadar Soytarı'ya yaklaşmaktan kaçınıyordu.

Konsey Sarayı'ndan pek uzak olmayan küçük, yuvarlak bir bahçede buluşmayı kararlaştırdılar. Şehirde bunun gibi, işlek bir caddenin belki sadece birkaç metre ötesinde, ama ondan tamamen kopuk olan birçok saklı yer vardı. Genellikle birkaç adımlık, biraz dolambaçlı bir yürüyüşle ulaşılabiliyorlardı; hatta bazen çevreden kopukluklarını iyice vurgulayan, ustaca düzenlenmiş labirentlerin merkezinde yer alırlardı. Buluşma için böyle bir yeri seçmek tam Khedron'a göre bir hareketti.

Bahçe bir uçtan bir uca elli adımdan biraz daha uzundu ve gerçekte büyük bir binanın içinde

yer alıyordu. Ama içten içe soluk bir ışıkla parıldayan yeşille mavi arası yarı şeffaf bir maddeyle çevriliydi ve sanki maddesel sınırları yokmuş gibi görünüyordu. Ama görünürde sınır olmasa da, bahçe öyle bir şekilde düzenlenmişti ki, sonsuz uzayda kaybolma duygusunu yaşama tehlikesi yoktu. Bel seviyesinden daha alçak ve aralarından geçilebilsin diye yer yer boşluklar olan duvarlar bir güven duygusunu sağlıyorlardı; bu duygu olmadan Diaspar'da hiç kimse tam anlamıyla rahat edemezdi.

Alvin geldiğinde Khedron bu duvarlardan birini incelemekteydi. Duvar, renkli taşlardan örülmüş sık bir mozaikle kaplıydı; öyle şaşırtıcı derecede sağlamdı ki, oynatmayı denemedi bile.

Soytarı, "Şu mozaiğe bak Alvin," dedi. Bir gariplik fark ediyor musun?"

Alvin kısa bir süre göz attıktan sonra, "Hayır," dedi. "Bence önemli değil –ama *onda* bir gariplik yok."

Khedron parmaklarını renkli taşların üzerinde gezdirdi. "İyi bir gözlemci değilsin," dedi. "Şu kenarlara bak –nasıl yuvarlanıp yumuşamışlar. Bu Diaspar'da çok nadir görülen bir şeydir Alvin. Bu eskime, yani maddenin zamanın saldırıları sonucunda aşınması. Bu desenin yeni olduğu zamanı hatırlıyorum, yalnızca seksen bin yıl önce, son yaşamımdaydı. Bir düzine yaşam sonra bu yere gelirsem, bu taşlar tamamen aşınıp yok olmuş

olacaklar."

Alvin, "Bunda çok şaşırtıcı bir şey görmüyorum," diye cevap verdi. "Şehirde Hafıza Bankaları'nda saklanacak kadar iyi olmayan, ama hemen yok edilecek kadar da kötü olmayan başka sanat eserleri de var. Herhalde günün birinde bir sanatçı gelecek ve daha iyi bir iş yapacak. Bu çalışmanın eskimesine de izin verilmeyecek."

Khedron, "Bu duvarı yapan adamı tanıyordum," dedi; parmakları hâlâ mozaikteki çatlakları inceliyordu. "Adamın kendisini hatırlamazken bu gerçeği hatırlamam garip. Ondan hoşlanmış olamam, bu yüzden onu aklımdan sildirmiş olmalıyım." Kısa bir kahkaha attı. "Belki de sanatçı dönemlerimden birinde kendim yapmışımdır ve şehir onu ebedi kılmayı reddettiğinde öyle kızmışımdır ki, tüm olanları unutmaya karar vermişimdir. İşte –bu parçanın çıkacağını biliyordum!"

Altın renkli tek bir taş sökmeyi başarmıştı ve bu küçük sabotajdan çok hoşnut görünüyordu. Parçayı yere attı ve, "Artık temizlik robotlarının bununla ilgilenmeleri gerekecek!" dedi.

Alvin bunda bir ders olduğunu biliyordu. Sezgi denilen, salt mantık kullanmak yerine kestirmelerden giden o içgüdü bunu söylüyordu ona. Ayaklarının dibindeki kırık parçaya baktı; onunla aklını ele geçiren sorun arasında bir bağlantı kurmaya çalışıyordu.

Bir cevabın var olduğunu anladıktan sonra

bulmak zor değildi.

Khedron'a, "Ne söylemeye çalıştığını anladım," dedi. "Diaspar'da hafıza devrelerinde saklanmayan cisimler var, bu yüzden onları Konsey Sarayı'ndaki monitörlerle asla bulamam. Oraya gidip bu bahçenin görüntüsünü büyütsem, üzerinde oturduğumuz bu duvardan hiç iz olmayacak."

"Sanırım duvarı bulabilirsin. Ama üzerinde mozaik olmaz."

Alvin, "Tamam, anladım," dedi; böyle detaylara giremeyecek kadar sabırsızlanmıştı. "Ve aynı şekilde, şehirde sonsuzluk devrelerinde hiç saklanmamış, ama hâlâ eskiyip gitmemiş bölümler olabilir. Yine de bunun ne işime yarayacağını anlamıyorum. *Biliyorum* ki dış duvar var –ve üzerinde hiçbir açıklık yok."

Khedron, "Belki de dışarı çıkış yoktur," dedi. "Sana hiçbir söz veremem. Ama bence hâlâ monitörlerden öğrenebileceğimiz çok şey var –tabii Merkezi Bilgisayar izin verirse. Üstelik de senden hoşlanmaya başlamışa benziyor."

Konsey Sarayı'na giderlerken Alvin bu sözü düşündü. O ana kadar monitörlere ulaşabilmesinin tamamen Khedron'un nüfuzu sayesinde olduğunu düşünmüştü. Bunun nedeninin kendisinde bulunan bir özellik olabileceği aklına gelmemişti. Benzersiz olmanın birçok dezavantajı vardı; bazı telafileri de olması gerekirdi tabii.

Alvin'in saatler geçirdiği odaya hâlâ şehrin değişmeyen görüntüsü hakimdi. Şimdi ona yeni bir anlayışla bakıyordu; burada gördüğü her şey gerçekte de vardı, ama Diaspar'ın tümü yansıtılmamış olabilirdi. Ancak tabii ki aradaki bu farklılıklar çok küçük ve görebildiği kadarıyla ayırdına varılamaz olmalıydı.

Khedron monitör masasına geçerken, "Uzun yıllar önce bunu yapmayı denemiştim," dedi, "ama kontroller bana karşı kilitlenmişlerdi. Belki bu sefer itaat ederler."

Khedron'un parmak uçları kontrol paneli üzerinde yavaşça, sonra uzun zamandır unutulmuş yetileri hatırladıkça artan bir güvenle dolaştılar; önündeki panele gömülü harita göstergesinin hareketsiz noktalarında bir an durdular.

Sonunda, "Sanırım bu doğru," dedi. "Zaten birazdan göreceğiz."

Ekran parıldayarak canlandı, ama Alvin'in beklediği resmin yerine oldukça şaşırtıcı bir mesaj belirdi:

ÖLÇEK KONTROLÜNÜ AYARLADIĞINIZ ANDA GERİLEME BAŞLAYACAKTIR.

Khedron, "Ne aptalım," diye söylendi. "Her şeyi doğru yaptım da en önemlisini unuttum." Parmakları artık kendinden emin bir kararlılıkla panelin üzerinde geziniyordu ve mesaj ekrandan

silinince şehrin kopyasını görebilmek için koltuğunda geriye döndü.

"İzle, Alvin," dedi. "Sanırım ikimiz de Diaspar hakkında yeni birşeyler öğreneceğiz."

Alvin sabırla bekledi, ama hiçbir şey olmadı. Şehrin görüntüsü gözlerinin önünden her zamanki ihtişamı ve güzelliğiyle geçiyordu, ama o şimdi ikisinin de farkında değildi. Khedron'a neye dikkat etmesi gerektiğini sormak üzereydi ki, ani bir hareket dikkatini çekti ve izlemek için hemen başını çevirdi. Sadece bir anlık bir ışık ya da parıltıydı ve buna neyin neden olduğunu görmek için geç kalmıştı. Hiçbir şey değişmemişti; Diaspar her zaman bildiği gibiydi. Sonra Khedron'un kendisine alaycı bir gülüşle baktığını gördü ve şehre tekrar baktı. Bu sefer gözlerinin önünde oldu.

Parkın kenarındaki binalardan biri birdenbire yok oldu ve yerini aynı anda çok farklı yapıdaki bir başkası aldı. Dönüşüm öyle çabuk olmuştu ki, Alvin gözünü kırpsa kaçırmış olacaktı. Küçük bir değişim geçirmiş olan şehre hayretle baktı, ama o ilk şaşkınlık şoku sırasında bile aklı cevabı arıyordu. Monitörde beliren sözcükleri hatırladı –GERİLEME BAŞLAYACAKTIR– ve ne olduğunu hemen anladı.

Khedron'a, "Bu Şehrin binlerce yıl önceki hali," dedi. "Zaman içinde geri gidiyoruz."

Soytarı, "Canlı, ama pek de uygun olmayan bir benzetme," diye karşılık verdi. "Aslında moni-

tör şehrin eski durumlarını hatırlıyor. Bir değişim yapıldığında hafıza devreleri boşaltılmaz; içlerindeki bilgiler depolama alt ünitelerine aktarılır, böylece gerektiğinde tekrar hatırlanabilirler. Monitörü o ünitelerde saniyede bin yıllık bir hızla geriye dönmek üzere ayarladım. Daha şimdiden yarım milyon yıl öncesinin Diaspar'ına bakıyoruz. Gerçek değişiklikler görmek için bundan çok daha geriye gitmemiz gerekecek –hızı arttıracağım."

Kontrol paneline döndü ve daha bunu yaparken bir bina değil, koca bir site gözden kayboldu ve yerini geniş, oval bir amfiteatr aldı.

Khedron, "Ah, Arena!" dedi. "Ondan kurtulmaya karar verdiğimizde çıkan patırtıyı hatırlıyorum. Neredeyse hiç kullanılmıyordu, ama birçok kişi orayı severdi."

Monitör hafızasını şimdi çok daha büyük bir hızla tarıyordu; Diaspar'ın görüntüsü dakikada milyonlarca yıllık bir hızla geçmişe doğru akıyordu; değişiklikler öyle hızlı oluyordu ki, gözle takip edilemiyorlardı. Alvin şehirdeki değişimlerin dönem dönem olduğunu fark etti; değişimsiz uzun bir dönem geçiyor, sonra geniş çaplı bir yeniden yapılanma oluyor, ardından yine durgunluk geliyordu. Diaspar sanki her büyüme patlamasından sonra gücünü geri kazanması gereken canlı bir organizmaydı.

Tüm bu değişiklikler boyunca şehrin temel

yapısı bozulmamıştı. Binalar gelip gidiyorlardı, ama caddelerin yapısı hiç değişmiyor gibiydi, park da Diaspar'ın yeşil kalbi olarak kalıyordu. Alvin monitörün ne kadar geriye gidebileceğini merak etti. Şehrin kuruluşuna dönüp tarihi Doğuş'un mitlerinden ve efsanelerinden koparan perdenin ardına geçebilir miydi?

Beş yüz milyon yıl geriye gitmişlerdi bile. Diaspar'ın duvarlarının dışında, monitörlerin bilgisinin ötesinde farklı bir dünya olacaktı. Okyanuslar ve ormanlar olacaktı belki, hatta İnsanın henüz son yuvasına yavaş yavaş çekilmek için terk etmediği başka şehirler de.

Dakikalar geçiyordu, monitörlerin küçük evreninde her dakika bir çağdı. Alvin, Birazdan bu depolanmış bilgilerin en eskilerine gelinip gerileme bitecek olmalı, diye düşündü. Bu ders müthişti, ama şehir şu anda ve burada olduğuna göre ondan kaçmasına nasıl yardım edeceğini anlamıyordu.

Ani, sessiz bir çöküşle Diaspar küçülerek önceki boyunun sadece küçük bir kesiri kadar kaldı. Park yok oldu; birbirine bağlı dev kulelerden oluşan sınır duvarı bir anda uçup gitti. Bu şehir dünyaya açıktı, çünkü uzayıp giden yollar monitörün görüntüsünün sınırlarına kadar hiçbir engelle karşılaşmadan gidiyorlardı. Bu insanlık büyük değişimi yaşamadan önceki Diaspar'dı.

Khedron monitör ekranını göstererek, "Daha

fazla ilerleyemeyiz," dedi. Üzerinde GERİLEME TAMAMLANDI sözcükleri belirmişti. "Bu, şehrin hafıza hücrelerinde saklanan en eski şekli olmalı. Ondan önce sonsuzluk devrelerinin kullanıldığını sanmıyorum, binalar da doğal olarak eskimeye terk ediliyordu."

Uzun bir süre Alvin eski şehrin modeline baktı. İnsanlar dünyanın her köşesine –ve başka dünyalara da– özgürce gelip geçtikçe o yolların taşıdığı trafiği düşündü. O insanlar atalarıydı; onlara karşı şu an hayatını paylaşanlara olduğundan daha sıkı bir yakınlık hissediyordu. Bir milyar yıl uzaktaki o Diaspar'ın sokaklarında dolaşırlarken onlarla konuşup düşüncelerini paylaşabilseydi keşke. Ama bunlar mutlu düşünceler olamazlardı, İstilacılar'ın gölgesi altında yaşıyor olmalıydılar. Birkaç yüzyıl sonra, kazanmış oldukları zafere sırtlarını dönecek ve Evren'le aralarına bir duvar çekeceklerdi.

Khedron monitörü değişimin olduğu kısa tarih dönemi boyunca defalarca ileri geri çalıştırdı. Küçük, açık bir şehirden çok daha büyük ve kapalı olanına geçiş bin yıldan biraz daha fazla sürmüştü. Bu arada Diaspar'a böylesi bir sadakatle hizmet eden makineler tasarlanıp yapılmış ve görevlerini yerine getirmelerini sağlayan bilgiler hafıza devrelerine işlenmiş olmalıydı. Doğru güç onları çağırdığında maddeyle giydirilip Yaratılış Merkezi'nden yeniden doğmuş olarak çıkabilme-

leri için bugün hayatta olan her insanın temel özellikleri de hafıza hücrelerine kaydedilmiş olmalıydı. Alvin bir bakıma o eski dünyada yaşamış olması gerektiğini fark etti. Tabii tamamen sentetik olması, tüm kişiliğinin açıkça belirlenmiş bir amaç için tarif edilemeyecek kadar karmaşık araçlarla çalışan sanatçı-teknisyenler tarafından planlanmış olması da mümkündü. Yine de bir zamanlar yaşamış ve Yeryüzü'nde dolaşmış insanların bir bileşimi olmasının daha büyük bir olasılık olduğunu düşünüyordu.

Yeni şehir yaratıldığında eski Diaspar'dan geriye çok az şey kalmıştı; park onu neredeyse tamamen ortadan kaldırmıştı. Diaspar'ın merkezinde dönüşümden önce bile çimenle kaplı, yayılıp dağılan tüm sokakların birleştiği yeri saran küçük bir açıklık vardı. Sonra on katı büyümüş, hem sokakları, hem de binaları silip süpürmüştü. Yarlan Zey'in Mezarı da bu dönemde ortaya çıkmış, daha önce tüm sokakların kesişim yeri olan çok geniş dairesel bir yapının yerini almıştı. Alvin Mezar'ın eskiliğiyle ilgili efsanelere hiçbir zaman gerçekten inanmamıştı, ama şimdi öyle görünüyordu ki, gerçektiler.

Alvin aklına gelen ani bir düşünceyle sarsıldı. "Günümüzün Diaspar'ını nasıl inceliyorsak," dedi, "herhalde bu görüntüyü de inceleyebiliriz?"

Khedron'un parmakları monitörün kontrol panelinde gezindi ve ekran Alvin'in sorusunu ce-

vapladı. Uzun zamandır görünmeyen şehir gözlerinin önünde genişlemeye başladı ve görüş noktası garip bir şekilde dar olan caddelerin arasında ilerlemeye başladı. Bir zamanlar var olan bu Diaspar'ın anıları bugün içinde yaşadığı şehrinkiler kadar netti. Bilgi devreleri onları bir milyar yıldır sözde-varlık halinde saklamışlar, birinin tekrar kullanacağı anı beklemişlerdi. Ve Alvin şimdi gördüğünün sadece bir anı olmadığını düşündü. Bundan daha karmaşık bir şeydi –bir belleğin anısıydı.

Ondan ne öğrenebileceğini ve araştırmasına yardım edip edemeyeceğini bilmiyordu. Önemi yoktu; geçmişe bakmak ve insanların hâlâ yıldızların arasında dolaştığı günlere tanıklık etmiş bir dünyayı görmek müthişti. Şehrin kalbinde duran alçak, yuvarlak binayı göstedi.

Khedron'a, "Buradan başlayalım," dedi. "Başlamak için iyi bir yere benziyor."

Belki sadece şanstı; belki eski bir anıydı; belki de sadece düz mantık. Fark etmezdi; çünkü bu noktaya –şehre yayılan tüm sokakların birleştiği bu noktaya– eninde sonunda gelecekti.

Buraya yalnızca simetrisi yüzünden gelmediklerini anlaması yalnızca on dakika sürmüştü –uzun araştırmasının ödülünü aldığını anlamak için on dakika.

9

Alvin ve Khedron'u fark edilmeden takip etmek Alystra için çok kolay olmuştu. Çok aceleleri var gibiydi –bu bile çok alışılmadık bir şeydi– ve arkalarına hiç bakmıyorlardı. Onları hareketli yollarda, kalabalıkta saklanarak, ama hiç gözden kaybetmeden izlemek eğlenceli bir oyundu. Sonunda nereye gittikleri belli olmuştu; sokaklardan ayrılıp parka girdiklerinde ancak Yarlan Zey'in Mezarı'na gidiyor olabilirlerdi. Parkta başka bina yoktu ve Alvin ve Khedron'un oldukları kadar telaş içinde olanlar yalnızca manzaranın tadını çıkarmak istiyor olamazlardı.

Alystra Mezar yolunun birkaç yüz metresinde kendisini saklayamayacağı için Khedron ve Alvin mermerden yapılmış kasvetli yapının içinde kaybolana dek bekledi. Gözden kayboldukları anda da çimen kaplı yokuşu hızla çıktı. Büyük sütunlardan birinin arkasında Alvin ve Khedron'un ne yaptıklarını anlayacak kadar saklanabileceğinden emindi; daha sonra onu görseler de fark etmezdi.

Mezar yuvarlak bir avluyu çevreleyen ortak merkezli iki sütun halkasından oluşuyordu. Sütunlar içeriyi bir bölüm hariç tamamen kapatıyorlardı, Alystra da bu açıklıktan uzak durarak Mezar'a yan taraftan girdi. İlk sütun halkasını dikkatle geçti, görünürde kimsenin olmadığını anla-

yınca sessizce ikincisine doğru ilerledi. Aralıklardan Yarlan Zey'in girişten dışarıya, yaptığı parkın üzerinden çağlardır izlediği şehre baktığını görebiliyordu.

Ve bu ıssız mermer yapıda başka kimse yoktu. Mezar boştu.

Alvin ve Khedron o sırada yerin otuz metre altında, duvarları sürekli yukarı akıyormuş gibi görünen küçük, kutu gibi bir odadaydılar. Tek hareket belirtisi buydu; hızla Yeryüzü'nün içine indiklerini, ikisinin de tam olarak kavrayamadıkları bir hedefe doğru alçaldıklarını gösterecek hiçbir titreşim yoktu.

Yol onlar için hazırlanmış olduğundan işleri şaşırtıcı derecede kolay olmuştu. (Alvin, Kim tarafından hazırlanmış? diye merak etti. Mekezi Bilgisayar mı? Yoksa şehri yeniden kurduğunda Yarlan Zey'in kendisi mi?) Monitör onlara derinliklere uzanan uzun, dikey boruyu göstermişti, ama daha çok az ilerlemişken görüntü kararmıştı. Alvin bunun istedikleri bilgiye monitörün belki de hiçbir zaman sahip olmadığı anlamına geldiğini biliyordu.

Düşüncelerini toparlamaya başlıyordu ki, ekran tekrar canlandı. Üzerinde kısa bir mesaj belirmişti, makinelerin insanlarla eşit zekâya sahip olduklarından beri iletişim kurmak için kullandıkları basitleştirilmiş harfler ile yazılmıştı:

Son beş kelime daha büyük harflerle yazılmıştı ve Alvin tüm mesajı hemen çözdü. Düşünsel şifreli mesajlar kapıları açmak ya da makineleri çalıştırmak için çağlardır kullanılıyorlardı. Tıpkı "Heykelin baktığı yerde durun" gibi –bu gerçekten de *fazlasıyla* kolaydı.

Alvin düşünceli düşünceli, "Acaba bu mesajı kaç kişi okumuştur?" dedi.

Khedron, "Bildiğim kadarıyla on dört," dedi. "Başkaları da olmuş olabilir." Bu üstü kapalı sözün üzerinde durmadı, Alvin de onu daha çok sorgulayamayacak kadar parka ulaşma telaşına kapılmıştı.

Mekanizmaların başlangıç komutuna hâlâ tepki vereceklerinden emin değillerdi. Mezara vardıkları zaman yerdeki onca taşın arasından Yarlan Zey'in bakışlarının üzerine kilitlendiği tek bir tanesini bulmaları sadece bir an sürmüştü. Heykel sadece ilk bakışta dışarıya, şehre bakıyor gibi görünüyordu; tam önünde duran biri gözlerinin aşağı dönük ve anlaşılmaz gülümsemesinin Mezarın girişinin hemen içerisindeki bir noktaya yönelmiş olduğunu görebilirdi. Sır bir kere anlaşıldıktan sonra şüphe kalmamıştı. Alvin bir yandaki taşa geçti ve Yarlan Zey'in artık kendisine

bakmadığını gördü.

Khedron'un yanına döndü ve Soytarı'nın yüksek sesle söylediği sözcükleri aklından tekrarladı: "Diaspar her zaman böyle değildi." Beklemedeki makineler bir anda, sanki son kez çalıştıklarından beri geçen milyonlarca yıl hiç olmamış gibi harekete geçtiler. Üzerinde durdukları büyük taş parçası onları sarsmadan derinliklere doğru taşımaya başladı.

Başlarının üzerindeki mavi yama birden gözden kayboldu. Kapak artık açık değildi; birinin kazayla içine düşmesi tehlikesi yoktu. Alvin çabucak kendisini ve Khedron'u taşıyan taşın yerine bir şekilde yeni bir tanesinin oluşup oluşmadığını düşündü, oluşmadığına karar verdi. Orijinal taş hâlâ Mezar'ın zeminindeydi şüphesiz; şimdi üzerinde durdukları ise saniyenin bölünemeyecek kadar küçük parçaları boyunca var oluyor, sürekli aşağı iniş izlenimi vermek için Yeryüzü'nün giderek daha derinlerinde sürekli baştan yaratılıyordu.

Duvarlar önlerinden sessizce akıp giderken ne Alvin ne de Khedron konuşmadılar. Khedron bir kez daha bilinciyle boğuşuyor, bu defa fazla ileri gidip gitmediğini düşünüyordu. Bu yolun nereye varacağını tahmin edemiyordu, tabii bir yere varıyorsa. Yaşamında ilk kez korkunun gerçek anlamını anlamaya başladı.

Alvin korkmuyordu; korkamayacak kadar he-

yecanlıydı. Bu Lorahne Kulesi'nde, ayak basılmamış çöle bakıp gece gökyüzünü fetheden yıldızları gördüğünde tattığı duyguydu. Bilinmeyene o zaman yalnızca bir göz atmıştı; şimdi ise ona doğru taşınıyordu.

Duvarların akışı kesildi. Esrarengiz bir şekilde, hareket eden odalarının bir ucunda bir ışık huzmesi belirdi, giderek parlaklaştı ve birdenbire bir kapıya dönüştü. İçinden geçtiler, ardındaki kısa koridorda birkaç adım attılar –ve duvarları eğilip kapanarak yüz metre yukarıda birleşen büyük, yuvarlak bir mağaraya çıktılar.

İnerken içinden geçtikleri sütun üzerindeki milyonlarca ton taşı taşıyamayacak kadar zayıf görünüyordu; hatta odanın bir parçası bile değildi sanki; sonradan düşünülmüş izlenimi uyandırıyordu. Alvin'in bakışlarını izleyen Khedron da aynı kanıya vardı.

"Bu sütun," dedi, söyleyecek bir şeyler bulmaya çalışıyormuş gibi hızlı hızlı konuşuyordu, "yalnızca gelirken içinden geçtiğimiz boşluğu korumak üzere yapılmış. Diaspar'ın henüz dünyaya açık olduğu günlerde burada yaşanan trafiği taşımış olamaz. Trafik şuradaki tünellerden akıyordu; ne olduklarını anladın sanırım."

Alvin odanın yüz metreden daha uzak olan duvarlarına baktı. Geniş tüneller tarafından düzenli aralıklarla delinmişlerdi, tüneller on iki taneydiler ve tıpkı hareketli yollarda bugün de ol-

duğu gibi tüm yönlere yayılıyorlardı. Hafifçe yukarı doğru eğim aldıklarını görebiliyordu ve şimdi de hareketli yolların bildik gri yüzeyini fark etmişti. Bunlar büyük yolların kökleriydiler sadece; onlara hayat veren tuhaf madde donarak hareketsiz kalmıştı. Park yapılınca hareketli yol sisteminin merkezi de gömülmüştü. Ama hiçbir zaman yok edilmemişti.

Alvin en yakın tünele doğru yürümeye başladı. Daha birkaç adım ilerlemişti ki, ayaklarının altındaki zemine bir şeyler olduğunu fark etti. *Şef-faflaşıyordu.* Birkaç metre sonra sanki görünürde bir destek olmadan havada duruyor gibiydi. Durdu ve altındaki boşluğa baktı.

"Khedron!" diye seslendi. "Gel de şuna bir bak!"

O da ona katıldı ve birlikte ayaklarının altındaki mucizeye baktılar. Belirsiz bir derinlikte, zorlukla görülebilen dev bir harita uzanıyordu - ortadaki sütunun altındaki bir noktada birleşen müthiş bir yol ağı. Bir an sessizce baktılar; sonra Khedron alçak bir sesle, "Bunun ne olduğunu anlıyor musun?" dedi.

Alvin, "Sanırım," diye karşılık verdi. "Bu tüm ulaşım sisteminin bir haritası, şu küçük yuvarlaklar da Yeryüzü'nün diğer şehirleri olmalı. Hemen yanlarında isimler görebiliyorum, ama okunamayacak kadar silikler."

Khedron dalgın dalgın, "Eskiden bir tür iç mekân aydınlatması vardı herhalde," dedi. Ayakları-

nın altındaki hatları takip ediyor, odanın duvarlarına kadar gözleriyle izliyordu.

Birdenbire, "Biliyordum!" diye bağırdı. "Bütün bu yayılan hatların nasıl küçük tünellere doğru gittiklerini görüyor musun?"

Alvin hareketli yolların büyük girişlerinin yanında odanın dışına doğru uzanan sayısız küçük tüneller olduğunu fark etmişti -yukarı değil *aşağı* doğru eğim alan tüneller.

Khedron cevabını beklemeden devam etti.

"Daha basit bir sistem düşünülemezdi. İnsanlar hareketli yollardan geliyorlar, gidecekleri yeri seçiyorlar ve haritadaki uygun hattı izliyorlardı."

Alvin, "Peki sonra ne oluyordu onlara?" diye sordu. Khedron bir şey söylemedi, gözleri aşağıya inen o tünellerin sırrını arıyordu. Otuz ya da kırk kadardılar ve hepsi tıpatıp birbirinin aynıydı. Ancak haritadaki isimler sayesinde birbirlerinden ayrılabilirlerdi, o isimler de artık anlaşılmaz haldeydi.

Alvin uzaklaşmış, merkezdeki sütunun çevresini dolaşıyordu. Duvarlardan yansıyan yankılar yüzünden basık ve hafif boğuk çıkar. Sesi hâlâ Khedron'a kadar geliyordu.

Khedron, "Ne var?" diye seslendi, zorlukla görülebilen karakter gruplarından birini okumayı neredeyse başarmıştı ve yerinden kımıldamak istemiyordu. Ama Alvin'in sesi ısrarlıydı, o da kalkıp yanına gitti.

Aşağıda dev haritanın diğer yarısı vardı, solgun ağı çevredeki noktalara doğru yayılıyordu. Ama bu sefer hiçbir yeri görülemeyecek kadar loş değildi, hatların biri -sadece bir tanesi- iyice aydınlatılmıştı. Sistemin geri kalanıyla bağlantısı yok gibiydi ve parlayan bir ok gibi aşağı inen tünellerden birini işaret ediyordu. Hat sonuna doğru altın renkli ışıktan bir halka oluşturuyordu ve halkanın tam karşısında da LYS kelimesi yazılıydı. Hepsi o kadar.

Alvin ve Khedron uzun bir süre o sessiz sembole bakakaldılar. Khedron için bu asla kabul edemeyeceğini bildiği, hatta var olmamasını tercih edeceği bir meydan okumaydı. Alvin içinse tüm düşlerinin gerçekleşmesiydi; Lys kelimesi ona hiçbir şey ifade etmemesine rağmen ağzında doyasıya çevirdi, söylenişini egzotik bir lezzet gibi tattı. Kanı damarlarında durmuyordu, ateşi çıkmış gibi yanakları kızarmıştı. Sanki müthiş bir kalabalığa bakıyordu, hava taşımacılığının sona erdiği, ancak Yeryüzü'ndeki şehirlerin birbirleriyle hâlâ temasta oldukları o eski günleri gözünde canlandırmaya çalışıyordu. Trafiğin düzenli olarak azaldığı ve dev haritadaki ışıkların yalnızca bu tek bir tanesi kalıncaya dek birer birer söndüğü sayısız milyonlarca yılı düşündü. Yarlan Zey hareketli yolları mühürleyip Diaspar'ın dünyayla bağlantısını koparana kadar orada, karartılmış arkadaşlarının yanında hiç gelmeyecek olan o

adımlara rehberlik etmek için acaba kaç yıl boyunca beklemişti?

Ve bu bir milyar yıl önceydi. Lys daha o zaman Diaspar'la bağlantısını yitirmiş olmalıydı. Ayakta kalmış olması olanaksız görünüyordu; zaten belki de haritanın artık hiçbir anlamı yoktu.

Khedron nihayet dalgınlığından sıyrıldı. Gergin ve huzursuz görünüyordu, şehirdeki her zamanki rahat ve kendinden emin adama hiç benzemiyordu.

"Bence artık daha fazla ilerlememeliyiz," dedi. "Daha... daha hazırlıklı olana dek bu güvenli olmayabilir."

Sözleri akıllıcaydı, ama Alvin Khedron'un sesindeki korku duygusunu sezmişti. Bu olmasa sağduyulu davranabilirdi, ama kendi cesaretini fazla abartılı görmesi Khedron'un ürkekliğini küçümsemesiyle birleşince Alvin'e cesaret verdi. Buraya kadar gelmişken, hedefini görebilecekken dönüp gitmek aptalca geliyordu.

İnatla, "Ben o tünele gireceğim," dedi, Khedron'a kendisini durdurması için meydan okuyordu adeta. "Nereye vardığını görmek istiyorum." Kararlılıkla yürümeye başladı ve bir anlık tereddütten sonra Soytarı da ayaklarının altında yanan ışık oku boyunca onu izledi.

Tünele girdiklerinde peristaltik alanın tanıdık çekişini hissettiler ve bir an sonra güç harcamadan derinliklere doğru çekiliyorlardı. Yolculuk

ancak bir dakika kadar sürdü; alan onları bıraktığında yarım silindir şeklindeki uzun, dar bir salonun ucundaydılar. Uzak uçta ise hafifçe aydınlatılmış iki tünel sonsuzluğa doğru uzanıyordu.

Doğuştan beri var olmuş neredeyse tüm medeniyetlerin insanları bu çevreyi tamamen tanıdık bulurlardı, ancak Alvin ve Khedron için bu başka bir dünyaya bakmak demekti. Uzaktaki tünele çevrilmiş bir mermi gibi duran uzun, dümdüz aracın ne işe yaradığı belliydi, yine de onlar için çok alışılmadık bir şeydi. Üst kısmı şeffaftı ve Alvin duvarlarından içeri baktığında oldukça lüks döşenmiş koltuklar görebiliyordu. Girişe benzer bir yer yoktu ve makinenin tümü uzayıp giden, tünellerin birinde kaybolan tek bir metal hattın otuz santimetre kadar yukarısında duruyordu. Birkaç metre ötedeki başka bir hat ikinci tünele giriyordu, ama üzerinde araç yoktu. Alvin sanki birisi söylemişçesine kesin olarak biliyordu ki, uzak, bilinmeyen Lys'te bir yerlerde tıpkı bunun gibi bir salonda ikinci araç bekliyordu.

Khedron aceleyle konuşmaya başladı.

"Ne kadar tuhaf bir ulaşım sistemi! Bir seferde ancak yüz kişi alabilir, yani fazla bir trafik bekliyor olamazlarmış. Gökyüzü hâlâ açık olduğuna göre, neden kendilerini Yeryüzü'ne gömmek için bunca zahmete girmişler? Belki de İstilacılar uçmalarına bile izin vermiyorlardı, ama buna pek inanamam doğrusu. Yoksa burası in-

sanların hâlâ yolculuk ettikleri, ancak uzayı da hatırlamak istemedikleri geçiş döneminde mi yapılmış? Şehirden şehire gidebilir, gökyüzünü ve yıldızları da asla görmezlerdi." Sinirli bir kahkaha attı. "Bir tek şeyden eminim, Alvin. Lys var olduğu zamanlarda Diaspar'a çok benziyormuş. Tüm şehirlerin temelde aynı olmaları gerekir. Sonunda hepsinin boşalmalarına ve birleşerek Diaspar'ı oluşturmalarına şaşmamalı. Neden bir taneden fazla olsun ki?"

Alvin onu duymuyordu bile. Uzun mermiyi inceliyor, girişini bulmaya çalışıyordu. Araç merkezi ya da sözlü bir emir koduyla idare ediliyorsa onu hiçbir zaman dinlemeyebilir ve hayatının geri kalanı boyunca çıldırtıcı bir sır olarak kalabilirdi.

Sessizce açılan kapı onu habersiz yakaladı. Duvarın bir bölümü hiç ses çıkmadan, hiçbir uyarı gelmeden gözden kayboldu ve hoş tasarımlı iç mekân gözlerinin önünde uzandı.

Karar anı gelmişti. Şu ana kadar hep istediği zaman geri dönebilme şansı vardı. Ama o davetkâr kapıdan içeri adımını atarsa ne olacağını biliyor olsa da kendisini nereye götüreceğini bilmiyordu. Kaderi artık kendi kontrolünde olmayacak, kendini bilinmeyen güçlerin eline teslim etmiş olacaktı.

Fazla tereddüt etmedi. Duraksamaktan çekiniyor, çok oyalanırsa bu anın tekrar gelmeyeceğinden, ya da gelse bile cesaretinin bilgiye olan tut-

kusuna denk olmayacağından korkuyordu. Khedron endişeyle karşı çıkmak için ağzını açtı, ama o daha konuşamadan Alvin girişten içeriye adımını atmıştı bile. Dönüp kapı girişinin zorlukla görülen kare şeklindeki çerçevesinin içinden Khedron'a baktı ve bir an gergin bir sessizlik içinde ikisi de diğerinin konuşmasını bekledi.

Karar onların yerine verilmişti. Yarı şeffaf bir parıltı oldu ve aracın duvarı tekrar kapandı. Alvin veda etmek için elini kaldırırken silindir kendi kendine ilerlemeye başlamıştı bile. Daha tünele girmeden, bir adamın koşabileceğinden daha yüksek bir hıza ulaşmıştı.

Bir zamanlar milyonlarca insan temelde bununla aynı olan araçlarla her gün böyle yolculuklar yaparlar, evleriyle sıkıcı işleri arasında gidip gelirlerdi. O uzak günlerden beri insan Evren'i keşfetmiş ve tekrar Yeryüzü'ne dönmüştü -bir imparatorluk kazanmış ve bu ellerinden alınmıştı. Şimdi ise, unutulmuş, macera duygusunu yitirmiş sayısız insanın kendilerini içinde tamamen evlerinde hissedecekleri bir araçta yine böyle bir yolculuk yapılıyordu.

Ve bir milyar yıldır bir insanın giriştiği en önemli yolculuk olacaktı.

Alystra Mezarı defalarca aramıştı, oysa bir defa da yeterli olurdu, çünkü saklanılabilecek hiçbir yer yoktu. İlk şaşkınlık şokunun ardından

park boyunca izlediklerinin Alvin ve Khedron değil de onların görüntüleri olabileceklerini düşündü. Ama bu hiç mantıklı değildi; görüntüler insanın gitmek istediği yerde, oraya bizzat gitme zahmetine katlanmadan bir anda oluşturulurlardı. Aklı başında hiç kimse gideceği yere bir anda gidebilecekken görüntüsünü "yürüterek" yarım saat yol almazdı. Hayır; Mezar'a kadar takip ettiği gerçek Alvin ve gerçek Khedron'du.

Öyleyse bir yerlerde gizli bir giriş olmalıydı. Dönmelerini beklerken onu arayabilirdi.

Tesadüf eseri, Khedron'un ortaya çıkışını görmedi, bir sütunun arkasında ortaya çıktığında o da sütunun diğer tarafını inceliyordu. Ayak seslerini duydu, ona döndü ve hemen yalnız olduğunu gördü.

"Alvin nerede?" diye bağırdı.

Soytarı hemen cevap vermedi. Dalgın ve kendinde değil gibiydi ve Alystra'yı fark etmesi için kızın sorusunu tekrarlaması gerekti. Onun burada olmasına hiç de şaşırmış görünmüyordu.

Sonunda, "Nerede olduğunu bilmiyorum," diye cevap verdi. "Yalnızca Lys'e doğru gittiğini söyleyebilirim. İşte sen de benim bildiğim kadarını biliyorsun artık."

Khedron'un sözlerini olduğu gibi kabul etmemek gerekirdi. Ama Soytarı'nın bugün rolünü oynamadığını anlamak zor değildi. Ne anlama geldiğini bilmiyordu, ama doğruyu söylüyordu.

10

Kapı arkasından kapanınca Alvin en yakın koltuğa çöktü. Bacaklarındaki tüm güç birdenbire çekilmişti sanki; tanıdığı herkesi saran, bilinmeyene karşı duyulan o korkuyu sonunda tadıyordu. Her organının titrediğini hissediyordu, görüşü bulanıklaşıp belirsizleşmişti. Hızla ilerleyen bu araçtan kaçabilmesi mümkün olsa, tüm düşlerini bırakıp gitmek uğruna da olsa bunu seve seve yapardı.

Yalnızca korku değil, kelimelerle ifade edilemez bir yalnızlık duygusu da çökmüştü üzerine. Bildiği ve sevdiği her şey Diaspar'daydı; gittiği yerde tehlike olmasa bile dünyasını bir daha hiç göremeyebilirdi. Çağlar boyu kimsenin bilmediği bir şeyi, insanın yurdunu temelli terk etmesinin ne demek olduğunu anlamıştı. Bu yalnızlık anında gittiği yolun tehlikeye ya da güvenli bir yere gidiyor olmasının bir önemi yoktu; şu anda onun için önemli olan tek şey yuvasından uzaklaşıyor olmasıydı.

Sıkıntısı yavaş yavaş azaldı; düşüncelerinin üzerindeki karanlık gölgeler çekildi. Çevresindekilere dikkat etmeye, içinde yolculuk ettiği inanılmaz derecede eski taşıttan neler öğrenebileceğini düşünmeye başladı. Alvin bu gömülü ulaşım sisteminin bunca çağ sonra bile kusursuz işlemesini

şaşırtıcı ya da olağanüstü bulmamıştı. Şehrin kendi monitörlerinin sonsuzluk devrelerinde saklanmamıştı, ama başka yerlerde onu değişimden ve çürümeden koruyan benzer devreler olmalıydı.

Karşısındaki duvarın bir bölümünü oluşturan gösterge panosunu ilk kez fark etmişti. Kısa ama rahatlatıcı bir mesaj veriyordu:

LYS
35 DAKİKA

Daha o bakarken sayı değişip "34" oldu. Aracın hızı hakkında hiçbir fikri olmadığı için yolculuğun uzunluğunu tahmin edemiyordu, ama bu en azından yararlı bir bilgiydi. Tünelin duvarları uzayıp giden gri bir bulanıklıktan ibaretti ve tek hareket hissi de özellikle dikkat etmese fark edemeyeceği çok hafif bir titreşim hissiydi.

Diaspar artık kilometrelerce geride kalmış olmalıydı, çöl de kayan kum tepeleriyle yukarısında olacaktı. Belki de tam şu anda Loranne Kulesi'nden sık sık izlediği harap tepelerin altından geçiyordu.

Hayal gücü hızla Lys'e yöneldi, sanki oraya bedeninden önce varmak istiyordu. Nasıl bir şehir bulacaktı? Ne kadar uğraşırsa uğraşsın, ancak küçük bir Diaspar canlandırabiliyordu hayalinde. Şehrin hâlâ var olup olmadığını merak etti, sonra öyle olmasa bu aracın kendisini Yeryüzü'nün

içinde hızla taşıyor olmayacağını düşünerek rahatladı.

Birdenbire ayaklarının altındaki titreşimde belirgin bir değişiklik oldu. Araç yavaşlıyordu, buna şüphe yoktu. Zaman sandığından daha çabuk geçmiş olmalıydı; Alvin biraz şaşkınlıkla göstergeye baktı.

LYS
23 DAKİKA

Kafası karışmış ve biraz endişeli bir halde yüzünü aracın duvarına yasladı. Hızı tünelin duvarlarını hâlâ dümdüz bir gri renge boyamaktaydı, ama artık ara sıra görünür görünmez kaybolan işaretler görür gibi oluyordu. Her kaybolduklarında da görüş alanında biraz daha uzun kalıyorlardı sanki.

Sonra durup dururken tünelin duvarları iki yanda birden uzaklaştı. Araç hâlâ büyük bir hızla ilerliyor, müthiş büyüklükte, hareketli yolların olduğu salondan bile çok daha büyük bir boşluktan geçiyordu.

Alvin şeffaf duvarlardan hayret içinde baktığında ardında birbirleriyle kesişerek her iki yandaki tünel labirentlerinde kaybolan hatlardan oluşan karmakarışık bir ağ görebiliyordu. Tavandaki kavisli kubbeden mavimsi bir ışık seli akıyor, silueti koca araçların ancak dış hatlarını se-

çebildiği parıltıya vuruyordu. Işık gözleri acıtacak kadar parlaktı ve Alvin bu yerin insanlar için yapılmadığını anlamıştı. Aracı bir an sonra raylarının üzerinde hareketsiz duran sıra sıra silindirlerin yanından geçti. İçinde yolculuk ettiğinden çok daha büyüktüler, Alvin onların yük taşımak için kullanıldıklarını tahmin etti. Anlaşılmaz, çok parçalı araçlar çevrelerinde sıralanmış, tümü sessiz ve hareketsiz, duruyorlardı.

Büyük, ıssız salon, ortaya çıktığı gibi birdenbire arkada kaybolmuştu. Geçip gitmesi Alvin'in kafasında bir hayret duygusu uyandırdı; Diaspar'ın altındaki o dev, karanlık haritanın anlamını ilk defa olarak gerçekten kavradı. Dünya hayal ettiğinden çok daha fazla harikayla doluydu.

Alvin tekrar göstergeye baktı. Değişmemişti; büyük mağaradan geçiş bir dakikadan az sürmüştü. Araç yeniden hızlanıyordu; hareket hissi çok azdı, ama tünelin duvarları iki yanda da tahmin bile edemediği bir hızla akıp gidiyordu.

Titreşimdeki o tanımlanamaz değişim tekrar gelene dek bir çağ geçmişti sanki. Gösterge de değişmişti:

LYS
1 DAKİKA

Bu Alvin'in yaşadığı en uzun dakikaydı. Aracın hareketi giderek yavaşlıyordu ve bu sadece

hızın azalmasından ibaret değildi. Sonunda duruyordu.

Uzun, silindir şeklindeki tünelden yavaşça ve sessizce çıkarak büyük bir mağaraya girdi; burası Diaspar'ın altındakinin bir eşi gibiydi. Alvin bir an gözü hiçbir şey göremeyecek kadar heyecanlandı; araçtan çıkabileceğini anlayana dek kapı uzunca bir süre açık kaldı. Aceleyle çıkarken gözü son kez göstergeye takıldı. Yazısı artık değişmişti ve taşıdığı mesaj müthiş bir rahatlık veriyordu:

DİASPAR
35 DAKİKA

Salondan bir çıkış yeri ararken kendisininkinden farklı bir uygarlıkta olabileceğinin ilk kanıtını buldu. Yüzeye çıkan yol mağaranın bir ucundaki alçak, geniş bir tünelden geçiyordu ve tünelden yukarıya doğru bir dizi merdiven uzanıyordu. Diaspar'da böyle bir şey son derece ender görülürdü; şehrin mimarları seviyenin değiştiği her yere rampalar ya da eğimli koridorlar inşa etmişlerdi. Bu ise robotların çoğunun tekerleklerle hareket etmeye mahkûm olduğu ve bu yüzden basamakları aşılamaz bir engel olarak gördükleri günlerden kalmıştı.

Merdiven çok kısaydı ve Alvin yaklaşınca otomatik olarak açılan kapıların önünde son buluyordu. Onu Yarlan Zey'in Mezarı'nın altına indi-

rene benzeyen küçük bir odaya girdi, birkaç dakika sonra kapılar tekrar açıldı ve gökyüzünü yarım daire şeklinde çerçeveleyen kemer altı bir yola çıkan, üzeri kemerlerle kaplı bir koridor ortaya çıktı. Buna pek şaşırmamıştı. Hareket hissi olmamıştı, ama yüzlerce metre yükselmiş olması gerektiğini biliyordu. Güneş ışığıyla aydınlanan çıkışa doğru koştu, önünde neler olduğunu görme hevesiyle tüm korkularını unutmuştu.

Alçak bir tepenin yamacındaydı, bir an yine Diaspar'daki merkez parkta olduğunu sandı. Ama burası gerçekten bir parksa, aklının alamayacağı kadar büyüktü. Görmeyi umduğu şehir ortada yoktu. Yalnızca göz alabildiğince orman ve çimen kaplı ovalar vardı.

Sonra Alvin gözlerini ufka dikti; orada, Diaspar'ın en büyük yapılarını bile gölgede bırakacak bir taş dizisi ağaçların üzerinde dev bir yay çizerek dünyayı sanyordu. O kadar uzaktaydı ki, sırf uzaklığı yüzünden detayları belirsizdi, ama hatlarında Alvini şaşırtan bir şey vardı. Sonunda gözleri bu müthiş manzaranın ölçülerine alıştı ve o uzak duvarların insan eseri olmadığını anladı.

Zaman her şeyi fethetmemişti; Yeryüzü hâlâ gurur duyabileceği dağlara sahipti.

Alvin uzun bir süre tünelin ağzında kaldı, kendisini içinde bulduğu garip dünyaya yavaş yavaş alışıyordu. Müthiş boyutların ve boşluğun etkisiyle sersemlemişti; o sisli dağ sırası Diaspar

kadar büyük bir düzine şehri çepeçevre sarabilirdi. Ancak Alvin ne kadar aradıysa da insan hayatına işaret eden bir iz göremedi. Yine de tepeden aşağı inen yol bakımlı görünüyordu; onu takip etmekten başka yapabileceği bir şey yoktu.

Yol tepenin dibinde, güneşi neredeyse saklayan büyük ağaçların arasında kayboluyordu. Gölgelerine doğru ilerlerken onu koku ve seslerden oluşan garip bir karışım karşıladı. Yaprakların arasındaki rüzgârın hışırtısını tanıyordu, ama buna kendisine hiçbir şey ifade etmeyen binlerce belli belirsiz gürültü de karışıyordu. Bilmediği kokular üzerine üzerine geliyorlardı, ırkının hafızalarından bile silinmiş kokular. Koku ve renklerin sıcaklığıyla bolluğu ve görünmeyen milyonlarca canlının varlığı ona neredeyse fiziksel bir şiddetle çarpmıştı.

Birdenbire göle ulaştı. Sağ tarafındaki ağaçlar bir anda sona ermişti ve önünde küçük adalarla bezenmiş müthiş bir su kütlesi vardı. Alvin hayatı boyunca bu kadar çok su görmemişti; Diaspar'daki en büyük havuzlar bile bunun yanında ancak büyükçe su birikintileriydiler. Yavaşça yürüyerek gölün kıyısına indi ve ılık suyu avuçlarına aldı, parmaklarının arasından süzülüşünü hissetti.

Su altındaki otların arasından birdenbire ortaya çıkan büyük gümüşbalığı Alvin'in gördüğü insan olmayan ilk canlıydı. Ona çok garip görünmüş olması gerekirdi, ama şekli ona tamamen ta-

nıdık gelmişti. Yüzgeçleri belli belirsiz kıpırdanarak soluk yeşil boşlukta öylece dururken tam bir güç ve hız timsaliydi sanki. Bir zamanlar Yeryüzü'nün göklerine hükmeden büyük gemilerin zarif hatları canlı bir bedende bir araya gelmişlerdi. Evrim ve bilim aynı çözümlere ulaşmış ve Doğa'nın eseri daha uzun dayanmıştı.

Alvin nihayet gölün büyüsünden sıyrıldı ve dolambaçlı yolda ilerlemeye devam etti. Orman bir kez daha çevresini sardı, ama yalnızca kısa bir süre için. Bir kilometre genişliğinde ve bunun iki katı uzunlukta büyük bir açık alanda yol sona erdi -ve Alvin neden daha önce hiç insan izine rastlamadığını anladı.

Alan, güneş tüm gücüyle ışıldamasına rağmen gözü dinlendiren yumuşak tonlarda boyanmış iki katlı, alçak yapılarla doluydu. Birçoğu basit, sıradan yapılardı, ama oluklu sütunlar ve özenli kabartmalarla süslü taşların da kullanıldığı karmaşık mimariyle yapılmış olanlar da vardı. Çok yaşlı görünen bu binalarda düşünülemeyecek kadar eski olan sivri başlı kemerler kullanılmıştı.

Alvin köye ağır ağır yaklaşırken hâlâ yeni çevresine alışmaya çalışıyordu. Hiçbir şey tanıdık gelmiyordu ona; hava bile değişmiş, kıpır kıpır, bilinmeyen hayatı haber veriyordu. Ve yapıların arasında doğal bir zarafetle dolaşan uzun boylu, altın saçlı insanlar da kesinlikle Diaspar'ın halkından farklı bir nesildendiler.

Alvin'i fark etmediler ve bu garip bir durumdu; çünkü giyimi onlarınkinden tamamen farklıydı. Diaspar'da sıcaklık hiç değişmediği için giysiler sadece ziynet eşyalarıydılar ve genellikle fazlasıyla süslüydüler. Burada giyilenler tamamen işlevsel, gösteriş değil kullanım için yapılmış gibiydiler ve genellikle vücuda sarılmış tek bir bez parçasından oluşuyorlardı.

Lys halkı Alvin köyün iyice içlerine girene kadar orada bulunmasına bir tepki vermedi, tepki verdiklerinde de bu umulmadık bir şekilde oldu. Evlerden birinden beş erkekten oluşan bir grup çıktı ve doğrudan doğruya ona doğru yürümeye başladı –adeta onun gelişini bekliyorlardı. Alvin ani bir heyecana kapıldı, kanı damarlarında deli gibi atmaya başladı. İnsanların uzak dünyalardaki ırklarla tanıştığı tüm o kader buluşmalarını düşündü. Burada tanışacakları ise kendi türüydü, ama onları Diaspar'dan ayıran çağlar boyunca nasıl değişmişlerdi?

Topluluk Alvin'in birkaç metre önünde durdu. Liderleri gülümsedi ve eski dostluk jestini yaparak elini uzattı.

"Seninle burada buluşmamızın iyi olacağını düşündük," dedi. "Yurdumuz Diaspar'dan çok farklıdır ve son duraktan buraya kadar yürümek ziyaretçilere çevreye alışmaları için bir şans veriyor."

Alvin uzanan eli sıktı, ama bir an cevap veremeyecek kadar şaşkındı. Diğer köylülerin kendi-

siyle neden hiç ilgilenmediklerini şimdi anlıyordu.

Sonunda, "Geleceğimi biliyor muydunuz?" dedi.

"Elbette. Taşıyıcılar hareket etmeye başladıklarında bunu her zaman anlarız. Söylesene -yolunu nasıl buldun? Son ziyaretin üzerinden öyle uzun zaman geçti ki, sırrın unutulmuş olmasından korkuyorduk."

Yanındakilerden biri konuşan adamın sözünü kesti.

"Merakımızı sonraya saklasak iyi olur, Gerane. Seranis bekliyor."

"Seranis" isminden önce gelen kelime Alvin için tanıdık değildi ve bunun bir tür unvan olduğunu düşündü. Bunun dışında her şeyi kolaylıkla anlamıştı ve bunda şaşılacak bir şey görmüyordu. Diaspar ve Lys aynı dilsel mirası paylaşıyordu ve ses kaydının icadı konuşmaları uzun zaman önce değişmemek üzere dondurmuştu.

Gerane alaylı ifadeyle bir omuzlarını silkerek kabul etti. "Tamam," dedi. "Seranis'in de bazı ayrıcalıkları var -bunu elinden almak istemem."

Köyün içlerine doğru yürürlerken Alvin çevresindeki adamları inceledi. Cana yakın ve zeki görünüyorlardı, ama bunlar yaşamı boyunca her zaman gördüğü özelliklerdi, o ise onları Diaspar'daki benzer bir gruptan ayıracak özellikleri arıyordu. Farklar vardı, ama tanımlaması zordu. Her nedense hepsi Alvin'den daha uzundu ve içlerinde

ikisinde apaçık fiziksel yaşlanma belirtileri vardı. Tenleri fazlasıyla kahverengiydi ve her hareketlerinde Alvin'in hem hayat dolu, hem de biraz şaşırtıcı bulduğu bir canlılık ve heyecan yayıyorlardı sanki. Khedron'un eğer Lys'e ulaşabilirse oranın tıpkı Diaspar gibi olduğunu anlayacağı yolundaki kehanetini hatırlayınca gülümsedi.

Alvin rehberlerini izlerken köy halkı artık içten bir merakla izliyordu; onu doğal kabul ediyor gibi görünmüyorlardı artık. Sağ taraftaki ağaçlardan birdenbire keskin, yüksek sesli çığlıklar geldi ve küçük, telaşlı bir grup yaratık ormandan fırlayıp Alvin'in çevresini sardılar. Hayretten donakaldı, gözlerine inanamıyordu. Karşısında duran şey kendi dünyasında öyle uzun zaman önce kaybolmuştu ki, adı mitoloji diyarında geçiyordu. Hayat bir zamanlar böyle başlamıştı; bu gürültücü, hayret verici yaratıklar insan çocuklarıydı.

Alvin onları inanamayarak, merakla ve kalbini saran, ama henüz tanımlayamadığı bir duyguyla izledi. Başka hiçbir görüntü bildiği dünyadan uzakta olduğunu bu kadar çarpıcı olarak hatırlatamazdı ona. Diaspar ölümsüzlüğün bedelini ödemişti, hem de fazlasıyla.

Alvin'in gördüğü binaların en büyüğünün önüne geldiklerinde topluluk durdu. Bina köyün merkezindeydi ve küçük yuvarlak kulesindeki bir bayrak direğine asılı yeşil bir flama meltemde dalgalanıyordu.

Binaya girdiğinde Gerane dışındaki herkes geride kaldı. İçerisi serin ve sessizdi, yarı şeffaf duvarlardan giren güneş ışığı her şeyi yumuşak, dinlendirici bir parıltıyla aydınlatıyordu. Zemin düz ve dayanıklıydı, hoş mozaiklerle döşenmişti. Son derece yetenekli ve güçlü bir sanatçı duvarlara bir dizi orman manzarası resmetmişti. Bunların arasına Alvin'e hiçbir şey ifade etmeyen, yine de çekici ve bakması zevkli olan duvar resimleri de serpiştirilmişti. Duvarların birine içinde hareketli bir renk cümbüşü olan dörtgen şeklinde bir ekran gömülmüştü -herhalde bir görüntülü ses alıcısıydı, ama biraz küçüktü.

Birlikte kısa, döner bir merdivenden çıkarak binanın düz çatısına geldiler. Burası köyün tümüne hakimdi ve Alvin köyün yaklaşık yüz binadan oluştuğunu görebiliyordu. Biraz uzakta ağaçlar açılarak birçok farklı tipte hayvanın otladığı geniş çayırları sarıyorlardı. Alvin bunların ne olduklarını tahmin bile edemiyordu, çoğu dört bacaklıydı, ama bazılarının altı, hatta sekiz bacakları vardı.

Seranis kulenin gölgesinde onu bekliyordu, Alvin kadının kaç yaşında olduğunu merak etti; uzun, altın rengi saçlarına kır karışmıştı, bunun bir yaşlılık göstergesi olduğunu tahmin ediyordu. Çocukların varlığı ve bunun getireceği sonuçlar aklını iyice karıştırmıştı. Doğumun olduğu yerde ölüm de olmalıydı şüphesiz ve buradaki yaşam

süresi Diaspar'dakinden çok farklı olabilirdi. Seranis'in elli yaşında mı, beş yüz yaşında mı, beş bin yaşında mı olduğunu tahmin edemiyordu, ama gözlerinin içine baktığında Jeserac'ın yanındayken bazen hissettiği o bilgelik ve engin deneyimi sezdi.

Küçük bir koltuğu işaret etti ve gözleri gülümsemesine rağmen Alvin rahatça oturana kadar - tabii bu dikkatli, ama dostça bakışlar altında ne kadar rahat edebilirse- hiçbir şey söylemedi. Sonra içini çekti ve kısık, yumuşak bir sesle Alvin'le konuştu.

"Bu pek sık rastlanmayan bir durum, bu yüzden nasıl davranacağımı bilemezsem beni bağışla. Ama beklenmedik de olsa bir konuğun belirli hakları vardır. Konuşmadan önce seni uyarmam gereken bir nokta var. Aklını okuyabilirim."

Alvin'in açıkça belli olan korkusuna gülümsedi ve hemen ekledi: "Bu konuda endişelenmene gerek yok. Zihinsel gizlilik hakkı en çok saygı duyduğumuz haktır. Aklına ancak sen beni bunu yapmaya davet edersen girerim. Ama bunu senden saklamak doğru olmazdı, hem konuşmakta neden ağır kaldığımızı ve zorlandığımızı da açıklamış oluyor. Burada pek kullanılmaz."

Bu açıklama biraz endişe verici de olsa Alvin'i şaşırtmadı. Bir zamanlar hem insanlar hem de makineler bu güce sahiptiler ve değişmeyen makineler hâlâ efendilerinin emirlerini okuyabiliyor-

lardı. Ama Diaspar'da insanlar, bir zamanlar köleleriyle paylaştıkları bu yetiyi yitirmişlerdi.

Seranis, "Seni kendi dünyandan bizimkine ne getirdi bilmiyorum," diye devam etti, "ama eğer yaşam arıyorsan, arayışın sona erdi. Diaspar'ı saymazsak dağlarımızın ötesinde yalnızca çöl var."

Geçmişte kabul edilmiş inançları o kadar çok sorgulamış olan Alvin'in Seranis'in sözlerinin doğruluğundan şüphe duymaması garipti. Tek tepkisi aldığı tüm öğretimin doğruya bu kadar yakın olmasından dolayı duyduğu üzüntüydü.

"Bana Lys'den söz edin," diye yalvardı. "Neden bu kadar zamandır Diaspar'dan kopuksunuz, hem de hakkımızda bu kadar çok şey biliyorken?"

Seranis onun bu tez canlılığına gülümsedi.

"Birazdan," dedi. "Ama önce hakkında bilmek istediğim bir şey var. Bana yolunu nasıl bulduğunu ve neden geldiğini anlat."

Alvin önce çekinerek, sonra giderek artan bir özgüvenle hikâyesini anlattı. Daha önce hiç böylesine özgürce konuşmamıştı; sonunda karşısında düşlerine gülmeyecek, çünkü o düşlerin doğru olduğunu bilen biri vardı. Bir iki defa Diaspar'ın Seranis'in pek bilmediği özelliklerinden söz ettiğinde kısa sorularla sözünü kesti. Günlük hayatının bir parçası olan şeylerin şehirde yaşamamış ve şehrin karmaşık kültürel yapısını ve

sosyal düzenini bilmeyen birine hiçbir şey ifade etmeyeceğini anlamak Alvin için zor olmuştu. Seranis dinlerken öyle anlayışlıydı ki, Alvin onun her şeyi anladığına emindi; bir süre sonra anlattıklarını onunkinden başka zihinlerin de dinlediğini fark etti.

Sözünü bitirdiğinde bir süre sessizlik oldu. Sonra Seranis ona baktı ve alçak bir sesle, "Lys'e neden geldin?" dedi.

Alvin ona şaşkınlıkla baktı.

"Size söyledim ya," dedi. "Dünyayı keşfetmek istiyordum. Herkes bana şehrin ötesinde yalnızca çöl olduğunu söyledi, ama bunu kendim görmeliydim."

"Peki tek neden bu muydu?"

Alvin duraksadı. Sonunda cevap verdiğinde konuşan yılmak nedir bilmeyen kaşif değil, yabancı bir dünyada doğan kayıp çocuktu.

Yumuşak bir sesle, "Hayır," dedi, "tek neden bu değildi -şimdiye kadar farkında değildim, ama yalnızdım."

"Yalnız mı? Diaspar'da mı?" Seranis'in dudaklarında bir gülüş, gözlerinde ise merhamet vardı ve Alvin onun başka bir cevap beklemediğini anladı.

Hikâyesini anlattığına göre, onun da anlaşmada üzerine düşeni yapmasını bekliyordu. Az sonra Seranis ayağa kalktı ve çatıda bir ileri bir geri yürümeye başladı.

"Sormak istediğin soruları biliyorum," dedi. "Bazılarını cevaplayabilirim, ama bunu sözcüklerle yapmak yorucu olur. Aklını bana açarsan bilmen gerekenleri anlatırım. Bana güvenebilirsin: İznin olmadan senden hiçbir şey almam."

Alvin tedirginlikle, "Ne yapmamı istiyorsun?" dedi.

"Yardımımı kabul etmeyi ve her şeyi unutmayı -gözlerime bak- iste," diye emretti.

Alvin bundan sonra ne olduğundan hiçbir zaman emin olamadı. Tüm duyuları tutuldular ve nasıl geldiğini bilemese de, aklına baktığında bilgiler oradaydı.

Geçmişi görüyordu, ama net olarak değil, yüksek bir dağda duran bir adamın sisli bir ovaya bakışı gibi. İnsanların her zaman şehirlerde yaşamadığını ve makineler onları çalışma zahmetinden kurtardıklarından beri iki farklı tip uygarlık arasında her zaman bir rekabet olduğunu anladı. Doğuş Çağları'nda binlerce şehir vardı, ama insanlığın büyük bir bölümü daha küçük topluluklar halinde yaşamayı tercih ediyorlardı. Evrensel ulaşım ve anında haberleşme onlara dünyanın geri kalanıyla her türlü iletişim olanağını sağlamıştı ve milyonlarca kişiyle bir arada sıkışarak yaşamayı gereksiz görüyorlardı.

Başlangıçta Lys de yüzlerce diğer topluluktan pek farklı değildi. Ama çağlar geçtikçe yavaş yavaş insanlığın gördüğü en yüksek bağımsız kül-

türlerden birine dönüşmüştü. Bu, büyük ölçüde doğrudan doğruya zihin gücü kullanımına dayanan bir kültürdü ve bu onları makinelere giderek daha fazla bağımlı olmaya başlayan diğer toplumlardan ayırıyordu.

Çağlar geçip Lys ve diğer şehirler kendi yollarında ilerledikçe, aralarındaki uçurum da büyüdü. Bu uçuruma ancak büyük kriz zamanlarında köprü kuruldu; Ay düşerken yok edilmesiyle Lys'in mühendisleri ilgilenmişlerdi. Bu, Yeryüzü'nün Shalmirane'deki son çarpışmada sıkıştırılan İstilacılar'a karşı savunulması için de geçerliydi.

Bu büyük sıkıntılar insanlığı tüketti; şehirler teker teker öldüler ve çöle dönüştüler. Nüfus da azalınca insanlık Diaspar'ı son ve en büyük şehir haline getirecek olan göçe başladı.

Bu değişikliklerin çoğu Lys'i etkilemedi, ama onların da kendi savaşları vardı -çöle karşı verilen savaş. Dağların oluşturduğu doğal duvar yeterli değildi ve büyük vahanın güvenliğinin sağlanması çağlar sürdü. Burada görüntü bulanıklaşıyordu, belki de özellikle yapılmıştı. Diaspar'ın elde ettiği ölümsüzlüğün Lys'e de sağlanması için ne yapıldığını görememişti.

Seranis'in sesi çok uzaklardan geliyor gibiydi, ama bu yalnızca onun sesi değildi, sanki başka birçok ağız onunla birlikte ilahiler söylüyormuşçasına bir sözcükler senfonisine karışıyordu.

"Tarihimiz kısaca böyle. Görüyorsun ki, Doğuş Çağları'nda bile şehirlerle pek ilişkimiz olmadı, yine de onların halklarından bize sık sık gelenler oldu. Onlara asla engel olmadık, hem en büyük adamlarımızın birçoğu dışarıdan gelmişlerdi, ama şehirler ölürlerken çöküşleriyle bir ilişkimiz olsun istemedik. Hava taşımacılığının sona ermesiyle birlikte Lys'e gelmek için geriye tek bir yol kaldı –Diaspar'dan gelen taşıyıcı sistemi. Park inşa edildiğinde sizin tarafınızda kapatıldı ve bizi unuttunuz, ama biz sizi asla unutmadık.

"Diaspar bizi şaşırttı. Diğer şehirlerin akıbetine uğramasını bekliyorduk, ama bunun yerine Yeryüzü durdukça yaşayabilecek kalıcı bir kültür kurdular. Bu takdir ettiğimiz bir kültür değil, yine de kaçmak isteyenlerin bunu yapabilmiş olmalarına memnunuz. Yolculuğu düşünebileceğinden de çok insan yaptı ve hemen hemen hepsi Lys'e geldiklerinde bize değerli bir şeyler getiren seçkin insanlardı."

Ses uzaklaşıp kesildi; Alvin'in duyularındaki felç ortadan kalktı, bir kez daha kendisi olmuştu. Güneşin ağaçların aşağısına indiğini ve doğuda gökyüzünün şimdiden gecenin gelişini haber vermeye başladığını hayretle fark etti. Bir yerlerde büyük bir çan uğursuz bir gümbürtüyle titreşerek herkesi sessizliğe boğdu, ortama yalnızca gizem ve gerginlik hakimdi. Alvin hafifçe titrediğini fark etti; akşam serinliğinin ilk dokunuşu yü-

zünden değil, öğrendiklerinin verdiği şaşkınlık ve hayretten. Çok geç olmuştu ve evinden uzaktaydı. Birden yeniden arkadaşlarını görme, Diaspar'ın bildik görüntüleri ve manzaraları arasında olma ihtiyacı hissetti.

"Geri dönmeliyim," dedi. "Khedron, ailem - beni bekliyorlardır."

Bu pek de doğru değildi; Khedron ona neler olduğunu merak ederdi şüphesiz, ama bildiği kadarıyla Diaspar'dan ayrıldığını bilen başka kimse yoktu. Bu küçük yalanın nedenini açıklayamazdı ve daha söyler söylemez kendinden biraz utandı.

Seranis ona düşünceli düşünceli baktı.

"Korkarım bu o kadar kolay değil," dedi.

Alvin, "Ne demek istiyorsun?" diye sordu. "Beni buraya getiren taşıyıcı geri de götüremez mi?" Lys'de kendi isteği dışında tutulabileceği düşüncesi bir ara aklından geçmişti, ama buna hâlâ inanmak istemiyordu.

Seranis ilk kez biraz huzursuz görünüyordu.

"Biz senin hakkında konuşmuştuk," dedi -ne "biz"in kim olduğunu, ne de ne tür bir konuşma yaptıklarını açıklamadı. "Diaspar'a dönersen tüm şehrin bizden haberi olur. Bir şey söylememeye söz versen bile sırrını asla tutamazsın."

Alvin, "Neden tutmamı isteyesiniz ki?" diye sordu. "Halklarımızın yeniden tanışmaları çok iyi olurdu."

Seranis rahatsız olmuş gibi görünüyordu.

"Biz öyle düşünmüyoruz," dedi. "Kapılar açılacak olursa topraklarımız meraklılar ve heyecan arayanlarla dolacak. Şu haliyle ise insanlarınızın yalnızca en iyileri bize ulaşabiliyor."

Bu cevap hem bilinçsiz bir üstünlük taslıyor, hem de tamamen yanlış varsayımlara dayanıyordu, öyle ki Alvin'in kızgınlığı temkinliliğinin önüne geçti.

Çekinmeden, "Bu doğru değil," dedi. "Diaspar'da istese bile –gidilecek bir yer olduğunu bilse bile– şehirden ayrılacak tek kişi bile bulacağınıza inanmıyorum. Geri dönmeme izin verirseniz, bu Lys için hiçbir şeyi değiştirmez."

Seranis, "Bu kararı ben veremem," diye açıkladı, "ve eğer insanlarınızı şehirde tutan engellerin aşılamayacağını sanıyorsan aklın gücünü küçümsemiş olursun. Ancak seni burada isteğin dışında tutmak istemeyiz, ama Diaspar'a dönersen aklından Lys ile ilgili tüm anıları silmemiz gerek." Bir an duraksadı. "Bu daha önce hiç olmamıştı; senden öncekilerin hepsi kalmak üzere gelmişlerdi."

Bu Alvin'in kabul edeceği bir seçenek değildi. Lys'i keşfetmek, tüm sırlarını öğrenmek, kendi yurdundan farklı olan yanlarını görmek istiyordu, ama arkadaşlarına bir hayalperest olmadığını kanıtlamak için Diaspar'a dönmeye de en az o kadar kararlıydı. Bu gizlilik tutkusunun nedenini anlayamıyordu; anlasa da farklı davranmazdı zaten.

Zaman kazanması ya da Seranis'i istediği şeyin imkânsız olduğuna ikna etmesi gerektiğini anlamıştı.

"Khedron nerede olduğumu biliyor," dedi. "*Onun* anılarını da silemezsiniz ya."

Seranis gülümsedi. Tatlı bir gülüştü, başka şartlar altında dostça görünebilirdi. Ama Alvin bunun ardında ilk defa olarak ezici ve amansız gücün varlığını sezdi.

"Bizi küçümsüyorsun, Alvin," diye karşılık verdi. "Bunu yapmak çok basit. Diaspar'a ulaşmam Lys'de dolaşmamdan daha kolay. Buraya daha önce de gelenler oldu ve bazıları arkadaşlarına nereye gittiklerini söylemişlerdi. Ama o arkadaşları onları unuttu ve Diaspar'ın tarihinden silinip gittiler."

Alvin bu olasılığı göz ardı etmekle aptallık etmişti, ama Seranis söz ettiğine göre artık çok açıktı. İki kültürün ayrıldığı milyonlarca yıl boyunca Lys'den kaç kişinin kıskançlıkla saklanan sırlarını korumak için Diaspar'a gittiğini düşündü. Ve bu garip insanların sahip oldukları ve kullanmaktan çekinmedikleri zihinsel güçlerin ne kadar kapsamlı olduğunu da düşündü.

Plan yapmak güvenli miydi? Seranis izni olmadan aklını okumayacağına söz vermişti, ama acaba bu sözün tutulamayacağı durumlar da olabilir miydi?

"Herhalde," dedi, "hemen karar vermemi bek-

lemiyorsunuz. Seçimimi yapmadan önce ülkenizi biraz tanıyamaz mıyım?"

Seranis, "Elbette," diye karşılık verdi. "Burada istediğin kadar kalabilirsin ve fikrini değiştirirsen Diaspar'a yine de dönebilirsin. Ama önümüzdeki birkaç gün içinde karar verirsen çok daha kolay olur. Arkadaşlarının endişelenmelerini istemezsin ve kayıp olduğun süre ne kadar uzarsa gerekli ayarlamaları yapmamız o kadar zor olur."

Alvin bunu kabul ediyordu; yalnız o "ayarlama"ların ne olduğunu bilmek istiyordu. Herhalde Lys'ten biri Khedron'la temas kuracak -tabii Soytarı'nın haberi bile olmadan- ve aklıyla biraz oynayacaktı. Alvin'in ortadan kaybolduğu gerçeği saklanamazdı, ama onun ve Khedron'un keşfettikleri bilgiler silinebilirdi. Çağlar geçerken Alvin'in adı da iz bırakmadan ortadan kaybolan ve unutulan diğer Benzersizlerin adlarına katılacaktı.

Burada birçok esrar vardı ve hiçbirini çözmeye yaklaşmış bile değildi. Lys ile Diaspar arasındaki garip, tek taraflı ilişkinin ardında bir neden var mıydı, yoksa bu sadece tarihsel bir kaza mıydı? Benzersizler kim ve ne idiler ve Lys'in insanları Diaspar'a girebiliyorlarsa varlıklarına ait ipucunu saklayan hafıza devrelerini neden silmemişlerdi? Bu belki de Alvin'in mantıklı bir cevap bulabildiği tek soruydu. Merkez Bilgisayar karşı konulması oldukça zor bir rakipti ve en ileri zihinsel tekniklerden bile pek etkilenmezdi.

Bu sorunları bir kenara bıraktı; çok daha fazla şey öğrendiğinde bir gün onları cevaplama olanağı olurdu. Tahminlerde bulunmak anlamsızdı, bilgisizlikten bir temel üzerine varsayımlardan bir piramit inşa etmek gibiydi.

"Tamam," dedi, ama önüne çıkarılan bu beklenmedik engelden pek de hoşnut sayılmazdı. "Yurdunuzun nasıl bir yer olduğunu gösterirseniz cevabımı en kısa zamanda veririm."

Seranis, "İyi," dedi, bu sefer gülümsemesinde gizli bir tehdit yoktu. "Lys'le gurur duyarız, sana insanların şehirlerin yardımı olmadan nasıl yaşayabildiklerini göstermek de bir zevk olacak. Bu arada, endişelenmene gerek yok -arkadaşların yokluğunu fark etmeyecekler. Bunu halledeceğiz, sadece kendi güvenliğimiz için bile olsa."

Seranis ilk kez tutamayacağı bir söz vermişti.

11

Alystra ne kadar uğraştıysa da Khedron'dan daha fazla bilgi alamadı. Soytarı ilk şoku ve Mezar'ın derinliklerinde yalnız kaldığını anladığında onu uçarcasına yüzeye getiren paniği hemen atlatmıştı. Korkakça davranmış olmaktan da utanıyordu ve hareketli yolların olduğu salona ve ondan dünyaya yayılan tünellere dönme cesaretini bir daha bulabileceğinden emin değildi. Alvin'in sabırsız, hatta çılgınca davrandığını düşünüyordu, ama başını tehlikeye sokacağına da pek inanmıyordu. Zamanı gelince dönecekti. Khedron bundan emindi. Eh, emin sayılırdı; onu tedbir almaya itecek kadar şüphesi vardı. Şimdilik mümkün olduğunca az şey söylemenin ve her şeyi bir başka şaka gibi geçiştirmenin akıllıca olacağına karar verdi.

Ancak yüzeye çıkıp Alystra ile karşılaştığında duygularını gizlemeyi başaramamış olması bu plan açısından şanssızlıktı. Kız onun gözlerindeki şüphe götürmez korkuyu görmüş ve bundan hemen Alvin'in tehlikede olduğu sonucunu çıkarmıştı. Khedron'un tüm yatıştırma çabaları boşunaydı, parka birlikte geri dönerlerken kızın öfkesi giderek artıyordu. Alystra önce parkta kalıp Alvin'in kaybolduğu gibi esrarengiz bir biçimde dönmesini beklemek istemişti. Khedron onu bu-

nun zaman kaybı olacağına ikna etmeyi başarmış ve kız peşinden şehre gelince rahatlamıştı. Alvin'in hemen geri dönmesi olasılığı da vardı ve kimsenin Yarlan Zey'in sırını keşfetmesini istemiyordu.

Şehre vardıklarında Khedron kaçamak taktiklerinin hiçbir işe yaramadığını ve durumun ciddi bir biçimde kontrolünden çıktığını anlamıştı. Hayatında ilk kez kaybetmişti ve ortaya çıkan sorunla baş edebilecek yeterlilikte değildi. Anlık ve mantıksız korkusu giderek yerini daha derin ve daha ciddi bir endişeye bırakıyordu. Khedron bugüne dek hareketlerinin sonuçlarını pek düşünmemişti. Kendi düşünceleri ve Alvin'e duyduğu hafif ama samimi empati yaptıkları için yeterli nedendi. Alvin'e cesaret vermiş ve yardım etmiş olmasına rağmen böyle bir şeyin olabileceğini aklının ucundan bile geçirmemişti.

Aralarındaki yaş ve deneyim uçurumuna rağmen Alvin'in iradesi her zaman onunkinden güçlü olmuştu. Artık bu konuda bir şeyler yapmak için çok geçti; Khedron olayların kendisini tamamen kontrolü dışında bir sonuca doğru sürüklediğini hissediyordu.

Tüm bunlara rağmen Alystra'nın onu açıkça Alvin'in kötülük hocası olarak görmesi ve tüm olanlar yüzünden onu suçlama eğiliminde olması biraz haksızlıktı. Alystra aslında kinci değildi, ama kızmıştı ve kızgınlığının bir bölümü Khed-

ron'a yönelikti. Bir davranışı Khedron'un başını derde sokacak olursa üzülecek en son kişi Alystra olurdu.

Parkın çevresindeki büyük taşlı yola geldiklerinde katı bir sessizlik içinde ayrıldılar. Khedron Alystra'nın uzaklaşarak gözden kayboluşunu izledi ve aklından ne planlar geçirdiğini merak etti.

Şimdi emin olduğu tek bir şey vardı. Uzunca bir süre can sıkıntısı sorunu yaşamayacaklardı.

Alystra hızla ve akıllıca hareket etti. Eriston ve Etania ile görüşmeyi denemedi bile; Alvin'in ebeveynleri şefkat duyduğu ama saygı duymadığı, kendi halinde, önemsiz insanlardı. Yalnızca boş tartışmalarla zaman yitirirler ve Alystra'nın şimdi yaptığını yaparlardı.

Jeserac hikâyesini hiçbir duygu belirtisi göstermeden dinledi. Endişelenmiş ya da şaşırmışsa da bunu iyi sakladı -öyle iyi ki, Alystra biraz hayal kırıklığına uğramıştı. Bu kadar önemli ve olağanüstü bir şeyin ilk defa olduğunu düşünüyordu ve Jeserac'ın hiçbir şey yokmuş gibi davranması hevesini kırmıştı. Sözünü bitirince Jeserac ona birkaç soru sordu ve açıkça söylemese de bir hata yapmış olabileceğini ima etti. Alvin'in gerçekten şehirden ayrıldığına inanmasının nedeni neydi? Belki de ona oynanan bir oyundu bu; Khedron'un da işin içinde olması bu olasılığı arttırıyordu. Alvin şu anda Diaspar'da bir yerlerde saklanmış, ona gülüyor olabilirdi.

Jeserac'dan aldığı tek olumlu tepki durumu araştırmaya ve bir gün içinde onunla tekrar temasa geçmeye söz vermesiydi. Bu arada, endişelenmesi yersizdi, ayrıca tüm bu olanlar hakkında kimseye bir şey söylememesi en doğrusu olacaktı. Muhtemelen birkaç saat içinde çözümlenecek olan bir olay için herkesi tedirgin etmeye gerek yoktu.

Alystra biraz aklı karışmış olarak Jeserac'ın yanından ayrıldı. O ayrılır ayrılmaz yaptıklarını görseydi daha çok tatmin olurdu.

Jeserac'ın Konsey'de dostları vardı; uzun yaşamında kendisi de buraya üye olmuştu, şansı yaver gitmezse yine olabilirdi. Arkadaşlarından en nüfuzlu olan üçünü aradı ve onlara dikkatle durumdan söz etti. Alvin'in öğretmeni olarak kendi konumunun hassaslığının farkındaydı ve kendini koruma endişesi içindeydi. Şimdilik olanları ne kadar az kişi bilirse o kadar iyiydi.

Hemen ilk yapılacak şeyin Khedron'la bağlantı kurup ondan bir açıklama istemek olduğuna karar verildi. Mükemmel planlarında bir tek açık vardı. Khedron bunu bekliyordu ve ortadan kaybolmuştu.

Alvin'in durumunda bir belirsizlik varsa bile rehberleri ona bunu hatırlatmamak için çok dikkatliydiler. Seranis'in yönettiği -yönetmek onun konumunu açıklamak için biraz abartılı bir söz-

cüktü- küçük Airlee köyünde dilediği yere gitmekte serbestti. Alvin bazen onun iyiliksever bir diktatör olduğunu düşünüyor, bazen de sanki hiçbir gücü yokmuş gibi geliyordu. Lys'in sosyal düzenini şu ana kadar hiç anlayamamıştı; ya anlayamayacağı kadar basitti ya da o kadar karmaşıktı ki, yayılımını kavrayamıyordu. Kesin olarak anladığı tek şey Lys'in sayısız küçük köylere bölünmüş olduğuydu, Airlee de bunların tipik bir örneğiydi. Ama bir anlamda tipik örnekler yoktu, çünkü Alvin her köyün diğerlerine benzememek için elinden geleni yaptığına emindi. Her şey çok anlaşılmazdı.

Airlee çok küçük olmasına ve bin kişiden daha azını barındırmasına rağmen sürprizlerle doluydu. Hayatın Diaspar'daki eşinden farklı olmayan bir yönü yok gibiydi. Farklılıklar konuşma gibi en temel konulara kadar yayılmışlardı. Yalnızca çocuklar normal iletişim için seslerini kullanıyorlardı; yetişkinler neredeyse hiç konuşmuyorlardı ve Alvin bir süre sonra sadece kendisine kibar davranmak için konuştuklarına karar verdi. İnsanın kendisini sessiz ve anlaşılmaz sözcüklerden oluşan dev bir ağın içine düşmüş bulması tuhaf bir deneyimdi, ama Alvin buna bir süre sonra alıştı. Sözlü konuşmanın kullanılmasına gerek kalmamasına rağmen unutulmamış olması şaşırtıcıydı, ama sonra Alvin Lys halkının şarkı söylemeye, daha doğrusu müziğin her türüne çok

düşkün olduklarını fark etti. Bu da olmasa uzun zaman önce tamamen dilsiz kalmış olurlardı şüphesiz.

Hep meşguldüler, Alvin'in genellikle anlamadığı işler ve sorunlarla ilgileniyorlardı. Ne yaptıklarını anladığında da yaptıkları işlerin çoğu oldukça gereksiz görünüyordu. Örneğin yiyeceklerinin önemli bir bölümü çağlar önce bulunmuş kalıplara göre sentezlenmiyor, düpedüz yetiştiriliyordu. Alvin bu konuda fikir yürüttüğünde ona Lys halkının bir şeyleri büyümesini izlemeyi, karmaşık genetik deneyler yaparak yeni yeni lezzetler bulmayı sevdikleri sabırla anlatıldı. Airlee meyveleriyle ünlüydü, ama Alvin içlerinden bazılarını denediğinde tatları Diaspar'da sadece bir parmağını kaldırmakla oluşturabileceklerinden daha iyi gelmedi.

Önceleri Lys halkının kendisinin hep iç içe yaşadığı ve Diaspar'daki tüm yaşamın dayandığı güçleri ve makineleri unuttuğunu, ya da onlara hiç sahip olmadığını düşündü. Kısa bir süre sonra durumun hiç de öyle olmadığını anladı. Aletler ve bilgi vardı, ama sadece gerektiğinde kullanılıyorlardı. Bunun en çarpıcı örneği ulaşım sistemiydi, tabii bu isim ne kadar uygunsa. İnsanlar kısa mesafeleri yürüyorlardı ve bundan zevk alıyor gibiydiler. Aceleleri varsa, ya da hafif yükler taşıyorlarsa bu amaç için geliştirildikleri belli olan hayvanları kullanıyorlardı. Yük taşıyıcı tür, bo-

dur, altı bacaklı bir hayvandı; çok uysal ve güçlüydü, ama zeki değildi. Yarış hayvanları bambaşka bir türdü, normalde dört ayak üzerinde yürüyorlar, ancak gerçekten hızlandıkları zaman sadece güçlü kasları olan arka bacaklarını kullanıyorlardı. Birkaç saat içinde tüm Lys'i baştan başa kat edebilirlerdi ve binici, yaratığın sırtına bağlı sabit bir oturma yerinde yolculuk ediyordu. Dünyada hiçbir şey Alvin'i böyle bir yolculuğu göze almaya ikna edemezdi, oysa bu genç erkekler arasında çok popüler bir spordu. Özenle yetiştirilmiş binekleri hayvanlar aleminin aristokratlarıydılar ve hayvanların kendileri de bunun farkındaydılar. Hayvanların oldukça geniş kelime dağarcıkları vardı ve Alvin onları sık sık kendi aralarında geçmiş ve gelecek başarıları hakkında böbürlenirken duyuyordu. Dostça yaklaşmaya çalışıp konuşmalara katılmayı denediğinde ise onu anlayamamış gibi yapıyorlar, ısrar ederse öfkeli bir asaletle seke seke uzaklaşıyorlardı.

Bu iki hayvan türü insanların tüm sıradan ihtiyaçları için yeterli oluyor ve sahiplerine hiçbir mekanik aracın veremeyeceği bir zevk veriyorlardı. Ama aşırı bir hıza gereksinim olduğunda ya da büyük miktarda yükün taşınması gerektiğinde makineler oradaydı ve çekinmeden kullanılıyorlardı.

Lys'in hayvanlar alemi Alvin'in önüne yeni harikalar ve sürprizlerle dolu koca bir dünya

sunmuş olsa da, onu en çok şaşırtan insan yaşamının iki aşırı ucu olmuştu. Çok genç olanlar ve çok yaşlılar -ikisi de onun için aynı derecede garip ve hayret vericiydi. Airlee'nin en yaşlı sakini ikinci yüzyılını henüz geçmişti ve önünde sadece birkaç yıllık bir ömür kalmıştı. Alvin kendi kendine o yaşa geldiğinde vücudunun neredeyse hiç değişmemiş olacağını hatırlattı, oysa teselli olarak bekleyeceği gelecek hayatları olmayan bu yaşlı adamın fiziksel güçleri neredeyse tükenmişti. Saçları tamamen bembeyazdı ve yüzü inanılmaz bir kırışık yığınıydı. Zamanının çoğunu güneş altında otururak ya da köyde ağır ağır dolaşıp rastladığı herkesle sessizce selamlaşarak geçiriyordu. Alvin'in gördüğü kadarıyla halinden tamamen memnundu, hayattan başka bir şey beklemiyordu ve yaklaşan sonuna da üzülmüyordu.

Bu felsefe Diaspar'dakiyle öylesine zıttı ki, Alvin'in anlayışının tamamen ötesindeydi. Ölüm böylesine gereksizken, bin yıl yaşama ve sonra binlerce yıl ileri atlayıp oluşumuna yardımcı olduğu bir dünyada yeni bir başlangıç yapma seçeneği dururken insan ölümü neden kabul ederdi? Bu açıkça tartışma olanağı bulur bulmaz çözmeye kararlı olduğu bir sırdı. Lys bir alternatifinin var olduğunu biliyorsa, Alvin'in bu seçimi kendi özgür iradeleriyle yaptıklarına inanması çok zordu.

Cevabı kısmen çocuklarda, ona en az Lys'in hayvanları kadar garip gelen küçük yaratıklarda

buldu. Zamanının çoğunu onlarla, onların oyunlarını izleyerek geçiriyordu, sonunda onu bir dost olarak kabul etmişlerdi. Bazen onların kesinlikle insan olmadıklarını düşünüyordu; dürtüleri, mantıkları, hatta dilleri tamâmen yabancıydı. İnanamayarak yetişkinlere bakıyor ve kendi kendine onların nasıl olup da yaşamlarının çoğunu kendilerine özgü ayrı bir dünyada geçiren bu olağanüstü yaratıklardan oluştuklarını soruyordu.

Yine de, onu hayret içinde bıraktıklarında bile kalbinde daha önce hiç bilmediği bir duygu uyandırıyorlardı. Ne zaman -bu pek sık olmazdı, ama bazen oluyordu- büyük bir üzüntü ya da sıkıntıyla gözyaşlarına boğulsalar, onların bu küçük hayal kırıklıkları ona insanların Galaksi İmparatorluğu'nun kaybından sonraki uzun geri çekilişlerinden bile daha trajik geliyordu. Bu anlaşılamaz derecede yoğun ve uzak bir şeydi, ama bir çocuğun ağlaması insanın kalbini parçalayabiliyordu işte.

Alvin Diaspar'da sevgiyi tanımıştı, ama şimdi en az onun kadar değerli olan ve yokluğu halinde sevginin asla en yüksek doyumuna ulaşamayacağı ve sonsuza kadar eksik kalacağı bir şeyi öğreniyordu. Şefkatti bu.

Alvin Lys'i inceliyordu, ama Lys de onu inceliyordu ve bulduğuyla tatmin olmadığı söylenemezdi. Airlee'deki üçüncü gününde Seranis daha

uzak topraklara gitmesini ve ülkesinin daha çok yerini görmesini önerdi. Bu teklifi hemen kabul etti -tabii köyün ödül için yarışan hayvanlarından birine binmemek koşuluyla.

Seranis nadir yaptığı bir espriyle, "Sana garanti veririm," dedi, "buradaki hiç kimse değeli hayvanlarını riske atmayı aklından bile geçirmez. Bu durum bir istisna olduğu için bir taşıma aracı ayarlayacağım, böylece kendini evinde gibi hissedeceksin. Hilvar rehberin olacak, ama tabii ki istediğin yere gidebilirsin."

Alvin bunun ne derece doğru olduğunu düşündü. Zirvesinden Lys'e ulaştığı küçük tepeye dönmek isterse karşı çıkacaklarını tahmin ediyordu. Ama Diaspar'a dönmek için acelesi olmadığından şimdilik bu onu endişelendirmiyordu, aslında Seranis'le ilk karşılaşmasından bu yana bunun üzerinde pek düşünmemişti. Buradaki hayat hâlâ öylesine ilginç ve yeniydi ki, orada yaşamaktan oldukça memnundu.

Seranis'in oğlunu rehber olarak verme jestini takdir etmişti, tabii Hilvar'a Alvin'in yaramazlık yapmamasını sağlaması için talimatlar verilmişti şüphesiz. Alvin'in Hilvar'a alışması biraz zaman almıştı ve nedenini ona duygularını incitmeden pek açıklayamazdı. Diaspar'da fiziksel mükemmellik öylesine evrenseldi ki, kişisel güzelliğin değeri tamamen düşmüştü. İnsanlar onun ancak soludukları hava kadar farkındaydılar. Lys'de ise

durum böyle değildi ve Hilvar için söylenebilecek en olumlu sıfat "gösterişsiz" idi. Alvin'in standartlarına göre ise düpedüz çirkindi ve bir süre ondan özellikle uzak durmuştu. Hilvar bunun farkındaysa bile hiç belli etmemişti ve içten dostluğu aralarındaki engeli kısa sürede ortadan kaldırmıştı. Zamanla Alvin, Hilvar'ın gevrek, çarpık gülüşüne, gücüne ve nezaketine öyle alışacaktı ki, onu bir zamanlar itici bulduğuna inanamayacak ve ne pahasına olursa olsun değişmesini istemeyecekti.

Hilvar'ın yer arabası dediği ve gördüğü kadarıyla Alvin'i Diaspar'dan getiren araçla aynı prensiple çalışan küçük bir araçla şafaktan az sonra Airlee'den ayrıldılar. Araç otların birkaç santimetre üzerinde havada süzülüyordu ve görünürde ray hattı olmamasına rağmen Hilvar ona arabaların sadece önceden belirlenmiş rotalarda ilerlediklerini söylemişti. Böylece tüm yerleşim merkezleri birbirine bağlanmıştı, ama Alvin Lys'te kaldığı süre boyunca başka bir yer arabasının kullanıldığını görmedi.

Hilvar bu gezinin düzenlenmesi için çok çalışmıştı ve belli ki, en az Alvin kadar hevesliydi. Rotayı kendi ilgi alanlarına göre planlamıştı, doğa tarihine tutkundu ve Lys'in ziyaret edecekleri, insanların pek yaşamadığı bölgelerinde yeni böcek türleri bulmayı umuyordu. Aracın götürebildiği kadar güneye inmek niyetindeydi, yolun ge-

ri kalanını yürüyeceklerdi. Bunun tam olarak ne anlama geldiğini bilmeyen Alvin itiraz etmedi.

Yolculuklarında onlara eşlik eden biri daha vardı -Hilvar'ın birçok hayvanı arasında en gösterişlisi olan Krif. Dinlenirken altı şeffaf kanadı kapalı durur ve gövdesi onların altında mücevherli bir asa gibi parıldardı. Bir şey onu rahatsız edersе renk değiştirerek ve kanatları görünmeden hafifçe çırparak havalanırdı. Koca böcek çağrıldığında geliyor ve basit emirleri -bazen- yine getiriyor olsa da, neredeyse tamamen akılsızdı. Ama kendine özgü belirli bir kişiliği vardı ve her nedense arada bir sarf ettiği güvenini kazanma çabaları her nedense hep boşa giden Alvin'e güvenmiyordu.

Lys boyunca yapılan yolculuk Alvin için gerçeküstü bir düşsellikti adeta. Araç ormanların arasında bir hayalet gibi sessizce ilerliyor, görünmeyen rotasından hiç sapmıyordu. Bir insanın rahatça yürüyebileceğinin belki on katı bir hızla ilerliyordu; zaten Lys'de bundan daha fazla acelesi olan pek bulunmuyordu.

Birçok köyden geçtiler, bazıları Airlee'den daha büyüktü, ama çoğu oldukça benzer tarzda inşa edilmişlerdi. Alvin bir komünden diğerine geçtiklerinde giyimde hatta fiziksel görünümde olan küçük ama belirgin değişiklikleri fark etmeye çalışıyordu. Lys uygarlığı her biri bütüne özel bir katkıda bulunan yüzlerce farklı kültürden

oluşuyordu. Yer arabası Airlee'in en ünlü ürünü olan küçük, sarı bir tür meyveyle doluydu, Hilvar'ın dağıttığı tüm örnekler zevkle karşılandı. Arkadaşlarıyla konuşmak ve Alvin'i tanıştırmak için sık sık duruyordu, o da kim olduğunu öğrenir öğrenmez kibarca sesli konuşmaya başlamalarından çok etkilenmişti. Bu onlar için çok yorucu olmalıydı, ama anladığı kadarıyla telepati kullanma isteğine hep direniyorlardı ve konuşmalarının dışında kaldığını hiç hissetmemişti.

En uzun molayı küçük bir köyde verdiler. Köy başlarının çok üzerinde süzülen ve hafif rüzgarın altında dalgalanan uzun, altın rengi otların arasında gizlenmiş gibiydi. Aralarında yürürlerken üzerlerinde bir arada inip kalkan sayısız kılıcın oluşturduğu dalgaların altında kalıyorlardı. Başlangıçta biraz rahatsız ediciydi, çünkü Alvin otların eğilip ona baktıkları gibi aptalca bir sanrıya kapılmıştı, ama bir süre sonra bu sürekli hareketliliği oldukça dinlendirici bulmuştu.

Kısa bir süre sonra Alvin orada mola vermelerinin nedenini anladı. Arabanın önünde toplanmış olan küçük kalabalığın içinden utangaç, esmer bir kız çıkıp arabaya doğru süzüldü, Hilvar onu Nyara olarak tanıştırdı. Birbirlerini tekrar gördüklerine çok memnun oldukları belliydi ve Alvin bu kısa buluşmadaki apaçık mutluluklarına imrendi. Hilvar'ın rehberlik görevleri ile Nyara ile başbaşa kalma arzusu arasında sıkışıp kaldığı

belliydi ve Alvin tek başına bir keşif turuna çıkarak onu bu ikilemden kurtardı. Küçük köyde görecek fazla bir şey yoktu, yine de oyalandı.

Tekrar yola koyulduklarında Hilvar'a sormak için sabırsızlandığı birçok soru vardı. Telepatik bir toplumda aşkın nasıl olacağını kafasında canlandıramıyordu ve ihtiyatlı bir sessizlikten sonra konuyu açtı. Hilvar çekinmeden açıkladı, ancak Alvin arkadaşının uzun ve şefkatli bir zihinsel vedalaşmayı yarıda kesmesine neden olduğundan korkuyordu.

Görünüşe göre Lys'te tüm aşklar zihinsel temasla başlıyordu ve bir çiftin birbirini gerçekten görmesi aylar ya da yıllar sürebiliyordu. Hilvar böylece her iki taraf için de yanlış izlenimler, hileler olamayacağını söylüyordu. Akılları birbirine açık olan iki insan sır saklayamazlardı. Birisi bunu denerse diğeri bir şeylerin gizlendiğini hemen anlardı.

Ancak çok olgun ve dengeli zihinler böyle bir dürüstlüğü göze alabilir, ancak tamamen paylaşım üzerine kurulu aşklar buna dayanabilirdi. Alvin böyle bir aşkın kendi halkının bilebileceği her şeyden daha derin ve zengin olacağını biliyordu; hatta böyle bir şeyin olabileceğine inanması da zordu.

Ama Hilvar olduğunu söyledi ve Alvin onu daha açık konuşmaya zorladığında bakışları dalgınlaştı ve hayallere daldı. Bazı şeyler anlatıla-

mazdı; insan onları ya bilirdi ya da bilmezdi. Alvin üzülerek bu şanslı insanların hayatlarına temel aldıkları karşılıklı anlayışa asla ulaşamayacağına karar verdi.

Yer arabası sanki arkasında ot yetişmesine izin verilmeyen bir engel varmışçasına birdenbire biten bozkırdan çıktığında önlerinde alçak, sık ormanlarla kaplı tepeler çıktı. Hilvar bunun Lys'i koruyan doğal surların bir karakolu olduğunu açıkladı. Gerçek dağlar daha ötedeydi, ama Alvin için bu küçük tepeler bile etkileyici ve nefes kesici bir manzaraydı.

Araba alçalan güneşin sıcaklığı ve ışığıyla hâlâ dolu olan dar, kapalı bir vadide durdu. Hilvar Alvin'e öyle saf bir bakış attı ki, insan hiçbir art niyeti olmadığına yemin edebilirdi.

Neşeyle, "Buradan sonra yürüyeceğiz," diyerek malzemeyi arabadan çıkarmaya başladı. "Araçla daha fazla gidemeyiz."

Alvin çevrelerini saran tepelere, sonra da yolculuk ettiği rahat koltuğa baktı.

"Çevresini dolaşan bir yol yok mu?" diye sordu, pek de ümitli değildi.

Hilvar, "Tabii ki var," dedi. "Ama çevresini dolaşmayacağız. Zirveye çıkacağız, orası çok daha ilginç. Arabayı otomatiğe getireceğim, böylece diğer taraftan indiğimizde bizi orada bekliyor olacak."

Mücadele etmeden pes etmemeye kararlı

olan Alvin son bir çaba gösterdi.

"Birazdan hava kararacak," diye karşı çıktı. "Güneş batmadan önce onca yolu almamız imkânsız."

Hilvar, "Kesinlikle," dedi, paketleri ve malzemeleri inanılmaz bir hızla düzenliyordu. "Geceyi zirvede geçirecek ve yolculuğu sabah bitireceğiz."

Alvin ilk defa yenildiğini anlamıştı.

Taşıdıkları eşyalar çok fazla görünüyordu, ama hacmi büyük olsa da hiç ağırlığı yoktu. Hepsi ağırlığın etkisini ortadan kaldıran ve geriye yalnızca ataleti bırakan, yerçekimini polarize edici çantalara yerleştirilmişti. Alvin dosdoğru yürüdüğü sürece yük taşıdığının farkında bile olmuyordu. Bu çantalarla uğraşmak biraz pratik gerektiriyordu, çünkü ani bir yön değişikliği yapacak olursa çantası birden inatçı bir kişilik geliştiriyor ve momentini yenene kadar onu ilk yolunda tutmak için elinden geleni yapıyordu.

Hilvar tüm kayışları ayarlayıp her şeyin yolunda olduğuna emin olduktan sonra vadide yukarı doğru yavaşça yürümeye başladılar. Yer arabası yön değiştirip gözden kaybolurken Alvin hızla dönüp arkasına baktı; tekrar onun konforuna kavuşana dek kaç saat geçecekti acaba.

Yine de sırtlarında cılız güneşle yukarı tırmanmak ve çevrelerinde yepyeni manzaraların ortaya çıkışını görmek çok zevkliydi. Zaman zaman gözden kaybolan ama Hilvar'ın Alvin hiç izini

göremezken bile takip edebildiği kısmen silinmiş bir patika vardı. Hilvar'a patikayı neyin yaptığını sordu, o da bu tepelerde kimi yalnız, kimi ise insan medeniyetinin birçok özelliklerini yansıtan ilkel topluluklar halinde birçok küçük hayvanın yaşadığını söyledi. Bazıları ateşi ve bazı aletleri kullanmayı bile keşfetmiş, ya da bunlar onlara öğretilmişti. Alvin böyle yaratıkların hep dostça davranmayacaklarını hiç düşünmemişti; Yeryüzü'ndeki herhangi bir şeyin insanın üstünlüğüne en son baş kaldırmasının üzerinden öyle çok çağlar geçmişti ki, hem o hem de Hilvar bunu doğal kabul ediyorlardı.

Alvin etraftaki belli belirsiz, yankılanan uğultuyu ilk olarak fark ettiğinde tırmanmaya başlayalı bir saat olmuştu. Belli bir noktadan gelmediği için kaynağını bulamıyordu. Hiç durmuyordu ve çevrelerindeki manzara genişledikçe sesi giderek artıyordu. Hilvar'a bunun ne olduğunu soracaktı, ama nefesini daha önemli işler için saklaması gerekmeye başlamıştı.

Alvin'in sağlığı mükemmeldi; hatta yaşamı boyunca bir saat olsun hastalanmamıştı bile. Ama fiziksel sağlık her ne kadar önemli ve gerekli olsa da, şu anda yaptığı iş için yeterli değildi. Bedene sahipti, ama ustalığa değil. Hilvar'ın kolayca attığı uzun adımlar, onu her eğimden zorlanmadan yukarı çıkaran güç dalgası Alvin'i imrenme duygusuyla ve bir ayağını diğerinin önüne

getirebildiği sürece pes etmeme azmiyle doldu-ruyordu. Hilvar'ın kendisini sınadığını çok iyi biliyor ve buna içerlemiyordu. Bu dostça bir oyundu ve yorgunluk bacaklarına yavaş yavaş yayılmasına rağmen havaya girmişti.

Çıkışın üçte ikisini tamamladıklarında Hilvar ona acıdı ve batıya bakan bir kayalığa yaslanarak bir süre dinlendiler; tatlı güneş ışığı vücutlarını yıkıyordu. Uğuldayan gök gürültüsü artık çok güçlüydü ve Alvin sormasına rağmen Hilvar açıklamayı reddetmişti. Alvin tırmanışın sonunda ne göreceğini bilirse sürprizin bozulacağını söylemişti.

Artık güneşle yarışıyorlardı, neyse ki son tırmanış düz ve kolaydı. Tepenin alt bölümünü kaplayan ağaçlar yerçekimine karşı koyamayacak kadar güçsüzlermişçesine seyrelmişlerdi ve son birkaç yüz metrede zemin, üzerinde yürümesi çok hoş olan kısa, ince çimenlerle kaplıydı. Zirve görününce Hilvar birden canlandı ve yokuşu koşarak çıkmaya başladı. Alvin bu meydan okumayı görmezden geldi; zaten başka seçeneği de yoktu. Ağır ağır ilerlemekten memnundu, Hilvar'a yetişince de memnuniyet dolu bir bitkinlikle yanına çöküverdi.

Altında uzanan manzarayı ve artık havayı dolduran sonsuz gök gürültüsünün kaynağını ancak nefesi düzeldiğinde görebildi. Zemin ileride, tepenin kenarında keskin bir şekilde alçalıyordu - hatta öyle keskindi ki, az sonra neredeyse dim-

dik bir uçuruma dönüşüyordu. Tepenin yüzeyinden aşağıya sudan dev bir kurdele akıyor, havada kıvrılıp üç yüz metre aşağıdaki kayalara çarpıyordu. Orada ışıl ışıl bir köpük bulutunda kayboluyor ve derinliklerden de tepenin her iki yanında derin derin yankılanan o durmak bilmeyen gümbür gümbür gök gürültüsü yükseliyordu.

Şelalenin büyük bölümü gölgede kalmıştı, ama dağın yanından gelen güneş ışıkları aşağıdaki araziyi hâlâ aydınlatıyor, manzaraya son bir sihirli dokunuş ekliyordu. Çünkü şelalenin dibinin hemen üzerinde Yeryüzü'ndeki son gökkuşağı kaybolmaya yüz tutmuş, titreşiyordu.

Hilvar kollarını açarak tüm ufku kucakladı.

Şelalenin gürültüsünde duyulabilmesi için sesini yükselterek, "Buradan," dedi, "tüm Lys'i görebilirsin."

Alvin ona inanıyordu. Kuzeye doğru yer yer açık alanlar, tarlalar ve dolaşmış iplikler gibi duran yüzlerce nehirle bölünen kilometrelerce ormanlar uzanıyordu. O geniş panoramanın içinde bir yerlerde Airlee köyü yatıyordu, ama onu bulmaya çalışmak boşunaydı. Alvin Lys'e gelen yolun yanından geçtiği gölü gördüğünü sandı, ama gözlerinin onu yanılttığına karar verdi. Daha da kuzeyde ağaçlar ve açık alanlar tepelerle yer yer kabarmış benekli, yeşil bir halının içinde kayboluyorlardı. Onun da ötesinde, görüş alanının sınırında ise Lys'i çölden ayıran dağlar uzaklardaki

bir dizi bulut gibi uzanıyorlardı.

Doğuda ve batıda manzara biraz daha farklıydı, ama güneyde dağlar yalnızca birkaç kilometre uzakta görünüyorlardı. Alvin onları çok net olarak görebiliyordu ve üzerinde durduğu tepeden çok daha yüksek olduklarını fark etti. Onlarla arasında az önce geçtiğinden çok daha yabani bir arazi vardı. Açıklanamaz bir şekilde terk edilmiş ve boş görünüyordu, sanki insanoğlu oraya yıllardır ayak basmamıştı.

Hilvar Alvin'in dile getirilmemiş sorusunu cevapladı.

"Lys'in o bölümünde bir zamanlar yaşanırdı," dedi. "Neden terk edildiğini bilmiyorum, belki bir gün oraya tekrar yerleşiriz. Şimdilik ise sadece hayvanlar yaşıyor."

Gerçekten de insan hayatından iz yoktu -açık alanların ya da sakin nehirlerin hiçbiri insanoğlunun varlığını göstermiyordu. Yalnızca tek bir noktada orada daha önce yaşandığına dair bir iz vardı, kilometrelerce uzakta tek, beyaz bir yıkıntı kırık bir diş gibi ormanın çatısının üzerine çıkmıştı. Diğer yerlerde ise orman doğal haline dönmüştü.

Güneş Lys'in batı duvarlarının altına doğru batıyordu. Nefes kesici bir an boyunca uzaklardaki dağlar altın rengi alevlerle yanıyorlarmış gibi göründü; sonra çevrelerindeki topraklar hızla gölgelere boğuldu, gece olmuştu.

Hilvar, "Bunu daha önce yapmalıydık," dedi ve malzemelerini çıkarmaya başladı, her zamanki gibi hareketliydi. "Beş dakika sonra kapkaranlık olacak ve de soğuk."

Çimenlerin üzeri garip aletlerle kaplanmaya başladı. İnce bir üçayaktan üst ucunda armut şeklinde bir çıkıntı olan dikey bir çubuk çıktı. Hilvar bunu armut başlarının hemen üzerine gelene kadar kaldırdı ve Alvin'in anlayamadığı bir zihinsel sinyal verdi. Küçük kampları bir anda ışıkla doldu, karanlık geriledi. Armut yalnızca ışık değil ısı da veriyordu, Alvin kemiklerine kadar işleyen yumuşak, tatlı bir sıcaklık hissediyordu.

Hilvar bir elinde üçayak diğer elinde çantasıyla yokuşu inerken Alvin de aceleyle peşinden geliyor, ışık çemberinin içinde kalmak için elinden geleni yapıyordu. Sonunda tepenin zirvesinden birkaç yüz metre aşağısındaki küçük, alçak bir alanda kamp kurdu ve diğer aletlerini çalıştırmaya başladı.

Önce çevrelerini tamamen sarıp onları yamaçtan doğru esmeye başlamış olan serin esintiden koruyan sert ve neredeyse görünmeyen bir maddeden yapılmış bir yarımküre çıktı. Kubbe küçük dörtgen bir kutu tarafından oluşturulmuş gibiydi, Hilvar kutuyu yere koymuş ve sonra hiç ilgilenmemiş, hatta diğer aletleri onun üzerine yığmıştı. Alvin'in üzerinde zevkle dinlendiği rahat, yarı şeffaf koltukları oluşturan da oydu bel-

ki. Lys'de eşya maddeleştirildiğini ilk kez görüyordu, ona göre evleri Hafıza Bankaları'nda saklanarak ayak altından çekilmesi gereken kalıcı eşyalarla tıka basa doluydu.

Bir başka kutudan ortaya çıkardığı yemek de Alvin'in Lys'e geldiğinden beri yediği tamamen sentetik olan ilk yemekti. Madde dönüştürücü, hammaddesini alarak gündelik mucizesini gerçekleştirirken üzerlerindeki kubbedeki bir delikten emilen hava yüzünden sürekli bir akım vardı. Alvin tamamen sentetik olan yemekten çok memnundu. Diğer tür yemeğin hazırlanış biçimi ona hiç de hijyenik gelmiyordu, madde dönüştürücülerle insan en azından ne yediğini tam olarak bilirdi.

Gece iyice çöküp yıldızlar çıkarken akşam yemeğine oturdular. Bitirdiklerinde ışık çemberinin dışı tamamen karanlık olmuştu ve orman yaratıkları gizlendikleri yerlerden çıktıkça Alvin çemberin kenarında loş şekiller görüyordu. Arada bir soluk gözler de ona baktıklarında yansıyan ışığın pırıltısını görüyordu, ama onları izleyen hayvanlar daha fazla yaklaşmadıklarından onları göremiyordu.

Ortam huzur doluydu ve Alvin'in keyfi yerindeydi. Bir süre koltuklarında uzanıp gördükleri şeylerden, ikisini de etkisine almış olan gizemden ve kültürlerinin farklı yönlerinden söz ettiler. Hilvar, Diaspar'ı zamanın etkisinden koruyan

Sonsuzluk Devreleri'nden çok etkilenmişti ve Alvin onun sorularından bazılarını cevaplamakta güçlük çekiyordu.

Hilvar, "Anlamadığım şey," dedi, "Diaspar'ın tasarımcılarının hafıza devrelerinin bir hata yapmayacaklarından nasıl emin oldukları. Şehri ve içinde yaşayan herkesi belirleyen tüm bilgilerin elektrik yükleri halinde kristallerin içinde saklandığını söylüyorsun. Tamam, kristaller sonsuza dek dayanır -ama ya onlara bağlı devreler? *Herhangi* bir arıza olmaz mı hiç?"

"Aynı soruyu ben de Khedron'a sormuştum, bana Hafıza Bankaları'nın üç tane olduğunu söyledi. Üç bankanın her biri şehri koruyabilir ve birinde bir sorun olursa diğer ikisi otomatik olarak düzeltirler. Ancak aynı hata aynı anda iki bankada birden olursa kalıcı bir zarar olabilir -bu olasılık da hesaplanamayacak kadar küçüktür."

"Peki ya hafıza devrelerinde saklanan bilgilerle şehrin gerçek yapısı arasındaki ilişki nasıl sağlanıyor? Plan ile planda tarif edilen şeyin arasında yani?"

Bu kadarı Alvin'in bilgisini aşıyordu. Cevabın mekânın kontrol altına alınmasıyla ilgili teknolojilerde yattığını biliyordu, ama bir atomun başka bir yerde kayıtlı bilgiler tarafından nasıl olup da sabit tutulduğunu nasıl açıklayacağını bilemiyordu.

Birden aklına bir fikir geldi, onları geceden koruyan görünmez kubbeyi gösterdi.

"Üstünde oturduğun o kutunun üzerimizdeki bu çatıyı nasıl yarattığını söyle," dedi, "ben de sana Sonsuzluk Devreleri'nin nasıl çalıştıklarını anlatırım."

Hilvar güldü.

"Çok adil bir karşılık. Sanırım bunu alan teorisi uzmanlarımızdan birine sorman gerek. Ben kesinlikle açıklayamam."

Bu Alvin'i derin düşüncelere saldı. Demek Lys'de makinelerinin nasıl çalıştığını anlayan kişiler vardı hâlâ; Diaspar için bu kadarı söylenemezdi.

Böylece konuşup tartıştılar, sonunda Hilvar, "Yorgunum. Ya sen -uyuyacak mısın?" dedi.

Alvin hâlâ bitkin olan kol ve bacaklarını ovuşturdu.

"İsterdim," diye itiraf etti, "ama bunu yapabileceğimden emin değilim. Bu geleneğe hâlâ alışamadım."

"Bu gelenekten çok daha öte." Hilvar gülümsedi. "Eskiden buna her insanın ihtiyacı varmış. Sadece birkaç saat için olsa bile hâlâ günde en az bir kez uyumayı severiz. Bu sırada vücut kendini yeniler, tabii zihin de. Diaspar'da insanlar *hiç* uyumazlar mı?"

Alvin, "Yalnızca çok nadir durumlarda," dedi. "Öğretmenim Jeserac oldukça yoğun zihinsel çabalar sonucu bir iki kez yapmış. İyi tasarlanmış bir bedenin böyle dinlenme periyotlarına ihtiya-

cı olmamalı; biz bunlardan milyonlarca yıl önce kurtulduk."

O böyle böbürlenirken hareketleri sözlerini yalanlıyordu. Daha önce hiç tanımadığı bir yorgunluk hissediyordu; baldır ve uyluklarından başlayıp tüm vücuduna yayılıyordu sanki. Rahatsız edici bir his değildi -hatta tam tersi. Hilvar alaylı bir gülümseyişle onu izliyordu ve Alvin hâlâ arkadaşının zihinsel güçlerini üzerinde kullanıp kullanmadığını merak edebilecek kadar kendindeydi. Öyleyse bile buna hiç karşı çıkmıyordu.

Yukarıdaki metal armuttan çıkıp odayı dolduran ışık zayıflayarak soluk bir parıltıya dönüştü, ama yaydığı sıcaklık hâlâ devam ediyordu. Işığın son göz kırpışıyla birlikte Alvin'in uyuşmuş zihni üzerinde ancak sabahleyin durabileceği garip bir gerçeği fark etti.

Hilvar giysilerini çıkartmıştı ve Alvin insan ırkının iki türünün ne kadar farklılaştıklarını ilk kez gördü. Değişikliklerin bazıları cinsel organlarda olduğu gibi sadece orantılardaydı ve diş, tırnak ve bedensel tüylerin varlığı daha önemli farklardı. Ancak onu en çok şaşırtan, Hilvar'ın karın boşluğundaki küçük, garip delik olmuştu.

Birkaç gün sonra bunu aniden hatırladığında ise açıklaması oldukça zor olmuştu. Hilvar göbek deliğinin fonksiyonlarını açıklayana kadar binlerce kelime konuşmuş ve yarım düzine şekil çizmişti.

Ve hem o hem Alvin birbirlerinin kültürlerinin temelini anlama yolunda büyük bir adım atmışlardı.

12

Alvin uyandığında gece iyice ilerlemişti. Bir şey, şelalenin sonsuz gürültüsüne rağmen aklının içine sızan bir fısıltı, onu rahatsız etmişti. Karanlıkta kalkıp oturdu, gözlerini kısıp gizli topraklarda gezdirirken nefesini tutup suyun gümbürtüsünü ve gece yaratıklarının daha yumuşak, kaçamak seslerini dinledi.

Hiçbir şey görünmüyordu. Yıldızların ışığı yüzlerce metre aşağıda uzanan kilometrelerce uzunluktaki düzlüğü gösteremeyecek kadar zayıftı; güney ufkundaki dağları ise yalnızca yıldızları örten kesik kesik, daha karanlık bir gece hattı belli ediyordu. Alvin arkasında arkadaşının karanlığın içinde kalkıp oturduğunu duydu.

Fısıldayan bir ses, "Ne var?" dedi.

"Galiba bir gürültü duydum."

"Ne tür bir gürültü?"

"Bilmiyorum; belki de sadece bana öyle geldi."

Sessizliğin içinde iki çift göz gecenin sırlarını araştırdı. Sonra birden Alvin Hilvar'ın koluna yapıştı.

"Bak!" diye fısıldadı.

Güney tarafında uzaklarda yıldız olamayacak kadar yakın, tek bir ışık noktası parıldıyordu. Menekşe rengiyle karışık parlak bir beyazdı ve onlar izledikçe yoğunluk tayfında yükselmeye baş-

ladı, az sonra bakılamayacak kadar parlaklaşmıştı. Sonra patladı -sanki dünyanın kenarına yıldırım düşmüştü. Bir an için dağlar ve çevreledikleri arazi gecenin karanlığında ateşle boyandı. Çok uzaklardaki bir patlamanın izi çağlar sonra tekrar göründü ve aşağıdaki ormanlarda ani bir rüzgâr esti. Hemen durdu ve kaybolan yıldızlar gökyüzünde birer birer yeniden belirdiler.

Alvin hayatında ikinci kez korkuyu tattı. Korku, hareketli yolların bulunduğu salonda, kendisini Lys'e getiren kararı verdiğinde olduğu kadar kişisel ve yakın değildi. Belki de bu korku değil hayranlıktı; orada, dağların ötesinde gidip görmesi gereken bir şey olduğunu şimdiden seziyordu.

Sonunda, "Neydi o?" diye fısıldadı.

Öyle uzun bir sessizlik oldu ki, sorusunu tekrarladı.

Hilvar, "Anlamaya çalışıyorum," dedi ve yine sustu. Alvin ne yaptığını anladı ve arkadaşının sessiz araştırmasını bir daha bölmedi.

Kısa bir süre sonra Hilvar hayal kırıklığıyla içini çekti. "Herkes uyuyor," dedi. "Bana söyleyebilecek hiç kimse yok. Sabaha kadar beklemeliyiz, ya da dostlarımdan birini uyandırmam gerek. Ve gerçekten önemli bir şey değilse bunu yapmak istemem."

Alvin Hilvar'ın neyi gerçekten önemli bir konu olarak kabul edebileceğini merak etti. Biraz da iğneleyerek bunun birini uyandırmaya değeceği-

ni söylemek üzereydi ki, Hilvar tekrar konuştu.

Özür dilercesine, "Şimdi hatırladım," dedi, "buraya son gelişimden bu yana uzun zaman geçti ve kerterizlerimden pek emin değilim. Ama o Shalmirane olmalı."

"Shalmirane mi! Orası hâlâ ayakta mı?"

"Evet; neredeyse unutmuştum. Bir keresinde Seranis kalenin o dağlarda olduğunu söylemişti. Elbette çağlardır harap olmuştur, ama belki de hâlâ orada yaşayan biri vardır."

Shalmirane! Kültür ve tarihleri böylesine farklı iki ırkın çocukları için bu gerçekten büyülü bir isimdi. Yeryüzü'nün o uzun öyküsünde tüm Evren'i fethetmiş olan istilacıya karşı Shalmirane'in savunması kadar büyük bir destan daha olmamıştı. Öykünün gerçekleri Doğuş Çağları'nı çepeçevre saran sislerin içinde kaybolmuş olsalar da, efsaneler asla unutulmamışlardı ve insanoğlu var olduğu sürece onlar da olacaktı.

Karanlığın içinden yine Hilvar'ın sesi geldi.

"Güneydeki insanlar bize daha fazlasını söyleyebilir. Orada bazı dostlarım var; onları sabah ararım."

Alvin onu duymadı bile; derin düşüncelere dalmış, Shalmirane hakkında duyduklarını hatırlamaya çalışıyordu. Oldukça azdı; aradan geçen bunca zamandan sonra kimse efsaneyi gerçekten ayıramıyordu. Kesin olan tek şey Shalmirane Savaşı'nın İnsanoğlunun fetihlerinin sonu ve uzun

çöküşünün başlangıcı olduğuydu.

Alvin ona bunca yıldır eziyet çektiren sorunların çözümlerinin o dağların arasında yatıyor olabileceğini düşündü.

Hilvar'a, "Kaleye ulaşmamız ne kadar sürer?" dedi.

"Oraya hiç gitmedim, gitmeyi düşündüğümden çok daha uzak. Bir günde varabileceğimizi sanmıyorum."

"Yer arabasını kullanamaz mıyız?"

"Hayır, yol dağların arasından geçiyor ve oraya araba giremez."

Alvin bir daha düşündü. Yorgundu, ayakları acıyordu ve baldırlarındaki kaslar alışık olmadıkları çalışma yüzünden hâlâ ağrıyorlardı. Başka zamana bırakma düşüncesi çok çekici geliyordu. Ama başka bir zaman olmayabilirdi.

Shalmirane yapıldığından beri çoğu sönmüş olan güçsüz yıldızların zayıf ışığı altında Alvin düşünceleriyle boğuşuyordu, sonunda kararını verdi. Hiçbir şey değişmemişti; dağlar uyuyan topraklara gözcülük yapmayı sürdürüyorlardı. Ama tarihte bir dönüm noktası yaşanıp bitmişti ve insan ırkı garip, yeni bir geleceğe doğru ilerliyordu.

Alvin ve Hilvar o gece bir daha uyumadılar, şafağın ilk ışığıyla da kampı topladılar. Tepe çiyle kaplanmıştı, Alvin ağırlıklarıyla her ot ve yaprağı sarkıtan parlak mücevherlere hayran olmuş-

tu. Islak çimenlerin arasından yürürken ıslık çalmalarına hayret ediyordu ve dönüp tepeye baktığında izlediği yolun parlayan zeminde karanlık bir şerit gibi uzayıp gittiğini görebiliyordu.

Ormanın sınırına ulaştıklarında güneş Lys'in doğu duvarından henüz yükselmişti. Burada Doğa özüne dönmüştü. Güneş ışığını kapatıp vahşi ormanın zemininde gölgeden havuzlar oluşturan dev ağaçların arasında Hilvar bile kaybolmuştu adeta. Neyse ki şelalenin nehri güneye doğru tamamen doğal olamayacak kadar düz bir yatak izleyerek akıyordu ve onun kıyısında kalarak sık çalılardan uzak durabiliyorlardı. Hilvar'ın zamanının önemli bir kısmı arada bir kaybolan ya da nehrin üzerinde çılgınca sekmeye giden Krif'i gözünün önünde tutmakla geçiyordu. Her şey kendisi için hâlâ yeni olmasına rağmen, Alvin bile ormanda kuzey Lys'in daha küçük, bakımlı korularında olmayan bir sihir olduğunu hissediyordu. Çok az ağaç birbirine benziyordu; çoğu gerilemenin çeşitli evrelerindeydiler ve bazıları çağlar geçtikçe neredeyse başlangıçtaki, doğal biçimlerine dönmüşlerdi. Birçoğunun Yeryüzü'nden olmadıkları belliydi -belki Güneş Sistemi'nden bile değillerdi. Yüz, hatta yüz otuz metre boyundaki dev sekoyalar daha kısa ağaçların arasında gözcüler gibiydiler. Onların bir zamanlar Yeryüzü'ndeki en yaşlı şeyler oldukları söylenirdi; hâlâ İnsanoğlundan biraz daha yaşlıydılar.

Nehir genişlemeye başlamıştı; yer yer içinde küçücük adaların demir attığı küçük göllere açılıyordu. Burada su yüzeyinde bir o yana bir bu yana uçuşan parlak renkli yaratıklar, böcekler vardı. Bir ara Hilvar'ın emirlerine rağmen Krif uzak akrabalarına katılmak için fırladı. Aniden parlak kanatlardan oluşan bir bulutun içinde kayboldu ve öfkeli vızıltı üzerlerine doğru gelmeye başladı. Bir an sonra bulut dağıldı ve Krif sudan çıktı, neredeyse gözle izlenemeyecek kadar hızlı hareket ediyordu. Bundan sonra hep Hilvar'ın çok yakınında kaldı ve yanından bir daha ayrılmadı.

Akşama doğru ilerideki dağları arada bir görebiliyorlardı. Önceden çok sadık bir rehber olan nehir de artık tembel tembel akıyordu, sanki o da yolculuğunun sonuna yaklaşıyordu. Ama dağlara gece çökmeden ulaşamayacakları belliydi; daha gün batmadan orman öyle karanlık olmuştu ki, daha fazla ilerlemek imkânsızdı. Gölgelerin içinde dev ağaçlar uzanıyor, yaprakların arasından soğuk bir rüzgâr esiyordu. Alvin ve Hilvar geceyi geçirmek için en üst dalları hâlâ güneş ışığıyla alev alev olan dev bir servi ağacının yanına oturdular.

Saklı güneş sonunda battığında ışığı hâlâ dans eden suların üzerinde geziniyordu. İki kâşif -kendilerini artık öyle görüyorlardı, haksız da sayılmazlardı- artan karanlığın içinde uzanmış nehri

izliyor, gördüklerini düşünüyorlardı. Alvin ilk kez bir gece önce hissettiği tatlı yorgunluğun tekrar üzerine çöktüğünü hissetti ve memnuniyetle uyumaya çekildi. Diaspar'daki kolay hayatta gerekli olmuyordu belki, ama burada uykuyu hoşnutlukla karşılıyordu. Dalıp gitmeden önceki son anında buralara en son kimin ve ne kadar zaman önce gelmiş olduğunu düşündü.

Ormandan çıkıp Lys'in dağdan duvarlarının önüne geldiklerinde güneş yükselmişti. İleride zemin sarp, meyilli kaya dalgaları halinde gökyüzüne doğru yükseliyordu. Burada yer yarılıyor ve nehir kükreyerek içinde gözden kayboluyor, doğuşu kadar gösterişli bir biçimde sona eriyordu. Alvin ona ne olduğunu ve tekrar gün ışığına çıkana kadar nasıl yeraltı mağaralarından geçtiğini merak etti. Belki de Yeryüzü'nün kayıp okyanusları uzakta, sonsuz karanlığın içinde hâlâ vardılar ve bu eski nehir de onu denize çeken çağrıyı hâlâ hissediyordu.

Hilvar bir an için durup aşağıdaki girdaba ve paramparça araziye baktı. Sonra tepelerdeki bir geçide işaret etti.

Kendinden emin bir şekilde, "Shalmirane şu tarafta," dedi. Alvin bunu nereden bildiğini sormadı; Hilvar'ın kilometrelerce uzaktaki bir arkadaşıyla kısa bir zihinsel bağlantı kurduğunu ve ihtiyaç duyduğu bilginin ona sesizce ulaştırıldığını düşündü.

Geçide ulaşmaları uzun sürmedi ve içinden geçtiklerinde kendilerini hafif eğimli kenarları olan garip bir platonun önünde buldular. Alvin artık yorgunluk hissetmiyordu, korku da -sadece gergin bir beklenti ve bir serüvenin yaklaştığı duygusu. Keşfedeceği şey hakkında hiçbir fikri yoktu. Ama bir şey keşfedeceğinden şüphesi de yoktu.

Zirveye yaklaşırlarken zeminin yapısı birden değişti. Aşağıdaki meyiller yer yer büyük yığınlar halinde birikmiş gözenekli volkanik kayalardan oluşuyordu. Şimdi ise yüzey birdenbire sert, cam gibi tabakalara dönüşmüştü; kayalar bir zamanlar dağdan aşağı erimiş nehirler halinde akmış gibi düz ve tehlikeliydi.

Platonun kenarına gelmek üzerelerdi. Oraya önce Hilvar ulaştı, birkaç saniye sonra da Alvin yanına gelip dilini yutmuşçasına sessizce durdu. Kenarında durdukları şey umdukları gibi bir plato değil; sekiz yüz metre derinliğinde ve beş kilometre çapında dev bir çukurdu. Zemin ileride birden dimdik alçalıyor, vadinin dibine doğru kat kat iniyor ve karşı kenarda gittikçe dikleşerek tekrar yükseliyordu. Çukurun en alt kısmı ise yüzeyi aralıksız dalgalarla çalkalanıyormuşçasına sürekli titreşen daire şeklinde bir gölle kaplıydı.

O müthiş çukur, güneş ışığına tamamen açık olmasına rağmen simsiyahtı. Alvin ve Hilvar krateri oluşturan maddenin ne olduğunu tahmin bi-

le edemiyorlardı, ama hiçbir zaman bir güneşi olmamış bir dünyanın kayaları gibi simsiyahtı. Hepsi bu da değildi, biraz aşağıda tüm krateri çepeçevre saran, çağlar boyu kararmış ama hâlâ en küçük bir paslanma belirtisi bile göstermeyen, dümdüz bir metal hat vardı.

Gözleri olağanüstü görüntüye alışınca çukurun siyahlığının sandıkları kadar yoğun olmadığını fark ettiler. Kara duvarlarda yer yer ancak izlerini fark edebilecekleri kadar belirsiz, hafif ışık patlamaları titreşiyordu. Yıldızların dalgalı bir denizdeki yansımaları gibi rastgele ortaya çıkıyorlar ve doğar doğmaz kayboluyorlardı.

Alvin yutkunarak, "Muhteşem!" dedi. "Ama *nedir* bu?"

"Bir tür yansıtıcıya benziyor."

"Ama simsiyah!"

"Unutma, yalnızca bizim gözlerimize göre öyle. Nasıl bir yayılım kullandıklarını bilmiyoruz ki."

"Ama bundan fazlası olmalı! Kale nerede?"

Hilvar gölü işaret etti.

"Dikkatle bak," dedi.

Alvin gölün dalgalanan çatısından içeri bakarak derinliklerinde gizlediği sırları görmeye çalıştı. Önce hiçbir şey göremedi; sonra kıyısındaki sığlıklarda içiçe duran ışık ve gölgeleri fark etti. Derinleşen su sonunda tüm detayları gizleyene dek uzantısını gölün içlerine kadar takip etti.

Karanlık göl kaleyi yutmuştu. Zamanın unut-

tuğu, bir zamanların heybetli yapıları suyun altında yatıyorlardı. Ama hepsi de batmamıştı, zira Alvin kraterin uzak kıyısında bir zamanlar güçlü duvarların parçaları olan taş yığınları ve büyük bloklar fark etmişti. Sular çevrelerini sarmış, ama zaferlerini tamamlayacak kadar yükselmemişlerdi.

Hilvar kısık bir sesle, "Gölün çevresini dolaşacağız," dedi; muhteşem harabe ruhunu hayranlık hissiyle doldurmuştu adeta. "Belki oradaki yıkıntılarda bir şey bulabiliriz."

İlk birkaç yüz metre boyunca kraterin duvarları öyle dik ve düzdü ki, dik durmakta güçlük çekiyorlardı, ama bir süre sonra daha hafif olan eğimlere geldiklerinde kolayca yürüyebildiler. Gölün kıyısının yanında yüzeydeki pürüzsüz siyahlık ince bir toprak tabakasının altında kalmıştı, bunu Lys'in rüzgârları çağlar boyu burada toplamış olmalıydı.

Dörtyüz metre kadar ileride bir devin yavrusunun ortalıkta kalmış oyuncakları gibi duran, üst üste dizilmiş dev taş blokları vardı. Burada büyük bir duvarın bir parçası hâlâ belliydi; ileride de bir zamanlar dev bir giriş olan bir yerde oymalarla kaplı iki dikilitaş duruyordu. Her yer yosun ve sarmaşıklarla ve bodur ağaçlarla kaplıydı. Rüzgâr bile sessizdi.

Böylece Alvin ve Hilvar Shalmirane yıkıntılarına gelmişlerdi. Şu duvarlar ve sakladıkları enerjiler bir dünyayı toza dönüştürebilecek güçler ta-

rafından dövülüp yakılmışlar ve ebediyen yenilmişlerdi. Bu huzurlu gökler bir zamanlar güneşlerin yüreklerinden kopmuş ateşlerle alev alev olmuştu ve Lys dağları efendilerinin öfkesi altında canlılarmışcasına titremiş olmalıydılar.

Shalmirane'i hiç kimse ele geçirememişti. Ama fethedilemez kale sonunda düşmüştü -sarmaşıkların sabırlı filizleri, yuvalarını görmeden kazan solucanlar ve gölün ağır ağır yükselen suları tarafından ele geçirilmiş ve yıkılmıştı.

Dev kalıntının ihtişamı karşısında şaşkına dönen Alvin ve Hilvar sessizce ilerlediler. Yıkık bir duvarın gölgesinden geçtiler ve taştan dağların ayrılıp yol açtığı bir kanyona girdiler. Göl önlerinde uzanıyor, karanlık sular ayaklarına değiyordu. Ancak birkaç santimetre yüksekliğindeki küçük dalgalar durmaksızın dar kıyıya vuruyorlardı.

İlk konuşan Hilvar oldu ve sesinde Alvin'in dönüp ani bir şaşkınlıkla ona bakmasına neden olan bir belirsizlik vardı.

Yavaşça, "Burada anlamadığım bir şey var," dedi. "Rüzgâr yok, öyleyse bu dalgalara neden olan ne? Suyun pürüzsüz olması gerek."

Daha Alvin bir cevap düşünemeden Hilvar yere çöktü, başını yana çevirdi ve sağ kulağını suya soktu. Alvin onun böylesine gülünç bir pozisyonda ne bulmayı umduğunu merak ediyordu; sonra onun dinlediğini fark etti. Biraz tiksinerek de olsa –karanlık sular tek kelimeyle itici gö-

rünüyorlardı– Hilvar'ın yaptığını yaptı.

İlk soğukluk şoku sadece bir an sürdü; geçtiğinde ise çok hafif ve uzak, düzenli, ritmik bir titreşim duyabildi. Sanki gölün derinliklerinde dev bir kalbin atışını duyuyordu.

Saçlarındaki suyu silkelediler ve sessiz bir şüphe ile birbirlerine baktılar. İkisi de aklından geçeni söylemek istemiyordu -yani gölün canlı olduğunu.

Hilvar, "En iyisi," dedi, "şu yıkıntıları araştıralım ve gölden uzak duralım."

Alvin hâlâ ayaklarına vuran esrarengiz köpükleri göstererek, "Sence aşağıda bir şey var mı?" diye sordu. "Tehlikeli olabilir mi?"

Hilvar, "Aklı olan hiçbir şey tehlikeli değildir," diye karşılık verdi. (Alvin, *Bu doğru mu?* diye düşündü. *Ya şu İstilacılar?*) "Burada hiçbir düşünce algılayamıyorum, ama yalnız olduğumuza da inanmıyorum. Çok garip."

Kafalarının içinde o düzenli, boğuk titreşimi taşıyarak yavaş yavaş geriye, kalenin yıkıntılarına yürüdüler. Alvin sırların giderek çoğaldığını ve tüm çabalarına rağmen aradığı gerçekleri anlamaktan giderek uzaklaştığını düşünüyordu.

Yıkıntılar onlara herhangi bir şey öğretecek gibi görünmüyordu, yine de moloz yığınlarını ve sıra sıra taşları dikkatle incelediler. Belki de burada gömülmüş makinelerin ruhları yatıyordu –görevlerini çok uzun zaman önce tamamlamış

olan makinelerin. Alvin İstilacılar dönerlerse artık bir işe yaramayacaklarını düşündü. Neden hiç geri dönmemişlerdi? Bu da bir başka sırdı; düşüneceği yeterince sır vardı -yenilerini aramak gereksizdi.

Gölün birkaç metre ötesinde, molozların arasında küçük bir açıklık buldular. Otlarla kaplıydı, ama müthiş sıcak yüzünden artık kararmış ve kavrulmuşlardı, öyle ki Alvin ve Hilvar ilerledikçe dağılıp kül haline geliyor, bacaklarında çizgiler halinde kara lekeler bırakıyorlardı. Açık alanın ortasında bir üçayak duruyordu; yere sıkıca sabitlenmişti ve gökyüzünde bir noktayı işaret edecek şekilde ekseni üzerinde bükülmüş bir halkayı taşıyordu. İlk bakışta halkanın içinde birşey yok gibiydi; sonra Alvin daha dikkatle bakınca içinin görünen tayfın sınırında gezinerek gözü acıtan hafif bir sis ile dolu olduğunu gördü. Bu gücün parıltısıydı ve onları Shalmirane'e çeken ışık patlamasının bu mekanizmadan çıktığından şüphesi yoktu.

Makineye daha fazla yaklaşmadan güvenli bir mesafede durarak baktılar. Alvin doğru iz üzerinde olduklarını düşündü; geriye sadece bu aleti buraya kimin ya da neyin yerleştirdiğini ve amaçlarının ne olduğunu bulmak kalmıştı. Şu bükülmüş halkanın uzaya dönük olduğu apaçıktı. Gördükleri ışık bir tür sinyal miydi? Bu nefes kesici sonuçlara varabilecek bir düşünceydi.

Hilvar birden, "Alvin," dedi, sesi sakin ama ciddiydi, "ziyaretçilerimiz var."

Alvin hemen arkasına döndü ve kendisini üçgen şeklinde dizilmiş, gözkapakları olmayan gözlere bakarken buldu. En azından ilk izlenimi böyleydi; sonra o gözlerin ardında küçük ama karmaşık bir makinenin dış hatlarını gördü. Yerden birkaç metre yukarıda havada asılı duruyordu ve daha önce gördüğü robotların hiçbirine benzemiyordu.

İlk şaşkınlık geçince duruma tamamen hakim olduğunu hissetti. Tüm yaşamı boyunca makinelere emirler vermişti ve bunun yabancı olmasının bir önemi yoktu. Zaten Diaspar'da günlük ihtiyaçlarını karşılayan robotların da küçük bir bölümünden fazlasını hiç görmemişti.

"Konuşabilir misin?" diye sordu.

Sessizlik.

"Seni idare eden biri var mı?"

Hâlâ sessizlik.

"Git. Gel. Yüksel. Alçal."

Temel idare komutlarının hiçbirinin bir etkisi olmamıştı. Makine küçümseyici bir şekilde hareketsiz duruyordu. Ya zekâsı onu anlayamayacak kadar düşüktü ya da kendi tercih yetisi ve iradesine sahip olacak kadar zekiydi. Eğer öyleyse ona eşiti gibi yaklaşmalıydı. Yine de onu hafife almış olabilirdi, ama bunda gücenecek bir şey olmazdı, robotlar kibirlenmezlerdi çünkü.

Hilvar Alvin'in açıkça belli olan sıkıntısına elinde olmadan güldü. İletişim işini kendisine bırakmasını önerecekti ki, sözcükler dudaklarında donup kaldı. Shalmirane'in sessizliği uğursuz ve ne olduğu şüphe götürmeyen bir sesle -çok büyük bir cismin sudan çıkışının sesiyle- bozulmuştu.

Alvin Diaspar'dan ayrıldığından beri ikinci kez evinde olmayı diledi. Sonra maceralara bu ruhla atılınmayacağını hatırladı ve yavaş ama kararlı adımlarla göle yaklaştı.

Karanlık sulardan çıkan yaratık kendilerini hâlâ sessizce inceleyen robotun canlı, dev bir taklidi gibiydi. Gözlerin aynı şekilde eşkenar üçgen biçiminde düzenlenmiş olması tesadüf olamazdı; dokunaçların yapısı ve eklemli küçük bacaklar bile kabaca benzetilmişti. Ancak benzerlik bununla sınırlıydı. Robotun suya düzenli bir ritmle çarpan kınlgan, ince yüzgeçleri, yaratığın kıyıya doğru uzanmak için kullandığı gibi sayısız küt bacakları ve hırıldayan solungaçları (tabii gerçekten öyle iseler) yoktu –şüphesiz bunlara ihtiyacı da.

Yaratığın gövdesinin büyük bir kısmı suyun altında kalmıştı; kendisine besbelli yabancı olan ortama yalnızca ilk üç metresi çıkmıştı. Yaratığın tümü yaklaşık on beş metre uzunluğundaydı ve hiç biyoloji bilgisi olmayan biri bile onda önemli bir yanlışlık olduğunu fark ederdi. Fazlasıyla uyduruk ve dikkatsiz bir tasarımı vardı, parçaları üzerinde fazla düşünülmeden üretilip ihtiyaç du-

yulunca kabaca bir araya getirilmişler gibiydi.

Göl sakinine dikkatlice bir baktıktan sonra ne Alvin ne de Hilvar büyüklüğüne ve başlangıçtaki endişelerine rağmen herhangi bir gerginlik hissetmediler. Yaratığın tehlikeli olduğunu düşünmek için bir neden olsa bile onu ciddi bir tehdit olarak görmelerini olanaksız kılan gülünç bir hantallığı vardı. İnsan ırkı sadece görünüşü yabancı olanlara karşı çocukluğunda duyduğu dehşeti uzun zaman önce yenmişti. Dünya dışı dost ırklarla bağlantı kurulduktan sonra bu korku devam edemezdi.

Hilvar sessizce, "Bunu bana bırak," dedi. "Hayvanlarla ilgilenmeye alışığım."

Alvin, "Ama bu hayvan değil ki," diye fısıldadı. "Onun zeki olduğuna ve o robotun sahibi olduğuna eminim."

"Belki de robot *onun* sahibidir. Ne olursa olsun düşünce yapısı çok garip olmalı. Hâlâ hiçbir düşünce algılayamıyorum. Merhaba –neler oluyor?"

Canavar korumak için oldukça güç harcıyor gibi göründüğü suyun kıyısından yarı çıkmış konumunu bozmamıştı. Ama gözlerin oluşturduğu üçgenin merkezinde yarı şeffaf bir zar oluşmaya başlamıştı –titreşip nabız gibi atan ve şimdi de duyulabilir sesler çıkarmaya başlayan bir zar. Anlaşılır sözcükler oluşturmayan düşük perdeli, uğuldayan gürültülerdi, yine de yaratığın onlarla

konuşmaya çalıştığı belliydi.

Bu ümitsiz iletişim çabasını izlemek çok acıydı. Yaratık dakikalar boyunca uğraştı, ama bir işe yaramadı; sonra birden sanki hata yaptığını fark etti. Titreşen zar büzülerek küçüldü ve çıkardığı seslerin frekansı birkaç oktav yükselerek normal konuşma tonuna geldi. Tanıdık sözcükler oluşmaya başladı, ama bazıları hâlâ çok hızlı ve anlaşılmazdı. Yaratık uzun zaman önce bildiği ama yıllardır kullanmak zorunda kalmadığı bir dili hatırlamaya çalışıyor gibiydi.

Hilvar elinden gelen yardımı yapmaya çalışıyordu.

Ağır ağır ve anlaşılır bir sesle konuşarak, "Artık seni anlayabiliyoruz," dedi. "Sana yardımcı olabilir miyiz? Işığını gördük. Bizi Lys'den buraya getirdi."

"Lys" kelimesiyle birlikte yaratık acı bir hayal kırıklığı yaşamışcasına canlılığını kaybetti.

"Lys," diye tekrarladı; "s"yi pek beceremiyor, kelime "Lyd" gibi çıkıyordu. "Hep Lys'den. Başka kimse gelmiyor. Büyükleri çağırıyoruz, ama duymuyorlar."

İlgiyle öne doğru çıkan Alvin, "Büyükler de kim?" diye sordu. Durmaksızın hareket eden ince yüzgeçler bir an için gökyüzünü işaret etti.

"Büyükler," dedi. "Sonsuz gün gezegeninden. Gelecekler. Efendi söz verdi bize."

Konu pek de açıklığa kavuşmamıştı. Alvin

sorgulamasına devam edemeden Hilvar yine araya girdi. Soruları öyle sabırlı, şefkatli ve bunun yanında öyle derindi ki, Alvin tüm heveslilığine rağmen araya girmedi. Hilvar'ın zekâ bakımından kendisinden üstün olduğunu kabul etmiyordu, ama hayvanlarla iletişim kurma yeteneğinin bu fantastik canlıya kadar uzandığına da şüphe yoktu. Üstelik o da ona karşılık veriyor gibiydi. Konuşma ilerledikçe söyledikleri daha anlaşılır bir hal aldı ve başlangıçta oldukça kabayken artık ayrıntılı cevaplar veriyor ve kendisi gönüllü bilgi sunuyordu.

Hilvar inanılmaz öykünün parçalarını bir araya getirirken Alvin zaman kavramını tamamen yitirdi. Tüm gerçekleri ortaya çıkaramamışlardı; varsayım ve tartışmalara fazlasıyla açıktı. Yaratık Hilvar'ın sorularını giderek daha istekle cevaplarken görünüşü değişmeye başladı. Tekrar gölün içine çöktü, kendisini taşıyan bodur bacaklar çözünüp gövdesinin geri kalanının içinde kaybolmuşlardı sanki. Sonra daha da olağanüstü bir değişim oldu; üç koca göz yavaşça kapandılar, küçülüp nokta kadar kaldılar ve tamamen yok oldular. Sanki yaratık istediği her şeyi görmüş ve gözlerine artık ihtiyacı kalmamıştı.

Bunun dışında da sürekli daha küçük değişiklikler oluyordu ve sonunda suyun üzerinde yalnızca yaratığın konuşmak için kullandığı titreşen diyafram kaldı. İhtiyaç kalmadığında bu da baş-

langıçtaki şekilsiz protoplazma kütlesinde eriyecekti, şüphesiz.

Alvin böylesine kararsız bir yapının içinde zekâ olabileceğine inanmakta güçlük çekiyordu - üstelik en büyük sürprizi daha görmemişti bile. Yaratığın dünyalı olmadığı açıkça belli olduğu halde karşılarındakinin ne tür bir organizma olduğunu Hilvar bile daha derin biyoloji bilgisine rağmen hâlâ fark etmemişti. Tek bir canlı değildi; tüm konuşmaları boyunca kendinden "biz" diye söz etmişti. Gerçekte de, bilinmeyen güçler tarafından idare edilen bir bağımsız yaratıklar kolonisinden başka bir şey değildi.

Yeryüzü'nün yaşlı okyanuslarında da bir zamanlar buna uzaktan benzer türde hayvanlar -örneğin medüzler- yaşamıştı. Bazıları çok büyüktü, suların içinde yarı şeffaf gövdelerini ve on beş, hatta otuz metre uzunluktaki sivri vantuzlardan oluşan ormanlarını sürüklerlerdi. Ama hiçbiri basit dürtülere tepki verme gücünün ötesinde en küçük bir zekâ kıvılcımını bile elde edememişti.

Burada ise tükenmekte ve bozunmakta da olsa bir zekâ vardı. Hilvar'ın Efendi'nin öyküsünün parçalarını yavaş yavaş bir araya getirdiği, değişken yapılı ahtapotun anlaşılmaz sözcükler gevelediği, karanlık gölün Shalmirane'in kalıntılarını dövdüğü ve üç gözlü robotun gözlerini kırpmadan kendilerini izlediği bu olağanüstü karşılaşmayı Alvin asla unutmayacaktı.

13

Efendi Yeryüzü'ne Geçiş Yüzyılları'ndaki kaosun ortasında, Galaksi İmparatorluğu'nun çatırdadığı, ama yıldızlar arasındaki iletişimin henüz tamamen kopmadığı bir zamanda gelmişti. Kökeni insandı, ama yurdu Yedi Güneş'ten birinin çevresinde dolaşan bir gezegendi. Henüz genç bir adamken kendi dünyasını terk etmeye zorlanmış ve bunun anısı yaşamı boyunca peşini bırakmamıştı. Kovuluşundan kinci düşmanlarını sorumlu tutmuştu, ama gerçekte kendisinde Evren'deki tüm zeki türler arasında yalnızca insanları etkileyen, tedavi edilemez bir hastalık vardı. Hastalığı dinsel delilikti.

İnsan ırkı tarihinin başlangıcından beri sayısız peygamber, kâhin, mesih ve vaiz çıkarmış ve bunlar Evren'in sırlarının yalnızca kendilerine göründüğüne hem kendilerini hem de yandaşlarını inandırmışlardı. Bazıları nesiller boyu süren dinler kurmayı başarmış ve milyarlarca insanı etkilemiş, bazıları ise daha ölmeden unutulup gitmişlerdi.

Bilimin ilerlemesi peygamberlerin kozmolojilerini düzenli olarak çürütmüş ve benzerlerini asla gerçekleştiremeyecekleri mucizeler göstererek sonunda tüm bu inançları yıkmıştı. Tüm zeki canlıların kendilerini içinde buldukları harikula-

de Evren'i izlerken duydukları hayranlığı ya da huşu ve alçakgönüllülüğü yok etmemişti. Ancak bu ilerleme, her biri inanılmaz bir kibirle kendisini gerçeğin yalnızca kendilerinde olduğunu ve kendilerinden önceki milyonlarca rakibinin hepsinin yanıldıklarını öne süren sayısız dini ise zayıflatmış ve sonunda yıkmıştı.

Ancak insanlık belli bir uygarlık düzeyine bir kez ulaştıktan sonra hiçbir zaman gerçek anlamda güçlenemeyen soyutlanmış tarikatlar, her ne kadar öğretileri çılgınca da olsa, çağlar boyu ortaya çıkmaya devam etmişler ve her zaman birkaç taraftar bulmuşlardı. Kargaşa ve düzensizlik dönemlerinde güçlenerek büyümüşlerdi, Geçiş Yüzyılları'nda büyük bir akıldışılık furyasının patlak vermesi şaşırtıcı değildi. Gerçek yıpratıcı olunca insanlar teselliyi mitlerde aramışlardı.

Efendi kendi dünyasından kovulmuştu, ama ayrılırken eli boş gitmemişti. Yedi Güneş galaksisinde güç ve bilimin merkezi olmuştu ve nüfuzlu dostlar edinmiş olmalıydı. Hicretini küçük ama hızlı, hatta en hızlılarından biri olduğu söylenen bir gemiyle yapmıştı. Sürgüne giderken galaksi biliminin en müthiş ürünlerinden birini de yanına almıştı -Alvin ve Hilvar'a gözünü dikmiş hâlâ bakmakta olan robotu.

Bu makinenin yetenekleri ve işlevlerinin tümünü bilen hiç kimse yoktu. Hatta bir bakıma Efendi'nin ikinci kişiliği olmuştu; o olmasa Bü-

yükler Dini Efendi'nin ölümünden sonra sona ererdi kuşkusuz. Birlikte yıldız bulutları arasında zikzak çizerek ilerlemişler ve sonunda Efendi'nin atalarının doğduğu dünyaya gelmişlerdi; şüphesiz ki bu bir tesadüf değildi.

Bu efsane üzerine kütüphaneler dolusu kitap yazılmıştı, her çalışma birçok yorum getirmiş ve sonunda adeta zincirleme bir tepki oluşarak orijinal ciltler yorum ve tefsir dağlarının altında yitip gitmişlerdi. Efendi birçok dünyada durmuş ve birçok ırktan müritler toplamıştı. Hem insanları hem de insan olmayanları etkisi altına aldığına göre son derece güçlü bir kişiliği olmalıydı ve tabii ki böylesine yayılmış bir din güzellik ve asalet dolu olmalıydı. Kuşkusuz Efendi insanoğlunun mesihlerinin en başarılısı -ve tabii aynı zamanda sonuncusuydu. Kendisinden önce gelenlerin hiçbiri bu kadar çok kişiyi kendine bağlayamamış, öğretilerini böylesine engin zaman ve mekân uçurumlarının ötesine taşıyamamıştı.

Bu öğretilerin ne olduklarını ne Alvin ne de Hilvar tam olarak öğrenememişlerdi. Dev ahtapot açıklamak için elinden geleni yapıyordu, ama kullandığı sözcüklerin çoğu anlamsızdı ve cümleleri, hatta konuşmaları hızlı ve mekanik bir şekilde tekrarlama alışkanlığı vardı; bu yüzden söylediklerini takip etmek çok zordu. Bir süre sonra Hilvar konuşmayı anlamsız teoloji karmaşasından daha somut gerçeklere çekmeye çalıştı.

Şehirlerin henüz ölmediği ve Diaspar Limanı'nın hâlâ yıldızlara açık olduğu günlerde Efendi ve en sadık müritlerinden bir grup Yeryüzü'ne gelmişlerdi. Farklı türlerde gemilerle gelmiş olmalıydılar; ahtapotların içini doğal ortamları olan suyla doldurdukları gemi gibi. Hareketin Yeryüzü'nde nasıl karşılandığı belli değildi; ama en azından şiddetli bir karşı çıkış olmamış ve bir süre daha dolaştıktan sonra sonunda Lys'in ormanları ve dağları arasına çekilmişti.

Uzun yaşamının sonlarında Efendi'nin düşünceleri bir kez daha kovulduğu yurduna çevrilmiş ve yıldızları izleyebilmek için arkadaşlarından kendisini açık bir alana taşımalarını istemişti. Gücü giderek azalırken Yedi Güneş yükselene dek beklemiş ve sonunda gelecek çağlarda yine kütüphaneler dolusu yoruma yol açacak olan birçok şey zırvalamıştı. Sürekli olarak bu mekân ve madde evrenini terk etmiş olan, ama bir gün mutlaka geri dönecek olan "Büyükler"den söz edip durmuş ve müritlerinden döndüklerinde onları karşılamak için orada kalmalarını istemişti. Bunlar son mantıklı sözleriydi. Artık çevresinde olup bitenlerin farkında değildi, ama son anından hemen önce, çağlar boyunca duyan herkesin aklında yer eden o cümleyi mırıldanmıştı: *"Sonsuz ışık gezegenlerinde renkli gölgeleri izlemek çok güzel."* Sonra ölmüştü.

Efendi'nin ölümüyle birlikte müritlerinin çoğu

dağılmıştı, ama geri kalanlar öğretilerine sadık kalmış ve bunlara çağlar boyu yavaş yavaş eklemeler yapmışlardı. Önceleri Büyükler'in, her kim iseler, yakında döneceklerine inanıyorlardı, ama yüzyıllar geçtikçe bu umut yok olup gitti. Bu noktada hikâye çok karışıyordu, gerçekle efsane adeta ayrılamaz şekilde iç içe geçmişti. Alvin'in gözünde canlanan ise sadece neden gelecekte, bilinmeyen bir tarihte olacağını anlamadıkları büyük bir olayı bekleyen fanatik bir nesildi.

Büyükler asla dönmediler. Ölümler ve hayal kırıklığı taraftarlarını azaltınca hareketin gücü de azaldı. İlk ayrılanlar kısa ömürlü olan insan müritlerdi; insan olan bir peygamberin son müridinin insana hiç de benzemeyen bir yaratık olması da kaderin bir cilvesiydi.

Dev ahtapotun Efendi'nin son müridi olmasının çok basit bir nedeni vardı. Ölümsüzdü. Vücudunu oluşturan milyarlarca hücre ölecekti, ama bu olmadan önce kendi kendilerini yeniden çoğaltmış olacaktı. Yaratık uzun aralar boyunca sayısız ayrı hücreye bölünüyor ve bunlar kendi başlarına hareket edip ortamları uygunsa bölünme yoluyla çoğalıyorlardı. Ahtapot bu safha sırasında bilinçli, zeki bir varlık olmuyordu -bu Alvin'e ister istemez Diaspar halkının binlerce yılı şehrin Hafıza Bankaları'nda geçirişlerini anımsatmıştı.

Zamanı geldiğinde anlaşılmaz bir biyolojik güç dağınık parçaları tekrar bir araya getiriyor ve

ahtapot yeni bir yaşam sürecine başlıyordu. Yeniden bilincine kavuşuyor ve önceki yaşamlarını hatırlıyordu, ama bazen hassas hafıza parçacıklarını taşıyan hücreler kaza eseri zarar gördüğü için bu pek de kusursuz olmuyordu.

Belki de başka hiçbir canlı türü kendisi olmasa bir milyar yıl önce unutulmuş olacak bir inanca bu kadar uzun zaman sadık kalamazdı. Dev ahtapot bir bakıma kendi biyolojik yapısının çaresiz bir kurbanıydı. Ölümsüz olduğu için değişemiyor, aynı sabit dönüşümü devamlı tekrarlamak zorunda kalıyordu.

Büyükler dini daha sonraları Yedi Güneş'e duyulan bir saygıyla özdeşleşmişti. Büyükler tekrar ortaya çıkmayı inatla reddedince uzaktaki yurtlarına sinyal yollamayı denemişlerdi. Uzun zaman önce sinyaller de sadece anlamsız bir geleneğe dönüşmüş, sonunda öğrenmeyi unutmuş bir hayvan ile unutmayı hiç öğrenmemiş bir robota kalmıştı.

Tahmin edilemeyecek kadar yaşlı olan ses durgun havanın içinde duyulmaz olunca Alvin yoğun bir acıma duygusunun kendisini sardığını hissetti. Yanlış bir hedefe adanmışlık, güneşler ve gezegenler ölüp giderlerken sonuç vermeyecek bir amaca sımsıkı sarılmış bir bağlılık -kanıtı gözlerinin önünde olmasa böyle bir hikâyeye asla inanmazdı. Bilgisizliğinin boyutları onu hiç bu kadar üzmemişti. Geçmişin küçücük bir parçası

sadece bir an için aydınlanmıştı, ama şimdi üzerine yeniden karanlık çökmüştü.

Evren'in tarihi de bunun gibi kopuk bağlantılardan oluşan bir kargaşa olmalıydı ve hangilerinin önemli, hangilerinin önemsiz olduğunu kimse bilemiyordu. Efendi ve Büyükler'in bu inanılmaz öyküsü de her nasılsa Doğuş'tan bugüne ulaşabilmiş sayısız efsaneler arasında herhangi biri gibiydi. Ama dev ahtapotun ve kendisini sessizce izleyen robotun varlıkları Alvin'in tüm öyküyü temelinde delilik yatan bir masal olarak görmesini olanaksız kılıyordu.

Acaba birbirinden bu derece farklı olmasına karşın bu olağanüstü ortaklığı bunca çağ boyunca koruyan iki varlığın arasındaki bu ilişki neydi? İkisinin arasında robotun çok daha önemli olduğuna emindi. Efendi'nin sırdaşıydı ve onun tüm sırlarını hâlâ biliyor olmalıydı.

Alvin kendisini hâlâ aynı şekilde izleyen gizemli makineye baktı. Neden konuşmuyordu? Karmaşık, belki de dünya dışı aklından hangi düşünceler geçiyordu? Ama Efendi için yapıldıysa, tamamen dünya dışı da olamazdı; insanlardan gelen komutlara tepki vermesi gerekirdi.

İnatla sessiz kalan makinenin sahip olabileceği tüm o sırları düşünürken öyle bir meraka kapıldı ki, bu giderek açlığa dönüştü. Ona göre bu kadar bilginin dünyadan gizlenip ziyan olması haksızlıktı; burada Diaspar'daki Merkez Bilgisa-

yar'ın bilgisinin bile dışında olan harikalar yatıyor olmalıydı.

Hilvar'ın soruları bir an için tükendiğinde ahtapota, "Robotun bizimle neden konuşmuyor?" diye sordu. Aldığı cevabı biraz da bekliyordu.

"Efendi kendi sesinden başka bir sesle konuşmamasını istemişti ve onun sesi artık yok."

"Ama senin sözüne uyar mı?"

"Evet; Efendi onu hizmetimize verdi. Gittiği her yeri onun gözlerinden görebiliyoruz. Bu gölü koruyan ve suyunu temizleyen makinelere bakar. Yine de ona hizmetkârımız yerine ortağımız demek daha doğru olur."

Alvin bir daha düşündü. Aklında hâlâ belirsiz ve tam oluşmamış da olsa bir fikir şekillenmeye başlamıştı. Belki sadece bilgi ve güç tutkusundan ilham almıştı; dönüp bu anı anımsadığında kendisini harekete geçiren dürtülerin ne olduğunu hiç bilemeyecekti. Büyük ölçüde bencilce olabilirlerdi, ama içlerinde biraz olsun merhamet duygusu da vardı. Becerebilirse bu sonuçsuz süreci kırmak ve bu yaratıkları inanılmaz kaderlerinden kurtarmak istiyordu. Ahtapot için ne yapılabileceğinden emin değildi, ama robotun deliliğini tedavi etmek ve böylece gizli kalmış, paha biçilmez anılarını açığa çıkarmak mümkün olabilirdi.

Ağır ağır, "Burada kalmakla Efendi'nin isteklerini yerine getirmiş olduğuna emin misin?" dedi; ahtapotla konuşuyor, ama robota hitab edi-

yordu. "O, dünyanın öğretilerini tanımasını istiyordu, oysa siz burada Shalmirane'de saklanırken onlar unutuldular. Sizi bulmamız tamamen şans eseriydi ve Büyükler öğretisini tanımak isteyecek başkaları da olabilir."

Hilvar ona keskin bir ifadeyle baktı, niyetinin ne olduğunu anlamadığı belliydi. Ahtapot heyecanlanmış gibiydi, solunum parçasının düzenli atışı birkaç saniye için değişti. Sonra pek de hakim olamadığı bir sesle cevap vredi: "Bu sorunu yıllarca tartıştık. Ama Shalmirane'den ayrılamayız, bu yüzden ne kadar uzun sürerse sürsün dünyanın bize gelmesi gerek."

Alvin heyecanla, "Benim daha iyi bir fikrim var," dedi. "*Senin* burada, gölde kalman gerektiği doğru olabilir, ama arkadaşının bizimle gelmemesi için bir neden yok. O dilediği zaman, ya da ona ihtiyacın olduğunda geri dönebilir. Efendi'nin ölümünden beri çok şey değişti -bu şeyleri bilmeniz gerek, ama burada kalırsanız asla anlayamazsınız."

Robot hiç hareket etmiyordu, ama ahtapot kararsızlığın verdiği acıyla tamamen gölün dibine çöktü ve dakikalarca orada kaldı. Belki de ortağıyla sessiz bir tartışmaya girmişti; defalarca yeniden çıkmaya davrandı, fikrini değiştirip tekrar suya daldı. Hilvar Alvin'le biraz konuşmak için bu fırsattan yararlandı.

Usulca, "Ne yapmaya çalıştığını bilmek istiyo-

rum," dedi, sesi yarı alaylı yarı ciddiydi. "Yoksa kendin de mi bilmiyorsun?"

Alvin, "Herhalde," dedi, "şu zavallı yaratıklara sen de acıyorsundur. Onları kurtarmak sence de iyilik olmaz mı?"

"Olur, ama senin hakkında, başkalarını düşünmenin senin güçlü duygularından biri olmadığından emin olacak kadar çok şey öğrendim. Aklında başka bir şey olmalı."

Alvin utanarak gülümsedi. Hilvar aklını okumuyorsa bile -bunu yaptığını düşünmesi için hiçbir neden yoktu- karakterini okuyabildiğine şüphe yoktu.

"Halkının üstün zihinsel güçleri var," dedi, konuşmayı daha tehlikesiz bir zemine çekmeye çalışıyordu. "Bu hayvan için olmasa bile sanırım robot için bir şey yapabilirler." Duyulmamak için çok kısık sesle konuşuyordu. Bu belki de işe yaramayacak bir tedbirdi, ama robot söylediklerini anladıysa da bunu belli etmiyordu.

Neyse ki Hilvar daha çok soru soramadan ahtapot bir kez daha gölden çıktı. Son birkaç dakika içinde oldukça küçülmüştü ve hareketleri daha düzensizdi. Hatta karmaşık, yarı şeffaf gövdesinin bir parçası Alvin izlerken ana gövdeden ayrıldı ve hızla dağılan küçük bölümlerin arasına karıştı. Yaratık gözlerinin önünde çözülmeye başlamıştı.

Tekrar konuştuğunda sesi çok değişken ve

anlaşılmazdı.

Belli belirsiz bir fısıltıyla, "Dönüşüm başlıyor," dedi. "Bu kadar çabuk beklemiyorduk - sadece birkaç dakika kaldı - uyarım çok güçlü - uzun süre dayanamayız."

Alvin ve Hilvar korku dolu bir hayretle yaratığa bakakaldılar. İzledikleri doğal bir süreç de olsa, zeki bir yaratığın can çekişmesini izlemek pek hoş değildi. Gizliden gizliye suçluluk da duyuyorlardı; ahtapotun yeni bir dönüşüme ne zaman başladığının bir önemi olmadığı için mantıksız bir duyguydu bu, ama bu prematüre değişime orada bulunmalarının yol açtığı alışılmadık heyecan ve yorgunluğun neden olduğunu fark etmişlerdi.

Alvin çabuk davranmazsa fırsatı kaçıracağını anladı -belki sadece birkaç yıl, belki de yüzyıllar boyunca.

Heyecanla, "Neye karar verdiniz?" diye sordu. "Robot bizimle geliyor mu?"

Ahtapot çözülen bedenini isteğine uymaya zorlarken sinir bozucu bir sessizlik oldu. Konuşma diyaframı titreşti, ama duyulabilir bir ses çıkmadı. Sonra adeta çaresiz bir veda jesti yaparcasına ince yüzgeçlerini çırptı, yeniden suya bıraktı ve yüzgeçleri gövdesinden ayrılıp gölün içlerine doğru uzaklaştılar. Sadece birkaç dakika içinde dönüşüm tamamlanmıştı. Yaratıktan geriye birkaç santimetreden daha büyük bir şey kalmamıştı. Su kendi kendine hareket edebilen ve gö-

lün enginliğinde hemen gözden kaybolan küçük, yeşilimsi noktalarla dolmuştu.

Yüzeydeki dalgalanmalar tamamen sona ermişti; Alvin biliyordu ki, derinlerden gelen düzenli nabız atışı da artık susmuş olacaktı. Göl yeniden ölmüştü -ya da öyle görünüyordu. Ama bu bir yanılsamaydı; geçmişte görevlerini hep başarıyla yerine getirmiş olan bilinmeyen güçler, bir gün yine ortaya çıkacaklar ve ahtapot yeniden doğacaktı. Garip ve harika bir olaydı bu, ama birbirinden bağımsız, canlı hücrelerden oluşan insan vücudunun düzeni daha mı az garipti?

Alvin bu tür tahminlerle zaman harcamazdı. Ne amaçladığını tam olarak anlamamış olsa bile üzerinde bir başarısızlık hissi vardı. İnanılmaz bir fırsat kaçmıştı ve bir daha ele geçmeyebilirdi. Üzüntüyle göle baktı ve Hilvar'ın kulağına sessizce fısıldadığı mesajı anlaması biraz zaman aldı.

Arkadaşı sessizce, "Alvin," dedi, "sanırım amacına ulaştın."

Hemen arkaya döndü. Şimdiye dek hep uzakta kalmış, beş metreden daha yakına sokulmamış olan robot sessizce gelmiş, bir metre yukarısında havada duruyordu. Geniş bir görüş açısı olan hareketsiz gözleri nereye baktıklarını hiç belli etmiyorlardı. Kuşkusuz önündeki yarımkürenin tamamını aynı netlikte görebiliyordu, ama dikkatini kendisi üzerinde topladığından Alvin'in şüphesi yoktu.

Bir sonraki hareketini bekliyordu. Bir ölçüde de olsa artık kendi kontrolündeydi. Lys'e, hatta belki Diaspar'a kadar peşinden gelebilirdi -tabii fikrini değiştirmezse. O zamana kadar ise, onun geçici efendisiydi.

14

Airlee'ye dönüş yolculuğu neredeyse üç gün sürdü -bu biraz da Alvin'in kendince bazı nedenlerden dolayı dönmek için hiç acelesi olmayışındandı. Lys'in fiziksel yönden incelenmesi artık daha önemli ve heyecanlı bir projenin ardında ikinci sıraya düşmüştü; şimdi yol arkadaşı olan garip, saplantılı makineyle iletişim kurmaya çalışıyordu.

Robotun onu kendi amaçları için kullandığından da şüpheleniyordu, öyle ise adalet yerini bulmuş olurdu. Konuşmayı hâlâ inatla reddettiği için niyetinin ne olduğundan bir türlü emin olamıyordu. Efendi kendince bazı nedenlerden dolayı -belki de sırlarının çoğunu açığa çıkarması korkusuyla- konuşma devrelerine oldukça güçlü engeller yerleştirmiş olmalıydı ve Alvin'in onları aradan çıkarma çabalarının tümü sonuçsuz kalmıştı. "Hiçbir şey söylemezsen bunu 'Evet' olarak kabul edeceğim," tarzı dolaylı sorular bile işe yaramamıştı; robot bu tür basit numaralara kanmayacak kadar zekiydi.

Ama diğer konularda daha uyumluydu. Konuşmasını ya da bilgi vermesini gerektirmeyen tüm emirlere uyuyordu. Daha sonra Alvin onu da Diaspar'daki robotlar gibi yalnızca düşünce ile idare edebildiğini fark etti. Bu çok önemli bir

adımdı ve bir süre sonra yaratık -onu yalnızca bir makine olarak düşünmek çok zordu- sahibini biraz daha rahat bırakarak kendi gözlerinden görmesine izin verdi. Anlaşılan bu tür pasif iletişim biçimlerine karşı değildi, ama daha fazla yaklaşmak için yapılan tüm denemeleri geri çeviriyordu.

Hilvar'la ise hiç ilgilenmiyordu; hiçbir emrine uymuyordu ve aklı onun tüm incelemelerine kapalıydı. Hilvar'ın yoğun zihinsel güçlerinin gizli anılarla dolu bu hazine sandığını açmasına yardımcı olacağını umduğu için bu başlangıçta Alvin'in hayal kırıklığına uğramasına neden olmuştu. Daha sonra ise dünyada başka kimseden emir almayacak bir hizmetçiye sahip olmanın avantajlarını fark etmişti.

Keşif ekibinin robota şiddetle karşı çıkan üyesi Krif idi. Belki artık bir rakibi olduğunu sanıyordu, belki de kanatları olmadan uçabilen şeylere ilkede karşıydı. Kimsenin bakmadığı zamanlarda robota defalarca doğrudan olarak saldırmış, bu saldırılara en küçük bir tepki vermediği için daha da kızmıştı. Sonunda Hilvar onu sakinleştirebilmişti ve yer arabasıyla eve dönerken durumu kabullenmiş gibiydi. Araç sessizce süzülerek ormandan ve tarlalardan geçerken robot ve böcek ona eşlik ediyor, her biri kendi efendisinin olduğu tarafta duruyor ve rakibi orada yokmuş gibi davranıyordu.

Araba Airlee'ye girdiğinde Seranis onları bek-

liyordu. Alvin bu insanları şaşırtmanın imkânsız olduğunu düşündü. Akıllarının bağlantılı olması sayesinde topraklarında olup biten her şeyden haberdar oluyorlardı. Herhalde artık Lys'deki herkesin biliyor olduğu Shalmirane maceralarına nasıl tepki verdiklerini merak etti.

Seranis daha önce hiç görmediği kadar endişeli ve kararsız görünüyordu ve Alvin önündeki seçenekleri hatırladı. Son birkaç günün heyecanı içinde neredeyse unutmuştu; gelecekteki sorunlar için endişelenerek zaman yitirmekten hâlâ hoşlanmıyordu. Ama gelecek gelmişti işte; bu iki dünyadan hangisinde yaşamak istediğine karar vermeliydi.

Seranis konuşmaya başladığında sesi sıkıntılıydı ve Alvin birden Lys'in kendisi hakkındaki planlarında bir terslik olduğu hissine kapıldı. Yokluğunda ne olmuştu? Khedron'un aklında değişiklik yapmak üzere Diaspar'a görevliler gitmiş ve başarısız mı olmuşlardı?

Seranis, "Alvin," diye başladı söze, "sana daha önce söylemediğim birçok şey var, ama hareketlerimizi anlaman için bunları bilmen gerek.

"Irklarımızın ayrı yaşamalarının nedenlerinden birini biliyorsun. İstilacılar'a karşı duyulan korku, her insanın aklının derinliklerindeki karanlık bir gölge gibi insanlarımızın dünyayı unutup kendi düşleri içinde kaybolmalarına neden oldu. Biz de son saldırının yükünü taşımış olma-

mıza rağmen, bu korku Lys'de hiçbir zaman o kadar büyük olmadı. Bizim yaptıklarımız için daha iyi bir nedenimiz vardı ve ne yaptıysak gözlerimiz açık olarak yaptık.

"Alvin, insanoğlu uzun zaman önce ölümsüzlüğün peşinde koştu ve onu sonunda elde etti. Ölümün ortadan kalktığı bir dünyada yaşamın da ortadan kalkacağını unuttular. Yaşamını sonsuza dek uzatabilme gücü bireyi memnun etse de ırka durgunluk getirdi. Biz ölümsüzlükten çağlar önce vazgeçtik, ama Diaspar hâlâ bu sahte düşün peşinde. Yollarımızın ayrılmasının ve bir daha asla buluşmamak zorunda oluşunun nedeni de bu."

Aşağı yukarı bu sözleri bekliyor olmasına rağmen etkileri yine de çok güçlü olmuştu. Ancak Alvin tüm planlarının -tam oluşmamış olsalar bile- suya düşmesini kabullenemiyor ve Seranis'i beyninin sadece bir bölümüyle dinliyordu. Tüm sözlerini anlıyor ve not ediyordu, ama aklının bilinçli olan kısmı Diaspar'a dönüş yolunu hatırlamaya çalışıyor, yolda karşısına çıkabilecek her türlü engeli düşünmeye çalışıyordu.

Seranis'in mutsuzluğu apaçık belliydi. Konuşurken sesi neredeyse yalvarıyordu, Alvin onun yalnız kendisiyle değil aynı zamanda oğluyla da konuştuğunu biliyordu. Birlikte geçirdikleri günler boyunca aralarında oluşan anlayış ve dostluğun farkındaydı şüphesiz. Annesi konuşurken Hilvar onu izliyordu ve Alvin bu bakışlarda ilgi-

nin yanında biraz da tenkit olduğunu seziyordu.

"Sana isteğin dışında bir şey yaptırmak istemeyiz, ama halklarımızın yeniden bir araya gelmesinin ne anlama geleceğini anlamalısın. Bizim kültürümüzle sizinkinin arasındaki uçurum en az Yeryüzü'nü eski kolonilerinden ayıranlar kadar derin. Şu gerçeği düşün, Alvin. Sen ve Hilvar şimdi aynı yaşta sayılırsınız *-ama sen hâlâ genç-ken* o ve ben yüzyıllar önce ölmüş olacağız. Ve bu *senin sonsuz bir dizi hayatının yalnızca ilki.*"

Oda çok sessizdi; öyle sessiz ki, Alvin köyün ötesindeki tarlalardaki bilinmeyen hayvanların hüzünlü seslerini duyabiliyordu. Sonunda neredeyse fısıldayan bir sesle konuştu: "Ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Sana burada kalmayı ya da Diaspar'a dönmeyi seçme hakkını verebileceğimizi umuyorduk, ama bu artık mümkün değil. O kadar çok şey oldu ki, kararı sana bırakamayız. Burada kaldığın kısa sürede bile etkin oldukça olumsuz oldu. Hayır, sana sitem etmiyorum; kötü bir niyetin olmadığına eminim. Ama Shalmirane'de rastladığın yaratıkları kendi kaderlerine bırakman en doğrusu olur.

"Diaspar'a gelince..." Seranis'in yüzü asıldı. "Gittiğini çok kişi biliyor; zamanında harekete geçemedik. En kötüsü de, Lys'i keşfetmene yardımcı olan adam ortadan kaybolmuş; ne sizin Konseyiniz ne de bizim adamlarımız yerini bula-

mıyorlar ve güvenliğimiz için hâlâ potansiyel bir tehlike oluşturuyor. Sana bunlardan söz etmeme şaşırıyorsun belki, ama bunu yapmamda bir sakınca yok. Korkarım önümüzde tek bir seçenek var; seni sahte anılarla Diaspar'a geri göndereceğiz. Bu anılar büyük bir dikkatle hazırlandı, eve döndüğünde hakkımızda hiçbir şey bilmiyor olacaksın. Tavanların arkandan sürekli çöktüğü ve ancak tatsız kökler yiyip arada bir karşına çıkan kaynaklardan içerek hayatta kalabildiğin kasvetli yeraltı mağaralarında sıradan ve tehlikeli maceralar yaşadığına inanacaksın. Yaşamın boyunca gerçeğin bu olduğuna inanacaksın; Diaspar'daki herkes de hikâyeni doğru kabul edecek. Böylece gelecekte olabilecek kaşifleri meraklandıracak esrarlar olmayacak; Lys hakkında bilinebilecek her şeyin bilindiğini düşünecekler."

Seranis durdu ve endişeli gözlerle Alvin'e baktı. "Bu gerekli olduğu için çok üzgünüz ve hâlâ bizi hatırlıyorken bizi bağışlamanı diliyoruz. Kararımızı kabul etmeyebilirsin, ama senden gizlenmiş birçok şeyi biliyoruz. En azından pişman olmayacaksın, çünkü görülebilecek her şeyi görmüş olduğuna inanacaksın."

Alvin bunun doğru olup olmadığını merak etti. Duvarlarının ötesinde görmeye değer hiçbir şeyin olmadığına kendi kendini inandırsa bile, Diaspar'ın tekdüze yaşantısına ayak uydurabileceğini sanmıyordu. Üstelik bunu denemeye de

niyeti yoktu.

"Bu... tedaviye ne zaman başlamamı istiyorsunuz?" diye sordu.

"Hemen. Biz hazırız. Daha önce de yaptığın gibi aklını bana aç; ne olduğunu anlamadan kendini Diaspar'da bulacaksın."

Alvin bir an sessiz kaldı. Sonra kısık bir sesle, "Hilvar'a veda etmek istiyorum," dedi.

Seranis başıyla onayladı.

"Anlıyorum. Sizi bir süre yalnız bırakacak ve hazır olduğunda geri döneceğim." Evin iç kısmına inen merdivenlere yöneldi ve onları çatıda yalnız bıraktı.

Alvin arkadaşıyla hemen konuşamadı; çok üzgündü, ama bunun yanında tüm umutlarının yıkılmasına izin vermeyecek kadar azimliydi. Bir ölçüde mutluluğu bulduğu ve Seranis'in ardındakilerin dilediği olursa bir daha hiç göremeyeceği köye bir daha baktı. Yer arabası geniş dallı ağaçların altında hâlâ bekliyor, sabırlı robot da hemen üzerinde havada asılı duruyordu. Birkaç çocuk bu garip konuğu incelemek için toplanmışlardı, ama yetişkinler hiç ilgi göstermiyorlardı.

Alvin birden, "Hilvar," dedi, "bunun için çok üzgünüm."

Hilvar, "Ben de öyle," dedi; sesi duygularının etkisiyle değişmişti. "Burada kalabileceğini ummuştum."

"Sence Seranis'in yapmak istediği şey doğru mu?"

Hilvar, "Annemi suçlama. O yalnızca kendisinden isteneni yapıyor," diye karşılık verdi. Sorusuna cevap vermemişti, ama Alvin'in bir kez daha soracak cesareti yoktu. Arkadaşının sadakatini bu kadar zorlamak haksızlıktı.

Alvin, "Bana şunu açıkla," dedi, "anılarıma dokunulmadan gitmek istersem halkın beni nasıl durdurabilir?"

"Kolay olur. Kaçmaya çalışırsan aklının kontrolünü ele geçirir ve seni dönmeye zorlarız."

Alvin bu kadarını bekliyordu ve cesareti kırılmamıştı. Yaklaşan aynlıkları yüzünden duyduğu üzüntü belli olan Hilvar'a güvenebileceğini umuyordu, ama planlarının başarısız olması riskini göze alamazdı. Büyük bir dikkatle ve her detayı kontrol ederek Diaspar'a kendi istediği haliyle dönebileceği tek yolu düşündü.

Göze alması gereken ve kendisini korumak için hiçbir şey yapamayacağı tek bir risk vardı. Seranis sözünde durmamış ve aklına sızmışsa bütün bu dikkatli hazırlıkları boşa gidecekti.

Hilvar'a elini uzattı; o da sımsıkı tuttu, ama bir şey söyleyemedi.

Alvin, "Aşağı inip Seranis'i görelim," dedi. "Gitmeden önce köyde görmek istediğim kişiler var."

Hilvar onu sessizce evin huzur dolu serinliğine, sonra da koridordan dışarıya ve binayı saran renkli çimenlerden çembere kadar izledi. Seranis orada onları bekliyordu, sakin ve kararlı görünü-

yordu. Alvin'in kendisinden birşeyler saklamaya çalıştığını biliyordu ve aldığı tedbirleri tekrar düşünüyordu. Bir adamın büyük bir güç harcamadan önce kaslarını esnetmesi gibi, kullanmak zorunda kalabileceği ikna yöntemlerini bir kez daha gözden geçirdi.

"Hazır mısın, Alvin?" diye sordu.

Alvin, "Kesinlikle," diye karşılık verdi; sesinin tonunda Seranis'in kendisine dikkatle bakmasına neden olan bir şey vardı.

"O halde daha önce yaptığın gibi aklını boşaltman en doğrusu olacak. Sonra kendini Diaspar'da bulana dek hiçbir şey hissetmeyecek ve bilmeyeceksin."

Alvin Hilvar'a döndü ve Seranis'in duyamayacağı şekilde çabucak fısıldadı: "Hoşça kal, Hilvar; merak etme *-döneceğim.*" Sonra tekrar Seranis'e döndü.

"Yapmaya çalıştığınız şeye kızmıyorum," dedi. "Kuşkusuz bunun en iyisi olduğunu düşünüyorsunuz, ama bence yanılıyorsunuz. Diaspar ve Lys sonsuza dek ayrı kalmamalılar; bir gün birbirlerine çok ihtiyaçları olabilir. Bu yüzden yurduma tüm bildiklerimle dönüyorum *-ve beni durdurabileceğinizi sanmıyorum.*"

Daha fazla oyalanmadı; böyle yapması iyi olmuştu. Seranis kımıldamadı bile, ama Alvin aniden vücudunun kontrolünden çıktığını hissetti. İradesini saf dışı eden güç beklediğinden de faz-

laydı ve birçok gizli aklın da Seranis'e yardım ettiklerini fark etti. Umutsuzca eve doğru yürümeye çalıştı ve korku dolu bir an boyunca planının başarısızlığa uğradığını düşündü.

Sonra bir çelik ve kristal parıltısı belirdi ve metal kollar hızla vücudunu sardılar. Vücudu yapması gerektiği gibi onlara karşı koyuyordu, ama çırpınması boşunaydı. Yer ayaklarının altından çekildi ve bir an için yüzünde aptalca bir sırıtışla şaşkınlıktan donakalmış Hilvar'ı gördü.

Robot onu bir adamın koşabileceğinden çok daha yüksek bir hızla yerden dört metre yukarıda taşıyordu. Seranis hilesini hemen anlayıp kontrolünü gevşetince çırpınmalan azaldı. Ama henüz pes etmemişti ve şimdi Alvin'in korktuğu ve olmaması için elinden geleni yaptığı şey oluyordu.

Artık aklının içinde birbiriyle kavga eden iki ayrı varlık vardı ve biri robota yere inmesi için yalvarıyordu. Gerçek Alvin ise nefesini tutmuş bekliyor, karşı koyma ümidi olmadığını bildiği güçlere çok az bir direniş gösterebiliyordu. Bir kumar oynamıştı; nasıl hareket edeceği belirsiz olan ortağının verdiği karmaşık emirlere uyup uymayacağını önceden bilmesi mümkün değildi. Robota salimen Diaspar'a girene dek kendisinden gelecek emirlere ne olursa olsun uymamasını emretmişti. Emirler bunlardı. Bunlara uyarsa Alvin'in kaderine artık kimse müdahale edemeyecekti.

Makine Alvin'in dikkatle haritasını çıkardığı yolda hiç tereddüt etmeden hızla ilerledi. İçinde bir parça hâlâ serbest kalmak için öfkeyle yalvarıyordu, ama biliyordu ki, artık güvendeydi. Beynindeki güçler kavga etmeyi bıraktığına göre bunu Seranis de anlamış olmalıydı. Çağlar öncesinde gemisinin direğine bağlıyken sirenlerin* şarkılarının şarap kadar karanlık denizde geride kaldığını duyan bir gezgin gibi yeniden huzur bulmuştu.

* Siren: Eski yunan edebiyatında, tatlı nağmeleri denizcileri kayalıklara çekip gemilerinin parçalanmasına neden olan, kadına benzer yaratıklardan her biri. (Yhn.)

15

Alvin bir kez daha hareketli yollar salonuna girene kadar rahatlamadı. Lys halkının içinde yolculuk ettiği aracı durdurması, hatta geri döndürmesi ve onu çaresizce başladığı noktaya getirmesi tehlikesi hâlâ vardı. Ama dönüş yolculuğu gelişinin olaysız bir benzeri olmuştu: Lys'ten ayrıldıktan kırk dakika sonra Yarlan Zey'in Mezarı'ndaydı.

Konsey görevlileri yüzyıllardır giymedikleri siyah resmi cüppeleri içinde onu bekliyorlardı. Alvin bu karşılama komitesinin varlığı karşısında şaşkınlık ya da endişe duymadı. O kadar çok engeli aşmıştı ki, karşısına bir tane daha çıkması fark etmezdi. Diaspar'dan ayrıldığından beri çok şey öğrenmişti ve bu bilgi ona kibire yaklaşan bir özgüven getirmişti. Hem artık, biraz anlaşılmaz da olsa güçlü bir partneri vardı. Lys'in en büyük zekâları bile planlarını bozamamışlardı; Diaspar'ın daha iyisini yapabileceğine de inanmıyordu.

Bu inancın mantıklı bir temeli vardı, ama biraz da mantığın ötesinde bir şeye -Alvin'in aklında yavaş yavaş gelişmeye başlamış olan bir kader inancına- dayanıyordu. Kökeninin gizemi, daha önce kimsenin yapamadıklarını başarması, önünde yeni ufukların açılmış olması ve önüne çıkan hiçbir engelin onu durduramaması -tüm bunlar

özgüvenini arttırmıştı. Kendi kaderine inanmak tanrıların bir insana bağışlayabileceği en değerli hediyelerden biriydi, ama Alvin bunun kaç kişiyi müthiş felaketlere sürüklediğini bilmiyordu.

Şehrin görevlilerden biri, "Alvin," dedi, "Konsey seni dinleyip bir karar verene kadar gideceğin her yerde sana eşlik etmek üzere emir aldık."

Alvin, "Neyle suçlanıyorum?" diye sordu. Lys'ten kaçışının heyecan ve mutluluğuyla hâlâ coşku doluydu ve henüz bu gelişmeyi ciddiye alacak durumda değildi. Herhalde Khedron konuşmuştu; sırrını açıkladığı için bir an Soytarı'ya öfke duydu.

"Bir suçlama yok," diye karşılık geldi. "Seni dinledikten sonra gerekirse bir tane hazırlanacaktır."

"Peki bu ne zaman olacak?"

"Sanırım, çok yakında." Görevlinin huzursuz olduğu ve bu beklenmedik görevi nasıl yerine getireceğini bilemediği belliydi. Alvin'e bir an sıradan bir vatandaşmış gibi davranıyor, sonra görevini hatırlıyor ve abartılı bir ciddiyet takınıyordu.

Birden Alvin'in yol arkadaşını göstererek, "Bu robot," dedi, "nereden geldi? Bizimkilerden biri mi?"

"Hayır. Onu gittiğim ülkede, Lys'de buldum. Merkez Bilgisayar'la görüştürmek için de buraya getirdim."

Bu sakin sözler oldukça yoğun bir hareket-

lenmeye neden oldu. Diaspar'ın dışında bir şey olduğu gerçeğini kabullenmek yeterince zordu, ama Alvin'in oradan birini getirmiş ve şehrin beyniyle tanıştıracak olması daha da kötüydü. Görevliler birbirlerine öyle çaresiz bir tedirginlikle baktılar ki, Alvin elinde olmadan onlara güldü.

Refakatçileri geriden gelip kendi aralarında endişeli fısıltılarla konuşuyor, Alvin ise bir sonraki adımını düşünüyordu. İlk yapması gereken şey yokluğu sırasında neler olduğunu tam olarak öğrenmekti. Seranis Khedron'un ortadan kaybolduğunu söylemişti. Diaspar'da saklanılabilecek sayısız yer vardı ve Soytarı şehri herkesten daha iyi tanıdığına göre kendi isteğiyle ortaya çıkana dek bulunması pek mümkün değildi. Belki de Khedron'un mutlaka görebileceği bir yere bir mesaj bırakabilir ve bir buluşma ayarlayabilirdi. Ama nöbetçisinin varlığı bunu olanaksız kılıyordu.

Gözetiminin oldukça gizli yapıldığını kabul etmeliydi. Dairesine geldiğinde görevlilerin varlığını neredeyse unutmuştu. Diaspar'dan ayrılmaya kalkışmadığı sürece hareketlerine karışmayacaklarını tahmin ediyordu, şimdilik böyle bir niyeti de yoktu. Zaten Lys'e aynı yoldan dönmesinin imkânsız olduğundan emindi. Yeraltı taşıma sistemi Seranis ve dostları tarafından çoktan kapatılmış olmalıydı.

Görevliler odasına girmediler; tek bir çıkış olduğunu biliyorlardı ve dışarıda kaldılar. Robot

hakkında hiçbir direktif almadıklarından, Alvin'e eşlik etmesine izin verdiler. Yapısı açıkça dünya dışı olan bu makineyle uğraşmak istemiyorlardı. Alvin'in pasif bir hizmetçisi mi yoksa kendi iradesiyle hareket eden bir robot mu olduğunu hareketlerinden anlayamıyorlardı. Bu belirsizlik yüzünden yapılacak en iyi şeyin ona karışmamak olduğundan emindiler.

Duvar arkasından kapanır kapanmaz Alvin en sevdiği divanını oluşturup üzerine kuruldu. Tanıdık çevresinde rahatlayınca hafıza birimlerinden son yaptığı resim ve heykelleri istedi ve yaptıklarını eleştirel bir gözle inceledi. Onu daha önce de tatmin etmemişlerdi, ama şimdi gözüne tam anlamıyla berbat görünüyorlardı ve artık onlarla gururlanamıyordu. Onları yaratan insan artık yaşamıyordu; Alvin Diaspar'dan ayrı geçirdiği birkaç güne bir ömürlük deneyim sığdırmıştı sanki.

Ergenlik döneminin tüm bu eserlerini Hafıza Bankaları'na döndürmeden tamamen sildi. Üzerinde uzandığı kanepe ve ne düşündüğünü belli etmeyen iri gözlerle kendisini izleyen robot dışında oda yine bomboştu. Alvin, robotun Diaspar hakkında ne düşündüğünü merak etti. Sonra onun buraya yabancı olmadığını hatırladı, şehrin yıldızlarla ilişkisinin son günlerinde burada bulunmuştu.

Alvin ancak kendisini iyice evinde hissettiğinde arkadaşlarını aramaya başladı. Eriston ve Eta-

nia ile başladı, ama bunu onları tekrar görme arzusundan çok bir görev hissiyle yapıyordu. İletişim araçları o anda görüşemeyeceklerini söylediğinde üzülmedi ve ikisine de döndüğünü bildiren kısa birer mesaj bıraktı. Döndüğünü tüm şehir bildiğine göre buna hiç de gerek yoktu. Yine de düşünceli davranışını takdir edeceklerini umuyordu; düşünceli davranmayı öğrenmeye başlamıştı, ama birçok erdem gibi bunun da kendiliğinden ve içten olmadığı zaman pek bir değerinin olmadığını henüz bilmiyordu.

Sonra ani bir dürtüyle Khedron'un uzun zaman önce Loranne Kulesi'nde kendisine verdiği numarayı aradı. Tabii ki bir cevap beklemiyordu, ama Khedron'un kendisine bir mesaj bırakmış olma olasılığı her zaman vardı.

Doğru tahmin etmişti; ama mesaj onu darmadağın edecek kadar beklenmedikti.

Duvar gözden kayboldu ve Khedron önünde belirdi. Soytarı yorgun ve gergin görünüyordu, Alvin'in Lys'e dek uzanan macerasını başlatan kendine güvenen, biraz alaycı kişiden eser yoktu. Gözlerinde ürkütücü bir ifade vardı ve çok az zamanı varmış gibi konuşuyordu.

"Alvin," diye başladı, "bu bir kayıt. Bunu yalnızca sen görebilirsin ve nasıl istersen öyle değerlendirirsin. Benim için fark etmez.

"Yarlan Zey'in Mezarı'na döndüğümde Alystra'nın bizi takip ettiğini öğrendim. Konsey'e Di-

aspar'dan ayrıldığını ve benim de sana yardım ettiğimi söylemiş olmalı. Görevliler hemen beni aramaya başladılar ve saklanmaya karar verdim. Buna alışığım -bazı şakalarımın değeri bilinmediğinde daha önce de yapmıştım." (Alvin, işte, diye düşündü, şimdi eski Khedron gibi konuştu.) "Beni bin yıl arasalar bulamazlardı -ama birisi az daha buluyordu. Diaspar'da yabancılar var, Alvin; ancak Lys'den gelmiş olabilirler ve benim peşimdeler. Bunun anlamını bilmiyorum, ama hoşuma gitmiyor. Kendileri için yabancı olması gereken bir şehirde beni neredeyse yakalayacak olmaları telepatik güçleri olduğuna işaret ediyor. Konsey'le başa çıkabilirdim, ama bu yüzleşmek istemediğim, bilinmeyen bir tehlike.

"Bu yüzden şimdi yapacağım şeyi yapmam için beni Konsey de zorlayabilirdi, zaten beni daha önce de bununla tehdit etmişlerdi. Diaspar'da olacak değişiklikler ne olursa olsun, kaçacağım. Hiç kimsenin beni izleyemeyeceği bir yere gidiyorum. Belki de bunu yapmam aptallık; bunu ancak zaman gösterebilir. Cevabını bir gün öğreneceğim.

"Herhalde Yaratılış Merkezi'ne, Hafıza Bankaları'nın güvenliğine döndüğümü tahmin etmişsindir. Ne olursa olsun Merkez Bilgisayar'a ve Diaspar'ın iyiliği için idare ettiği güçlere güveniyorum. Bir şeyler Merkez Bilgisayar'a sızarsa hepimizin sonu gelir. Aksi halde korkacak bir şeyim yok.

"Bundan elli ya da yüz bin yıl sonra Diaspar'a döndüğümde benim için sadece bir an geçmiş gibi olacak. Acaba karşımda nasıl bir şehir bulacağım? Sen de orada olursan garip olacaktır; sanırım bir gün tekrar karşılaşacağız. Bu buluşmayı sabırsızlıkla mı yoksa korkuyla mı beklediğimi bilemiyorum.

"Bir zamanlar anladığımı düşünecek kadar saf olsam da, seni hiç anlamadım, Alvin. Gerçeği yalnızca Merkez Bilgisayar biliyor; tıpkı çağlar boyunca zaman zaman ortaya çıkmış ve bir daha görülmemiş diğer Benzersizlere olanlar hakkındaki gerçekleri bildiği gibi. Onlara ne olduğunu öğrenebildin mi?

"Geleceğe kaçmamın nedenlerinden biri de sabırsız olmam sanırım. Başlattığın şeyin sonuçlarını görmek için sabırsızlanıyorum, ama hoş olmayacağını tahmin ettiğim ara evreleri de atlamak istiyorum. Sadece birkaç dakika sonra göreceğim o dünyada bir yaratıcı olarak mı yoksa yok edici olarak mı hatırlandığını görmek ilginç olacak -tabii hatırlanıyorsan.

"Hoşça kal, Alvin. Sana birkaç tavsiyede bulunmayı düşünmüştüm, ama herhalde bunlara uymazdın. Her zaman olduğu gibi kendi bildiğini yapacaksın ve arkadaşların duruma göre kullanacağın veya da vazgeçeceğin araçlar olacaklar.

"Hepsi bu. Aklıma söyleyecek başka bir şey gelmiyor."

Khedron -şehrin hafıza devrelerindeki bir elektrik yükü dışında artık var olmayan Khedron- bir an için boyun eğmiş ve sanki biraz üzgün bir ifadeyle Alvin'e baktı. Sonra ekran silindi.

Khedron'un görüntüsü silindikten sonra Alvin uzun bir süre hareketsiz kaldı. Yaşamı boyunca pek az defa olmuş bir şeyi yapıyor, ruhunun derinliklerine bakıyordu, çünkü Khedron'un söylediklerinin çoğunun doğruluğunu inkâr edemezdi. Tüm planları ve maceraları boyunca ne zaman durup da yaptıklarının arkadaşlarını nasıl etkileyeceğini düşünmüştü? Onları endişelendirmişti ve yakında daha da kötüsünü yapabilirdi ve bunların tümü doymak bilmez merakı ve bilinmemesi gereken şeyleri keşfetme tutkusu yüzündendi.

Khedron'a hiçbir zaman yakınlık duymamıştı; Alvin istese bile Soytarı'nın sert kişiliği yakın bir ilişki kurmalarına engeldi. Oysa şimdi Khedron'un veda sözlerini düşündükçe pişmanlıkla sarsılıyordu. Soytarı onun yaptıkları yüzünden bu zamandan bilinmeyen bir geleceğe kaçmıştı.

Alvin yine de bunun için kendini suçlamaması gerektiğini düşündü. Bu sadece zaten bildiği bir şeyi, Khedron'un korkağın teki olduğunu kanıtlıyordu. Belki Diaspar'daki diğer insanlardan daha korkak değildi, fazladan bir de güçlü bir hayal gücüne sahip olma talihsizliğine uğramıştı. Alvin başına gelenlerden kısmen sorumlu oldu-

ğunu kabul edebilirdi, ama tamamen değil.

Diaspar'da başka kime zarar vermiş ya da kimi sıkıntıya sokmuştu? Öğretmeni Jeserac'ı düşündü, o da en zorlu öğrencisine sabırlı davranmıştı. Ebeveynlerinin kendisine yıllar boyu gösterdikleri ilgiyi düşündü, geri dönüp baktığında tahmininden de fazlaydı.

Ve Alystra'yı düşündü. O kendisini sevmişti ve o onun sevgisini istediği zaman kabul etmiş, istemediğinde yok saymıştı. Ama başka ne yapabilirdi ki? Onu tamamen reddetse daha mı mutlu olurdu?

Ne Alystra'yı ne de Diaspar'daki diğer kadınların hiçbirini neden sevmediğini şimdi anlıyordu. Bu Lys'ten öğrendiği bir başka dersti. Diaspar çok şeyi unutmuştu; sevginin gerçek anlamı da bunlardan biriydi. Airlee'de annelerin çocuklarını dizlerinde sallayışlarını izlemiş, kendisi de tüm küçük ve güçsüz yaratıklar için sevginin cömert ikizi olan o duyguyu hissetmişti. Oysa Diaspar'da bir zamanlar sevginin son noktası olan bu şeyi bilen ya da umursayan bir kadın yoktu.

Ölümsüz şehirde gerçek duygular, derin tutkular yoktu. Bu tür şeyler belki de geçici oldukları için, sonsuza dek sürmedikleri ve daima Diaspar'ın ortadan kaldırdığı gölgenin altında kaldıkları için, serpilirdi.

İşte bu an, böyle bir an olduysa tabii, Alvin'in kaderinin ne olduğunu anladığı andı. O ana dek

kendi dürtülerine bilinçsiz bir araç olmuştu. Bu kadar modası geçmiş bir benzetmeyi yapabilecek olsa, kendisini gemi azıya almış bir atın binicisine benzetirdi. Bunlar onu birçok garip yere götürmüştü ve bunu tekrar yapabilirdi, ama çılgınca dörtnala koşarken ona gücünü göstermiş ve gerçekte nereye gitmek istediğini göstermişti.

Alvin'in hayalleri duvar ekranından gelen çan sesiyle kabaca bölündü. Sesin tınısı bunun basit bir arama olmadığını, birinin kendisini ziyarete geldiğini gösteriyordu. İzin sinyalini verdi; bir an sonra Jeserac karşısında duruyordu.

Öğretmeni ciddi görünüyordu, ama soğuk değildi.

"Seni Konsey'e götürmem istendi, Alvin," dedi. "Seni dinlemek için bekliyorlar." Sonra robotu gördü ve merakla inceledi. "Demek yolculuklarından getirdiğin arkadaşın bu. Sanırım o da bizimle gelse iyi olur."

Bu Alvin için de çok iyi olurdu. Robot onu daha önce tehlikeli bir durumdan kurtarmıştı ve onu tekrar kullanmak zorunda kalabilirdi. Makinenin yaşadığı maceralar ve olaylar hakkında ne düşündüğünü merak etti ve belki bininci kez sımsıkı kapalı olan aklından neler geçtiğini bilebilmeyi diledi. Alvin onun şimdilik izlemeyi, değerlendirmeyi ve karar vermeyi tercih ettiğini, zamanı gelene kadar kendi iradesiyle hiçbir şey yapmayacağını tahmin ediyordu. Sonra, belki

birdenbire harekete geçmeye karar verirdi ve yapmayı seçtiği şey Alvin'in planlarına uymayabilirdi. Sahip olduğu tek ortak ona en ince kişisel çıkar bağlarıyla bağlıydı ve onu her an terk edebilirdi.

Caddeye çıkan rampanın başında Alystra onları bekliyordu. Alvin sırrının ortaya çıkmasındaki rolü yüzünden onu suçlamak istese bile bunu yapmaya kıyamadı. Ne kadar üzgün olduğu belliydi ve onu karşılamak için koşarken gözleri dolu doluydu.

"Ah, Alvin!" diye bağırdı. "Sana ne yapacaklar?"

Alvin ikisini de şaşırtan bir şefkatle ellerini tuttu.

"Endişelenme, Alystra," dedi. "Her şey yoluna girecek. Zaten en kötü olasılıkla Konsey beni Hafıza Bankaları'na yollar ve bunun olacağını da sanmıyorum."

Güzelliği ve mutsuzluğu öyle çekiciydi ki, Alvin vücudunun onun varlığına eski usul bir tepki verdiğini hissetti. Ama bu yalnızca bedenin çekiciliğiydi; bunu küçümsemiyordu, ama artık yeterli değildi. Ellerini yavaşça bıraktı ve Konsey Salonu'na gitmek üzere dönüp Jeserac'ı izledi.

Alystra arkasından bakarken kalbi yalnızdı, ama artık öfkeli değildi. Artık onu kaybetmediğini biliyordu, çünkü hiçbir zaman ona ait olmamıştı. Bunu kabullenerek faydasız pişmanlıkların etkisinden sıyrılmaya başladı.

Alvin refakatçisi ile tanıdık caddelerden geçerken çevredekilerin meraklı ya da korku dolu bakışlarını pek fark etmedi. Yapmak zorunda kalabileceği savunmaları tasarlıyor ve hikâyesini kendisi için en iyi olacak şekilde düzenliyordu. Zaman zaman kendi kendine hiç endişeli olmadığını ve durumun hâlâ kontrolü altında olduğunu telkin ediyordu.

Bekleme odasında yalnızca birkaç dakika kaldılar, ama bu Alvin'in korkmuyorsa kendini neden bu kadar tuhaf bir şekilde güçsüz hissettiğini merak etmesi için yeterliydi. Hilvar'ın ona zirvesinden onları Shalmirane'e götüren ışık patlamasını gördükleri şelaleyi gösterdiği Lys'deki o uzak tepenin son yamaçlarını tırmanırken de bu duyguyu tatmıştı. Hilvar'ın şimdi ne yaptığını ve bir daha görüşüp görüşemeyeceklerini düşündü. Görüşmeleri birdenbire ona çok önemli gelmişti.

Dev kapılar açıldı ve Jeserac'ın peşinden Konsey Salonu'na geçti. On iki üye hilal şeklindeki masanın çevresinde yerlerini almışlardı ve Alvin boş yer olmadığını görünce gururlandı. Bu Konsey'in yüzyıllardır tek bir eksik bile olmadan yaptığı ilk toplantı olmalıydı. Seyrek olarak yapılan toplantılar tamamen formaliteydi; sıradan konular birkaç görüntülü aramayla, ya da çok gerekirse Başkan'la Merkez Bilgisayar arasındaki bir görüşmeyle halledilirdi.

Alvin Konsey üyelerinin çoğunu daha önce-

den görmüştü ve bu kadar tanıdık yüzün varlığıyla biraz rahatladı. Tıpkı Jeserac gibi onlar da soğuk değillerdi -yalnızca endişeli ve şaşkındılar. Sonuçta hepsi mantıklı insanlardı. Birisinin yanılmış olduklarını kanıtlamış olmasından rahatsız olabilirlerdi, ama Alvin hiçbirinin kendisine kızacağına inanmıyordu. Eskiden olsa bu çok acele yapılmış bir tahmin sayılırdı, ama insan doğası bazı yönlerden gelişmişti.

Onu sonuna kadar dinleyeceklerdi, ama onların düşündüklerinin pek bir önemi yoktu. Alvin'in Yargıcı Konsey değil, Merkez Bilgisayar olacaktı.

16

Formaliteler yoktu. Başkan toplantıyı açtı ve Alvin'e döndü.

Nazikçe, "Alvin," dedi, "on gün önce kaybolduğundan beri olanları bize anlatmanı istiyoruz."

Alvin "kaybolmak" sözcüğünün kullanılmasının çok sembolik olduğunu düşündü. Konsey Diaspar'ın dışına çıktığını hâlâ kabullenmek istemiyordu. Acaba şehirde yabancılar olduğundan haberleri var mıydı, bunu pek sanmıyordu. Öyle olsa çok daha endişeli olurlardı.

Hikâyesini açıkça ve abartmadan anlattı. Onlar için yeterince garip ve inanılmazdı, eklemelere gerek yoktu. Yalnızca bir yerde gerçeğin tümünü söylemedi; Lys'den kaçış yönteminden hiç söz etmedi. Aynı yöntemi tekrar kullanmak zorunda kalma olasılığı yüksekti.

Konuşurken Konsey üyelerinin tutumlarının değişimini seyretmek şaşırtıcıydı. Başlangıçta hepsi şüpheciydi; tüm inançlarının inkârını, en derin önyargılarının yıkılmasını kabullenemiyorlardı. Alvin onlara şehrin ötesindeki dünyayı keşfetme tutkusundan ve böyle bir dünyanın var olduğuna mantıksızca inanışından söz ettiğinde ona garip ve anlaşılmaz bir hayvanmış gibi bakakaldılar. Onların bakış açısıyla gerçekten de öyleydi. Ama sonunda onun haklı olduğunu ve

kendilerinin yanıldığını kabul etmek zorunda kaldılar. Alvin'in hikâyesi ilerledikçe akıllarında kalmış olabilecek şüpheler de yavaş yavaş silindi. Anlattıklarından hoşlanmamış olabilirlerdi, ama doğruluğunu artık inkâr edemezlerdi. Bunu yapmaya niyetlenseler bile Alvin'in sessiz arkadaşına bakmaları yeterdi.

Hikâyesinde onları kızdıran tek bir nokta olmuştu, o da kendisiyle ilgili değildi. Alvin Lys'in Diaspar ile ilişki kurmaktan kaçındığından ve Seranis'in böyle bir şeye engel olmak için aldığı tedbirlerden bahsedince odaya huzursuzluk dolu bir uğultu yayıldı. Şehir kültürüyle gurur duyuyordu ve bu boşuna değildi. Konsey üyeleri birilerinin kendilerini aşağılamasını hoş göremezlerdi.

Alvin söylediklerinde kırıcı olmamaya büyük özen gösteriyordu; Konsey'i mümkün olduğunca kendi tarafına çekmek istiyordu. Sürekli olarak yaptıklarında yanlış bir şey olmadığını ve keşiflerinden dolayı kınama değil övgü beklediğini göstermeye çalışıyordu. Kendisine karşı çıkacak olanların çoğunu daha baştan silahsız bıraktığı için benimseyebileceği en uygun politika buydu. Ayrıca niyeti bu olmasa da suçu ortadan kaybolmuş olan Khedron'a atmış oluyordu. Dinleyicilerine göre Alvin'in yaptığı şeyin tehlikesini göremeyecek kadar genç olduğu apaçıktı. Oysa Soytarı daha sağduyulu olması gerekirken tamamen sorumsuzca hareket etmişti. Khedron'un kendile-

riyle tamamen aynı fikirde olduğunu henüz bilmiyorlardı.

Alvin'in öğretmeni Jeserac da biraz kınanmayı hak etmiş, üyelerden bazıları onu zaman zaman düşünceli bakışlarla süzmüşlerdi. Akıllarından geçeni bilmesine rağmen onları pek umursamamıştı. Doğuş Çağları'ndan beri Diaspar'a gelen en orijinal beynin öğretmeni olmanın özel bir onuru vardı ve bunu kimse elinden alamazdı.

Alvin ancak maceralarını anlatmayı bitirince biraz ikna edici olmayı denedi. Bu adamları bir şekilde Lys'de öğrendiği gerçeklere inandırmalıydı, ama onları hiç görmedikleri ve hayal ederken bile zorlandıkları bir şeye nasıl inandırabilirdi?

"İnsan ırkının hayatta kalmış iki toplumunun böylesine uzun zaman ayrı kalmış olmaları büyük bir trajedi," dedi. "Nasıl olduğunu belki bir gün öğrenebiliriz, ama şimdi daha önemli olan kopukluğu onarmak -tekrar olmasını engellemek. Lys'de iken bizden üstün oldukları görüşüne karşı çıktım; bize öğretecekleri çok şey olabilir, ama bizim de onlara öğretecek çok şeyimiz var. İkimiz de diğerinden öğreneceğimiz bir şey olmadığına inanırsak *ikimizin de* yanılmış olacağı çok açık değil mi?"

Sıralanmış yüzlere ümitle baktı ve devam edecek cesareti buldu.

"Atalarımız," diye devam etti, "yıldızlara erişen bir imparatorluk kurdular. İnsanlar bütün bu

dünyalar arasında diledikleri gibi gidip geldiler - şimdi ise onların soyundan gelenler şehirlerinin duvarlarının ardına geçmeye korkuyorlar. *Nedenini söyleyeyim mi?*' Duraksadı; koca odada hiçbir hareket yoktu.

"Çünkü korkuyoruz -tarihin başlangıcında olmuş bir şeyden korkuyoruz. Gerçeği uzun zaman önce tahmin etmiş olsam da bana Lys'de açıklandı. Başka hiçbir şey olmadığını farz ederek korkaklar gibi sürekli Diaspar'da saklanmak zorunda mıyız -sırf bir milyar yıl önce İstilacılar bizi Yeryüzü'ne geri sürdüler diye?"

Gizli korkularına, hiçbir zaman paylaşmadığı ve bu yüzden hiçbir zaman tam olarak anlayamadığı korkularına parmak basmıştı. Şimdi istediklerini yapsınlar; gözüyle gördüğü gerçekleri söylemişti işte.

Başkan ona ciddi bir ifadeyle baktı.

"Biz ne yapılacağını kararlaştırmadan önce söyleyeceğin başka bir şey var mı?" diye sordu.

"Bir tek şey. Bu robotu Merkez Bilgisayar'a göstermek istiyorum."

"Fakat neden? Merkez Bilgisayar'ın bu odada olan her şeyden zaten haberdar olduğunu biliyorsun."

Alvin kibarca ama inatla, "Yine de bunu yapmak istiyorum," diye karşılık verdi. "Hem Konsey'in hem de Bilgisayar'ın iznini istiyorum."

Daha Başkan cevap veremeden oda berrak,

sakin bir sesle yankılandı. Alvin onu daha önce hiç duymamıştı, ama konuşanın ne olduğunu biliyordu. Bu müthiş zekânın sadece küçük uzantıları olan bilgi makineleri insanlarla konuşabilirlerdi -ama bu şüphe götürmez, bilge ve otoriter ses tonundan yoksunlardı.

Merkez Bilgisayar, "Bana gelsin," dedi.

Alvin Başkan'a baktı. Zaferini istismar etmemesi kendi yararınaydı. Yalnızca, "Gitmeme izin veriyor musunuz?" diye sordu.

Başkan bakışlarını Konsey Salonu'nda gezdirdi, karşı çıkan olmadığını gördü ve biraz da çaresizce cevapladı: "Pekâlâ. Görevliler sana eşlik edecek ve tartışmamız bittiğinde seni tekrar buraya getirecekler."

Alvin hafifçe eğilerek selam verdi, dev kapılar aralandı ve yavaşça Salon'dan dışarı çıktı. Jeserac da yanındaydı ve kapılar kapandığında dönüp öğretmenine baktı.

Merakla, "Sence Konsey ne yapacak?" diye sordu. Jeserac gülümsedi.

"Her zamanki gibi sabırsızsın," dedi. "Tahminimin bir önemi var mı bilemiyorum, ama sanıyorum yaptığın yolculuğu kimsenin tekrarlamaması için Yarlan Zey'in Mezarı'nı mühürleyecekler. Böylece Diaspar dış dünya tarafından rahatsız edilmeden eski yaşantısına devam edebilir."

Alvin üzüntüyle, "Ben de bundan korkuyorum," dedi.

"Ve hâlâ buna engel olmayı mı umuyorsun?"

Alvin hemen cevap vermedi; Jeserac'ın niyetini anladığını biliyordu, ama en azından planlarını tahmin etmiş olamazdı, çünkü herhangi bir planı yoktu. Ne yapacağına ancak yeni durumlar karşısına çıktığı anda karar verebileceği noktaya gelmişti.

Bu kez, "Beni suçluyor musun?" diye sordu, Jeserac sesindeki farklı ton karşısında şaşırmıştı. Sesinde boyun eğme vardı, Alvin'in ilk kez yakınlarından onay beklediğinin en açık göstergesiydi. Jeserac etkilenmişti, ama bunu fazla ciddiye almayacak kadar zekiydi. Alvin büyük bir gerginlik yaşıyordu ve karakterinde olabilecek herhangi bir gelişmeyi kalıcı olarak kabul etmek riskli olurdu.

Usta ve öğrenci birbirlerini bir an düşünceli düşünceli süzdüler; belki de ikisi de diğerinin bakış açısını daha önce hiç olmadığı kadar net görüyordu. Sonra birden Konsey Salonu'ndan çıkan uzun koridora yöneldiler, onları sabırla izleyen refakatçileri de arkalarındaydı.

Alvin bu dünyanın insanlar için yapılmadığını biliyordu. Güçlü mavi ışıkların altındaki -öyle parlaktılar ki, gözlerini acıtıyorlardı- uzun, geniş koridorlar sonsuza dek uzuyorlardı sanki. Bu dev geçitlerin altında bir zamanlar Diaspar'ın robotları sonsuz ömürleri boyunca gidip gelmişler, yüz-

yıllardır bir kez bile insan ayağının sesleri yankılanmamıştı şüphesiz.

Yeraltı şehri karşısındaydı, makinelerden oluşan bu şehir olmasa Diaspar var olamazdı. Koridor birkaç metre ileride çapı iki kilometreye yakın, tavanı kuşkusuz Güç Merkezi'nin hayal bile edilemeyecek ağırlığını da taşıyan dev sütunlarla desteklenmişti. Haritalara göre burada Merkez Bilgisayar, sonsuza dek Diaspar'ın kaderini düşünüp duruyordu.

Salon karşısındaydı ve hayal edebileceğinden de büyüktü, ama Bilgisayar neredeydi? Bunun safça bir düşünce olduğunu biliyor olsa da, tek bir dev makine bulmayı ummuştu. Aşağısındaki engin ancak anlamsız panorama ise merak ve kararsızlıkla duraksamasına neden oldu.

Geçtikleri koridor salonun duvarının önünde sona eriyordu –bunun insanoğlunun açtığı en büyük oyuk olduğuna kuşku yoktu– ve iki yanda da uzaktaki zemine inen uzun rampalar vardı. Çok iyi aydınlatılan bu büyük alan baştan sona büyük beyaz yapılarla kaplıydı; bu öyle beklenmedik bir görüntüydü ki, Alvin bir an için bir saklı kente baktığını sandı. Çok çarpıcı bir görüntüydü, bunu asla unutmayacaktı. Görmeyi umduğu manzaradan –zamanın başlangıcından beri insanın hizmetkârlarıyla özdeşleştirdiği metalin parlak yansımasından– eser yoktu.

Neredeyse insanınki kadar uzun bir evrimin

sonucuydu bu. Başlangıcı insanlığın enerjiyi kullanmayı yeni öğrendiği ve tıkırdayıp duran gürültülü makinelerini tüm dünyaya yaydığı Doğuş Çağları'nda kaybolup gitmişti. Buhar, su, rüzgâr - hepsi bir süre kullanılmış, sonra bırakılmıştı. Dünya yüzyıllar boyu maddenin enerjisi ile işlemiş, sonunda ondan da vazgeçilmiş ve her değişimle birlikte eski makineler unutulup yerlerini yenileri almıştı. Binlerce yıl geçmiş, yavaş yavaş mükemmel makine idealine yaklaşılmıştı. Bir zamanlar bir hayal olan bu ideal, zamanla uzak bir ihtimal ve sonunda gerçek olmuştu:

Hiçbir makinenin hareketli parçaları olmamalı.

İdealin en açık ifadesi böyleydi. Bunu başarmak insanın belki yüz milyon yılını almış, zafer anı geldiğinde de makineye ebediyen sırtını dönmüştü. Son noktaya ulaşmıştı ve bundan sonra hem kendisine hizmet edebilir hem de kendi kendini sonsuza dek yenileyebilirdi.

Alvin bu sessiz beyaz varlıkların hangisinin Merkez Bilgisayar olduğunu artık sormuyordu kendine. Onun hepsinin bileşimi olduğunu ve varlığının bu salonun dışına da uzanıp ister hareketli ister hareketsiz olsun Diaspar'da bulunan sayısız makineyi de kapsadığını biliyordu. Nasıl ki kendi beyni yalnızca birkaç santimetre çapın-

daki bir alanda düzenlenmiş milyarlarca ayrı hücrenin toplamıysa, Merkez Bilgisayar'ın fiziksel parçaları da Diaspar'ın her köşesine dağılmıştı. Belki bu salonda da sadece bütün bu dağınık birimlerin bağlantısını sağlayan bir geçiş sistemi vardı.

Alvin nereye gideceğini bilemiyordu; aşağı inen uzun rampalara ve sessiz meydana baktı. Merkez Bilgisayar Diaspar'da olup biten her şeyi bildiği gibi orada olduğunu da biliyor olmalıydı. Tek yapabileceği ondan gelecek talimatları beklemekti.

Artık tanıdığı ama yine de hayranlık uyandıran sesi yanı başında duydu; ama öyle kısıktı ki, refakatçilerinin de duyduğuna inanamazdı. "Sol tarafındaki rampadan in," dedi. "Gideceğin yeri oradan tarif edeceğim."

Yokuşu yavaşça indi, robot hemen üzerinde uçarak geliyordu. Ne Jeserac ne de görevliler onu izlemediler; belki orada kalmak üzere emir almışlardı, ya da onu bu uzun inişi yapmadan, bekledikleri yerden de denetleyebileceklerini düşünüyorlardı. Belki de Diaspar'ın en kutsal yerine ancak bu kadar yaklaşabiliyorlardı.

Rampanın sonuna geldiğinde kısık ses Alvin'e yolu tarif etti, uyuyan dev şekillerle dolu bir yoldan geçti. Ses onunla üç kez daha konuştu ve sonunda gideceği yere geldiğini anladı.

Önünde duran makine diğerlerinin birçoğun-

dan daha küçüktü; yine de Alvin önüne gelince kendisini çok küçük hissetti. Üst üste beş kat uzayıp giden yatay hatlarıyla diz çökmüş bir hayvanı andırıyordu, Alvin bakışlarını ondan robotuna çevirdiğinde, ikisinin de aynı evrimin ürünü olduklarına ve aynı sözcükle tanımlandıklarına inanamadı.

Yerden bir metre kadar yukarıdaki geniş, şeffaf bir panel tüm yapı boyunca uzanıyordu. Alvin alnını dümdüz ve tuhaf bir şekilde ılık olan metale dayadı ve makinenin içine baktı. Önce hiçbir şey göremedi; sonra gözlerine gölge yapınca boşlukta asılı duran binlerce zayıf ışık noktası gördü. Üç boyutlu bir kafes şeklinde birbiri ardına sıralanmışlardı ve ona çok garip ve anlamsız görünüyorlardı; yıldızlar da eski insanlara böyle görünmüştü kuşkusuz. Zamanın geçişini unutup dakikalarca izlediyse de ışıklar yerlerinden hiç oynamadılar ve parlaklıkları da değişmedi.

Alvin kendi beyninin içine bakabilse bundan daha fazlasını anlayamayacağını düşündü. Düşüncelerini göremediği için makine hareketsiz görünüyordu.

Şehri ayakta tutan güçleri ilk kez biraz olsun anlamaya başladı. Çağlar boyu Diaspar'ın tüm ihtiyaçlarını aralıksız karşılayan oluşturucu makinelerin mucizelerini hiç düşünmeden kabullenmişti. Yaratılışı binlerce kez görmüş, ancak dünyaya gelişine tanıklık ettiği şeyin bir prototipinin ol-

ması gerektiği üzerinde pek düşünmemişti.

İnsan aklının tek bir düşünce ile biraz meşgul olması gibi, Merkez Bilgisayar'ın sadece birer parçası olan çok daha büyük beyinler de en karmaşık düşünceleri anlayıp sonsuza dek saklayabiliyorlardı. Yaratılan herşeyin kalıpları bu sonsuz akıllarda saklanıyor, gerçeğe dönüşmeleri için sadece birinin istemesi yetiyordu.

İlk mağara adamlarının ok başlarını ve bıçaklarını inatçı taşlardan sabırla oymalarından beri dünya gerçekten çok yol almıştı.

Alvin bekledi, başka bir işaret alana kadar konuşmak istemiyordu. Merkez Bilgisayar'ın kendi varlığından nasıl haberdar olduğunu ve sesini nasıl duyabildiğini merak etti. Görünürde hiçbir duyu organı, robotların normalde çevrelerinde olanlar hakkında bilgi edinmek için kullandıkları ekranlar ya da duygusuz kristal gözler yoktu.

Kısık ses kulağına, "Sorununu bildir," dedi. Müthiş boyutlardaki bu makinenin düşüncelerini böyle yumuşak bir şekilde toparlayabilmesi çok garip geliyordu. Sonra Alvin kendi kendini abarttığını fark etti; Merkez Bilgisayar'ın kendisiyle ilgilenen bölümü belki milyonda biri bile değildi. O Diaspar'ı gözetirken karşısına çıkan eş zamanlı sayısız olaydan sadece biriydi.

Tüm çevresini saran bir varlıkla konuşmak kolay değildi. Alvin'in söyledikleri sanki ağzından çıktıkları anda kaybolup gidiyorlardı.

"Neyim ben?" diye sordu.

Bu soruyu şehirdeki bilgi makinelerinden birine sormuş olsa cevabının ne olacağını bilirdi. Bunu defalarca yapmıştı da ve hep, "Sen bir insansın," cevabını vermişlerdi. Şimdi ise karşısında bambaşka bir düzeni olan bir zekâ vardı ve çok kesin bir anlamsal doğruluk gerekmezdi. Merkez Bilgisayar ne demek istediğini anlardı, ama bu cevap vereceği anlamına da gelmezdi.

Zaten cevap da duymaktan korktuğu gibiydi.

"Bu soruya cevap veremem. Bunu yaparsam beni yapanların amacını açıklamış, dolayısıyla geçersiz kılmış olurum."

"Öyleyse benim rolüm daha şehir kurulurken belirlenmişti."

"Bu herkes için söylenebilir."

Alvin bu cevap üzerine duraksadı. Bu doğruydu; Diaspar'da yaşayan insanlar en az makineleri kadar özenle tasarlanmışlardı. Bir Benzersiz olduğu gerçeği Alvin'i özel biri yapıyordu, ama bunda olağanüstü bir şey de yoktu.

Burada kökeninin esrarı hakkında daha fazla şey öğrenemeyeceğini biliyordu. Bu sonsuz zekâyı kandırmaya çalışmak ya da saklaması emredilmiş bilgileri açıklamasını ummak boşuna olacaktı. Alvin çok da hayal kırıklığına uğramamıştı; gerçeği kavramaya başladığını şimdiden hissediyordu, zaten ziyaretinin amacı da bu değildi.

Lys'den getirdiği robota baktı ve bir sonraki

adımını nasıl atacağını düşündü. Planını anlamışsa şiddetli bir tepki verebilirdi, bu yüzden Merkez Bilgisayar'a söyleyeceklerini duymaması gerekiyordu.

"Bir sessizlik alanı oluşturabilir misin?" diye sordu.

Aynı anda şüphe götürmez 'ölü,' duyguyu, bu tür bir alana girildiğinde olduğu gibi tüm seslerin sustuğunu hissetti. Bilgisayarın tuhaf bir şekilde düz ve ürkütücü çıkmaya başlayan sesi konuştu: "Artık kimse bizi duyamaz. İstediğini söyle."

Alvin robota baktı; yerinden kımıldamamıştı. Belki de hiçbir şeyden şüphelenmemişti ve Alvin onun kendi planları olduğunu sanmakla çok yanılmıştı. Belki de sadık, güvenilir bir hizmetkâr gibi peşinden Diaspar'a gelmişti; öyle ise şu anda planladığı şey biraz adi bir numaraydı.

"Bu robotla nasıl karşılaştığımı duydun," diye söze başladı. "Geçmişle ilgili, şehrin bildiğimiz haliyle var olduğu zamandan da öncesi hakkında paha biçilmez bilgiler saklıyor olmalı. Yolculuklarında Efendi'nin yanında olduğuna göre bize Yeryüzü'nün dışındaki diğer dünyalardan bile söz edebilir. Ne yazık ki, konuşma devreleri kilitlenmiş. Bu kilidin ne kadar etkin olduğunu bilemiyorum, ama senden onu açmanı istiyorum."

Sessizlik alanı çıkan her sözcüğü yankılanamadan yuttuğu için sesi ölü ve boşluktan geliyor gibi çıkıyordu. Görünmeyen ve yankı yapmayan

boşluğun içinde önerisinin kabul ya da reddedilmesini bekledi.

Bilgisayar, "İstediğin şeyde iki sorun var," dedi. "Biri ahlaki, diğeri teknik. Bu robot bir adamın emirlerine uymak üzere yapılmış. Onlara uymamasını sağlayabilsem bile, bunu yapmaya ne hakkım var?"

Bu Alvin'in beklediği ve karşılık olarak birkaç cevap hazırladığı bir soruydu.

"Efendi'nin yasağının tam olarak ne şekilde olduğunu bilmiyoruz," diye karşılık verdi. "Robotla konuşabilirsen belki onu kilidin konulduğu zamanki şartların artık değiştiğine ikna edebilirsin."

Tabii ki bu en mantıklı yaklaşımdı. Alvin bunu kendisi de denemiş ve başaramamıştı, ama Merkez Bilgisayar'ın sınırsız düşünsel kaynaklarıyla kendisinin yapamadığını yapabileceğini umuyordu.

"Bu tamamen kilidin yapısına bağlı," diye geldi cevap. "Eğer açılmaya çalışılırsa tüm hafıza hücrelerini silecek bir kilit konulması mümkün. Ancak Efendi'nin bunu yapacak kadar bilgi sahibi olma olasılığı bence çok az; bu özel yöntemler gerektirir. Makinene hafıza birimlerine bir silici hücre yerleştirilip yerleştirilmediğini soracağım."

Birden irkilen Alvin, "Peki ya," dedi, "bir silici hücre olup olmadığını *sormak* bile hafızanın silinmesine yol açıyorsa?"

"Bu tür durumlar için standart bir yordam var-

dır, ben de ona uyacağım. İkincil komutlar verecek ve böyle bir durum söz konusuysa makinenin sorumu yok saymasını söyleyeceğim. Bu durumda bir mantık ikilemine düşecek ve bana cevap verse de, hiçbir şey söylemese de aldığı komutların tersini yapacaktır. Böyle bir durumda tüm robotlar kendilerini korumak için aynı şekilde hareket ederler. Girdi devrelerini siler ve soru hiç sorulmamış gibi davranırlar."

Alvin bu konuyu açtığı için biraz üzgündü ve bir anlık kararsızlığın ardından aynı durumda kendisinin de aynı taktiği uygulayacağını ve soruyu sorulmamış kabul edeceğini anladı. En azından bir şeyden emindi -Merkez Bilgisayar robotun hafıza devreleri arasında kurulmuş olabilecek bubi tuzaklarına karşı tamamen hazırlıklıydı. Alvin makineyi bir hurda yığınına indirgenmiş bir halde görmek istemiyordu; bunun olmasındansa onu sırlarına hiç dokunmadan Shalmirane'e geri götürmeyi tercih ederdi.

İki zekânın sessiz, anlaşılmaz buluşması gerçekleşirken elinden geldiğince sabırla bekledi. Bu, insan dehasının en büyük başarısının çoktan yitip gitmiş olan altın çağında yaratılmış olan iki zekânın tanışmasıydı. Ve artık ikisini de yaşayan hiçbir insan anlayamazdı.

Uzun dakikalardan sonra Merkez Bilgisayar'ın boş, yankısız sesi tekrar konuştu.

"Kısmen bağlantı sağladım," dedi. "En azın-

dan kilidin yapısını biliyorum ve sanırım neden yerleştirildiğini de. Açılması ancak tek bir şekilde mümkün. Büyükler Yeryüzü'ne gelene dek bu robot konuşmayacaktır."

Alvin, "Ama bu saçmalık!" diye karşı çıktı. "Efendi'nin diğer müridi de onlara inanıyordu ve bize neye benzediklerini açıklamaya çalışmıştı. Çoğu zaman saçmalayıp durmuştu. Büyükler hiçbir zaman var olmadılar, olmayacaklar da."

Durumu içinden çıkılmaz gibiydi ve Alvin acı, çaresiz bir hayal kırıklığına kapıldı. Bir milyar yıl önce ölmüş ve deli olan bir adamın istekleri yüzünden gerçeklere ulaşamıyordu.

Merkez Bilgisayar, "Büyükler'in hiçbir zaman var olmadıklarını söylemekte haklı olabilirsin," dedi. "Ama bu, hiçbir zaman var olmayacakları anlamına gelmez."

Alvin bu sözün ne anlama geldiğini düşünürken ve iki robotun akılları hassas bağlantılarını yeniden gerçekleştirirken uzun bir sessizlik oldu. Ve birden, daha ne olduğunu anlayamadan kendini Shalmirane'de buldu.

17

Tıpkı onu son gördüğü zamanki gibiydi; dev kara çukur gün ışığını emiyor ve göze hiçbir şey yansıtmıyordu. Kalenin yıkıntıları arasında durup hareketsiz suları dev ahtapotun artık biçimli ve akıllı bir yaratık değil, mikroskobik hayvancıklardan oluşan dağınık bir bulut olduğunu gösteren göle baktı.

Robot hâlâ yanındaydı, ama Hilvar ortalıkta görünmüyordu. Ne bunun ne anlama geldiğini düşünecek ne de arkadaşının yokluğu için endişelenecek zamanı vardı, zira birdenbire öyle müthiş bir şey oldu ki, diğer tüm düşünceler aklından uçup gitti.

Gökyüzü yarılıp ikiye bölünmeye başladı. İnce, karanlık bir yarık ufuktan gökyüzüne doğru uzandı ve sanki Evren'de gece ve kaos patlak veriyormuşçasına yavaşça genişledi. Yarık karşı konulmaz bir şekilde büyüyerek gökyüzünün dörtte birini sardı. Alvin astronominin gerçekleri hakkındaki tüm bilgisine rağmen kendisinin ve dünyasının dev, mavi bir kubbe altında oldukları ve şimdi de dışarıdan gelen *bir şeyin* o kubbeyi parçaladığı hissini veren ezici izlenimine karşı koyamıyordu.

Gece çatlağının büyümesi durmuştu. Onu açan güçler eğilip keşfettikleri oyuncak evrene

bakıyorlar, belki de aralarında dikkate değer olup olmadığını tartışıyorlardı. Alvin bu kozmik inceleme karşısında ne endişe ne de korku duyuyordu. Güç ve bilgelikle karşı karşıya olduğunu biliyordu, bir insan bunların karşısında ancak hayranlık duyabilirdi, korku değil.

Ve karar vermişlerdi -Sonsuzluğun birkaç zerresini Yeryüzü ve onun insanlarıyla harcayacaklardı. Gökyüzünde kırdıkları pencereden geliyorlardı.

Gökyüzündeki bir demir ocağından çıkan kıvılcımlar gibi indiler Yeryüzü'ne. Kıvılcımlar giderek daha kalınlaştı ve sonunda ateşten bir şelale gökyüzünden inerek yere değdiği anda sıvı ışık havuzları oluşturdu. Alvin'in kulaklarında bir müjde gibi yankılanan sözcükleri duymasına gerek yoktu:

"Büyükler geldiler."

Ateş ona kadar geldi ve onu yakmadı. Her yeri sarmıştı; altın rengi parıltısıyla Shalmirane'in dev çukurunu dolduruyordu. Alvin hayranlıkla izlerken onun biçimsiz bir ışık seli olmadığını, bir şekli ve yapısı olduğunu gördü. Çözülüp farklı şekillere, ayrı ayrı alev girdaplarına dönüşmeye başladı. Girdaplar eksenleri etrafında giderek daha hızlı dönüyorlardı, merkezleri yükselip sütunlar oluşturmaya başlamıştı. Alvin bunların içinde görünüp kaybolan esrarengiz şekiller görebiliyordu. Bu ışıl ışıl totem heykellerinden hafif bir

müzik notası duyuldu, çok uzaklardan geliyordu ve insanın aklını başından alacak kadar tatlıydı.

"Büyükler geldiler."

Bu kez bir cevap geldi. "Efendi'nin hizmetkârları size hoş geldiniz, diyor. Gelişinizi bekliyorduk." Engellerin artık kalktığını anlamıştı. Ve o anda Shalmirane ve tuhaf ziyaretçileri kayboldular; bir kez daha Diaspar'ın derinliklerinde, Merkez Bilgisayar'ın önündeydi.

Hepsi bir yanılsamaydı, gençliğinde saatlerce zaman geçirdiği sagalardan farklı değildi. Ama bütün bunlar, hele gördüğü o garip görüntüler nasıl yaratılmıştı?

Merkez Bilgisayar'ın kısık sesi, "Alışılmadık bir problemdi," dedi. "Robotun aklında Büyükler hakkında görsel bir düşünce olacağını biliyordum. Eğer algıladıklarının o görüntüye uyduğuna ikna edebilirsem gerisi kolay olacaktı."

"Peki bunu nasıl yaptın?"

"Özetle, robota Büyükler'in nasıl göründüklerini sordum ve sonra bunun düşüncelerinde oluşturduğu şekli kavramaya çalıştım. Şekil oldukça eksikti, çoğunu uydurmam gerekti. Yarattığım resim birkaç defa robotun düşüncesinden oldukça uzaklaştı, ama bu olduğunda robotun aklının giderek kanştığını hissettim ve o daha şüphelenmeden görüntüde değişiklikler yaptım. Biliyorsun ki, onun tek bir devresini kullanabileceği yerlerde ben yüzlerce devremi kullanabilirim; böylece bir

görüntüden diğerine öyle çabuk geçtim ki, değişiklik anlaşılmadı. Bir tür sihirbaz numarasıydı; robotun hem algı devrelerini doldurdum hem de değerlendirme yetisini alt üst ettim. Senin gördüğün yalnızca en son, düzeltilmiş görüntüydü; Efendi'nin vahyine en iyi uyanıydı. Kabaydı, ama yeterli oldu. Robot gerçek olduğuna kilidin kalkmasına yetecek kadar bir süre inandı ve o anda aklıyla tam temasa geçebildim. Artık deli değil; dilediğin soruyu cevaplayacaktır."

Alvin hâlâ kendinde değildi; o sahte kıyametin görüntüsü hâlâ aklını yakıyordu ve Merkez Bilgisayar'ın açıklamasını tam olarak anlamamış gibiydi. Önemli değildi bu; bir terapi mucizesi gerçekleşmiş ve bilgi kapıları önünde ardına kadar açılmıştı.

Sonra Merkez Bilgisayar'ın uyarısını hatırladı ve endişeyle sordu: "Peki ya Efendi'nin emirlerini yok saymanın ahlaki sakıncaları?"

"O emirlerin neden verildiklerini anladım. Onun yaşamını ayrıntılı olarak incelediğinde, ki bunu artık yapabilirsin, birçok mucizeler yarattığını öne sürdüğünü göreceksin. Müritleri ona inandılar, bu da gücüne güç kattı. Ama tabii ki bütün o mucizelerin basit birer açıklaması vardı - tabii gerçekten oldularsa. Normalde zeki olan insanların böyle aldatılabilmeleri şaşırtıcı bir durum."

"Yani Efendi bir sahtekâr mıydı?"

"Hayır; o kadar basit değil. Yalnızca bir sahtekâr olsa böyle bir başarıyı asla elde edemez, başlattığı akım da bu kadar uzun sürmezdi. O iyi bir insandı ve öğrettiklerinin çoğunda doğruluk ve bilgelik vardı. Sonunda mucizelerine kendi de inandı, ama onları çürütebilecek bir tanık olduğunu da biliyordu. Robot tüm sırlarını biliyordu; onun sözcüsü ve ortağıydı, ama dikkatle sorgulanırsa gücünün temellerini yıkabilirdi. Bu yüzden ona Büyükler'in geleceği güne, Evren'in son gününe kadar hafızasını asla açmamasını emretti. Aynı insanda dürüstlük ve yalancılığın böylesi bir karışımının bulunduğuna inanmak zor, ama durum bu."

Alvin robotun tarihi esaretinden kurtuluşu hakkında neler hissettiğini düşündü. Üzüntü gibi duyguları anlayabilecek kadar karmaşık bir makineydi, kuşkusuz. Kendisini köleleştirdiği için Efendi'ye kızgın olabilirdi -tabii onu eski haline döndürmek için numara yapan Alvin ve Merkez Bilgisayar'a da.

Sessizlik alanı kalkmıştı; artık gizliliğe gerek yoktu. Alvin'in beklediği an sonunda gelmişti. Robota döndü ve Efendi efsanesinin öyküsünü duyduğundan beri aklına takılmış olan soruyu sordu.

Ve robot cevapladı.

* * *

Geri döndüğünde Jeserac ve görevliler hâlâ sabırla bekliyorlardı. Rampayı çıktıklarında, koridora girmeden önce Alvin dönüp mağaraya baktı, yanılsama her zamankinden daha güçlüydü. Ayaklarının altında garip beyaz binalardan oluşan ölü bir şehir uzanıyordu, insan gözleri için yapılmamış olan şiddetli bir ışıkla beyazlatılmış bir şehir. Belki ölüydü, zaten hiç yaşamamıştı, ama nabzı organik maddeye hayat veren tüm enerjilerden daha güçlü bir enerjiyle atıyordu. Bu sessiz makineler dünya durdukça var olacaklar, dahi insanların uzun zaman önce onlara işledikleri düşüncelerden asla ayrılmayacaklardı.

Konsey Salonunu'na dönerlerken Jeserac Alvin'e sorular sorduysa da Merkez Bilgisayar'la olan konuşması hakkında hiçbir şey öğrenemedi. Alvin bunu sadece gizlilik için yapmıyordu; tanık olduğu harikaların hâlâ öylesine etkisi altındaydı, başarıyla öyle sarhoş olmuştu ki, doğru dürüst konuşacak durumda değildi. Jeserac'ın tek yapabileceği elinden gelen tüm sabrı göstermek ve Alvin'in bu esrik halden bir an önce çıkmasını ummaktı.

Diaspar caddeleri makineler şehrinden sonra soluk ve mat görünen bir ışık seli içindeydi. Alvin ise onları fark etmiyordu bile; önünden geçtiği dev kulelerin tanıdık güzelliğiyle ya da halkın merak dolu bakışlarıyla ilgilenmiyordu. Başına gelen onca şeyin sonunda onu bu ana getir-

mesi ne garipti. Khedron'la karşılaştığından beri her şey önceden belirlenmiş bir hedefe doğru gidiyordu sanki. Monitörler-Lys-Shalmirane -her safhada görmeden geçip gidebilirdi, ama bir şey onu dürtmüştü. Kaderini kendisi mi çiziyordu, yoksa Kader onu özellikle mi seçmişti? Belki de bu sadece bir olasılık meselesi, tesadüfler kanununun işlemesiydi. İzlediği yolu herhangi biri de bulabilirdi, geçmiş çağlarda da başkaları ona yakın yol almışlardı kuşkusuz. Örneğin şu eski Benzersizler -ne olmuştu onlara? Belki de ilk şanslı olan kendisiydi.

Geri dönerlerken yol boyunca Alvin çağlardır süren esaretinden kurtardığı makineyle giderek daha yakın bir ilişki kuruyordu. Robot onun düşüncelerini her zaman anlamıştı, ama verdiği emirlere uyup uymayacağını daha önce bilemiyordu. Artık bu belirsizlik ortadan kalkmıştı; onunla bir insanla olduğu gibi konuşabilirdi, tabii yalnız olmadığı için ondan sesli konuşma yerine kendisinin anlayabileceği basit düşünsel imgeler kullanmasını istemişti. Robotların telepati yoluyla birbirleriyle özgürce anlaşabilmelerine rağmen insanların -Lys'dekiler hariç- bunu yapamamasına bazen üzülüyordu. Bu da Diaspar'ın yitirdiği ya da bilinçli olarak vazgeçtiği bir başka güçtü.

Sessiz ama biraz tek taraflı olan konuşmasını Konsey Salonu'nun bekleme odasında beklerken

de sürdürdü. Şu andaki durumunu Lys'de Seranis ve dostlarının onu kendi isteklerine uymaya zorladıkları durumla karşılaştırmamak mümkün değildi. Başka bir sorun çıkmamasını umuyordu, ama çıkacak olursa da bu sefer çok daha hazırlıklıydı.

Konsey üyelerinin yüzlerine bakar bakmaz kararlarının ne olduğunu anladı. Ne şaşırmış ne de çok hayal kırıklığına uğramıştı ve Başkan'ın özetini dinlerken Konsey üyelerinin bekledikleri duyguları göstermedi.

Başkan, "Alvin," diye başladı, "keşfinin neden olduğu durumu büyük bir dikkatle inceledik ve şu ortak karara vardık: Hiç kimse yaşam tarzımızda bir değişiklik istemediği için ve Diaspar'dan çıkmanın bir yolu olsa bile bunu yapabilecek biri milyonlarca yılda bir kez doğduğu için, Lys'e giden tünel sistemi gereksizdir ve tehlikeli olma olasılığı yüksektir. Bu nedenledir ki, hareketli yollar salonunun girişi mühürlenmiştir.

"Ayrıca şehri terk etmenin başka yolları olması olasılığı üzerine monitör hafıza devrelerinde bir inceleme yapılacak. Bu inceleme başladı bile.

"Senin hakkında bir karar alınacaksa bunun ne olacağını da düşündük. Gençliğin ve doğumundaki özel şartlar göz önüne alınırsa, yaptıklarından dolayı suçlanman mümkün değil. Hatta yaşam biçimimize yönelik potansiyel bir tehlikeyi açığa çıkararak şehre bir hizmette bulunmuş

oldun ve sana bu konudaki takdirlerimizi sunmak istiyoruz."

Bir alkış koptu ve Konsey üyelerinin yüzlerine bir memnuniyet ifadesi yayıldı. Zorlu bir durum çabuk tarafından halledilmişti, Alvin'i azarlama külfetinden kurtulmuşlardı ve Diaspar'ın üst düzey vatandaşları olarak görevlerini yerine getirdiklerini düşünerek artık evlerine dönebilirlerdi. Her şey yolunda giderse yüzyıllar boyunca buna bir daha gerek olmayacaktı.

Başkan Alvin'e birşeyler bekliyormuş gibi baktı, belki de bu kadar ucuz kurtulduğu için Konsey'e teşekkür edeceğini umuyordu. Hayal kırıklığına uğramıştı.

Alvin kibarca, "Tek bir şey sorabilir miyim?" dedi.

"Elbette."

"Anladığım kadarıyla Merkez Bilgisayar da yaptığınızı onaylamış, öyle mi?"

Başka zaman olsa bu küstahça bir soru sayılırdı. Konsey kararlarını savunmak ya da nasıl alındıklarını açıklamak zorunda değildi. Ama Merkez Bilgisayar kendince, anlaşılmaz bir nedenden ötürü Alvin'e güvenmişti. Ayrıcalıklı bir konumdaydı.

Sorunun onları utandırdığı belliydi, cevap da biraz isteksizce geldi.

"Elbette Merkez Bilgisayar'a danıştık. Kendi inisiyatifimizi kullanmamızı söyledi."

Alvin de bunu bekliyordu. Merkez Bilgisayar kendisiyle konuşurken aynı anda Konsey'le de konuşuyordu -hatta, Diaspar'da milyonlarca başka işi de yerine getiriyordu. Alvin gibi o da Konsey'in bundan sonra vereceği kararların hiçbir önemi olmadığının farkındaydı. Hoşnut bir bilgisizlik içinde krizin çözüldüğüne karar verdikleri anda gelecek tamamen kontrollerinden çıkmıştı.

Alvin kendilerini Diaspar'ın hakimleri sanan bu ihtiyar aptallara bakınca kendini onlardan üstün görmüyor, yaklaşan zaferinin tatlı beklentisini hissetmiyordu. O şehrin gerçek hakimini görmüş, yeraltındaki ışıl ışıl dünyasının ezici sessizliğinde onunla konuşmuştu. Bu görüşme ruhundaki kibirin çoğunu yakıp yok etmişti, ama daha öncekilerin hepsinden daha cüretkâr son bir denemeye yetecek kadar kalmıştı.

Konsey'den ayrılırken sessizce boyun eğişine, Lys'e giden yolun kapatılmasına kızmayışına şaşırıp şaşırmadıklarını düşündü. Görevliler ona eşlik etmediler; artık gözetim altında değildi, en azından bu kadar açık bir şekilde. Konsey Salonu'ndan çıkıp renkli, kalabalık caddelere daldığında peşinden yalnızca Jeserac geliyordu.

"Eh, çok iyiydin, ama beni kandıramazsın," dedi. "Neler planlıyorsun?"

Alvin gülümsedi.

"Şüpheleneceğini biliyordum; benimle gelirsen sana Lys'e giden tünelin artık neden önemli

olmadığını gösteririm. Bir de yapmak istediğim yeni bir deneme var; sana bir zararı olmaz, ama hoşuna gitmeyebilir."

"Tamam. Hâlâ öğretmenin olmam gerek, ama görünüşe göre artık rollerimiz değişti. Beni nereye götürüyorsun?"

"Loranne Kulesi'ne gidiyoruz, sana Diaspar'ın dışındaki dünyayı göstereceğim."

Jeserac'ın beti benzi soldu, yine de kendine hakim oldu. Sonra ağzından çıkacak sözcüklere güvenmiyormuş gibi başını hafifçe sallayarak onayladı ve Alvin'in ardından hareketli yolun sessizce kayan yüzeyine çıktı.

O soğuk rüzgârın sonsuza dek Diaspar'a dolduğu tünel boyunca yürürlerken Jeserac hiçbir korku belirtisi göstermedi. Tünel artık değişmişti; dış dünyaya çıkışı kapatan taştan mazgal kalkmıştı. Yapısal bir işlevi yoktu ve Alvin'in isteği üzerine Merkez Bilgisayar onu bir şey söylemeden kaldırmıştı. Daha sonra monitörlerin mazgalı tekrar hatırlayıp oluşturmaları için emir verebilirdi. Ama şu anda tünel mazgalsız ve korunmasız olarak şehrin dimdik dış duvarına açılıyordu.

Jeserac dış dünyanın karşısında olduğunu ancak havalandırma boşluğunun sonuna gelince fark etti. Gökyüzünün giderek genişleyen çemberine baktı, adımları gitgide ürkekleşti ve sonunda durdu. Alvin Alystra'nın da aynı noktadan dönüp kaçtığını hatırladı, acaba Jeserac'ı daha

ileri gitmeye ikna edebilecek miydi.

"Senden sadece *bakmanı* istiyorum," diye yalvardı, "şehirden ayrılmanı değil. Bunu yapabilirsin herhalde!"

Alvin Airlee'de kaldığı kısa süre içinde bir annenin çocuğuna yürümeyi öğretişini görmüştü. Jeserac'a da koridor boyunca ilerlemesi için dil döküp isteksiz adımlarla yaklaştıkça cesaret verici sözler söylerken ister istemez bunu hatırladı. Khedron'un tam tersine Jeserac korkak değildi. İçindeki hisse karşı koymaya hazırdı, ama bu ümitsiz bir mücadeleydi. Jeserac'ı çölün tüm manzarasını açıkça görebileceği bir noktaya getirmeyi başardığında Alvin de yaşlı adam kadar yorulmuştu neredeyse.

Jeserac oraya ulaştığında ise, ne şimdiki ne de önceki yaşamlarında gördüğü hiçbir şeye benzemeyen manzaranın ilginçliği ve tuhaf güzelliği korkularını bastırdı. Uçuşan kum tepelerinin ve uzaklardaki yaşlı dağların engin görüntüsüne hayran olmuştu. Saat öğleden sonrayı geçmişti ve Diaspar'a hiç gelmeyen gece birazdan tüm bu alanı ziyaret edecekti.

Alvin, "Buraya gelmeni istedim," dedi, sabırsızlığını zorlukla kontrol edebiliyormuş gibi hızlı hızlı konuşuyordu, "çünkü yolculuklarımın beni nereye getirdiğini görmeye herkesten fazla senin hakkın olduğunu anladım. Çölü görmeni, ayrıca bana tanıklık etmeni istedim, böylece Konsey ne

yaptığımı öğrenecek.

"Konsey'e de söylediğim gibi, Merkez Bilgisayar'ın Efendi olarak bilinen adamın bu robotun hafızasına koyduğu kilidi açması için onu Lys'den buraya getirdim. Bilgisayar hâlâ tam olarak anlayamadığım bir numara yaparak bunu başardı. Artık bu makinenin tüm hafızası, ayrıca tasarlanmış tüm özel yetenekleri elimde. Şimdi o özelliklerden birini kullanacağım. İzle."

Jeserac'ın sadece tahmin edebildiği sessiz bir emirle robot tünelin girişinden çıktı, hızlandı; birkaç saniye sonra uzakta, güneş ışığında metalik bir pırıltıydı. Çölün, donmuş dalgalar gibi birbirine çapraz duran kum tepelerinin üzerinde alçaktan uçuyordu. Jeserac bir şeyler aradığını düşündü, ama neyi aradığını tahmin edemiyordu.

Sonra birdenbire parlak nokta yükseldi ve yerden üç yüz metre kadar yukarıda durdu. Aynı anda Alvin oldukça memnun ve rahatlamış bir halde iç çekti. Hemen Jeserac'a baktı, adeta, "İşte bu!" demek istiyordu.

Neyi beklediğini bilemeyen Jeserac önce bir değişiklik göremedi. Sonra çölden bir toz bulutunun yükseldiğini görünce gözlerine inanamadı.

Hiçbir şey hareket olmaması gereken bir yerin hareketlenmesi kadar korkunç değildir, ama kum tepeleri ayrılmaya başladıklarında Jeserac ne şaşıracak ne de korkacak durumdaydı. Çölün altında bir şey uyanan bir dev gibi dönüp duru-

yordu; şimdi ise Jeserac'ın kulakları dökülen toprağın ve dayanılmaz bir güç altında parçalanan kayaların çatırtısını duyuyordu. Sonra birdenbire bir kum gayzeri yüzlerce metre yükseldi ve zemin gözden kayboldu.

Toz yavaş yavaş çölün yüzeyinde açılmış olan keskin kenarlı yarığın üzerine çökmeye başladı. Ama Jeserac ve Alvin gözlerini az önce sadece robotun bulunduğu açık gökyüzünden ayıramıyorlardı. En azından şimdi Jeserac Alvin'in Konsey'in kararına neden bu kadar ilgisiz kaldığını, Lys'e giden tünelin kapatıldığı söylendiğinde neden hiçbir tepki vermediğini anlıyordu.

Toprak ve taşlardan oluşan tabaka çatlamış çölden yükselen geminin gurur dolu hatlarını bulanıklaştırıyor, ama gizleyemiyordu. Jeserac izlerken yavaşça onlara döndü, artık onu bir daire gibi görüyorlardı. Sonra daire ağır ağır büyümeye başladı.

Alvin fazla zamanı yokmuş gibi aceleyle konuşmaya başladı.

"Bu robot, Efendi'nin yoldaşı ve hizmetkârı ve hepsinden önemlisi, gemisinin pilotu olmak üzere tasarlanmıştı. O Lys'e gelmeden önce artık o kumların altında yatmakta olan Diaspar Limanı'na inmişti. O zaman bile büyük ölçüde terk edilmiş olmalı; sanırım Efendi'nin gemisi Yeryüzü'ne ulaşan son gemilerden biri. Shalmirane'e gitmeden önce bir süre Diaspar'da yaşamış; yol

da o zamanlar açıktı herhalde. Ama gemisi ona bir daha hiç gerekmemiş ve çağlar boyunca kumların altında beklemiş. Diaspar gibi, bu robot gibi -geçmişi inşa edenlerin gerçekten önemli gördüğü her şey gibi- gemi de kendi sonsuzluk devreleri sayesinde korunmuş. Bir güç kaynağına sahip olduğu sürece eskimesi ya da yok edilmesi mümkün değildi; hafıza hücrelerinde saklanan görüntü asla eskimeyecekti ve bu görüntü onun fiziksel yapısını kontrol ediyordu."

Robotun kuleye doğru getirdiği gemi artık iyice yaklaşmıştı. Jeserac yaklaşık otuz metre uzunlukta olduğunu ve iki ucunun da sivri olduğunu görebiliyordu. Görünürde pencere ya da başka bir açıklık yoktu, ama kalın toz tabakası yüzünden bundan emin olmaya imkân yoktu.

Geminin gövdesinin bir kısmı dışa doğru açılınca bir anda toz içinde kaldılar ve Jeserac uzak uçta ikinci bir kapının açıldığı küçük, yalın bir oda fark etti. Gemi hassas, canlı bir yaratık gibi büyük bir dikkatle yaklaştığı havalandırma boşluğunun ağzından yalnızca birkaç santimetre uzakta, havada asılı duruyordu.

Alvin, "Hoşçakal Jeserac," dedi. "Diaspar'a dönüp arkadaşlarıma veda edemeyeceğim; lütfen bunu benim adıma yap. Eriston ve Etania'ya yakında dönmeyi umduğumu söyle; dönemezsem de, tüm yaptıkları için minnettar olduğumu. Derslerini uygulayış biçimimi onaylamayabilirsin,

ama sana da minnettarım.

"Konsey'e gelince -onlara bir kez açılan bir yolun yalnızca bir karar almakla kapatılamayacağını söyle."

Gemi artık yalnızca gökyüzündeki koyu bir lekeydi ve birdenbire Jeserac onu tamamen gözden yitirdi. Gittiğini görmedi bile, ama az sonra yukarılardan insanın çıkarmış oldukları arasından en hayranlık vericisi olan ses yankılandı -çok uzun zamandır unutulmuş olan, gökyüzünde birdenbire açılan tünelin boşluğuna kilometreler boyunca düşen havanın gümbürtüsü.

Son yankılar çölde yitip gittikten sonra bile Jeserac yerinden hiç kıpırdamadı. Giden çocuğu düşünüyordu –Alvin Jeserac için her zaman bir çocuk olarak kalacaktı, çok uzun zaman önce doğum ve ölüm zinciri kırıldığından beri Diaspar'a gelen ilk çocuk. Alvin hiç büyümeyecekti; onun için tüm Evren bir oyuncak, eğlenmek için çözeceği bir bilmeceydi. Bu oyunda insan uygarlığından geriye kalmış olan her şeyi yıkabilecek en tehlikeli, ölümcül silahı bulmuştu, ama sonuç ne olursa olsun bu onun için hep bir oyun olacaktı.

Güneş ufukta alçalmıştı ve çölden serin bir rüzgâr esiyordu. Ama Jeserac korkularını yenerek bekledi ve sonunda yaşamında ilk kez yıldızları gördü.

18

Hava kabininin iç kapısı kapandıktan sonra karşısında bulduğu lüksü Alvin Diaspar'da bile ender olarak görmüştü. Efendi'nin ne olduğu belirsizdi, ama en azından dünya zevklerinden fedakarlık etmediği açıktı. Ancak bir süre sonra Alvin bütün bu konforun gereksiz bir aşırılık olmadığını fark etti; bu küçük dünya yıldızlar arasındaki sayısız uzun yolculuğu sırasında Efendi'nin tek evi olmalıydı.

Görünürde hiçbir kontrol yoktu, ama karşıdaki duvarı tamamen kaplayan geniş oval ekran burasının sıradan bir oda olmadığını gösteriyordu. Önünde üç basık kanepe yarım daire şeklinde dizilmişlerdi; bunların dışında kabinde iki küçük masa ve bazılarının insanlar için tasarlanmadığı belli olan birkaç yastıklı sandalye vardı.

Ekranın önüne rahatça yerleştikten sonra robotu görmek için etrafına bakındı. Birden şaşırdı, ortadan kaybolmuştu; sonra kavisli tavanın altındaki bir bölmeye düzgünce yerleşmiş bir halde buldu. Efendi'yi uzayın ötesinden yeryüzüne getirmiş ve sonra hizmetkârı olarak onunla Lys'e gitmişti. Şimdi de aradan geçen çağlar hiç olmamış gibi bir kez daha görevlerini yerine getirmeye hazırdı.

Alvin bir deneme komutu verdi ve dev ekran

titreyerek canlandı. Karşısında Loranne Kulesi duruyordu; garip bir şekilde kısalmıştı ve yan yatıyordu. Denedikçe gökyüzünü, şehri ve çölün geniş alanlarını gördü. Görüntü mükemmel, neredeyse anormal netlikteydi, oysa gördüğü kadarıyla büyütülmemişti. Alvin denemeler yaparak istediği görüntüyü elde etmeyi öğrendi; sonunda başlamaya hazırdı.

"Beni Lys'e götür." Basit bir komuttu, ama yolu kendisi bile bilmezken gemi bu komuta nasıl uyabilirdi? Alvin bunu hesaplamamıştı, farkına vardığında da gemi müthiş bir hızla çöl boyunca ilerlemeye başlamıştı bile. Omuzlarını silkti, hizmetkârlarının kendisinden daha bilgili olmalarını minnetle kabulleniyordu.

Ekrandan hızla geçen görüntünün ölçeğini tahmin etmek zordu, ama her dakika kilometrelerce yol geçiyor olmalıydı. Daha şehirden uzaklaşmadan yerin rengi birden monoton bir griye dönüşmüştü ve Alvin kayıp okyanuslardan birinin yatağının üzerinden geçtiklerini anladı. Diaspar bir zamanlar denize çok yakın olmalıydı, ama en eski kayıtlarda bile buna işaret eden bir bilgi yoktu. Şehir ne kadar eski olursa olsun, okyanuslar o kurulmadan çok önce ölmüş olmalıydılar.

Yüzlerce kilometre sonra yer dimdik yükseldi ve çöl geri döndü. Bir ara Alvin gemiyi kumdan örtünün altında hafifçe belli olan garip, iç içe geçmiş birtakım hatların üzerinde durdurdu. Bir

an için ne olduklarını anlayamadı; sonra unutulmuş bir şehrin harabelerine baktığını anladı. Fazla kalamadı; milyarlarca insanın varlıklarından geriye kumdaki şu yollardan başka bir iz bırakamamış olduklarını düşünmek insanın yüreğini burkuyordu.

Ufuktaki düz eğim sonunda dağların çıkıntılarıyla bozuluyor ve bu dağlar neredeyse onları gördüğü anda altında kalıyorlardı. Gemi artık yavaşlıyor, hızını azaltıp yüzlerce kilometre uzunluğunda dev bir yay çizerek alçalıyordu. Az sonra Lys altındaydı, ormanları ve sonu gelmeyen nehirleriyle öyle eşsiz bir manzara sunuyordu ki, bir süre daha fazla yol almak istemedi. Bölge doğu tarafında gölgelerle kaplıydı; üzerinde büyük göller karanlık gecenin havuzları gibi süzülüyorlardı. Ama günbatımına doğru sular dans ediyor ve ışığın altında alev alev parıldıyor, ona hayal bile edemediği renkler sunuyorlardı.

Airlee'yi kolayca bulabildiği için şanslıydı, çünkü robot daha ilerisinde ona rehberlik edemezdi. Alvin bunu bekliyordu ve gücünün bir sınırı olduğunu anladığına memnun olmuştu. Airlee'nin adını bile duymuş olması mümkün değildi, yani köyün yeri hafıza hücrelerinde kayıtlı olamazdı.

Alvin birkaç denemenin ardından gemisini Lys'i ilk gördüğü yamaca indirdi. Aracı kontrol etmek oldukça kolaydı; yalnızca belli başlı istek-

lerini bildiriyor, detaylarla robot ilgileniyordu. Tehlikeli ya da yerine getirilmesi imkânsız emirleri yok sayacağını tahmin ediyordu; tabii gerekli olmadığı sürece böyle emirler vermeye niyeti yoktu. Alvin gelişini kimsenin görmediğinden kesinlikle emindi. Seranis ile bir başka zihin mücadelesine girmek istemediği için buna çok önem veriyordu. Planları hâlâ kesin değildi, ama dostça ilişkiler sağlayana dek riske girmeyecekti. Kendisi gemide güvenlikteyken robot onun elçiliğini üstlenebilirdi.

Airlee yolunda hiç kimseye rastlamadı. Kendisi gemide otururken görüş alanının bildiği yollarda rahatça ilerlemesi ve kulaklarının ormanın fısıltılarını duyması garip bir duyguydu. Ayrıca kendini robotla hâlâ tam olarak birleştirememişti ve onu idare etmek de pek kolay değildi.

Airlee'ye ulaştığında hava iyice kararmıştı, küçük evler ışıktan havuzlarda yüzüyorlardı. Alvin gölgelerde saklanarak ilerledi ve varlığı fark edildiğinde Seranis'in evine varmak üzereydi. Birden yoğun, tiz bir vızıltı duydu ve çırpılan kanatlar görüşünü kapattı. Bu saldırı karşısında istemeden geriledi; sonra ne olduğunu anladı. Krif bir kez daha kanatsız olduğu halde uçan şeylerden ne kadar rahatsız olduğunu gösteriyordu.

Güzel fakat aptal yaratığı incitmek istemeyen Alvin robotu durdurdu ve üzerine yağmur gibi yağan darbelere elinden geldiğince dayandı. Bir

kilometre uzakta rahatça oturuyor olmasına rağmen elinde olmadan irkildi ve Hilvar ne olduğunu anlamak için dışarı çıkınca rahatladı.

Krif sahibinin yaklaştığını görünce sinir bozucu vızıltısına devam ederek uzaklaştı. Ardından gelen sessizlikte Hilvar bir süre robota bakarak durdu. Sonra gülümsedi.

"Merhaba, Alvin," dedi. "Döndüğüne sevindim. Yoksa hâlâ Diaspar'da mısın?"

Alvin Hilvar'ın aklının hızına ve hassasiyetine bir kez daha gıptayla karışık bir hayranlık duydu.

"Hayır," dedi; konuşurken robotun sesini nasıl yansıttığını merak ediyordu. "Fazla uzakta değil, Airlee'deyim. Ama şimdilik burada kalacağım."

Hilvar güldü.

"Bence bu iyi olur. Seranis seni bağışladı, ama Meclis -şey, bu ayrı bir konu. Şu anda bir toplantı yapılıyor- bu Airlee'de ilk kez oluyor."

Alvin, "Yani," dedi, "meclis üyeleriniz gerçekten buraya mı geldiler? Sahip olduğunuz telepatik güçler sayesinde toplantılara ihtiyaç olmadığını sanırdım."

"Çok ender de olsa, bazen buna gerek duyuluyor. Tam olarak ne tür bir kriz olduğunu bilmiyorum, ama şimdiden üç Senatör burada ve diğerlerinin de yakında gelmeleri bekleniyor."

Alvin Diaspar'daki olayların burada da tekrarlanıyor olmasına gülmeden edemedi. Artık nereye gitse ardında korku ve dehşetten bir iz bırakı-

yordu adeta.

"Sanırım şu Meclis'inizle görüşmem iyi olacak," dedi, "tabii bunu yaparken güvende olacaksam."

Hilvar, "Meclis aklını tekrar ele geçirmeyi denememeye karar verirse buraya güven içinde gelebilirsin," dedi. "Aksi halde orada kalman daha iyi olur. Robotunu Senatörler'e götüreceğim –onu görünce biraz bozulacaklar."

Alvin Hilvar'ın peşinden eve girerken o hayat dolu ama tehlikeli keyif ve neşeyi hissetti. Lys'in yöneticileriyle bu kez daha adil şartlarda karşılaşıyordu; onlara karşı bir kin duymasa da durumun hakimi olduğunu ve henüz kendisinin bile sınırlarını bilmediği güçleri elinde bulundurduğunu bilmek çok güzeldi.

Toplantı odasının kapısı kilitliydi ve Hilvar'ın dikkatlerini çekebilmesi biraz zaman aldı. Anlaşılan Senatörler'in akılları öylesine meşguldü ki, tartışmalarını bölmek oldukça zordu. Sonra duvarlar isteksizce aralandılar ve Alvin robotunu hemen odaya soktu.

Alvin aralarından geçerken üç Senatör oturdukları yerlerde donakaldılar, Seranis'in yüzünden ise bir anlık bir şaşkınlık ifadesi geçti. Belki Hilvar onu önceden uyarmıştı, belki de Alvin'in eninde sonunda döneceğini tahmin ediyordu.

Bu hayali ziyaret dünyadaki en doğal şeymiş gibi kibarca, "İyi akşamlar," dedi. "Dönmeye ka-

rar verdim."

Şaşkınlıkları beklediğinden de fazlaydı. İlk kendini toparlayan Senatörlerden biri, saçları kırlaşmaya başlamış genç bir adam oldu.

Soluğu kesilmiş bir halde, "Buraya nasıl geldin?" dedi.

Şaşkınlığının nedeni çok açıktı. Diaspar gibi Lys de tüneli kapatmış olmalıydı.

Alvin, "Geçen sefer nasıl geldiysem öyle tabii ki," dedi; onlarla eğlenmeden duramıyordu.

İki Senatör gözlerini şaşkınlıkla boyun eğerek ellerini açan üçüncüsüne diktiler.

"Hiç... zorluk çekmedin mi?" diye sordu.

Alvin, "Hem de hiç,"dedi, akıllarını iyice karıştırmaya kararlıydı. Bunu başardığını görebiliyordu.

"Kendi isteğimle ve size vereceğim bazı önemli haberler olduğu için döndüm," diye devam etti. "Ancak daha önceki anlaşmazlığımızı göz önüne alarak şimdilik gözden uzak kalacağım. Ortaya çıkarsam bir daha hareketlerimi kısıtlamaya çalışmayacağınıza söz verir misiniz?"

Bir süre hiç kimse konuşmadı; Alvin bu sessiz düşünce alışverişinde neler konuşulduğunu merak etti. Sonra Seranis hepsinin adına konuştu.

"Bir daha seni kontrol etmeye kalkışmayacağız -zaten geçen sefer de bunu pek beceremedik."

Alvin, "Tamam," dedi. "Airlee'ye elimden geldiğince çabuk geleceğim."

Robot dönene kadar bekledi; sonra makineye büyük bir dikkatle komutlarını verdi ve tekrarlattırdı. Seranis'in sözünden dönmeyeceğinden emindi; yine de tedbirini almayı tercih ediyordu.

Gemiden çıkınca hava kabini arkasından sessizce kapandı. Az sonra gemi havada yükselirken şaşkınlıkla uzun süredir tutulan bir nefesin boşalması gibi "Ssss..." diye bir fısıltı duyuldu. Bir an için karanlık bir gölge yıldızların önünü kapattı ve gemi gitti.

Gemi gözden kaybolunca Alvin hesaplarında en iyi planları bile felakete dönüştüren türden basit ama rahatsız edici bir hata yaptığını fark etti. Robotun algılarının kendininkilerden daha hassas olduğunu unutmuştu ve gece etraf ummadığı kadar karanlıktı. Birkaç kez yolunu tamamen kaybetti ve defalarca ağaçlara çarpmaktan son anda kurtuldu. Ormanın içi neredeyse simsiyahtı ve bir defasında karşısına oldukça iri bir şey çıktı. Çok hafif bir çıtırtı sesi sonrasında beli hizasındaki bir çift zümrüt göz üzerine dikilmişti. Bir an sonra gövdesi kendisininkine muhabbetle sürtündü ve sessizce uzaklaştı. Ne olduğu hakkında hiçbir fikri yoktu.

İlerideki ağaçların arasından köyün ışıkları belirmeye başlamıştı, ama ayaklarının altındaki yol soluk mavi ateşten bir nehre dönüştüğü için artık ışıkların yol göstermesine ihtiyacı yoktu. Üzerinde yürüdüğü yosunlar parlıyor ve ayak iz-

leri ardında yavaşça kaybolan karanlık lekeler bırakıyordu. Güzel ve büyüleyici bir görüntüydü bu; Alvin durup tuhaf yosundan bir parça koparduğunda bile ışıması bitene dek kapalı ellerinde dakikalarca parıldadı.

Hilvar ikinci kez onu evin önünde karşıladı ve ikinci kez Seranis'e ve Senatörler'e tanıttı. Biraz bıkkın ve gönülsüz bir saygıyla onu selamladılar; robotun nereye gittiğini merak ettilerse bile bundan hiç söz etmediler.

Alvin, "Ülkenizden böylesine utanç verici bir biçimde ayrıldığım için çok üzgünüm," diye başladı söze. "Belki bilmek istersiniz, Diaspar'dan kaçmak da en az o kadar zor oldu." Bu sözün etkisinin iyice sinmesini bekledi ve hemen ekledi: "Halkıma Lys'den söz ettim ve olumlu bir izlenim vermek için elimden geleni yaptım. Ama Diaspar sizinle hiçbir şekilde ilişkiye girmeyecek. Tüm söylediklerime rağmen kendilerinden daha düşük bir kültürle ilişkileri olmasını istemiyorlar."

Senatörlerin tepkilerini izlemek harikaydı; söyledikleri soğukkanlı Seranis'in bile hafifçe kızarmasına neden oldu. Alvin Lys ile Diaspar'ın birbirlerine yeterince kızmalarını sağlarsa sorununun yarısından fazlasının çözülmüş olacağını düşünüyordu. Her biri kendi yaşam tarzının üstün olduğunu ispatlamayı öyle çok isteyecekti ki, aralarındaki engeller kısa sürede kalkacaktı.

Seranis, "Lys'e neden döndün?" diye sordu.

"Çünkü Diaspar gibi sizi de bir hata yaptığınıza inandırmak istiyorum." Diğer nedeni, yani samimiyetinden emin olduğu ve şu anda yardımına gerek duyduğu tek dostunun Lys'de olduğunu söylemedi.

Senatörler hâlâ sessizce onun sözlerini duymak için bekliyorlardı ve Alvin göremediği birçok kişinin de onların gözlerinden görüp onların kulaklarıyla dinlediklerinin farkındaydı. O Diaspar'ı temsil ediyordu ve tüm Lys onu söyleyebilecekleriyle değerlendiriyordu. Bu büyük bir sorumluluktu ve ağırlığı altında küçüldüğünü hissetti. Düşüncelerini toparladı ve konuşmaya başladı.

Konusu Diaspar'dı. Çölün kalbinde esir gökkuşakları gibi parlayarak gökyüzüne uzanan kuleleri hayal ederek şehri kendi gördüğü gibi tasvir etti. Hafızasının dağarcığından eski şairlerin Diaspar'a övgü olarak yazdıkları şiirleri anımsadı, hayatlarını şehri daha da güzelleştirmekle geçiren sayısız insandan söz etti. Ne kadar uzun yaşarlarsa yaşasınlar, hiç kimsenin Diaspar'ın güzelliklerini tüketemeyeceğini söyledi; her zaman yeni bir şeyler olacaktı. Bir süre Diaspar halkının harika eserlerinden söz etti; geçmişteki sanatçıların insanların sonsuz beğenisi için yarattıkları güzellikleri hiç olmazsa hayallerinde canlandırabilsinler diye çabaladı. Ve Diaspar'ın müziğinin gerçekten de Yeryüzü'nün yıldızlara gönderdiği son ses olup olmadığını biraz da özlemle merak etti.

Sözünü kesmeden ve soru sormadan onu sonuna kadar dinlediler. Sözünü bitirdiğinde vakit oldukça geç olmuştu ve Alvin kendini hiç olmadığı kadar yorgun hissediyordu. Uzun günün gerginliği ve heyecanı sonunda etkisini göstermişti ve hemen uykuya dalıverdi.

Uyandığında tanımadığı bir odadaydı ve artık Diaspar'da olmadığını hatırlaması biraz zaman aldı. Kendine gelirken çevresi yavaş yavaş aydınlandı ve sonunda şeffaflaşmış duvarlardan giren sabah güneşinin yumuşak, tatlı ışınlarıyla yıkanır buldu kendini. Yarı sersem bir halde uzanıp önceki günün olaylarını düşündü; acaba şimdi hangi güçleri harekete geçirmişti.

Duvarlardan biri yumuşak, melodik bir sesle, gözle anlaşılmayacak kadar karmaşık bir şekilde katlanarak yükselmeye başladı. Oluşan açıklıktan Hilvar girdi ve yarı neşeli yarı ciddi bir ifadeyle Alvin'e baktı.

"Artık uyandığına göre," dedi, "belki de bana bundan sonra ne yapacağını ve dönmeyi nasıl becerdiğini anlatırsın. Az önce Senatörler Metro'ya bakmak üzere yola çıktılar; oradan nasıl olup da gelebildiğini anlayamıyorlar. Gerçekten öyle mi yaptın?"

Alvin yataktan fırladı ve kuvvetle gerindi.

"Sanırım onlara yetişsek iyi olur," dedi. "Zaman kaybetmelerine neden olmak istemem. Soruna gelince –birazdan cevabını göstereceğim."

Üç Senatör'e yetiştiklerinde göle varmak üzereydiler, sıkılgan ifadelerle selamlaştılar. İnceleme Komitesi Alvin'in ne yaptığının farkında olduğunu anlamıştı ve bu beklenmedik karşılaşma onları sanki biraz bozmuştu.

Alvin neşeyle, "Korkarım dün gece sizi yanıltım," dedi. "Lys'e eski yoldan gelmedim, yani orayı kapatmanız tamamen gereksizdi. Aslına bakarsanız, Diaspar Konseyi de kendi taraflarındaki girişi kapattı, tabii onlarınki de işe yaramadı."

Senatörlerin akıllarından birbiri ardına çözümler geçerken şaşkınlıkları da yüzlerinden okunuyordu.

Liderleri, "O zaman nasıl geldin buraya?" diye sordu. Birden gözlerinde bir kıvılcım çaktı, Alvin ne olduğunu tahmin etmeye başladığını anlamıştı. Az önce aklından dağların ötesine gönderdiği emri fark edip etmediğini düşündü. Yine de bir şey söylemedi, sadece parmağıyla gökyüzünün kuzey yönünü işaret etti.

Gümüş ışıktan bir iğne gözle takip edilemeyecek bir hızla, ardında bir kilometrelik akkor iz bırakarak dağların ötesinden geldi. Lys'in yedi bin metre yukarısında durdu. Yavaşlamadan, inanılmaz hızı frenle kesmeden yalnızca bir anda durdu; öyle ki beyin onun hareketini ancak izleyen göz gökyüzünün dörtte birini dolaştıktan sonra yakalayabiliyordu. Gökyüzünden dev bir şimşek yayılarak indi, geminin geçişinin şiddetiy-

le dağılan havanın sesi duyuldu. Az sonra da gün ışığında ışıl ışıl parıldayan gemi yüz metre ötedeki bir yamaca indi.

Kimin en çok şaşırdığını söylemek zordu, ama ilk kendine gelen Alvin oldu. Gemiye doğru yürürlerken –neredeyse koşarlarken– normalde de böyle meteor gibi mi gidiyor diye merak etti. Yolculuğu sırasında hiç hareket hissi duymamış olmasına karşın bu düşündürücü bir durumdu. Daha da şaşırtıcı olan ise bu göz alıcı yaratığın demir kadar sert kayaların altında gizli kalmış olmasıydı, üzerindeki tabaka çölden koparcasına çıktığında bile yerindeydi. Alvin ne olduğunu ancak geminin yanına gelip dikkatsizce gövdeye dokundurduğu elini yakınca anladı. Kıç tarafa doğru hâlâ toprak izleri vardı, ama lavla kaynaşmışlardı. Gerisi tamamen uçup gitmiş, ne zamanın ne de herhangi bir gücün zarar veremediği dirençli gövdeyi açığa çıkarmışlardı. Alvin Hilvar'la birlikte açık kapının ağzında durup suspus olmuş Senatörler'e baktı. Ne düşündüklerini, daha doğrusu tüm Lys'in ne düşündüğünü merak ediyordu. İfadelerine bakılırsa adeta düşünmenin ötesindeydiler.

Alvin, "Shalmirane'e gidiyorum," dedi, "bir saat kadar sonra Airlee'ye dönmüş olurum. Ama bu daha başlangıç ve ben yokken düşünmenizi istediğim bir şey var.

"Bu gördüğünüz, insanların Yeryüzü'nde do-

laşmak için kullandıkları türden sıradan bir uçuş aracı değil. Bir uzay gemisi, en hızlılarından biri. Onu nerede bulduğumu öğrenmek istiyorsanız, bunun yanıtını Diaspar'da bulacaksınız. Ama oraya sizin gitmeniz gerekecek, çünkü Diaspar size asla gelmeyecektir."

Hilvar'a döndü ve başıyla kapıyı işaret etti. Hilvar yalnızca bir an tereddüt ederek çevresindeki tanıdık görüntülere baktı. Sonra hava kabininden içeri girdi.

Artık oldukça yavaş hareket eden -çünkü çok az bir yolu vardı- gemi güneyde gözden kaybolurken Senatörler arkasından bakakaldılar. Grubun lideri olan kır saçlı genç adam her şeyi kabullenmiş bir ifadeyle omuzlarını silkti ve meslektaşlarından birine döndü.

"Değişiklik istediğimizde her zaman karşı çıktınız," dedi, "ve şimdiye dek galebe çaldınız. Ama artık çözüm ikimizin de elinde değil. Lys ve Diaspar bir çağın sonuna geldiler ve bundan en iyi şekilde yararlanmalıyız."

"Korkarım haklısın," diye keyifsiz bir cevap geldi. "Bu bir kriz durumu ve Alvin Diaspar'a gitmemizi söylerken ne söylediğini biliyordu. Artık bizden haberleri var, bu yüzden gizlilik artık gereksiz. Sanırım artık kuzenlerimizle bağlantı kursak iyi olacak -bakarsınız onlar da işbirliği yapmaya isteklidirler."

"Ama tünel iki taraftan da kapalı!"

"Kendi tarafımızdan açabiliriz; çok geçmeden Diaspar da aynısını yapacaktır."

Senatörlerin, Airlee'dekilerin ve tüm Lys'de yaşayanların akılları bu teklifi düşündüler ve hiç hoşlanmadılar. Ama başka seçenek de göremiyorlardı.

Alvin'in ektiği tohum beklemeye hakkı olmadığı kadar kısa sürede yeşermeye başlamıştı işte.

Shalmirane'e vardıklarında dağlar hâlâ gölgelerle kaplıydı. Tepelerinden bakınca kale çok küçük görünüyordu; bir zamanlar Yeryüzü'nün kaderinin şu küçük kara daireye bağlı olmuş olması inanılmazdı.

Alvin gemiyi gölün kıyısındaki harabelerin arasına indirince üzerine çöken yalnızlık duygusu ruhunu ürpertti. Hava kabinini açtı ve çevredeki sessizlik gemiye de sindi. Tüm uçuş boyunca neredeyse hiç konuşmamış olan Hilvar sessizce sordu: "Neden buraya döndün?"

Gölün kıyısına iyice yaklaşana dek Alvin bir şey söylemedi. Sonra cevap verdi: "Sana bu geminin nasıl bir şey olduğunu göstermek istedim. Aynı zamanda da ahtapotun tekrar oluşmuş olacağını umuyordum; kendimi ona borçlu hissediyorum ve keşfettiklerimden ona da söz etmek istiyorum."

Hilvar, "O zaman beklemen gerekecek," dedi. "Çok erken döndün."

Alvin bunu tahmin etmişti; bu çok küçük bir olasılıktı ve başaramamış olmasına üzülmüyordu. Gölün suları hâlâ tamamen durgundu, ilk geldiklerinde onları şaşkına çeviren düzenli ritim artık yoktu. Suyun kenarında diz çöktü ve soğuk, karanlık derinliklerine baktı.

Çan şeklinde küçücük şeffaf yaratıklar neredeyse görünmeyen uzantılarını sürükleyerek yüzeyin hemen altında bir o yana bir bu yana gidip geliyorlardı. Alvin elini sokup bir tanesini yakaladı. Acıyla hafifçe bağırarak hemen bıraktı. Elini sokmuştu.

Günün birinde -belki yıllar, belki yüzyıllar sonra- bu akılsız denizanaları tekrar birleşecek ve hafızaları bağlantıya geçip bilinci de yeniden uyanınca dev ahtapot yeniden doğacaktı. Alvin yaptığı keşifleri nasıl karşılayacağını merak etti; Efendi hakkındaki gerçekleri öğrenmek hoşuna gitmeyebilirdi. Hatta yüzyıllar süren bekleyişinin boşuna olduğu gerçeğini reddebilirdi.

Ama öyle miydi gerçekten? Bu yaratıklar aldatılmış da olsalar uzun bekleyişleri sonunda amacına ulaşmıştı. Geçmişin sonsuza dek kaybolabilecek bilgilerini mucizevi bir şekilde kurtarmışlardı. Artık nihayet dinlenebilirlerdi; tarikatları da sonsuz olduklarını sanan geçmişteki milyonlarca inançla aynı sonu paylaşacaklardı.

19

Hilvar ve Alvin düşünceli bir sessizlik içinde gemiye yürüdüler ve kale bir kez daha tepelerin arasında karanlık bir gölge oldu. Hızla küçülerek ebediyen uzayın derinliklerine bakan siyah, yusyuvarlak bir göze dönüştü ve az sonra Lys'in engin görüntüsü içinde kaybolup gitti.

Alvin aracı kontrol etmek için bir şey yapmadı; yine de tüm Lys sarı bir denizdeki yeşil bir adayı andıran görünüşüyle altlarında kalana dek yükseldiler. Alvin hiç bu kadar yükseğe çıkmamıştı; sonunda durduklarında aşağıda hilal şeklinde tüm Yeryüzü'nü görebiliyorlardı. Lys artık iyice küçülmüştü, paslı çölün üzerinde zümrüt rengi bir lekeydi; ama kürenin diğer tarafında başka bir şey, insan eliyle renklendirilmiş bir mücevher gibi parlıyordu. Hilvar yaşamında ilk kez Diaspar'ı görüyordu.

Uzun bir süre oturup aşağıda Yeryüzü'nün dönüşünü izlediler. İnsanoğlunun tüm eski güçleri içinde kaybetmeyi en az göze alabileceği buydu kuşkusuz. Alvin dünyayı şu anda gördüğü haliyle Lys ve Diaspar'ın yöneticilerine gösterebilmeyi diledi.

Sonunda, "Hilvar," dedi, "sence yaptığım doğru mu?"

Arkadaşının birdenbire endişeye kapılmasına

alışık olmayan ve onun Merkez Bilgisayar'la yaptığı görüşme ve bunun üzerinde oluşturduğu etki hakkında hiçbir şey bilmeyen Hilvar bu soru karşısında şaşırdı. Bu, duygularına kapılmadan, kolayca cevaplanabilecek bir soru değildi; Hilvar da Khedron kadar olmasa da onun gibi kendi kişiliğinin ezildiğini hissediyordu. Alvin ilerledikçe arkasında açılan girdabın içine doğru çaresizce sürükleniyordu.

Hilvar ağır ağır konuşarak, "Bence doğru olanı yapıyorsun," dedi. "Halklarımız yeterince ayrı kaldılar." Buna gerçekten inanıyordu, ama verdiği cevapla duygularının ters düştüğünü de biliyordu. Alvin yine de endişeliydi.

Üzgün bir sesle, "Beni hâlâ düşündüren bir sorun var," dedi, "hayat süreçlerimizin farklılığı." Başka bir şey söylemedi, ama ikisi de diğerinin ne düşündüğünü biliyordu.

Hilvar, "Bu beni de düşündürüyor," diye onayladı, "ama bence halklarımız birbirlerini tekrar tanıdıklarında sorun kendiliğinden çözülecektir. İkimiz birden haklı olamayız –bizim hayatlarımız çok kısa, sizinkilerse çok uzun. Sonunda bir uzlaşma olacaktır."

Alvin emin değildi. Tek ümidin bu olduğu doğruydu, ama aradaki geçiş çağları doğrusu zor olacaktı. Seranis'in acı sözlerini bir kez daha hatırladı: *"Sen hâlâ gençken o ve ben yüzyıllar önce ölmüş olacağız."* Tamam; durumu kabullene-

cekti. Diaspar'da bile tüm arkadaşları aynı gölgenin altındaydılar; bunun yüz yıl ya da bir milyon yıl uzakta olması sonucu değiştirmezdi.

Alvin tüm mantığın ötesinde bir kesinlikle biliyordu ki, ırkın iyiliği için bu iki kültürün birleşmesi gerekliydi; bu durumda da kişisel mutluluğun önemi yoktu. Alvin bir an için insanlığı kendi yaşamının arka fonundan daha öte bir şey olarak gördü ve seçiminin bir gün mutlaka getireceği mutsuzluğu hiç düşünmeden kabullendi.

Aşağıda dünya sonsuz dönüşünü sürdürüyordu. Arkadaşının ruh halini sezinleyen Hilvar hiç konuşmadı, ta ki Alvin sessizliği bozuncaya kadar.

"Diaspar'dan ilk ayrıldığımda," dedi, "ne bulmayı umduğumu bilmiyordum. Lys beni tatmin etti -tatminden de fazlası- ama artık Yeryüzü'ndeki her şey öyle küçük ve önemsiz geliyor ki. Yaptığım her keşif daha büyük sorular doğurdu ve daha geniş ufuklar açtı. Nerede duracağını merak ediyorum..."

Hilvar Alvin'i hiç bu kadar düşünceli görmemişti ve kendi kendine konuşmasını bölmek istemiyordu. Şu son birkaç dakikada arkadaşı hakkında çok şey öğrenmişti.

Alvin, "Robot bana bu geminin Yedi Güneş'e bir günden daha kısa zamanda gidebileceğini söyledi," diye devam etti. "Sence gitmeli miyim?"

Hilvar sessizce, "Sence seni durdurabilir miyim?" dedi.

Alvin gülümsedi.

"Bu bir cevap sayılmaz," dedi. "Orada, uzayın derinliklerinde neler olduğunu kim bilebilir? İstilacılar Evren'i terk etmiş olabilirler, ama insana düşman olan başka zeki canlılar da olabilir."

Hilvar, "Neden olsun ki?" diye sordu. "Filozoflarımızın çağlar boyu tartıştıkları konulardan biri de bu. Gerçekten zeki bir tür, düşman olmayacaktır."

"Ama ya İstilacılar..."

"Onlar bence de bir sır. Eğer gerçekten saldırgan idiyseler, şimdiye dek çoktan kendi kendilerini yok etmişlerdir. Bunu yapmadılarsa bile..." Hilvar aşağıdaki sonu gelmez çölleri gösterdi. "Bir zamanlar bir İmparatorluğumuz vardı. Şimdi ise göz dikebilecekleri neyimiz var ki?"

Alvin kendininkine bu kadar yakın bir görüşü paylaşan birinin olmasına biraz şaşırmıştı.

"Tüm halkınız böyle mi düşünüyor?" diye sordu.

"Yalnızca küçük bir kısım. Sıradan biri bunun hakkında pek düşünmez, İstilacılar'ın Yeryüzü'nü gerçekten yok etmek isteseler bunu çağlar önce yapacaklarını söyler. Kimsenin onlardan korktuğunu sanmıyorum."

Alvin, "Diaspar'da durum çok farklı," dedi. "Halkım çok korkaktır. Şehirlerinden ayrılmaktan korkarlar; bir uzay gemisi bulduğumu duyduklarında ne olacak bilmiyorum. Jeserac Konsey'e

söylemiştir, şimdi neler yaptıklarını bilmek isterdim."

"Ben biliyorum. Lys'den gelecek ilk temsilcileri karşılamaya hazırlanıyorlar. Az önce Seranis söyledi."

Alvin ekrana bir daha baktı. Lys ile Diaspar arasındaki mesafeyi bir bakışta görebiliyordu; amaçlarından birine ulaşmıştı, ama bu artık önemsizdi. Yine de çok memnundu; uzun çağlar boyu süren kısır ayrılık artık sona eriyordu işte.

Bir zamanlar tek amacı olan şeyi başarmış olduğunu bilmek Alvin'in aklındaki son şüpheleri de sildi. Dünyadaki görevini tahmin bile edemeyeceği kadar çabuk ve eksiksiz olarak tamamlamıştı. Belki son, ama kesinlikle en büyük macerasını yaşamak içinse yolu açıktı.

"Benimle gelir misin, Hilvar?" dedi; ne istediğinin farkındaydı.

Hilvar bakışlarını ona dikti.

"Bunu sorman gereksiz, Alvin," dedi. "Seranis'e ve dostlarıma seninle gideceğimi söyledim - bir saat kadar önce."

Alvin robota son komutları verirken oldukça yükselmişlerdi. Gemi çok yavaşlamıştı ve Yeryüzü binlerce kilometre aşağıda kalmış, gökyüzünü neredeyse tamamen dolduruyordu. Oldukça itici görünüyordu; Alvin geçmişte kim bilir kaç geminin burada bir süre durduğunu ve sonra yolları-

na devam ettiklerini düşündü.

Uzunca bir duraklama oldu, robot sanki jeolojik çağlar boyunca kullanılmamış kumanda ve devrelerini kontrol ediyordu. Ardından çok hafif bir ses duyuldu, Alvin bir makineden ilk kez böyle bir ses duyuyordu. Bu zayıf bir uğultuydu ve oktav oktav hızla yükselerek sonunda duyma eşiğini aştı. Hiçbir hareket hissi yoktu, ama birden ekranda yıldızların geçip gittiklerini gördü. Yeryüzü yeniden göründü ve geride kaldı -sonra biraz daha farklı bir konumda tekrar göründü. Gemi "avlanıyor", kuzeyi arayan bir pusula ibresi gibi uzayda gidip geliyordu. Dakikalar boyunca gökyüzü çevrelerinde dönüp dolaştı ve sonunda gemi durdu. Yıldızlara yönelmiş dev bir top gibiydi.

Dev Yedi Güneş çemberi gökkuşağı renkleriyle bezenmiş güzelliğiyle ekranın tam ortasında duruyordu. Dünyanın bir kısmı kenarları günbatımının altın ve kızıl rengiyle bezenmiş karanlık bir hilal şeklinde hâlâ görülebiliyordu. Alvin şu anda tüm deneyimlerinin ötesinde birşeylerin olduğunu biliyordu. Saniyeler geçip de Yedi Güneş ekranda parıldarken koltuğuna yapışıp bekledi.

Hiç ses çıkmadı, yalnızca görüşlerini bulandıran ani bir dönüş oldu -ama Yeryüzü adeta dev bir el onu fırlatıp atmışcasına ortadan kayboldu. Yıldızlar ve garip bir şekilde küçülmüş bir güneşle birlikte uzayda yalnızlardı. Yeryüzü kaybol-

muştu, sanki hiç var olmamış gibi.

Yine aynı dönüş oldu, bu defa çok hafif bir de uğultu duyuldu; sanki jeneratörler ilk defa olarak güçlerinin önemli bir kısmını kullanıyorlardı. Yine de onlara bir an için hiçbir şey olmamış gibi geldi; sonra Alvin güneşin de kaybolduğunu ve yıldızların yavaş yavaş gemiye yaklaştıklarını fark etti. Bir an dönüp geriye baktı ve gördüğü -hiçbir şeydi. Arkalarındaki tüm gökyüzü tamamen kaybolmuş, ışıktan bir yarıkürenin içinde yitip gitmişti. İzlerken bile yıldızların ona çekildiğini, suya düşen kıvılcımlar gibi gözden kaybolduklarını görüyordu. Gemi ışıktan çok daha yüksek bir hızla hareket ediyordu ve Alvin artık bildiği Yeryüzü'nün ve güneşin olduğu uzayda olmadığını anlamıştı.

Ani, sersemletici dönüş üçüncü kez başlayınca kalbi duracak gibi oldu. Görüşünün bulanması artık iyice artmıştı; bir an çevresindeki hiçbir şeyi tanıyamadı. Bu bulanıklığın anlamını açıklayamadığı bir anlık bir kıvılcımla fark etti. *Bu göz yanılması değil, gerçekti.* Her nasılsa şimdiki zamanın incecik şeridinden geçerken çevresindeki uzayda olup biten değişiklikleri görüyordu.

Aynı anda jeneratörlerin uğultusu da yükselerek gemiyi sarsan bir kükremeye dönüştü -Alvin'in bir makineden duyduğu ilk itiraz çığlığı olduğu için etkisi çok daha fazlaydı. Sonra hepsi bitti ve kulakları ani sessizlikle çınladı. Dev jene-

ratörler görevlerini yerine getirmişlerdi; yolculuğun sonuna dek bir daha gerekmeyeceklerdi. İleri-deki yıldızlar mavi-beyaz bir renkle parıldıyor ve morötesinde kayboluyorlardı. Ama Yedi Güneş, konumları biraz değişmiş de olsa Bilim ya da Doğanın bir tür sihriyle hâlâ görülebiliyordu. Gemi zaman ve mekânın sınırlarının ötesinde karanlık bir tünelden geçerek akıl almaz bir hızla onlara doğru ilerliyordu.

Kısa süre içinde kontrol edilmezse onları galaksinin kalbinden geçirip ötesindeki daha da büyük boşluğa götürecek kadar büyük bir hızla güneş sisteminin dışına savrulduklarına inanmak kolay değildi. Ne Alvin ne de Hilvar bu yolculuğun gerçek boyutlarını kavrayamazlardı; efsanevi büyük keşifler insanoğlunun Evren'e bakış açısını değiştirmişti ve eski gelenekler milyonlarca yıl sonra, bugün bile tamamen unutulmamışlardı. Efsaneler bir zamanlar güneşin doğuşu ile batışı arasında Kozmos'un çevresini dolaşmış bir gemi olduğunu fısıldarlardı. Yıldızların arasındaki milyarlarca kilometrenin böyle hızların karşısında hiçbir önemi olmazdı. Alvin içinse bu yolculuk Lys'e yaptığı ilk yolculuktan belki biraz daha güzeldi, üstelik onun kadar tehlikeli de değildi.

Yedi Güneş ileride yavaş yavaş parlaklaşırken Hilvar her ikisi adına konuştu.

"Alvin," dedi, "bu oluşum doğal olamaz."

Alvin onayladı.

"Ben de yıllardır bunu düşünürdüm, yine de müthiş bir görüntü."

Hilvar, "Sistem İnsan tarafından yapılmamış olabilir," dedi ,"ama bir zekâ eseri olduğu açık. Doğa her biri aynı derecede parlak olan yıldızlarla şu kusursuz halkayı oluşturmuş olamaz. Ve gözle görülebilen Evren'de Merkez Güneş'e benzer bir şey daha yoktur."

"Peki ama böyle bir şey neden yapılmış olabilir?"

"Ha, birçok nedeni olabilir. Belki Evrenimize girecek yabancı gemilere hayat bulmak için nereye bakacaklarını gösteren bir sinyaldir. Belki de galaksi yönetiminin merkezinin yerini gösteriyordur. Ya da -ve nedense gerçek açıklamasının bu olduğunu hissediyorum- gelmiş geçmiş en büyük sanat eseridir. Ama şimdiden tahminde bulunmak anlamsız. Birkaç saat sonra gerçeği öğreneceğiz."

"Gerçeği öğreneceğiz." Belki, diye düşündü Alvin, ama ne kadarını bilebiliriz ki? İnanılmaz bir hızla Diaspar'dan, hatta Dünya'dan ayrıldığı şu anda aklının bir kez daha doğumundaki sırra takılması garipti. Belki de o kadar garip sayılmazdı; Lys'e ilk geldiğinden beri çok şey öğrenmiş, ama şimdiye dek oturup bunlar üzerinde sessizce düşünebileceği tek bir anı bile olmamıştı.

Oturup beklemekten başka yapabileceği bir şey yoktu; geleceği onu Evren'in kalbine doğru

götüren harika makinenin –kuşkusuz tüm zamanların en büyük mühendislik harikalarından birinin– ellerindeydi. İstese de istemese de, şu an tam düşünme ve kafa yorma zamanıydı. Ama önce Hilvar'a daha iki gün önceki alelacele ayrılıklarından beri olup bitenleri anlatmalıydı.

Hilvar hiç yorum yapmadan ve soru sormadan tüm hikâyeyi dikkatle dinledi; Alvin'in anlattığı her şeyi hemen anlıyor gibiydi ve Merkez Bilgisayar'la konuşmasını ve onun robotun aklında yaptığı işlemleri duyduğunda bile hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermedi. Hayret edemediğinden değildi bu, tarih Alvin'in hikâyesindeki her şeyle boy ölçüşebilecek mucizelerle doluydu.

Alvin sözünü bitirince, "Merkez Bilgisayar yapılırken seninle ilgili özel komutlar aldığı belli," dedi. "Nedenini de şimdiye kadar tahmin etmişsindir."

"Sanırım. Khedron Diaspar'ın kurucularının şehrin yozlaşmasına engel olmak için aldıkları tedbirlerden söz ettiğinde cevabın bir kısmını vermişti."

"Sence sen -ve senden önceki diğer Benzersizler- durgunluğu önleyen sosyal mekanizmanın bir parçası mısınız? Yani Soytarılar kısa vadeli çözüm unsurlarıyken siz de uzun vadeliler misiniz?"

Hilvar düşüncesini Alvin'in yapabileceğinden daha iyi ifade etmişti; ama onun aklından geçen tam olarak bu değildi.

"Bence gerçek bu kadar basit değil. Görünüşe bakılırsa şehir inşa edilirken onu dış dünyadan tamamen koparmak isteyenlerle birkaç bağlantı kalmasını isteyenler arasında bir fikir ayrılığı olmuş. İlk grup kazanmış, ama diğerleri yenilgiyi kabul etmemiş. Sanırım Yarlan Zey liderlerinden biriydi, ama özgürce hareket edebilecek kadar güçlü değildi. Tüneli açık tutarak ve uzun aralıklarla Yaratılış Merkezi'nden arkadaşlarının korkularını paylaşmayacak birinin çıkmasını sağlamakla elinden geleni yaptı. Hatta, aslında..." Alvin duraksadı, bir an için öyle derin düşüncelere daldı ki, nerede olduğunu bile unutmuştu sanki.

Hilvar, "Şimdi ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Şimdi fark ettim- belki de *ben* Yarlan Zey'imdir. Bu kesinlikle mümkün. Diaspar iyice durağanlaşmadan kabuğunu kırması için kendi kişiliğini Hafıza Bankaları'na yüklemiş olabilir. O eski Benzersizler'e ne olduğunu bir gün mutlaka öğrenmeliyim; bu bulmacadaki boşlukları doldurmama yardımcı olabilir."

Onun mantığını izleyen Hilvar da, "Ve Yarlan Zey -ya da her kimse- Merkez Bilgisayar'a da Benzersizler yaratıldıklarında onlara özel olarak yardımcı olması için emirler verdi," diye yüksek sesle düşündü.

"Haklısın. İşin komik yanı, ihtiyacım olan tüm bilgileri zavallı Khedron olmadan da, doğrudan doğruya Merkez Bilgisayar'dan alabilirdim. Bana

onun söylediklerinden çok daha fazlasını söylerdi. Ama Khedron'un da bana oldukça zaman kazandırdığını ve kendi kendime asla öğrenemeyeceğim çok şey öğrettiğini inkâr edemem."

Hilvar düşünceli düşünceli, "Sanırım savın bütün bilinmeyenleri açıklıyor," dedi. "Ama ne yazık ki, en büyük sorun hâlâ açıkta: Diaspar'ın yapılmasındaki gerçek amaç. Neden halkınız dış dünyanın var olmadığına inanmak istedi? Cevabını bilmek istediğim soru *bu* işte."

Alvin, "Benim de cevabını bulmaya niyetlendiğim soru bu," diye karşılık verdi. "Ama ne zaman ya da nasıl olacak bilmiyorum."

Böylece saatler geçip Yedi Güneş uzaklaşırken tartışıp hayaller kurdular; sonunda geminin ilerlediği o tuhaf gece tünelinden geçmişlerdi. Sonra altı dış yıldız karanlığın eşiğinde birer birer kayboldular ve sonunda yalnızca Merkez Güneş kaldı. Artık tam anlamıyla onların uzayında sayılmazdı, ama yine de onu tüm yıldızlardan ayıran inci gibi ışığıyla parlıyordu. Parlaklığı her geçen dakika artıyordu ve artık bir nokta olmaktan çıkmıştı, küçük bir disk şeklindeydi. Ve şimdi de disk gözlerinin önünde büyümeye başlamıştı.

Çok kısa bir uyarı oldu: Oda bir an derin, çan sesini andıran bir notayla yankılandı. Basit bir işaret olmasına rağmen Alvin koltuğunun kollarına yapıştı.

Dev jeneratörler bir kez daha canlandılar ve

birden, neredeyse kör edici bir ışıkla yıldızlar tekrar göründüler. Gemi tekrar uzaya, güneşler ve gezegenlerden oluşan Evren'e, hiçbir şeyin ışıktan daha hızlı hareket edemediği doğal dünyaya girmişti.

Renkli kürelerin oluşturduğu halka gökyüzüne hakim olduğuna göre Yedi Güneş sistemine girmişlerdi bile. Ne gökyüzüydü ama! Bildikleri tüm yıldızlar, tüm takımyıldızlar gitmişti. Samanyolu artık gökyüzünün bir ucundaki solgun bir sis şeridi değildi; artık Evren'in tam merkezindeydiler ve o dev halka onu ikiye bölüyordu.

Gemi büyük bir hızla Merkez Güneş'e doğru yol almaya devam ediyordu, sistemin diğer altı yıldızı gökyüzüne dizilmiş renkli işaret fenerleri gibiydiler. En yakındakinin biraz uzağında dönen gezegenlerin parıltıları görülüyordu; bu kadar uzaktan görülebildiklerine göre bu dünyalar inanılmaz büyüklükte olmalıydılar.

Merkez Güneş'in sedefli parıltısının nedeni artık gözlerinin önündeydi. Dev yıldızın çevresi ışımasını yumuşatan ve ona kendine özgü rengini veren bir gaz bulutuyla kaplıydı. Çevrelerini saran nebula ancak dolaylı olarak görülebiliyor ve içindeki garip şekiller gözden kaçıyordu. Ama oradaydı ve baktıkça daha da büyük görünüyordu.

Hilvar, "Eh, aralarından seçebileceğimiz bir sürü dünya var," dedi. "Yoksa hepsini birden mi keşfetmeyi umuyorsun?"

Alvin, "Buna gerek kalmayacağı için şanslıyız," dedi. "Herhangi bir yerle temas sağlayabilirsek gerekli bilgiyi alırız. Yapılacak en mantıklı hareket yolumuzu Merkez Güneş'in en büyük gezegenine çevirmek."

"Tabii fazla büyük değilse. Duyduğuma göre bazı gezegenler öyle büyüklermiş ki, üzerlerinde hayat var olamazmış -insan kendi ağırlığı altında ezilirmiş."

"Bunun burada olacağını sanmam, burası tamamen yapay bir sistem. Zaten binalar ve şehirler olup olmadığını uzaydan görebiliriz."

Hilvar robotu işaret etti.

"Bu sorun bizim yerimize çözüldü. Unutma - rehberimiz burada daha önce de bulundu. Bizi eve götürüyor -bu konuda neler düşünüyor, merak ediyorum."

Bunu Alvin de merak ediyordu. Ama bunca çağdan sonra Efendi'nin eski yurduna dönüyor diye robotun insan duygularına benzer birşeyler hissedeceği düşünülebilir miydi -dahası, bu gerçekten olabilir miydi?

Merkez Bilgisayar dilsizliğine neden olan kilitleri açtığından beri onunla yaptığı görüşmelerde robot hiçbir duygu ya da duygusallık belirtisi göstermemişti. Sorularını cevaplamış ve komutlarına uymuştu, ama gerçek kişiliğine ulaşmasına asla izin vermemişti. Alvin onun bir kişiliği olduğundan emindi; aksi halde ona ve artık uykuda

olan arkadaşına oynadığı oyunu hatırladığında üzerine çöken o belli belirsiz suçluluk duygusunu hissetmezdi.

Robot, Efendi'nin öğrettiği her şeye hâlâ inanıyordu; mucizelerinin sahte olduğunu ve müritlerini kandırdığını öğrenmesine rağmen bu uygunsuz gerçekler sadakatini etkilememişti. Daha önce sayısız insanın yaptığı gibi o da birbirine ters düşen iki bilgiyi kaynaştırmayı başarmıştı.

Şimdi de ölümsüz hafızasını takip ederek kökenine dönüyordu. Merkez Güneş'in parıltısı içinde neredeyse kaybolmuş soluk bir ışık noktası, onun çevresinde de daha da küçük dünyaların daha soluk parıltıları görülüyordu. İnanılmaz yolculukları sona eriyordu; birazdan onu boşuna yapıp yapmadıklarını anlayacaklardı.

20

Yalnızca birkaç milyon kilometre uzaktaki, rengarenk ışıklar saçan güzel bir gezegene yaklaşıyorlardı. Merkez Güneş'in arkasına geçtiğinde diğer yıldızlar birer birer gezegenin göklerini aydınlatıyordu, bu yüzden hiçbir yeri karanlık olamazdı. Alvin, Efendi'nin son sözlerinin anlamını artık çok iyi anlıyordu: *"Sonsuz ışık gezegenlerinde renkli gölgeleri izlemek çok güzel."*

Artık öyle yaklaşmışlardı ki, kıtalarla okyanusları ve soluk bir atmosfer sisini görebiliyorlardı. Ama kenarlarda bir gariplik vardı ve az sonra karalarla denizler arasındaki sınırların tuhaf bir şekilde düzgün olduğunu gördüler. Bu gezegenin kıtaları Doğa'nın onları bıraktığı gibi değillerdi –ama bir gezegenin şeklini değiştirmek, onun güneşlerini yapanlar için çok basit bir iş olmalıydı!

Hilvar birden, "Bunlar okyanus değil ki!" diye bağırdı. "Bak –üzerlerinde işaretler görülebiliyor!"

Alvin arkadaşının ne demek istediğini ancak gezegene biraz daha yaklaştıklarında anlayabildi. Kıtaların kenarlarındaki silik şeritleri ve hatları fark etti; oysa o bunları denizlerin sınırları sanmıştı. Görüntü karşısında birden şüphelendi, o hatların ne anlama geldiğini çok iyi biliyordu. Onları bir kez Diaspar'ın ötesindeki çölde de görmüştü ve yolculuğunun boşuna olduğunu

gösteriyorlardı.

Sıkıntıyla, "Bu gezegen Yeryüzü kadar kurak," dedi. "Tüm suyu gitmiş –o hatlar da denizlerin buharlaştığı yerlerdeki tuz yatakları."

Hilvar, "Bunun olmasına seyirci kalmış olamazlar," dedi. "Sanırım çok geç kaldık."

Alvin öyle büyük bir hayal kırıklığına uğramıştı ki, konuşmaya cesaret edemedi, yalnızca gözlerini ilerideki dev dünyaya dikti. Gezegen geminin altında etkileyici bir yavaşlıkla dönüyor, yüzeyi onları karşılamak üzere tüm heybetiyle yükseliyordu. Artık binaları görebiliyorlardı –okyanus yatakları hariç her yeri incecik beyaz bir kabuk gibi kaplamışlardı.

Bu dünya bir zamanlar Evren'in merkeziydi. Şimdi ise durgundu, hava bomboştu ve yerde dört bir yana koşuşturan, hayat belirtisi olan noktalardan eser yoktu. Yine de gemi donmuş, taştan bir denizin –yer yer sıkışıp gökyüzüne meydan okuyan dev dalgalar oluşturmuş olan denizin– üzerinde kararlılıkla ilerlemeye devam ediyordu.

Gemi sonunda durdu, sanki robot anılarını izleyerek onların kaynağına ulaşmıştı. Aşağılarında çok büyük mermer bir amfiteatrın ortasında yükselen bembeyaz bir taş sütun vardı. Alvin kısa bir süre bekledi; sonra araç hareketsiz kalınca sütunun dibine indirdi.

O ana kadar bile Alvin gezegende hayat bulmayı umud etmekten vazgeçmemişti. Hava kabi-

ninin kapısı açıldığı anda o umut da kayboldu. Hayatında hiçbir zaman, Shalmirane'in ıssızlığında bile mutlak sessizliği yaşamamıştı. Dünyada her zaman seslerin gürültüsü, canlıların cıvıltısı, ya da rüzgârın uğultusu olurdu. Burada ise bunların hiçbiri yoktu ve bundan sonra da asla olmayacaktı.

Alvin, "Bizi neden bu noktaya getirdin?" diye sordu. Cevabıyla pek ilgilenmiyordu, ama araştırmasının bu kadar hızlı ilerlemiş olması devam etme şevkini tamamen yitirmişken bile ona güç veriyordu.

Robot, "Efendi buradan yola çıkmıştı," diye karşılık verdi.

Hilvar, "Ben de öyle tahmin etmiştim," dedi. "Bütün bunlardaki ironiyi görüyorsun değil mi? O utanç verici bir şekilde bu dünyadan kaçtı –bir de onun adına diktikleri şu anıta bak!"

Dev taş sütun belki yüz adam boyu yüksekliğindeydi ve alan seviyesinden biraz daha yüksek bir metal çemberin içine dikilmişti. Hiçbir özelliği ya da yazısı yoktu. Alvin Efendi'nin müritlerinin ona saygılarını göstermek için kaç bin ya da milyon yıl boyunca burada toplandıklarını düşündü. Acaba çok uzaklarda, Yeryüzü'nde sürgündeyken öldüğünü biliyorlar mıydı?

Artık fark etmezdi. Hem Efendi hem de müritleri unutulup gitmişlerdi.

Hilvar Alvin'i sıkıntılı ruh halinden sıyırmaya

çalışarak, "Dışarı gelsene," dedi. "Burayı görmek için Evren'in yarısını aştık. En azından dışarıya ayak basmayı deneyebilirsin."

Alvin elinde olmadan gülümsedi ve Hilvar'ın peşinden hava kabinine doğru yürüdü. Dışarı çıkınca morali düzelmeye başladı. Bu dünya ölü bile olsa ilgisini çekecek, geçmişin bazı sırlarını çözmesine yarayacak birçok şey gizliyor olmalıydı.

Hava küf kokuluydu ama solunabiliyordu. Gökyüzündeki çok sayıdaki güneşe rağmen ısı düşüktü. Yalnızca Merkez Güneş'in beyaz küresi gerçek bir ısı veriyor, o da yıldızı saran bulutsu sisten geçerken gücünü yitiriyordu. Diğer güneşler ise renkleriyle katılıyorlar, ama ısıtmıyorlardı.

Dikilitaştan bir şey öğrenemeyeceklerini anlamaları sadece birkaç dakika sürdü. Taşın yapıldığı dayanıklı maddede yıpranma belirtileri vardı; kenarları yuvarlanmıştı ve üzerinde durduğu metal nesiller dolusu mürit ve ziyaretçilerin ayakları altında aşınmıştı. Bu noktada durup milyarlarca insan arasında bunu yapan son kişiler olduklarını düşünmek garipti.

Hilvar gemiye dönüp çevredeki binaların en yakın olanına doğru uçmalarını önerecekti ki, Alvin amfiteatrın mermer zemininde uzun, dar bir çatlak fark etti. Onu takip ederek uzunca bir mesafe yürüdüler, çatlak sürekli genişliyordu ve sonunda bacaklarını açamayacakları kadar genişlemişti.

Bir an sonra çatlağın kaynağının karşısında-

dılar. Arenanın yüzeyi çatlamış ve iki kilometreye yakın uzunlukta, derin bir göçük oluşmuştu. Buna neyin neden olduğunu tahmin etmek için zekâya ya da hayal gücüne gerek yoktu. Çağlar önce –tabii bu dünya terk edildikten çok sonra– burada dev, silindir şeklinde bir cisim durmuş ve sonra son bir kez uzaya açılarak gezegeni anılarıyla baş başa bırakmıştı.

Kimdi onlar? Nereden gelmişlerdi? Alvin'in elinden bakıp merak etmekten başka bir şey gelmiyordu. Kendinden önceki bu ziyaretçileri bin yılla mı, bir milyon yılla mı kaçırmıştı, bunu asla bilemeyecekti.

Sessizce yürüyerek gemilerine döndüler (Gemi bir zamanlar burada bulunmuş olan canavarın yanında kim bilir ne kadar küçük kalırdı!) ve arenanın üzerinde uçarak çevresini saran binaların en etkileyici olanına yaklaştılar. Gösterişli girişin önüne inerlerken Hilvar Alvin'in de aynı anda fark ettiği bir şeyi söyledi.

"Bu binalar güvenli görünmüyorlar. Şuradaki dökülmüş taşlara baksana –bunların hâlâ ayakta durmaları bir mucize. Bu gezegende fırtına olsaydı hepsi çağlar önce dümdüz olurdu. Bunların birinin içine girmek bence pek akıllıca olmaz."

"Girmeyeceğim zaten; robotu göndereceğim –bizden çok daha hızlı ilerleyebilir, çatıyı üzerine indirecek hareketlerde de bulunmaz."

Hilvar bu tedbiri onayladı, ama Alvin'in göz-

den kaçırdığı bir başkasını da hatırlattı. Alvin robot keşfe çıkmadan önce onun geminin neredeyse kendininki kadar gelişmiş olan beynine bir dizi komut vermesini sağladı; böylece pilotlarının başına bir şey gelse bile salimen Yeryüzü'ne dönebileceklerdi.

Bu dünyanın kendilerine sunacağı hiçbir şey olmadığını anlamaları fazla sürmedi. Robot boş labirentleri keşfederken kilometreler boyu giden boş, tozla kaplanmış koridorları izlediler. Bedenleri ne şekilde olursa olsun, zeki olan canlılar tarafından yapılmış olan binalar belirli temel kurallara uymak zorundadır ve bir süre sonra en alışılmadık mimari yapı ya da tasarımlar bile insana şaşırtıcı gelmemeye başlar ve zihin sürekli tekrarlarla hipnotize olarak başka bir şey algılayamaz. Görünüşe bakılırsa bu binalar da sadece oturmaya yönelik olarak yapılmışlardı ve içlerinde yaşamış olan canlıların boyutları insana yakındı. İnsan bile olabilirlerdi; ancak uçan yaratıkların girebileceği oda ve bölmelerin sayısı şaşırtıcı derecede çoktu; yine de bu, şehri yapanların kanatları olduğunu göstermezdi. Bir zamanlar yaygın olarak kullanılan ama Diaspar'da artık hiç görülmeyen kişisel yerçekimi yok edici cihazları kullanıyor olabilirlerdi.

Hilvar sonunda, "Alvin," dedi, "bu binaları inceleyerek bir milyon yıl geçirebiliriz. Bunların yalnızca terk edilmiş olmadıkları çok açık –içle-

rindeki tüm değerli şeyler de dikkatlice toparlanıp götürülmüş. Zamanımızı boşa harcıyoruz."

"O halde ne öneriyorsun?" diye sordu Alvin.

"Bu gezegenin iki üç bölgesine daha bakıp aynı durumdalar mı görelim –sanırım öyledirler. Sonra diğer gezegenleri de aynı şekilde çabucak taramalı ve ancak temel bir farklılıkları varsa ya da olağandışı bir şey görürsek inmeliyiz. Hayatlarımızın geri kalanını burada geçirmek istemiyorsak tek yapabileceğimiz bu."

Söyledikleri doğruydu; arkeolojik bir araştırma yapmaya değil zeki canlılarla bağlantı kurmaya çalışıyorlardı. Bağlantının kurulması için birkaç gün yeterdi, tabii kurulabilirse. Araştırma içinse insan ve robot ordularının yüzyıllarca çalışması gerekirdi.

İki saat sonra gezegenden ayrıldılar, gittiklerine memnundular. Alvin sonu gelmez binalarla dolu bu dünyanın hayat doluyken bile çok kasvetli olacağını düşündü. Görünürde hiçbir park, bitkilerin yetişmiş olabileceği hiçbir açık alan yoktu. Son derece kısır bir dünyaydı ve burada yaşamış olan canlıların psikolojisini hayal etmek zordu. Alvin bir sonraki gezegenin de bunun bir benzeri olması halinde araştırmasına hemen son vermeye karar verdi.

Benzemiyordu; hatta bundan daha büyük bir zıtlık düşünülemezdi.

Bu gezegen güneşe daha yakındı, uzaydan

bakıldığında bile sıcak görünüyordu. Bir kısmı alçak bulutlarla kaplıydı, bu da suyun bol olduğunu gösterirdi; ama görünürde hiçbir okyanus yoktu. Zeki canlıların varlığına dair hiçbir işaret de yoktu; gezegenin çevresini iki kez dolaşmalarına rağmen tek bir yapı bile göremediler. Tüm gezegen kutuplarından ekvatora kadar keskin bir yeşil örtüyle kaplıydı.

Hilvar, "Burada çok dikkatli olmalıyız," dedi. "Bu dünya canlı –ve şu bitkilerin renginden hoşlanmadım. En iyisi gemide kalıp hava kilidini hiç açmamak."

"Robotu da mı yollamayalım?"

"Hayır, bunu da yapmayacağız. Sizler hastalığın ne olduğunu unutmuşsunuz ve benim halkım onunla nasıl başa çıkacaklarını biliyor olsalar da evden çok uzaktayız ve burada göremediğimiz birçok tehlike olabilir. Bence bu dünya kontrolden çıkmış. Belki bir zamanlar uçsuz bucaksız bir bahçe ya da parkmış, ama terk edilince Doğa her yeri tekrar ele geçirmiş. Sistemde yaşayanlar olduğunda asla bu hale gelemezdi."

Alvin Hilvar'ın haklı olduğundan emindi. Aşağıdaki biyolojik anarşide Lys ve Diaspar'ın temeli olan düzen ve dengeye düşman olan kötü bir şey vardı. Burada bir milyar yıl boyunca sonsuz bir savaş süregelmişti ve bu savaştan sağ çıkanlara karşı tedbirli olmaları gerekti.

Geniş bir düzlüğün üzerinde dikkatle alçala-

rak indiler ve ilk sorunu her yerin aynı görünümde olması yüzünden yaşadılar. Düzlüğün çevresini saran yüksek zeminin her yeri yüksekliği ancak tahmin edilebilen ağaçlarla kaplıydı; çalılarla öyle iç içe geçmişlerdi ki, gövdeleri neredeyse gömülmüştü. Yukarıdaki dallarının arasında sayısız kanatlı yaratık uçuyordu, ama öyle hızlı hareket ediyorlardı ki, kuş mu böcek mi, yoksa başka bir şey mi olduklarını anlamak mümkün değildi.

Yer yer bir orman devi, kendisini sıkıştırıp duran komşularının birkaç metre üzerine çıkmayı başarmış, onlar da geçici bir işbirliğiyle onu aşağı çekip bu avantajını yok etmişlerdi. Bu sessiz, gözle izlenemeyecek kadar da yavaş bir savaş olmasına rağmen acımasız, amansız bir mücadele olduğu izlenimi hakimdi.

Düzlük buraya göre daha sakin ve dingindi. Birkaç santimetrelik yükseltiler dışında ufka kadar dümdüz uzanıyordu ve ince otlarla kaplıydı. On beş metre yakınına kadar alçalmalarına rağmen hayvan hayatına ait hiçbir belirti yoktu ve Hilvar bunu garip bulmuştu. Belki de yaklaştıklarını görünce ürküp gizlenmişlerdir, diye düşündü.

Düzlüğün üzerinde dolaşırlarken Alvin Hilvar'ı hava kilidini açmanın güvenli olduğuna ikna etmeye çalışıyor, Hilvar da ona sabırla bakteriler, mantarlar, virüsler ve mikroplar gibi kavramları açıklıyordu. Alvin bunları gözünde canlandırmakta, hele kendisiyle bağdaştırmakta zor-

lanıyordu. Tartışma birkaç dakikadır sürüyordu ki, bir gariplik fark ettiler. Daha az önce önlerindeki ormanı gösteren ekran kararmıştı.

Her zamanki gibi Alvin'den bir adım önde olan Hilvar, "Sen mi kapattın?" diye sordu.

Alvin, "Hayır," diye cevap verirken bunun diğer açıklamasını düşününce sırtının ürperdiğini hissetti. Robota, "*Sen* mi kapattın?" diye sordu.

O da kendi cevabını yankılayarak, "Hayır," dedi.

Alvin rahat bir nefes aldı ve robotun kendi iradesiyle hareket etmeye başladığı, yani mekanik bir isyanla karşı karşıya olduğu düşüncesini kafasından attı.

"Öyleyse ekran neden boş?" diye sordu.

"Görüntü alıcıların üzeri kapanmış."

Alvin robotun yalnızca kesin komut ya da sorulara tepki vereceğini bir an için unutarak, "Anlamıyorum," dedi. Sonra hemen toparlandı ve, "Alıcıları kapatan ne?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

Robotların sadece mantıkla düşünmeleri bazen insanların mantıksızlığı kadar sıkıcı olabiliyordu. Alvin sorgulamasına devam edemeden Hilvar araya girdi.

"Ona gemiyi yavaşça kaldırmasını söyle," dedi; endişeli olduğu sesinden anlaşılıyordu.

Alvin komutu tekrarladı. Hareket hissi olmadı, zaten hiç olmamıştı. Sonra ekrana yeniden

görüntü geldi. Görüntü bir an için bulanık ve bozuktu, ama inme konusundaki tartışmayı sona erdirmeye yeterdi.

Aşağıdaki düzlük artık düz değildi. Hemen altlarında, geminin kendisini sökerek kurtardığı yerde, bir anda dev bir kütle belirmişti. Açılan delikten çıkmış sarmaşığa benzer organlar tembelce uzanıyor, adeta az önce ellerinden kaçan avı tekrar yakalamaya çalışıyorlardı. Alvin korkudan donakalmış bir halde bakarken bir an açılıp kapanan kırmızı bir delik ve içini kaplayan, bir arada salınarak bu ağızdan içeri girenler arasından uzanabildiği her şeyi yakalayan kamçıya benzer uzantılar gördü.

Kurbanını elinden kaçıran yaratık ağır ağır yere gömüldü –ve Alvin ancak o zaman aşağıdaki düzlüğün yalnızca durgun bir denizin yüzeyindeki ince birikinti olduğunu anladı.

Yutkunarak, "Bu... şey de neydi?" dedi.

Hilvar doğal bir ifadeyle, "Aşağı inip incelemeden bunu söyleyemem," dedi. "İlkel bir tür hayvan olabilir –hatta belki Shalmirane'deki dostumuzun bir akrabasıdır. Zeki olmadığı kesin, yoksa bir uzay gemisini yemeye kalkışmazdı."

Alvin ciddi anlamda bir tehlike yaşamadıklarını bilmesine rağmen sarsılmıştı. Kendisini dışarı çıkıp yumuşak yüzeyinde koşmaya davet eden aşağıdaki o masum otların arasında başka nelerin yaşadığını düşündü.

Hilvar, "Burada çok zaman geçirebilirim," dedi; gördüklerine hayran olduğu yüzünden okunuyordu. "Evrim bu şartlar altında çok ilginç sonuçlar doğurmuş olmalı. Yalnızca evrim değil *ters evrim* de öyle, çünkü gezegen terk edildikten sonra üstün yaşam türleri kalmamış. Şimdiye dek denge sağlanmıştır ve –hemen gidiyor muyuz yoksa?" Aşağıdaki manzara uzaklaşırken sesi oldukça üzgündü.

Alvin, "Evet," dedi. "Hiç hayat olmayan bir dünya gördüm, bir de fazlasıyla hayat dolu olan ve ikisinden de hiç hoşlanmadım."

Düzlüğün bin beş yüz metre kadar yukarısında gezegen onlara son bir sürpriz yaptı. Karşılarına hafif, rüzgârla sürüklenen bir balon sürüsü çıkmıştı. Her bir yarı şeffaf keseciğin içindeki filizler iç içe geçerek kelimenin tam anlamıyla başaşağı bir orman oluşturmuşlardı. Aşağıdaki acımasız savaştan kaçmaya çalışan bazı bitkiler gökyüzünü fethetmişlerdi anlaşılan. Mucizevi bir uyum sağlayarak hidrojen üretmeyi ve bunu keseciklerinde depolamayı başarmışlardı; böylece kendilerini atmosferin aşağıdan daha huzurlu olan alt kısımlarına taşıyabiliyorlardı.

Ama burada bile güvende oldukları şüpheliydi. Aşağıya sarkan sapları ve yaprakları, evrensel var oluş mücadelelerini uçan ıssız adalarında sürdürerek tüm yaşamlarını gezegenin yüzeyinden yukarıda geçiren koca bir örümceksi hayvan fa-

milyasıyla kaplanmıştı. Zaman zaman yere de iniyor olmalıydılar; Alvin dev balonlardan birinin aniden patladığını ve yırtılan zarı uyduruk bir paraşüt işlevi görerek yere düştüğünü gördü. Bunun bir kaza mı, yoksa bu garip varlıkların yaşam sürecinin bir parçası mı olduğunu merak etti.

Bir sonraki gezegene yaklaşmayı beklerlerken Hilvar uyudu. Bir güneş sisteminin içinde olmalarına rağmen gemi robotun da kendilerine açıklayamadığı bir neden yüzünden yavaş –en azından Evren'i bir uçtan bir uca kat etme hızına göre yavaş– ilerliyordu. Alvin'in üçüncü durak olarak seçtiği gezegene ulaşmaları neredeyse iki saat sürmüştü; yalnızca gezegenler arası bir yolculuğun bu kadar uzun sürmesine biraz şaşırmıştı.

Atmosfere girerlerken Hilvar'ı uyandırdı.

Ekranı göstererek, "*Buna* ne diyorsun?" diye sordu.

Aşağıda siyah ve griden oluşan kasvetli bir manzara vardı; görünürde bitki örtüsü ya da buna benzer açık bir hayat belirtisi yoktu. Ama dolaylı bir belirti vardı; alçak tepeler ve basık vadiler bazıları karmaşık, simetrik şekiller oluşturacak biçimde düzenlenmiş düzgün yarımkürelerle kaplıydı.

Son gezegende tedbirli olmayı öğrenmişlerdi ve tüm olasılıkları dikkatle gözden geçirdikten sonra robotu inceleme yapmaya gönderip kendileri atmosferin yukarılarında bir yerde kaldılar.

Robot yarımkürelerden birine yaklaşırken her şeyi onun gözlerinden izliyorlardı. Sonunda robot hiçbir özelliği olmayan pürüzsüz yüzeyin birkaç metre yakınına kadar geldi.

Görünürde ne bir giriş, ne de binanın ne işe yaradığını gösteren bir işaret vardı. Oldukça büyüktü –yüksekliği otuz metreden fazlaydı; bazı yarımküreler ise daha da büyüktü. Bu bir bina ise bile görünürde ne girişi ne de çıkışı vardı.

Kısa bir tereddüdün ardından Alvin robota gidip kubbeye dokunmasını emretti. Robot ise emre uymayı reddederek onu müthiş bir şaşkınlığa uğrattı. İşte bu gerçekten isyandı –ya da ilk bakışta öyle görünüyordu.

Alvin şaşkınlığından sıyrılınca, "Neden söylediğimi yapmıyorsun?" diye sordu.

Robot, "Bunu yapmak yasak," diye cevapladı.

"Kim yasakladı?"

"Bilmiyorum."

"Öyleyse nasıl –hayır, bunu yok say. Bu emir programında mı var?"

"Hayır."

Böylece bir olasılık ortadan kalkıyordu. Bu kubbeleri yapanlar robotu yapanlarla aynı soydan gelmiş ve makinenin temel komutları arasına böyle bir yasak yerleştirmiş olabilirlerdi.

"Emri ne zaman aldın?"

"İndiğim zaman aldım."

Alvin Hilvar'a döndü, gözlerinde yeni bir ümit

ışığı parlıyordu.

"Burada zeki canlılar var! Hissedebiliyor musun?"

Hilvar, "Hayır," diye karşılık verdi. "Burası bana ilk gittiğimiz gezegen kadar ölü görünüyor."

"Çıkıp robotun yanına gidiyorum. Onunla konuşan her neyse benimle de konuşur belki."

Hilvar bundan hiç hoşlanmamıştı, yine de karşı çıkmadı. Gemiyi kubbenin otuz metre kadar yakınına, robota da yakın bir noktaya getirdiler ve hava kilidini açtılar.

Alvin geminin beyni atmosferin solunabilir olduğundan emin olmadığı sürece kabinin açılmayacağını biliyordu. Bir an için bilgisayarın bir hata yaptığını sandı –hava çok seyreltikti ve ciğerlerine yeterince gitmiyordu. Sonra derin derin nefes aldıkça yeterince oksijen alabileceğini anladı, ama burada ancak birkaç dakika dayanabileceğini de hissediyordu.

Nefes nefese yürüyerek robotun yanına, esrarengiz kubbenin kavisli duvarına geldiler. Bir adım daha attılar –ve ani bir darbe yemişçesine aynı anda durdular. Bir mesaj kafalarının içinde bir gong vuruşu gibi yankılanmıştı:

TEHLİKE. DAHA FAZLA YAKLAŞMAYIN.

Hepsi buydu. Sözlü değil, tamamen düşünce şeklinde bir mesajdı. Alvin zekâ dereceleri ne

olursa olsun her canlının bu uyarıyı aynı şaşmaz yöntemle aklının derinliklerinde duyacağından emindi.

Bu bir tehdit değil, bir uyarıydı. Her nasılsa bunun kendilerine karşı çıkmak için yapılmadığını biliyorlardı; uyarı sadece güvenlikleri içindi. Burada özünde tehlikeli bir şey var, diyordu adeta ve onu yapan bizler, kimsenin dikkatsizce davranarak zarar görmesini istemiyoruz.

Alvin ve Hilvar birkaç adım gerilediler ve göz göze geldiler; ikisi de diğerinin aklından geçenleri söylemesini bekliyordu. Durumu ilk toparlayan Hilvar oldu.

"Haklıymışım, Alvin," dedi. "Burada zeki canlılar yok. Bu uyarı otomatikti –çok yaklaştığımızda kendi kendine harekete geçti."

Alvin başıyla onayladı.

"Acaba neyi korumaya çalışıyorlardı?" dedi. "Bu kubbelerin altında binalar... her şey olabilir."

"Tüm kubbelerde uyarı alırsak bunu öğrenemeyiz. Ziyaret ettiğimiz üç gezegen arasındaki farklılıklar –gerçekten ilginç. İlkinde hiçbir şey bırakmamışlar –ikincisiyle hiç uğraşmamışlar– ama burada oldukça zahmete girmişler. Belki günün birinde geri dönmeyi planlıyorlar ve döndüklerinde her şeyin hazır olmasını istiyorlardı."

"Ama hiç dönmediler ve bu uzun zaman önceydi."

"Fikirlerini değiştirmiş olabilirler."

Alvin hem kendisinin hem Hilvar'ın bilinçsiz olarak "onlar" ifadesini kullanmaya başlamalarının tuhaf olduğunu düşündü. "Onlar" her kim ya da ne idilerse, o ilk gezegende oldukça güçlülerdi –burada ise güçleri daha da fazla olmalıydı. Burası özenle paketlenmiş ve tekrar gerekene kadar rafa kaldırılmış bir dünyaydı.

Alvin nefes nefese, "Gemiye dönelim," dedi. "Burada doğru dürüst nefes alamıyorum."

Hava kilidi arkalarından kapanıp rahat bir nefes alır almaz bir sonraki adımlarını tartıştılar. Detaylı bir araştırma için uyarı bulunmayan ve girilebilecek bir kubbe bulmaları, bunun için de çok sayıda kubbeyi denemeleri gerekiyordu. Bu da işe yaramazsa... fakat Alvin son ana kadar bu olasılıkla yüzleşmek istemiyordu.

Daha bir saat geçmeden yüzleşti, hem de hayal bile edemeyeceği kadar dramatik bir şekilde. Robotu altı kez aşağı yollayıp her seferinde de aynı sonucu aldıktan sonra karşılarına bu düzenli dünyaya hiç de yakışmamış bir manzara çıktı.

Aşağıda onları hayal kırıklığına uğratan, girilmez kubbelerin seyrek olarak serpiştirildiği geniş bir düzlük vardı. Düzlüğün ortasında ise kuşkusuz büyük bir patlamanın –kilometrelerce çevresine moloz saçıp yerde sığ bir krater açmış olan bir patlamanın– yakması sonucu oluşmuş bir iz vardı.

Kraterin yanında da bir uzay gemisinin enkazı duruyordu.

21

Bu çok eski trajedi sahnesinin yakınında bir yere indiler ve yavaşça, nefeslerini idareli kullanarak, önlerinde heybetle yükselen parçalanmış gemi gövdesine doğru yürüdüler. Gemiden geriye yalnızca küçük bir bölüm –baş ya da kıç– kalmıştı; geri kalanı herhalde patlamada parçalanmıştı. Enkaza yaklaşırken Alvin'in kafasında bir düşünce oluşmaya başladı, giderek güçlendi ve sonunda kesinlik kazandı.

"Hilvar," dedi, aynı anda hem konuşup hem yürürken zorlanıyordu, "bence bu gemi ilk gittiğimiz gezegene inmiş olan gemi."

Nefesini harcamak istemeyen Hilvar başını sallayarak doğruladı. O da aynı şeyi düşünmüştü. Dikkatsiz konuklar için iyi bir ibretti. Bunun Alvin'in gözünden kaçmamasını umuyordu.

Gövdeye ulaşınca geminin açığa çıkmış iç kısmına baktılar. Kabaca ortadan ikiye bölünmüş koca bir binaya bakmak gibiydi bu; patlamayla birlikte ortaya çıkan zeminler, odalar ve tavanlar gemiden bozuk bir iç kesit sunuyorlardı. Kim bilir, diye düşündü Alvin, hâlâ gemilerinde, öldükleri yerlerde yatan ne garip yaratıklar vardır.

Hilvar birden, "Anlamadığım bir şey var," dedi. "Geminin bu kısmı çok zarar görmüş, ama hâlâ yerinde. Peki geri kalanı nerede? Acaba uzay-

da ikiye bölündü de buraya bu parçası mı düştü?"

Bunun cevabını almak için robotu tekrar keşfe göndermeleri ve enkazın çevresindeki bölgeyi kendilerinin incelemesi gerekti. Hiç kuşku yoktu; Alvin geminin arkasındaki küçük tepede her biri üç metre yüksekliğindeki kazınmış toprak izlerini bulunca akıllarında kalmış olabilecek tüm şüpheler silindi.

Hilvar, "Demek uyarıya aldırmamış ve buraya inmişler," diye mırıldandı. "Senin gibi meraklı tiplermiş. Kubbeyi açmaya çalışmışlar."

Kraterin diğer tarafını, ardında bu gezegenin hükümdarlarına ait hazinelerin saklı olduğu pürüzsüz, hâlâ dokunulmamış kabuğu gösterdi. Ama artık kubbe değildi; gömüldüğü yer patlamayla açılmış olduğu için neredeyse tam bir küre olmuştu.

"Gemilerini parçalamışlar ve birçoğu ölmüş. Yine de bu paçayı kesip atarak geri kalanını onarmayı başarmışlar ve değerli şeylerini yanlarına alarak gitmişler. Ne kadar zor bir iş olduğunu düşünemiyorum bile."

Alvin onu duymadı bile. Onu bu noktaya ilk olarak çekmiş olan tuhaf işarete –boyunun ucundan aşağıya doğru üçte biri kadar aşağısındaki yatay bir çemberin içinde duran ince sütuna bakıyordu. Yabancı ve alışılmadık bir şey de olsa, çağların ötesinden taşıdığı sessiz mesajını anlayabiliyordu.

O taşların altında en azından bir sorunun cevabı yatıyordu, tabii onları kaldırmaya cüret ederse. Cevabını hiç alamayabilirdi; o yaratıklar ne olurlarsa olsunlar huzur içinde dinlenmeyi hak etmişlerdi.

Ağır adımlarla gemiye dönerlerken Alvin'in fısıldadığı sözleri Hilvar duymadı.

"Umarım yurtlarına dönebilmişlerdir."

Tekrar uzaya çıktıklarında Hilvar, "Şimdi nereye?" diye sordu.

Alvin ekrana düşünceli düşünceli baktıktan sonra cevapladı.

"Sence geri mi dönmeliyim?"

"Yapılacak en mantıklı şey bu. Şansımız daha fazla yaver gitmeyebilir; hem bu gezegenlerde bizi başka hangi sürprizlerin beklediğini kim bilebilir?"

Bu sağduyu ve tedbirin sesiydi ve Alvin onu dinlemeye birkaç gün önce olduğundan daha hazırdı. Ama uzun bir yol katetmiş ve tüm yaşamı boyunca bu anı beklemişti; hâlâ görülecek bunca şey varken geri dönmeyecekti.

"Bundan sonra gemide kalacağız," dedi, "ve yüzeyde hiçbir yere dokunmayacağız. Bu yeterli olur, herhalde."

Hilvar omuzlarını silkti, bundan sonra olacakların sorumluluğunu kabul etmiyordu adeta. Bu gezegenlerin herhangi birinde zeki canlılar bul-

ma ümidini çoktan yitirmişti, ama Alvin artık tedbirli davranmaya başladığına göre keşfe devam etme konusunda en az onun kadar endişeli olduğundan söz etmesi gereksizdi.

Önlerinde ikili bir dünya, yanında küçük bir uydusu olan büyük bir gezegen vardı. Gezegen ziyaret ettikleri ikinci gezegenin bir ikizi gibiydi; aynı çıldırmış yeşil örtüyle kaplıydı. Oraya inmelerinin bir anlamı yoktu; bu hikâyeyi zaten biliyorlardı.

Alvin gemiyi alçaltarak uydunun yüzeyi üzerine getirdi; burada atmosfer olmadığını söyleyerek onu uyaran karmaşık mekanizmanın uyarısına ihtiyacı yoktu. Bütün gölgelerin kenarları düzgün ve netti ve gece ile gündüz arasında geçiş tonları yoktu. İlk teması yaptıkları bölgede ufukta uzak güneşlerin yalnızca bir tanesi vardı ve bu, geceye benzer bir şeyi gördüğü ilk gezegendi. Manzaraya kasvetli, koyu bir kırmızı hakimdi; sanki kana bulanmıştı.

Hâlâ doğdukları çağlardaki kadar yalçın ve keskin olan dağların üzerinden kilometrelerce uçtular. Burası değişim ve yıpranmayı hiç tanımamış, rüzgâr ya da yağmurlarla hiç aşınmamış bir dünyaydı. Burada cisimleri ilk tazeliklerinde korumak için sonsuzluk devrelerine ihtiyaç yoktu.

Ama hava olmadığına göre hayat da olamazdı –yoksa olabilir miydi?

Alvin bunu sorunca Hilvar, "Elbette," dedi,

"biyolojik açıdan bu fikirde bir mantıksızlık yok. Hayat havasız boşlukta başlayamaz –ama bu ortamda hayatta kalabilecek türler üretebilir. Hayat olan bir gezegen atmosferini yitirdiğinde milyonlarca kez olmuştur bu."

"Ama boşlukta *zeki* canlı türlerinin var olması beklenebilir mi? Kendilerini havalarının yok olmasına karşı korumuş olmaları gerekmez miydi?"

"Evet, tabii bu, olmasını engelleyecek zekâ düzeyine ulaşmalarından sonra olmuşsa. Ama atmosfer hâlâ ilkel düzeydelerken kaybolmuşsa ya uyum sağlamaları ya da yok olmaları gerekir. Uyum sağladıktan sonra da çok yüksek bir zekâ geliştirebilirler. Hatta bunu mutlaka yaparlar –dürtü son derece güçlü olur."

Alvin bunun tamamen teorik bir görüş olduğuna karar verdi, en azından bu gezegen için öyleydi. Burada zeki olan ya da olmayan canlılar bulunduğunu gösteren hiçbir işaret yoktu. Ama o zaman bu dünya ne işe yarıyordu? Tüm Yedi Güneş sisteminin yapay olduğuna artık emindi ve bu gezegen de bu müthiş tasarımın bir parçası olmalıydı.

Tabii yalnızca gösteriş amaçlı olarak, dev gezegenin gökyüzünde bir ay bulunsun diye de yapılmış olabilirdi. Ancak yine de bir işlevi olması gerekirdi.

Hilvar ekranı göstererek, "Bak," dedi. "Şurada, sağda."

Alvin geminin rotasını değiştirdi ve çevrelerindeki manzara yana yattı. Hızlarının etkisiyle kızıl kayaların görüntüsü bulanıklaştı; sonra görüntü sabitlendi; aşağıda sürüklenen şey kuşku götürmez bir hayat belirtisiydi.

Kuşku götürmez –ama aynı zamanda şaşırtıcı. Her biri yanındakinden otuz metre kadar uzak ve bunun iki katı kadar yükseklikte ince sütunlardan oluşan geniş aralıklı bir sıra şeklindeydi. Hipnotize edici bir perspektifle uzayıp gidiyor, sonunda ufukta kayboluyorlardı.

Alvin gemiyi sağa çevirip sütun sıraları boyunca ilerlemeye başladı, bir yandan da bunların ne işe yarıyor olabileceklerini düşünüyordu. Hepsi birbirinin eşiydi, eksiksiz bir sıra halinde tepeleri ve dağları aşıyorlardı. Eskiden bir şeyi taşımış olduklarını gösteren bir işaret de yoktu; dümdüzdüler ve tepelerine doğru hafifçe inceliyorlardı.

Hat birdenbire yön değiştirerek dik bir açıyla döndü. Alvin harekete geçene kadar fazladan birkaç kilometre gitti, ama gemiyi döndürüp yeni rotasına sokmayı başardı.

Sütunlar yol boyunca aynı eksiksiz sırayla ve tamamen eşit aralıklarla uzayıp gidiyorlardı. Sonra, bir önceki yön değişikliğinden seksen kilometre kadar sonra bir kez daha dik bir açıyla döndüler. Alvin böyle giderlerse yakında başladıkları noktaya döneceklerini düşündü.

Sonu gelmeyen sütun sırası onları öylesine büyülemişti ki, sıra bozulduğunda ve Hilvar bağırarak hiçbir şey fark etmemiş olan Alvin'i uyarıp gemiyi döndürttüğünde orayı kilometrelerce geçmişlerdi. Yavaşça alçaldılar ve Hilvar'ın gördüğü şeyin çevresinde dönerlerken kafalarında inanılmaz bir şüphe oluşmaya başladı –ama başlangıçta ikisi de bunu diğerine açmaya cesaret edemedi.

Sütunların ikisi diplerine yakın bir yerden kırılmış, kayaların üzerine devrilmişti. Hepsi bu kadar da değil; boşluğun iki yanındaki sütunlar da dayanılmaz bir gücün karşısında dışa doğru bükülmüşlerdi.

Bunun bir tek anlamı olabilirdi. Alvin artık neyin üzerinde uçtuklarını biliyordu; bunu Lys'de de defalarca görmüş, ama çarpıcı orantı farklılığı o ana kadar tanımasına engel olmuştu.

"Hilvar," dedi, aklından geçenleri sözcüklere dökmekte hâlâ zorlanıyordu, "bunun ne olduğunu biliyor musun?"

"İnanması zor, ama bir ağılın yanında uçuyoruz. Bu şey bir çit –yeterince dayanıklı olmayan bir çit."

Alvin şaşkınlığını gizlemeye çalışan insanlara has sinirli gülüşle, "Hayvan besleyen insanların onları kontrol altında tutmaları gerekir," dedi.

Hilvar bu zorlama şakaya tepki vermedi; endişeyle kaşlarını çatmış, kırık engellere bakıyordu.

Sonunda, "Anlamıyorum," dedi. "Böyle bir gezegende nereden yiyecek bulmuş olabilir? Hem neden kaçmış? Ne tür bir hayvan olduğunu öğrenmek için neler vermezdim."

Alvin, "Belki onu burada bırakmışlardı ve acıktığı için kaçtı," diye tahminde bulundu. "Ya da bir şey onu kızdırmış olabilir."

Hilvar, "Biraz alçalalım," dedi. "Zemine bakmak istiyorum."

Gemiyi neredeyse çıplak kayalara değdirecek kadar alçaldılar ve düzlüğün birkaç santimetre genişliğindeki sayısız küçük delikle kaplı olduğunu gördüler. Ama etrafı çevrili bölgenin dışındaki zeminde bu garip işaretlerden yoktu; çitin oluşturduğu hatta gelince birdenbire sona eriyorlardı.

Hilvar, "Haklısın," dedi. "Acıkmış. Ama bir hayvan değilmiş; ona bitki demek daha doğru olur. Ağılındaki toprağı bitirmiş ve başka bir yerden taze gıda bulması gerekmiş. Şüphesiz çok ağır hareket ediyordu; o engelleri yıkması yıllar sürmüş olabilir."

Alvin'in hayal gücü hiçbir zaman gerçekten bilemeyeceği detayları hızla üretmeye başladı. Hilvar'ın analizinin temelde doğru olduğundan ve belki de gözün fark edemeyeceği kadar yavaş hareket eden bir botanik canavarının kendisini hapseden engellere karşı yavaş fakat çetin bir mücadele verdiğinden şüphesi yoktu.

Bunca çağdan sonra bile hâlâ yaşıyor ve gezegenin yüzeyinde özgürce dolaşıyor olabilirdi. Ancak onu aramak tüm bir gezegenin yüzeyini araştırmak anlamına geleceği için umutsuz bir çaba olurdu. Açıklığın çevresindeki birkaç kilometrekarelik bölgede rastgele bir araştırma yaptılar ve küçük işaretlerden oluşan, neredeyse yüz elli metre genişliğinde daire şeklinde büyük bir bölge buldular; belli ki yaratık beslenmek için durmuştu –besinini her nasılsa kayalardan alan bir organizma için bu sözcük kullanılabilirse tabii.

Tekrar yükselip uzaya açıldıklarında Alvin'in üzerine tuhaf bir bitkinlik çöktü. Bunca şey görmüş, ama çok az şey öğrenmişti. Tüm bu gezegenlerde sayısız harikalar vardı, ama onun aradıkları uzun zaman önce gitmişlerdi. Yedi Güneş'teki diğer gezegenlere gitmenin boşuna olacağını biliyordu. Evrende hâlâ zeki canlılar varsa bile, onları artık nerede aramalıydı? Ekranda toz zerrecikleri gibi yayılmış yıldızlara baktı ve geri kalan zamanın hepsini keşfetmeye yetmeyeceğini anladı.

Daha önce hiç tatmadığı bir yalnızlık ve baskı duygusu altında ezildiğini hissetti. Diaspar'ın Evren'in dev boşluğundan duyduğu korkuyu, halkını şehirlerinin mikroaleminde toplanmaya iten dehşeti artık anlayabiliyordu. Sonunda haklı olduklarını kabul etmek kolay değildi.

Destek bulmak için Hilvar'a döndü. Ama Hil-

var yumruklarını sıkmış, gözleri alev alev öylece duruyordu. Başını yana eğmişti; sanki bir şeyi dinliyor, her duyusunu çevrelerini saran boşluğu algılamaya zorluyordu.

Alvin hemen, "Ne oluyor?" diye sordu. Hilvar ancak ikinci soruşundan sonra duyduğunu belli etti. Sonunda cevap verdiğinde bile hâlâ boşluğa bakıyordu.

Ağır ağır, "Bir şey geliyor," dedi. "Anlamadığım bir şey."

Alvin birden kabin buz gibi soğumuş gibi bir hisse kapıldı ve İstilacılar'a karşı duyduğu kalıtımsal korku tüm dehşetiyle ortaya çıktı. Tüm gücünü tüketecek kadar büyük bir çaba sarf ederek kafasını panikten uzaklaştırdı.

"Dost mu?" diye sordu. "Hemen Yeryüzü'ne dönelim mi?"

Hilvar ilk soruyu değil, sadece ikincisini cevapladı. Sesi çok kısıktı, ama endişe ya da korku taşımıyordu. Ama sesinde sanki öyle inanılmaz birşeyle karşılaşmış ki Alvin'in sorusunu cevaplamakla uğraşamazmış gibi müthiş bir hayret ve merak vardı.

"Geç kaldın," dedi. "Geldi bile."

Vanamonde ilk kez bilincini kazandığından o güne dek Galaksi kendi ekseni etrafında defalarca dönmüştü. O ilk çağları ve o zamanlar kendisine yakın olan yaratıkları pek iyi anımsamıyor-

du –ama gidip onu yıldızların arasında yapayalnız bıraktıkları zaman duyduğu üzüntüyü hatırlıyordu. O zamandan beri çağlar boyu güneşten güneşe dolaşmış, güçlerini yavaş yavaş geliştirmiş ve arttırmıştı. Bir zamanlar soyuna katılan o insanları tekrar bulmayı hayal ederdi ve bu düşü silinmiş de olsa tamamen ölmemişti.

Sayısız dünyada hayatın geride bıraktıkları kalıntıları bulmuş, ama yalnızca bir yerde zeki canlılar keşfetmişti –ve Kara Güneş'ten dehşet içinde kaçmıştı. Yine de Evren çok büyüktü ve araştırma daha yeni başlamış sayılırdı.

Zaman ve mekân olarak çok uzak olsa da, Galaksi'nin kalbindeki müthiş güç patlaması sayısız ışık yılı öteden Vanamonde'u çağırıyordu. Bu yıldızların ışımasının tam tersiydi ve bulutsuz bir gökyüzünde beliren bir meteor izi gibi birdenbire bilinç alanına girmişti. Zaman ve mekânda ona doğru, geçmişin çok iyi bildiği değişmez, ölü akışıyla kendisinden uzaklaşan varlığının son anına doğru ilerledi.

Son derece karmaşık yapılardan oluşan uzun metal cismi anlayamamıştı, ona göre fiziksel dünyaya ait olan hemen hemen her şey kadar yabancıydı. Çevresi hâlâ onu Evren'in ucundan buraya getiren enerji huzmesiyle parlıyordu, ama bunun artık bir önemi yoktu. Dikkatle, uçmaya hazırlanan vahşi bir hayvanın hassas gerginliğiyle keşfettiği iki akla doğru uzandı.

Ve uzun arayışının sona erdiğini anladı.

Alvin Hilvar'ın omuzlarına yapıştı ve şiddetle sarsarak onu gerçek dünyaya döndürmeye çalıştı.

"Neler oluyor, söyle!" diye yalvardı. "Ne yapayım?"

Hilvar'ın gözlerindeki uzak, dalgın ifade yavaş yavaş kayboldu.

"Hâlâ anlamıyorum," dedi, "ama korkacak bir şey yok –buna eminim. Bu şey her ne olursa olsun bize zarar vermez. Anlaşılan sadece –merak ediyor."

Alvin cevap vermek üzereyken daha önce hiç bilmediği bir duyumla sarsıldı. Sıcak, karıncalandıran bir his tüm vücuduna yayılıyordu; sadece birkaç saniye sürdü ama bittiğinde o artık yalnızca Alvin değildi. Bir şey beynini paylaşıyor, bir çemberin diğerinin bir kısmını kapatması gibi üstüne çıkıyordu. Hilvar'ın aklının da yakında olduğunu ve onun da üzerlerine çöken yaratığın etkisinde olduğunu hissedebiliyordu. Rahatsız edici olmaktan çok tuhaf bir duyguydu, Alvin ilk kez telepatiyle –halkının giderek yozlaştırdığı ve artık sadece makineleri idare etmekte kullanabildiği güçle tanışıyordu.

Alvin Seranis aklını ele geçirmeye çalıştığı zaman hemen direnişe geçmişti, ama bu sefer karşı koymadı. İşe de yaramazdı ve bu yaratığın ne olursa olsun düşman olmadığını biliyordu. Gev-

şedi, kendisininkinden kat kat üstün bir zekânın aklını keşfetmesini direnmeden kabullendi. Ama bu pek de doğru sayılmazdı.

Vanamonde bu akıllardan birinin diğerinden daha sempatik ve girilmeye uygun olduğunu hemen görmüştü. İkisinin de varlığı karşısında hayret içinde kaldıklarını anlamış ve buna çok şaşırmıştı. Unutmuş olduklarına inanamazdı; ölüm gibi unutmak da Vanamonde'un kavrayamayacağı bir şeydi.

İletişim çok zor oluyordu; akıllarındaki düşünce-görüntülerinin birçoğu öyle garipti ki, ne olduklarını güçbela anlayabiliyordu. Her ikisinde de İstilacılar'a karşı bir korkuya rastlayınca şaşırmış, biraz da ürkmüştü; ona Kara Güneş'i ilk tanıdığı zamanki kendi duygularını anımsatmıştı.

Ama onlar Kara Güneş hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı ve sordukları sorular artık aklında oluşmaya başlamıştı.

"Nesin sen?"

Verebileceği tek cevabı verdi.

"Ben Vanamonde'um."

Biraz duraksama oldu (düşüncelerinin şekillenmesi ne kadar da uzun sürüyordu!) ve soru tekrarlandı. Anlamamışlardı; bu çok garipti, çünkü ona bu adı soyunun hatıraları arasında yer alması için onların ırkı vermişti. Bu anılar sayıca çok azdı ve garip bir şekilde zamanda tek bir noktada başlıyorlardı, ama çok açıktılar.

Onların zayıf düşünceleri bir kez daha çırpınarak bilincine girdiler.

"Yedi Güneş'i yapan insanlar neredeler? Onlara ne oldu?"

Bilmiyordu; ona pek inanmamışlardı ve hayal kırıklıkları onların akıllarıyla kendisininkini ayıran uçurumun ötesinden kesin ve net bir şekilde anlaşılıyordu. Ama sabırlıydılar ve onların arayışları da kendisininkiyle aynı olduğu ve tanıdığı yegâne dostlar oldukları için onlara yardım etmekten memnundu.

Alvin hayatı boyunca bir daha bu sessiz konuşma kadar tuhaf bir deneyimi yaşayacağına inanmıyordu. Bir gözlemci olmaktan pek öteye gidemediğine inanması zordu, çünkü Hilvar'ın aklının bazı bakımlardan kendisininkinden çok daha üstün olduğunu kendi kendine bile itiraf edemiyordu. Tek yapabildiği anlayamadığı bir düşünce seliyle yarı şaşkına dönmüş bir halde bekleyip meraklanmaktı.

Sonunda Hilvar biraz solgun ve gergin bir halde bağlantıyı kesti ve arkadaşına döndü.

"Alvin," dedi, sesi çok bitkindi, "bunda bir gariplik var. Hiçbir şey anlamıyorum."

Bu sözler Alvin'in kendine güvenini biraz olsun yerine getirdi ve duyguları yüzüne yansımış olmalıydı ki, Hilvar birden dostça gülümsedi.

"Bu...Vanamonde'un ne olduğunu anlayamıyorum," diye devam etti. "Müthiş bilgisi olan bir

yaratık, ama sanki çok düşük bir zekâsı var. Elbette," diye ekledi, "aklı kavrayamayacağımız kadar farklı bir düzenle çalışıyor olabilir –ama cevabın bu olduğunu sanmıyorum."

Alvin biraz da sabırsızca, "Ee, ne öğrendin?" diye sordu. "Yedi Güneş hakkında bir şey biliyor mu?"

Hilvar'ın aklı hâlâ çok uzaklarda gibiydi.

Dalgın dalgın, "Onlar bizimki de dahil pek çok ırk tarafından yapılmış," dedi. "Bana bunun gibi gerçekleri söyleyebiliyor, ama anlamlarını anlayamıyor sanki. Bence geçmişi hatırlıyor, ama kavrayamıyor. Olmuş olan her şey aklının içinde karmakarışık bir hâlde."

Bir an durup düşündü; sonra yüzü aydınlandı.

"Yapılacak bir tek şey var; Vanamonde'u bir şekilde Yeryüzü'ne götürmeliyiz ki filozoflarımız onu inceleyebilsinler."

Alvin, "Sence bu güvenli mi?" diye sordu.

Hilvar, "Evet," dedi, bu soru arkadaşının yapısına ne kadar da tersti. "Vanamonde dost. Hatta daha da öte, işin doğrusu bize şefkat duyuyor."

Ve başından beri Alvin'in aklının bir köşesinde dönüp durmakta olan düşünce birdenbire açığa çıktı. Krif'i ve kaçışıp duran, Hilvar'ı ve arkadaşlarını rahatsız edip kızdıran diğer küçük hayvanları hatırladı. Ve –şimdi ne kadar da eski geliyordu!– Shalmirane'e yaptıkları keşif gezisinin ardındaki zoolojik amacı anımsadı.

Hilvar yeni bir evcil hayvan bulmuştu.

22

Jeserac, *Birkaç gün önce bu toplantı kesinlikle düşünülemezdi bile,* diye düşündü. Lys'den gelen altı ziyaretçi at nalının açık ucuna yerleştirilmiş bir masada, Konsey'in karşısına oturmuşlardı. Daha kısa bir süre önce aynı noktada Alvin'in durduğunu ve Konsey'in Diaspar'ın dünyaya kapatılması kararını dinlediğini anımsaması kaderin tuhaf bir cilvesiydi. Şimdi ise dünya –sadece dünya değil, Evren de intikam almak istercesine Diaspar'ın karşısındaydı.

Konsey'in kendisi değişmişti bile. Tam beş üye yoktu. Kendilerini bekleyen sorumluluk ve sorunlarla yüzleşememiş ve Khedron'un yaptığını yapmışlardı. Jeserac halkının bu kadar çoğu milyonlarca yıldır karşılarına çıkan ilk gerçek sınavla yüzleşmeyi başaramıyorsa bunun Diaspar'ın başarısız olduğunun ispatı olduğunu düşünüyordu. Binlercesi şimdiden kaçıp Hafıza Bankaları'nın geçici yokluğuna sığınmışlardı, uyandıklarında krizin sona ermiş ve Diaspar'ın eski haline dönmüş olacağını umuyorlardı. Hayal kırıklığına uğrayacaklardı.

Jeserac Konsey'deki boş yerlerden birini doldurmak üzere görevlendirilmişti. Alvin'in öğretmeni olması yüzünden konumu biraz gölgede de olsa orada bulunması o kadar önemliydi ki, hiç

kimse onu aralarına almamayı önermedi. At nalı şeklindeki masanın bir ucunda, kendisine birçok avantaj sağlayan bir yerde oturuyordu. Hem ziyaretçilerin yüzlerini inceleyebiliyor, hem de Konsey üyesi dostlarınınkileri görebiliyordu –ve yüz ifadeleri yeterince çok şey söylüyordu.

Alvin'in haklı olduğuna şüphe yoktu; Konsey kaçınılmaz, nahoş gerçeği yavaş yavaş görmeye başlamıştı. Lys'den gelen temsilciler Diaspar'daki en üstün zekâlardan bile daha hızlı düşünebiliyorlardı. Tek avantajları da bu değildi, olağanüstü bir koordinasyon gösteriyorlardı ve Jeserac bunun telepatik güçleri sayesinde olduğunu tahmin ediyordu. Konsey üyelerinin akıllarını okuyup okumadıklarını düşündü, ama bu toplantının yapılmasını sağlamak için verdikleri sözden dönmeyeceklerine emindi.

Jeserac pek fazla mesafe katedildiğini düşünmüyordu; yapılabileceğini de sanmıyordu. Lys'in varlığını açıkça kabul etmiş olan Konsey neler olduğunu hâlâ fark edemiyordu. Ama korktukları belliydi –ziyaretçiler de öyle, yine de onlar bu gerçeği gizlemeyi daha iyi beceriyorlardı.

Jeserac ise beklediği kadar korkmamıştı; korkuları hâlâ içindeydi, ama sonunda onlarla yüzleşmişti. Alvin'in pervasızlığı –yoksa cesareti mi demeliydi?– bakış açısını değiştirmiş ve önünde yeni ufuklar açmıştı. Diaspar'ın duvarlarının dışına tek bir adım bile atabileceğine inanmıyordu, ama ar-

tık Alvin'e bunu yaptıran dürtüyü anlıyordu.

Başkan'ın sorusuna hazırlıksız yakalanmıştı, ama çabucak toparlandı.

"Bence bu durumun daha önce ortaya çıkmaması tamamen şans," dedi. "Daha önce on dört Benzersiz olduğunu biliyoruz ve yaratılışlarının ardında bir plan olmalı. Bence bu plan Lys ile Diaspar'ın sonsuza dek ayrı kalmamalarıydı. Alvin bunu anladı, ama bir şey daha yaptı ki, bunun başlangıçtaki planda olduğunu sanmıyorum. Merkez Bilgisayar bunu doğrulayabilir mi?"

Mekanik ses hemen cevap verdi.

"Konsey Üyesi, tasarımcılarım tarafından verilmiş komutlar hakkında bilgi veremeyeceğimi biliyorsunuz."

Jeserac bu hafif uyarıyı dikkate aldı.

"Nedeni ne olursa olsun, gerçekleri inkâr edemeyiz. Alvin uzaya çıktı. Döndüğünde tekrar gitmesini engelleyebilirsiniz –tabii o zaman çok şey öğrenmiş olacağı için bunu yapabileceğinizden kuşkuluyum. Ve korktuğunuz şey gerçekleşmişse, hiçbirimizin yapabileceği bir şey olamaz. Dünya tamamen çaresiz –milyonlarca asırdır olduğu gibi."

Jeserac durakladı ve bakışlarını masalarda dolaştırdı. Kimse söylediklerinden memnun olmamıştı, o da bunu beklemiyordu zaten.

"Ama bence endişelenmemiz için bir neden yok. Yeryüzü şu anda daha önce olduğundan

daha fazla tehlikede değil ki. Bir tek küçük gemideki iki insan İstilacılar'ın gazabını nasıl tekrar üzerimize çeksin? Biraz açık yürekli olalım ve kabul edelim; İstilacılar isteselerdi dünyamızı çağlar önce yok ederlerdi."

Hoşnutsuz bir sessizlik oldu. Bu sapkınlıktı –eskiden olsa Jeserac da bu hüküme varırdı.

Kaşlarını iyice çatmış olan Başkan söze girdi. "İstilacılar'ın Yeryüzü'nü ancak İnsanın bir daha uzaya çıkmaması şartıyla bağışladıklarını söyleyen bir efsane yok mu? Ve şimdi bu şartı bozmuş olmuyor muyuz?"

Jeserac, "Evet, bir efsane," dedi. "Birçok şeyi sorgulamadan kabul ediyoruz, bu da onlardan biri. Ancak bunun bir kanıtı yok. Böylesine önemli bir şeyin Merkez Bilgisayar'da kaydedilmemiş olduğuna inanamam; oysa o, bu anlaşma konusunda hiçbir şey bilmiyor. Sadece bilgi alma makineleri aracılığıyla da olsa bunu ona sordum. Konsey'in ise bunu doğrudan sorabileceğine eminim."

Jeserac yasak bölgeye adım atarak ikinci bir ihtar almak istemiyordu ve Başkan'ın cevabını bekledi.

Cevap gelmedi, çünkü Lys'li ziyaretçiler birdenbire koltuklarında hareketlenmeye başlamışlardı; yüzleri aynı inanamayış ve endişe ifadesiyle donmuştu. Sanki uzaklardaki bir sesin kulaklarına söylediği bir mesajı dinliyorlardı.

Konsey bekliyor, sessiz konuşma devam ettikçe onların da endişeleri artıyordu. Sonra temsilcilerin lideri silkinerek trans halinden çıktı ve özür dileyen bir ifadeyle Başkan'a döndü.

"Az önce Lys'den çok garip ve endişe verici bir haber aldık," dedi.

Başkan, "Alvin Yeryüzü'ne mi döndü?" diye sordu.

"Hayır –Alvin değil. Başka bir şey."

Alvin sadık gemisini Airlee'deki açıklığa indirirken insanlık tarihinde Yeryüzü'ne böyle bir kargo getirmiş bir gemi var mıdır, diye merak ediyordu –tabii Vanamonde geminin fiziksel hacmi içinde sayılabilirse. Yolculuk boyunca onu hiç hissetmemişlerdi; Hilvar Vanamonde'un bilinç küresinin uzayda herhangi bir konumda olabileceğini söylemişti ve onun bilgisi kaynağından öğrenilmişti. Vanamonde hiçbir yerde değildi –belki *hiçbir zamanda* da değildi.

Gemiden çıktıklarında Seranis ve beş Senatör onları bekliyorlardı. Alvin Senatörlerden birini son gelişinde görmüştü; önceki görüşmelerinde gördüğü diğer ikisinin Diaspar'da olduğunu tahmin etti. Toplantının nasıl gittiğini ve şehrin milyonlarca yıl sonra gelen ilk yabancıların varlığına nasıl tepki verdiğini merak ediyordu.

Seranis oğluyla kucaklaştıktan sonra soğuk bir ifadeyle, "Dikkate değer varlıkları bulmakta

üstün bir yeteneğin olduğu görülüyor, Alvin," dedi. "Yine de bu seferki başarım kısa sürede aşabileceğini sanmıyorum."

Şaşırma sırası Alvin'deydi.

"Yani Vanamonde geldi mi?"

"Evet, saatler önce. Her nasılsa geminin giderken bıraktığı izi geriye doğru izlemeyi başarmış –tek başına bu bile baş döndürücü ve ilginç felsefi problemler doğuran bir olay. Lys'e de onu keşfettiğiniz anda geldiğini gösteren bazı kanıtlar var, yani sonsuz bir hıza da sahip. Hepsi bu kadar da değil. Son birkaç saatte bize var olduğunu sandığımızdan daha çok tarih öğretti."

Alvin hayretle bakakaldı. Sonra anladı; Vanamonde'un son derece zeki ve birbiriyle harika bir uyum içinde olan bu akıllar üzerindeki etkisini tahmin etmek zor değildi. Şaşırtıcı bir hızla hareket etmişlerdi, birden gözünün önünde çevresi Lys'in meraklı zekâlarıyla sarılmış, belki biraz da ürkmüş bir Vanamonde canlandı.

Alvin, "Ne olduğunu anlayabildiniz mi?" diye sordu.

"Evet. Bu kolay oldu, ama kökenini hâlâ bilmiyoruz. O saf bir zihin ve görünüşe göre bilgisi sınırsız. Ama çocuksu biri, kelimenin tam anlamıyla öyle."

Hilvar, "Tabii ya!" diye bağırdı. "Tahmin etmeliydim!"

Alvin bir şey anlamamıştı, Seranis ona acıdı.

"Yani Vanamonde son derece büyük, belki sonsuz bir akla sahip, ama henüz bir yetişkin değil, gelişmemiş. Gerçek zekâsı bir insanınkinden az," –Seranis biraz da iğneli bir ifadeyle gülümsedi– "ama düşünce fonksiyonları çok hızlı ve çok çabuk öğreniyor. Ayrıca hâlâ tam olarak anlamadığımız bazı güçleri var. Anlaşılmaz bir şekilde tüm geçmiş onun aklının hizmetinde sanki. Yeryüzü'ne gelmek için sizin izlerinizi takip ederken de bu yeteneğini kullanmış olabilir."

Alvin ses çıkarmadan duruyordu, bu defa yenilmişti. Hilvar'ın Vanamonde'u Lys'e getirmekte ne kadar haklı olduğunu anlıyordu. Seranis'i atlattığı için ne kadar şanslı olduğunu da; bu hayatta bir kez daha yapabileceği bir şey değildi.

"Vanamonde'un daha yeni doğduğunu mu söylemek istiyorsun?"

"Kendi ölçülerine göre evet. Gerçek yaşı çok büyük, ama İnsan'ınki kadar değil. Tuhaf olan şey ise, onu bizim yarattığımızda ısrar ediyor ve hiç şüphesiz kökeninin geçmişin tüm sırlarıyla ilişkisi var."

Hilvar biraz sahiplenen bir sesle, "Vanamonde'a şimdi ne yapılıyor?" diye sordu.

"Grevarn tarihçileri onu sorguluyorlar. Geçmişin ana hatlarını belirlemeye çalışıyorlar, ama çalışma yıllar sürecek. Vanamonde geçmişi mükemmel detaylarla açıklayabiliyor, ama gördüklerini kendisi anlamadığı için onunla çalışmak çok zor."

Alvin Seranis'in bütün bunları nereden bildiğini düşündü; sonra Lys'teki uyanık olan her aklın büyük araştırmanın ilerleyişini seyrediyor olacağını hatırladı. Lys'te de Diaspar'daki kadar büyük bir iz bırakmış olmaktan gurur duydu, ama bu gurur düş kırıklığıyla karışmıştı. Burada hiçbir zaman tam olarak paylaşamadığı ve anlayamadığı bir şey vardı: İnsanların akılları arasındaki doğrudan bağlantıya bile sağır birinin müziğe, ya da bir körün renklere olduğu kadar yabancıydı. Lys halkı ise Yeryüzü'ne getirdiği ancak hiçbir duygusuyla algılayamadığı bu hayal bile edilemeyecek kadar yabancı yaratıkla düşünce alışverişinde bulunuyorlardı.

Burada ona yer yoktu; sorgulama bitince cevaplar ona söylenecekti. Sonsuzluğun kapılarını açmıştı, şimdi ise yaptıkları karşısında hayrete düşüyor –hatta korkuyordu. Kendi huzurunu sağlamak için Diaspar'ın küçük, bildik dünyasına dönmeli, düşlerini ve amacını tartarken onun güvencesini aramalıydı. Burada bir ironi seziliyordu; yıldızlar arasında şansını denemek için şehri terk eden korkmuş bir çocuğun annesine koşuşu gibi yurduna dönüyordu.

23

Diaspar Alvin'i tekrar gördüğüne pek memnun olmamıştı. Şehir çomak sokulmuş bir arı kovanı gibi hâlâ kargaşa içindeydi. Hâlâ gerçeği kabul etmek istemiyorlardı, ama Lys'in ve dış dünyanın varlığını kabul etmek istemeyenlerin artık saklanacak bir yerleri yoktu. Hafıza Bankaları artık onları kabul etmiyordu; hayallerine sıkı sıkıya yapışıp kurtuluşu gelecekte arayanlar Yaratılış Merkezi'ne gidiyorlardı, ama bu artık boşunaydı. Eritici, ısı vermeyen ateş onları sarmayı reddediyordu; artık zaman nehrinin yüzbin yıl ilerisinde zihinleri arınmış olarak uyanmıyorlardı. Merkez Bilgisayar'ı ikna etmek mümkün değildi, yaptıklarının nedenlerini de açıklamıyordu. Ona sığınmak isteyenler çaresizce şehre dönmek ve kendi çağlarının sorunlarıyla yüzleşmek zorundaydılar.

Alvin ve Hilvar parkın kenarına, Konsey Sarayı'na yakın bir yere indiler. Alvin şehrin gökyüzünü sarıp onu dış dünyadan ayıran engelleri aşarak gemiyi şehre sokabileceğinden son ana kadar emin değildi. Diaspar'ın her şeyi gibi gökyüzünü kaplayan duvarı da yapaydı, en azından kısmen öyleydi. Yıldızlarıyla İnsan'a yitirdiklerini anımsatan gecenin şehre girmesine asla izin verilmezdi; ayrıca zaman zaman çölde kopan ve gökyüzünü hareket eden kumdan duvarlarla dol-

duran fırtınalardan da korunurdu.

Görünmeyen nöbetçiler Alvin'in geçmesine izin verdiler ve aşağıda Diaspar'ı görünce evine geldiğini anladı. Evren ve sırları onu ne kadar çağırırlarsa çağırsınlar, burada doğmuştu ve buraya aitti. Buası onu asla tatmin etmeyecekti, yine de her seferinde buraya dönecekti. Bu basit gerçeği öğrenmek için Galaksi'nin yarısını gezmişti.

Daha gemi inmeden kalabalıklar toplanmıştı, Alvin halkının kendisini nasıl karşılayacağının merak ediyordu. Daha hava kabinini açmadan, ekrana bakarak yüzlerindeki ifadeleri kolayca görebiliyordu. En yaygın duygu meraktı –bu duygunun kendisi bile Diaspar için bir yenilikti. Bunun yanında endişe ve yer yer şüphe götürmez korku belirtileri vardı. Alvin biraz da hüzünle kimsenin onu tekrar gördüğü için memnun olmadığını düşündü.

Öte yandan Konsey onu çok sıcak karşılamıştı –tabii bu dostluklarından değildi. Bu krize neden olan oydu, ama gelecekteki politikalarını belirleyecek olan gerçekleri de yalnızca o verebilirdi. Yedi Güneş'e yaptığı uçuşu ve Vanamonde ile karşılaşmasını anlatırken onu derin bir dikkatle dinlediler. Ardından sayısız soru cevapladı, bunu yaparken gösterdiği sabır soruları soranları bile şaşırtmıştı. İstilacılar'ın adı hiç geçmemiş de olsa akıllarının onların korkusuyla dolu olduğunu hemen fark etti, konuyu doğrudan doğruya

açtığında da hoşnutsuzlukları yüzlerinden okunuyordu.

"Evren'de hâlâ İstilacılar olsaydı, Evren'in tam da merkezine gitmişken onlarla karşılaşmam gerekirdi," dedi. "Ama Yedi Güneş'te zeki canlılar yok; bunu daha Vanamonde doğrulamadan önce tahmin etmiştik. Bence İstilacılar çağlar önce gittiler; en az Diaspar kadar yaşlı olan Vanamonde bile onlar hakkında hiçbir şey bilmiyor."

Birdenbire Konsey üyelerinden biri, "Buna katılmıyorum," dedi. "Vanamonde anlayamadığımız bir şekilde İstilacılar'ın soyundan gelmiş olabilir. Kökenini unutmuş; ama bu, bir gün tekrar tehlikeli olmayacağı anlamına da gelmez."

Orada yalnızca gözlemci olarak bulunan Hilvar söz hakkı beklemeden konuştu. Alvin onu ilk kez öfkeli görüyordu.

"Vanamonde aklımın içine baktı," dedi, "ben de onunkinden bir parça gördüm. Halkım onun ne olduğunu tam olarak anlayamamış olsa da hakkında şimdiden çok şey öğrendi. Kesin olan bir şey var –Vanamonde dost ve bizi bulduğuna memnun. Ondan korkmamız için hiçbir neden yok."

Bu çıkışın ardından kısa bir sessizlik oldu ve Hilvar biraz utanarak sakinleşti. Bu andan sonra Konsey Salonu'ndaki gerginlik sanki oradakilerin üzerinden kara bir bulut kalkmış gibi belirgin ölçüde azaldı. Başkan da yapması bekleneni yapmadı, söze girdiği için Hilvar'ı kınamadı.

Alvin tartışmayı dinlerken Konsey'de üç düşünce ekolünün temsil edildiğini gördü. Azınlıkta olan tutucular hâlâ her şeyin eski haline döndürülebileceğini ve eski düzenin bir şekilde yeniden sağlanabileceğini umuyorlardı. Bütün mantıksızlığına rağmen umutlarını Diaspar ve Lys'in birbirlerini tekrar unutmaya ikna olmalarına bağlamışlardı.

İlericiler de onlar kadar küçük bir azınlıktı; Konsey'de bulunmaları bile Alvin'i şaşırtmış ve sevindirmişti. Dış dünyanın bu işgalini tam anlamıyla hoş karşıladıkları söylenemezdi, ama bunu en iyi şekilde değerlendirmeye kararlıydılar. Bazıları Diaspar'ı bunca zamandır fiziksel engellerden bile daha sıkı bir şekilde hapseden psikolojik engellerin aşılmasını önerecek kadar ileri gitmişlerdi.

Konseydekilerin çoğu şehrin ruh halini doğru bir şekilde yansıtarak geleceğin şekillenmesini beklerken bir tür dikkatli tedbir tavrı benimsemişlerdi. Fırtına geçene dek hiçbir genel plan yapamayacaklarını ya da herhangi bir politikayı idame ettiremeyeceklerini anlamışlardı.

Toplantı sona erdiğinde Jeserac Alvin ve Hilvar'a katıldı. Loranne Kulesi'ndeki görüşmelerinden –ve ayrılmalarından– beri değişmiş görünüyordu. Bu Alvin'in beklemediği, ama önündeki günler boyunca sık sık görmeye alışması gereken bir değişiklikti.

Jeserac daha genç görünüyordu, sanki yaşam ateşi taze yakıt bulmuş, damarlarında alev alev yanıyordu. Yaşına rağmen, Alvin'in Diaspar'ı içine soktuğu durumu kabullenebilen az sayıda kişiden biriydi.

"Sana bazı haberlerim var, Alvin," dedi. "Senatör Gerane'i tanıyorsun, sanırım."

Alvin bir an düşündü, sonra hatırladı.

"Tabii –Lys'te ilk tanıştığım kişilerden biriydi. O da temsilcilerin arasında, değil mi?"

"Evet, onunla zaman içinde birbirimizi çok iyi tanıdık. Çok zeki biri ve insan aklını tahmin edemeyeceğim kadar iyi tanıyor –yine de Lys standartlarına göre kendisinin sadece bir acemi olduğunu söylüyor. Hazır buradayken senin de çok hoşuna gidecek olan bir projeye başlıyor. Bizi şehirde tutan dürtüyü analiz etmeyi düşünüyor ve nedenini anlarsa onu ortadan kaldırabileceğine inanıyor. Aramızdan yaklaşık yirmi kişi onunla birlikte çalışıyor."

"Sen de onlardan biri misin?"

Jeserac, "Evet," dedi; bu Alvin'in gördüğü ve bundan sonra görebileceği tek mahcubiyet ifadesiydi. "Kolay değil, hele zevkli hiç değil –ama canlandırıcı."

"Gerane nasıl çalışıyor?"

"Sagaları kullanıyor. Kendisi bir dizi yaptırdı ve biz onları yaşarken verdiğimiz tepkileri inceliyor. Bu yaştan sonra çocukluğumdaki eğlencele-

re döneceğimi hiç ummazdım!"

Hilvar, "Saga da nedir?" diye sordu.

Alvin heyecanla, "Uydurma düş dünyaları," diye açıkladı. "En azından birçoğu uydurma, bazıları ise tarihi gerçeklere dayanır. Şehrin hafıza hücrelerinde milyonlarcası kayıtlıdır; dilediğin türden bir macera ya da deneyim seçersin ve aklına uyarımlar yapılınca her şey tamamen gerçek görünür." Jeserac'a döndü.

"Gerane sizi ne tür sagalara sokuyor?"

"Tahmin edeceğin gibi birçoğu Diaspar'dan ayrılmakla ilgili. Bazıları bizi eski yaşamlarımıza, şehrin kuruluşuna mümkün olduğunca yakın zamanlara götürüyor. Gerane bu dürtünün kaynağına ne kadar yaklaşabilirse o kadar kolay üstesinden gelebileceğini düşünüyor."

Bu haber Alvin'i oldukça cesaretlendirmişti. Diaspar'ın kapılarını açabilirse işinin yarıdan fazlası tamamlanmış olacaktı –tabii dışarıya çıkacak kimse bulabilirse.

Hilvar kurnazca, "Diaspar'dan çıkabilmeyi *gerçekten* de istiyor musun?" diye sordu.

Jeserac hiç tereddüt etmeden, "Hayır," diye cevapladı. "Bu düşünce beni korkutuyor. Ama tüm dünyanın Diaspar'dan ibaret olduğunu düşünmekle çok yanıldığımı fark ettim ve mantığım bu hatanın düzeltilmesi için birşeyler yapılması gerektiğini söylüyor. Duygusal olarak hâlâ şehri terk edebilecek güçte değilim; belki de hiç ola-

mayacağım. Gerane bazılarımızı Lys'e getirebileceğini düşünüyor, ben de ona bu deneyinde yardımcı olmak istiyorum –tabii bir yanımla da başarısız olacağını umuyorum."

Alvin yaşlı öğretmenine yeni bir saygıyla baktı. Artık ne uyarıları gözardı ediyor, ne de bir insanı mantıkdışı hareketler yapmaya zorlayan güçleri küçümsüyordu. Elinde olmadan Jeserac'ın olgun cesaretini Khedron'un panik içinde geleceğe kaçmasıyla karşılaştırıyordu –ama insan doğasına dair kazanmış olduğu yeni bakış açısı nedeniyle artık Soytarı'yı yaptıkları için suçlamaya kalkışmıyordu.

Gerane'in başladığı işi bitireceğinden emindi. Jeserac her şeye baştan başlamaya ne kadar istekli olursa olsun bir ömrün izlerini silemeyecek kadar yaşlı olabilirdi. Bunun önemi yoktu, Lys'in psikologlarının hünerli rehberlikleri sayesinde başkaları başarılı olacaktı. Ve birkaçı bir milyar yıllık kabuklarını bir kez kırdıktan sonra diğerlerinin de onları izlemesi sadece bir zaman meselesiydi.

Sınırlar tamamen kalktığında Diaspar'a –ve Lys'e– neler olacağını düşündü. Her ikisinin de en iyi yönleri bir şekilde korunmalı ve yeni ve sağlıklı bir kültür oluşturulmalıydı. Bu ürkütücü bir görevdi ve ikisinin de tüm bilgelik ve sabırlarına ihtiyaç duyulacaktı.

Yaklaşan değişimin zorluklarından bazıları

şimdiden yaşanıyordu. Lys'ten gelen ziyaretçiler şehirde kendilerine verilen evlerde kalmayı kibarca reddetmişlerdi. Parkta, Lys'i hatırlatan bir ortamda kendi geçici barınaklarını kurmuşlardı. Tek istisna Hilvar'dı; duvarları belirsiz ve eşyaları geçici olan bir evde oturmaktan hoşlanmadıysa da Alvin'in konukseverliğini cesaretle kabul etti; burada fazla kalmayacakları sözü de onu rahatlatmıştı.

Hilvar hayatında kendini hiç yalnız hissetmemişti, ama Diaspar'da bunu biraz tattı. Şehir onun için Lys'in Alvin için olduğundan daha garipti ve her şeyin son derece karmaşık olması ve çevresindeki her yeri dolduran sayısız yabancı onu ürkütüp sindirmişti. Lys'te herkesi, görüşmemiş olsa bile az çok tanıyordu. Diaspar'da ise bin ömür geçirse bile hekesi tanıyamazdı ve bunun mantıksız bir duygu olduğunu bilmesine rağmen yine de çok sıkılmıştı. Burada, kendisininkiyle hiçbir ortak yanı olmayan bir dünyada kalıyor olmasının tek nedeni Alvin'e olan bağlılığıydı.

Sık sık Alvin'e karşı olan duygularını çözümlemeye çalışırdı. Dostluğunun küçük ve çırpınıp duran tüm diğer yaratıklara duyduğu şefkatle aynı kaynaktan doğduğunu biliyordu. Alvin'i azimli, inatçı ve bencil, kimsenin şefkatine ihtiyaç duymayan ve bu verilse bile karşılığını veremeyecek biri olarak tanıyanlar bunu duysalar şaşırırlardı.

Hilvar ise bundan fazlasını biliyordu; daha ilk andan itibaren bunu içgüdüsel olarak sezmişti. Alvin bir kaşifti ve tüm kaşifler yitirdikleri birşeyi ararlar. Buldukları çok enderdir, bunun onlara aramaktan daha büyük mutluluk getirmesi ise daha da enderdir.

Hilvar Alvin'in ne aradığını bilmiyordu. O, Diaspar'ı böylesine inanılmaz bir yetenekle planlamış olan dahiler –ya da onların düşmanları– tarafından çağlar öncesinden harekete geçirilmiş güçlerle hareket ediyordu. Her insan gibi Alvin de bir bakıma bir makine sayılırdı, hareketleri kalıtımsal olarak belirlenmişti. Ama bu ne anlayış ve şefkate duyduğu ihtiyacı azaltıyor, ne de onu yalnızlık ve üzüntüye karşı yenilmez kılıyordu. O kendi halkı için öyle anlaşılmaz bir yaratıktı ki, bazen onun da kendi duygularını paylaştığını unutuyorlardı. Onu bir insan olarak görecek, tamamen farklı bir ortamdan gelen bir yabancıya ihtiyacı vardı.

Hilvar Diaspar'a geldikten sonraki birkaç gün içinde tüm yaşamı boyunca tanıdığından daha fazla insanla tanışmıştı. Tanışmıştı –ama hiçbirini tanımış sayılmazdı. Çünkü çok kalabalıktılar, şehrin halkı kırılması çok zor bir kapalılık içindeydi. Tek sahiplendikleri şey akıllarıydı ve Diaspar'ın sonu gelmez sosyal etkinliklerine katılırken bile bunu sımsıkı koruyorlardı. Hilvar onlara acıyordu, ama onların buna ihtiyaçları olmadığı-

nın da farkındaydı. Neyi kaçırdıklarını bilmiyorlardı –Lys'in telepatik toplumunda herkesi birbirine bağlayan *ait olma* duygusunu. Hatta, gizlemeye çalışsalar da konuştuğu insanların çoğunun ona inanılmaz derecede sıkıcı ve kasvetli bir yaşam sürüyormuş gibi acıyarak baktıkları belliydi.

Hilvar Alvin'in vasileri Eriston ve Etania'yla tanıştığında da onları hoş ama tamamen aciz, değersiz kişiler olarak gördü. Alvin'in onlara anne ve baba demesini anlayamıyordu –bu sözcükler Lys'te hâlâ eski biyolojik anlamlarında kullanılırlardı. Diaspar'ı yapanların yaşam ve ölüm kurallarını değiştirdiklerini hatırlamak için hayal gücünü sürekli çalıştırması gerekiyordu ve Hilvar bazen çevresindeki tüm canlılığa rağmen hiç çocuk olmadığı için şehrin yarı yarıya boş olduğunu düşünüyordu.

Uzun yalnızlığı sona erdiğine göre Diaspar'a bundan sonra ne olacağını merak etti. Şehrin yapabileceği en iyi şeyin onu çağlardır etkisinde tutan Hafıza Bankaları'nı yok etmek olacağına karar verdi. Mucizevi de olsalar –belki de kendilerini üreten bilimin en büyük başarısıydılar– birçok şeyden korkan, hastalıklı bir kültürün ürünüydüler. Bu korkuların bazıları gerçeklere dayanıyordu, ama şimdi görüyorlardı ki, diğerleri sadece hayal ürünüydüler. Hilvar Vanamonde'un aklının keşfedilmesiyle ortaya çıkan tarih şemasını biraz biliyordu. Birkaç gün sonra Diaspar da

bilecekti –ve geçmişinin ne kadarının efsane olduğunu öğrenecekti.

Ancak Hafıza Bankaları yok edilirse şehir bin yıl içinde ölürdü, çünkü insanları üreme güçlerini yitirmişlerdi. Bu karşılarına çıkacak en büyük ikilemdi, ama Hilvar şimdiden olası bir çözüm görmüştü. Her teknik sorunun mutlaka bir çözümü vardı ve halkı biyolojik ilimlerde uzmandı. Yapılmış olan şeyler geri döndürülebilirdi, tabii Diaspar isterse.

Ama ilk önce şehrin neyi yitirmiş olduğunu öğrenmesi gerekirdi. Eğitimleri yıllar –belki yüzyıllar sürerdi. Ama bu bir başlangıçtı; çok yakında ilk ders Diaspar'ın Lys'le temasa geçmenin sarstığı gibi sarsacaktı.

Lys'i de sarsacaktı. Aralarındaki tüm farklara rağmen iki kültür de aynı köklerden türemiş, aynı hayalleri paylaşmışlardı. Yitirdikleri geçmişlerine sakin ve dikkatli bir gözle bir kez daha baktıklarında her ikisi de daha sağlıklı olacaklardı.

24

Amfiteatr Diaspar'ın uyanık olan tüm nüfusunu alacak biçimde tasarlanmıştı ve on milyon koltuktan bir teki bile boş değildi. Alvin yüksekteki görüş noktasından kıvrılarak uzanan dev alana bakınca ister istemez Shalmirane'i hatırladı. İki kraterin de şekilleri aynı, boyutları da çok yakındı. Shalmirane krateri insanlarla doldurulsa tıpkı burası gibi olurdu.

Ancak arada temel bir fark vardı. Büyük Shalmirane çukuru gerçekten vardı; bu amfiteatr ise yoktu. Hiçbir zaman da var olmamıştı; yalnızca ihtiyaç duyulup da oluşturulana dek Merkez Bilgisayar'ın hafızasında uyuyan bir dizi elektrik yükü, bir hayaletti. Alvin biliyordu ki, gerçekte odasındaydı ve aynı şekilde çevresini saran bütün bu kalabalık da evlerindeydi. Yerinden kımıldamaya kalkışmadığı sürece yanılsama kusursuzdu. Diaspar'ın boşaldığına ve tüm halkının burada, bu muhteşem içbükey yapıda toplandığına inanabilirdi.

Şehirde hayatın durup tüm halkın Büyük Toplantı'da buluşması bin yılda bir defa bile olmayan bir olaydı. Alvin Lys'te de bu toplantının bir benzerinin yapıldığını biliyordu. Orada bu akılların toplantısı olacaktı, ama belki bedensel olarak bir araya gelirler ve bu en az bu toplantı kadar hayali, ama görünüşte gerçek olurdu.

Görüş alanı dahilindeki yüzlerin çoğunu tanıyordu. İki kilometre kadar uzağında ve üç yüz metre kadar aşağıda, şu anda tüm dünyanın dikkatinin odak noktası olan küçük, yuvarlak sahne vardı. Bu kadar uzaktan bir şey görebileceğine inanmak zordu, ama Alvin konuşma başlayınca her şeyi Diaspar'daki tüm diğer insanlar gibi açıkça duyup görebileceğini biliyordu.

Sahne sisle kaplandı; sis Callitrax'a, Vanamonde'un Yeryüzü'ne getirdiği bilgiden geçmişi oluşturmakla görevli olan grubun başkanına dönüştü. İnsanı hayrete düşüren, neredeyse imkânsız bir işti ve bunun tek nedeni söz konusu olan zaman dilimleri değildi. Alvin keşfettikleri –ya da onları keşfeden– yaratığın aklına sadece bir kez Hilvar'ın yardımıyla bakabilmişti. Alvin'e göre Vanamonde'un düşünceleri bin kişinin büyük, yankılı bir mağaranın içinde bir ağızdan bağırışmaları kadar anlamsızdı. Oysa Lys halkı onları çözümlemiş, rahatça inceleyebilmek için kaydetmişlerdi. Söylentiye göre –Hilvar bunu ne kabul ne de inkâr ediyordu– buldukları öyle garipti ki, tüm insanlığın neredeyse bir milyar yıldır kabul ettiği tarihle neredeyse hiçbir benzerliği yoktu.

Callitrax konuşmaya başladı. Temiz, net sesi Alvin de Diaspar'daki herkes gibi adeta sadece birkaç santimetre uzaktan duyuyordu. Sonra izah edilemez bir şekilde, tıpkı bir rüyanın yapısının mantığa aykırı olduğu halde rüyayı göreni hiç şa-

şırtmaması gibi bir şey oldu: Alvin aynı anda hem Callitrax'ın yanında, hem de amfiteatrın tepesindeki yerindeydi. Bu paradoks karşısında şaşırmadı, bilimin kendisine sağladığı zaman ve mekân hakimiyetleri gibi bunu da sorgulamadan kabul etti.

Callitrax ırklarının bilinen tarihini kısaca tekrarladı. Geride bir avuç büyük isim ve İmparatorluk'un silinip giden efsanelerinden başka bir şey bırakmamış olan Doğuş Uygarlıkları'nın isimsiz halklarından söz etti. Hikâyeye göre İnsanoğlu başından beri yıldızları istemişti –ve sonunda onlara hakim olmuştu. Milyonlarca yıl boyunca sistemleri art arda ele geçirerek Galaksi'de ilerlemişti. Sonra Evren'in sınırındaki karanlıktan İstilacılar çıkagelmiş ve tüm kazandıklarını elinden almıştı.

Güneş Sistemi'ne geri çekiliş acı olmuş ve kuşkusuz çağlar boyu sürmüştü. Yeryüzü de Shalmirane çevresindeki müthiş çarpışmalar sayesinde zor kurtulmuştu. Her şey sona erdiğinde İnsanlığın elinde yalnızca doğduğu dünya ve anıları kalmıştı.

Bundan sonra uzun süre her şey tam ters yönde ilerlemişti. Evren'e hakim olmayı ümit eden ırk kaderin tuhaf bir cilvesi sonucu kendi küçük dünyasının bile çoğunu terk etmiş ve birbirinden soyutlanmış iki kültüre, Lys ve Diaspar'a ayrılmıştı. Çöl bu iki vahasını yıldızların arasındaki uçurumlar kadar etkili bir şekilde ayırmıştı.

Callitrax durakladı; büyük toplantıdaki herkes gibi Alvin de tarihçinin tahmin edilemeyecek kadar çok şeye şahit olmuş gözleriyle kendi gözlerinin içine baktığını görüyordu.

Callitrax, "Kayıtlarımız başladığından beri inandığımız öyküler bunlar," dedi. "Size bunların yanlış olduğunu –tüm detaylarıyla yanlış– söylemeliyim, *öylesine yanlış ki, şu anda bile onları gerçekle bağdaştıramıyoruz.*"

Sözlerinin etkisinin yayılmasını bekledi. Sonra ağır ağır ve dikkatle konuşarak Vanamonde'un aklından elde edilen bilgileri Lys ve Diaspar'a vermeye başladı.

İnsanlığın yıldızlara ulaştığı bile doğru değildi. Yıldızlararası uzay gücünün üstünde bir engel olduğu için küçük imparatorluğunun tümü Plüton ve Persephone'nin yörüngeleriyle sınırlıydı. Tüm uygarlığı güneşin çevresinde kurulmuştu ve yıldızlar kendisine ulaştığında hâlâ çok gençti.

Buluşma çok yıkıcı olmuştu kuşkusuz. İnsan tüm başarısızlıklarına rağmen günün birinde uzayın derinliklerini fethedeceğinden her zaman emin olmuştu. Ayrıca Evren'de bir dengi olsa bile kendisinden üstün canlıların olamayacağına da inanmıştı. Artık her iki inancının da yanlış olduğunu ve yıldızların arasında kendisininkinden çok üstün zekâlar bulunduğunu anlamıştı. İnsan önce başka türlerin gemileriyle, sonra onlardan alınmış bilgilerle yapılmış araçlarla yüzyıllar bo-

yunca Galaksi'yi keşfetti. Her yerde anlayabildiği ama erişemediği kültürlerle karşılaştı ve bazı yerlerde bir süre sonra kavrama yetisinin bile ötesine geçecek zekâlara rastladı.

Bu müthiş bir şoktu, ama ırkın ilerlemesini sağladı. İnsanoğlu kazandığı bilgileri kullanmak üzere Güneş Sistemi'ne dönmüştü. Mücadeleyi kabul etmişti ve yavaş yavaş gelecek için ümit veren bir plan geliştirdi.

Fizik ilimleri bir zamanlar İnsanın en büyük ilgi alanıydı. Şimdi aklın incelenmesi ve genetikle daha da yoğun olarak ilgileniyordu. Bedeli ne olursa olsun evriminin sınırlarına kadar ilerleyecekti.

Büyük deney milyonlarca yıl boyunca insanlığın tüm enerjisini tüketti. Bütün o çalışmalar, fedakarlık ve yorgunluklara Callitrax'ın öyküsünde sadece birkaç kelimeyle değinilmişti. Oysa İnsanlık en büyük zaferlerini bunlarla kazanmıştı. Hastalıkları ortadan kaldırmıştı; dilerse sonsuza dek yaşayabilirdi ve telepatiyi geliştirerek tüm güçlerin en üstününü emri altına almıştı.

Kaynaklarına güveniyordu ve bir kez daha Galaksi'nin derinliklerine açılmaya hazırdı. Bir zamanlar önünden geri döndüğü dünyaların ırkları karşısına onların eşiti olarak çıkacaktı. Ve Evren'in tarihinde rolünü oynayacaktı.

Bunları başardı. İmparatorluk efsaneleri bu çağda doğdu, belki de tüm tarihteki en büyük ef-

sanelerdi. Bu birçok ırktan oluşan bir imparatorluktu, ama dramada bu unutulmuştu, bir trajedi için de fazla muhteşemdi, oysa sonu öyle olmuştu.

İmparatorluk en az bir milyon yıl yaşamını sürdürmüştü. Birçok kriz, hatta savaşlar geçirmiş olmalıydı; ama büyük ırklar el ele olgunlaşırken tüm bunlar kaybolup gitmişti.

Callitrax, "Atalarımızın tarihteki rolleriyle gurur duyabiliriz," diye devam etti. "Kültürel ilerlemeleri durduğunda bile amaçlarından vazgeçmemişler. Şu anda kanıtlanmış gerçeklerden çok tahminlerden söz ediyoruz, ama İmparatorluk'un hem en büyük zaferi hem de yıkılmasının nedeni olan deneyler İnsanoğlu tarafından başlatılmış ve yürütülmüş.

"Bu deneylerin ardında yatan felsefe şuymuş: Diğer türlerle kurulan temaslar İnsana bir ırkın dünya görüşünün maddi bedeniyle ve onu donatan algı organlarıyla ne kadar bağlantılı olduğunu göstermiş. Evren'i gerçekten görmenin, bu mümkünse tabii, ancak bu tür fiziksel sınırlamalardan arınmış bir akılla –yani saf bir zihinle mümkün olabileceği düşünülmüş. Bu Yeryüzü'ndeki eski dinsel inançlarda da yaygın bir kavrammış. Hiçbir mantıksal temeli olmayan bir fikrin sonunda bilimin en büyük amaçlarından biri haline gelmiş olması çok garip.

"Doğal Evren'de bedensiz bir zekâ hiç görülmemişti; İmparatorluk bir tane yaratmak üzere

işe koyuldu. Biz diğer birçok şeyle birlikte bunu mümkün kılan bilgi ve yetenekleri de unuttuk. İmparatorluk'un bilim adamları Doğa'nın tüm güçlerine, zaman ve mekânın tüm sırlarına hakimdiler. Akıllarımızın sinir sistemi ağıyla birbirine bağlı beyin hücrelerinin son derece karmaşık bir şekilde düzenlenmesinin bir yan ürünü oluşu gibi, onlar da bileşenleri madde değil boşluğa kazınmış kalıplar olan bir beyin yaratmaya çalıştılar. Böyle bir beyin, tabii beyin denilebilirse, çalışmak için elektrik ya da daha üstün enerjiler kullanacak ve maddenin egemenliğinden tamamen bağımsız olacaktı. Tüm organik zekâlardan daha hızlı hareket edebilecekti; Evren'de bir erg olsun serbest enerji bulunduğu sürece yaşayacak ve gücünün sınırı olmayacaktı. Bir kez yaratıldıktan sonra yaratıcılarının bile tahmin edemeyeceği özellikler geliştirecekti.

"İnsan büyük ölçüde kendi kendinin yenilenmesindeki deneyimlerinin bir sonucu olarak bu tür yaratıklar yaratmayı önerdi. Bu, Evren'de zekânın karşısındaki en büyük meydan okumaydı ve yüzyıllarca tartışıldıktan sonra kabul edildi. Galaksinin tüm ırkları bu görev için bir araya geldiler.

"Hayalle gerçeği ayırmak bir milyon yıldan fazla sürdü. Medeniyetler kurulup dağılıyor, dünyaların çağlar boyu sürmüş çalışmaları yok oluyordu, ama amaç asla unutulmuyordu. Bir gün bunun, tüm tarihte en uzun süre sürdürülmüş ça-

lışmanın tam öyküsünü öğrenebiliriz. Bugün ise tek bildiğimiz sonucun neredeyse Galaksi'yi yok eden bir felaket olduğu.

"Vanamonde'un aklı bu döneme gitmeyi reddediyor. Giremediği dar bir zaman dilimi var; ama bunun sadece kendi korkuları yüzünden olduğunu düşünüyoruz. Başlangıcında gördüğümüz şey İmparatorluk'un zaferinin zirvede olduğu ve yaklaşan başarının gergin beklenişi. Sonunda ise sadece birkaç bin yıl sonrası var, İmparatorluk parçalanmış ve yıldızlar bile sanki güçleri kurutulmuş gibi sönmüşler. Galaksi'nin üzerinde bir korku bulutu var, 'Çılgın Akıl' adıyla bağlantılı bir korku.

"O kısa dönemde olanları tahmin etmek zor değil. Saf zihin yaratıldı, ama ya kontrolsüzdü ya da diğer kaynaklardan da anlaşıldığına göre maddeye tamamen düşmandı. Yüzyıllar boyunca Evren'i harap ettikten sonra anlayamadığımız güçler tarafından kontrol altına alındı. İmparatorluk'un kullandığı silah her neyse yıldızların enerjisini tüketmiş; İstilacılar hakkındaki efsanelerin de tamamı olmasa da bazıları bu çatışmanın izlerinden kaynaklanmış. Ancak bu konuda az sonra daha fazla şey söyleyeceğim.

"Çılgın Akıl yok edilemezdi, çünkü ölümsüzdü. Galaksi'nin sınırına sürüldü ve orada anlamadığımız bir şekilde hapsedildi. Hücresi Kara Güneş olarak bilinen yapay bir yıldızdı, o zamandan

beri de orada. Kara Güneş öldüğünde tekrar özgür kalacak. O güne ne kadar kaldığını bilmemiz ise mümkün değil."

Callitrax sustu, adeta kendi düşüncelerine dalıp gitmiş, dünyadaki tüm gözlerin üzerinde olduğunu unutmuştu. Alvin bu uzun sessizlik sırasında çevresindeki kalabalığı süzerek bu ifşa ve İstilacılar efsanesinin yerini alacak olan bu bilinmeyen tehlike karşısında akıllarından geçenleri anlamaya çalıştı. İnsanların çoğunun yüzleri bir inanamazlık ifadesiyle donmuştu; hâlâ sahte geçmişlerini reddetmeye çalışıyorlardı ve onun yerini alan daha da garip gerçeği henüz kabul edemiyorlardı.

Callitrax kısık, daha yumuşak bir ses tonuyla tekrar söze başlayarak İmparatorluk'un son günlerini anlattı. Alvin'in gözünün önünde canlandığı kadarıyla bu yaşamış olmayı isteyeceği çağdı. O zamanlar macera ve müthiş ve yılmaz bir cesaret vardı –zaferi felaketin dişleri arasından sökküp alabilecek bir cesaret.

"Galaksi Çılgın Akıl tarafından harap edilmişti, ama İmparatorluk'un kaynakları hâlâ çok boldu ve azimlerini yitirmemişlerdi. Ancak hayran olunabilecek bir cesaretle büyük deney kaldığı yeden devam ettirildi ve felakete neden olan hatanın nedeni araştırıldı. Tabii ki artık çalışmalara karşı çıkan ve başka felaketler olmamasını isteyenler de vardı, ama susturuldular. Proje ilerledi

ve bunca zorlukla elde edilen bilgiler sayesinde bu defa başardılar.

"Yeni ırk ölçülemeyecek kadar büyük bir potansiyel zihinle doğmuştu. Ama tamamen çocuksuydu; bunu yaratıcıları mı istediler, bilmiyoruz, ama bunun kaçınılmaz olduğunu büyük olasılıkla biliyorlardı. Olgunlaşması için milyonlarca yıl geçmesi gerekliydi ve bu süreci hızlandıracak hiçbir şey yapılamazdı. Vanamonde bu akılların ilkiydi; Galaksi'de başkaları da olmalı, ama çok az sayıda yaratıldıklarını düşünüyoruz, çünkü Vanamonde bunlardan hiçbirine rastlamamış.

"Saf zihinlerin yaratılışı Galaksi Uygarlığı'nın en büyük başarısıydı; İnsanlık burada önemli, hatta belki birinci derecede bir rol oynamıştı. Yeryüzü'nden hiç söz etmedim, çünkü onun öyküsü müthiş bir goblende sadece küçük bir iplik. Gezegenimiz maceracı ruhları hiçbir zaman elinde tutamadığı için kaçınılmaz olarak fazlasıyla tutucu oldu ve sonunda Vanamonde'u yaratan mühendislere karşı çıktı. Son başarıda da hiçbir rolü olmadı.

"İmparatorluk'un görevi sona ermişti; o çağın insanları çaresiz korku anlarında yok ettikleri yıldızlara baktılar ve kararlarını verdiler. Evreni Vanamonde'a bırakacaklardı.

"Burada bir esrar var –Vanamonde bize yardımcı olamadığı için belki de asla çözemeyeceğimiz bir esrar. Tüm bildiğimiz İmparatorluk'un

Kozmos eğrisinin ötesinde, uzayın diğer ucunda bir... şeyle temas kurduğu. Atalarımız ve soyları çok kısa bir süre içinde nereye gittiğini bilemediğimiz bir yolculuğa çıktılar. Vanamonde'un düşünceleri Galaksinin sınırlarıyla sınırlı, ama onun aklı aracılığıyla bu müthiş ve esrarengiz maceranın başlangıcını gördük. İşte ortaya çıkardığımız görüntü; şimdi bir milyar yıldan daha öncesini göreceksiniz..."

Eski güzelliğinin soluk bir gölgesi olan Galaksi'nin ağır ağır dönen çarkı boşlukta asılıydı. Her yeri Çılgın Akıl'ın açtığı büyük, boş izlerle –gelecek çağlarda gezgin yıldızların dolduracağı yaralarla kaplıydı. Ama yitmiş olan güzelliğin yerini asla tutamayacaklardı.

İnsan uzun zaman önce dünyasını terk ettiği gibi şimdi de Evren'i terk etmek üzereydi. Yalnızca İnsan değil, İmparatorluk'un kuruluşunda onunla birlikte çalışan binlerce farklı ırk da öyle. Burada, Galaksi'nin ucunda toplanmışlardı, aralarında onca yoğunluk ve çağlar boyu ulaşamayacakları amaç vardı.

Hayal gücüne sığmayacak bir filo oluşturmuşlardı. Amiral gemileri güneşler, en küçük araçları gezegenlerdi. Tüm güneş sistemleri ve sayısız dünyalarıyla bütün bir küresel topluluk sonsuzluğa doğru fırlatılmak üzereydi.

Uzun ateş hattı yıldızdan yıldıza atlayarak

Evren'in kalbini delip geçti. Bir an içinde bin güneş ölmüş, enerjileriyle Galaksi'nin ekseni boyunca müthiş bir hızla ilerleyen ve şimdi de uçurumun dibine geri çekilmekte olan dev şekli beslemişlerdi...

"Böylece İmparatorluk, kaderini başka bir yerde aramak üzere Evren'i terk etti. Varisleri olan saf zihinler tam olarak olgunlaştıklarında geri dönebilirler. Ama o gün kuşkusuz henüz çok uzak.

"Galaksi Uygarlığı'nın çok kısa ve kaba hatlarıyla öyküsü böyle. Bizim çok önemli gördüğümüz kendi tarihimiz gecikmiş ve önemsiz bir sondeyişten başka bir şey değil, yine de öyle karmaşık ki, hâlâ tüm detaylarını açıklayabilmiş değiliz. Anlaşılan eski, pek maceracı olmayan ırkların çoğu yurtlarını terk etmeyi reddetmiş; bizim doğrudan atalarımız olanlar da onların arasındaymış. Bu ırkların çoğu zayıf düşmüşler ve artık yoklar; ancak hâlâ hayatta kalmış olanlar olabilir. Bizim dünyamız da aynı sona yakalanmaktan son anda kurtuldu. Geçiş Yüzyılları sırasında –ki bunlar aslında milyonlarca yıl sürmüştü– geçmişe ait bilgiler kayboldu ya da kasıtlı olarak yok edildi. İnanması zor, ama bunların ikincisi daha büyük bir olasılık. İnsanlar çağlar boyunca batıl ama yine de bilimsel bir barbarlığa kapıldılar ve güçsüzlük ve başarısızlıklarını gizlemek için tari-

hi değiştirdiler. İstilacılar'a dair efsaneler tamamen yalan, ancak Çılgın Akıl'a karşı verilen çaresiz mücadele de onların oluşumuna katkıda bulundu şüphesiz. Atalarımızı Yeryüzü'ne geri döndüren tek şey ruhlarındaki hastalıktı.

"Bu keşfi yaptığımızda Lys'te bizi şaşırtan bir sorun oldu. Shalmirane Çarpışması hiç olmamıştı –ama Shalmirane vardı, bugün de var. Üstelik orası bugüne kadar yapılmış en büyük yıkıcı silahlardan biriydi.

"Bu bilmeceyi çözmemiz biraz zaman aldı, fakat bulduğumuz cevap çok basitti. Dünyamızın uzun zaman önce bir uydusu vardı, Ay. Gelgitle yerçekimi arasındaki mücadelede Ay sonunda düşmeye başlayınca onu yok etmek zorunlu hale geldi. Shalmirane bu amaçla inşa edildi ve hakkında da hepinizin bildiği efsaneler uyduruldu."

Callitrax devasa izleyici kitlesine biraz da üzüntüyle gülümsedi.

"Geçmişimizde bunun gibi henüz çözülememiş, kısmen doğru kısmen yanlış sayısız efsane var. Ancak bu tarihçilerin değil psikologların sorunu. Merkez Bilgisayar'ın kayıtlarına bile tam olarak güvenemeyiz, çok uzak geçmişle ilgili kayıtların doğru olmadığının delilleri var.

"Bu korkular artık bizi etkilememeli. Bir tarihçi olarak görevim geleceği tahmin etmek değil, geçmişi gözlemleyip yorumlamak. Ama verdiği ders çok açık; çok uzun zaman gerçeklerden ko-

puk yaşadık ve hayatlarımızı baştan kurmanın zamanı geldi."

25

Jeserac daha önce hiç görmediği bir Diaspar'ın caddelerinde sessiz bir şaşkınlık içinde yürüyordu. Hatta tüm yaşamlarını geçirdiği şehirden öyle farklıydı ki, burayı asla tanıyamazdı. Diaspar'da olduğunu biliyordu, ama *nasıl* bildiğini durup da düşünecek değildi.

Caddeler daha dar, binalar daha alçaktı –ve park gitmişti. Daha doğrusu henüz ortada yoktu. Burası değişimden önceki, şehrin henüz dünyaya ve Evren'e açık olduğu zamanki Diaspar'dı. Şehrin üzerindeki gökyüzü açık maviydi ve bu genç Yeryüzü'nde esen rüzgârla dönerek sürüklenen dağınık bulut kümeleriyle süslenmişti.

Bulutların aralarından ve altlarından ise gökyüzünün daha önemli gezginleri geçiyorlardı. Diaspar ile dış dünyayı bağlayan gemiler gidip gelirlerken şehrin kilometrelerce yukarısında gökyüzünü sessiz izleriyle dantel gibi işliyorlardı. Jeserac uzun bir süre açık gökyüzünün gizem ve güzelliğini izledi ve bir an için korkunun ruhuna dokunduğunu hissetti. Yukarıdaki bu mavi kubbenin ince bir kabuk bile olmadığının ve ardında tüm sırları ve dehşetiyle uzayın olduğunun bilinciyle kendisini çıplak ve korunmasız hissediyordu.

Korkusu amacını unutturacak kadar güçlü de-

ğildi. Jeserac aklının bir köşesinde bütün bu yaşadıklarının bir düş olduğunu biliyordu ve düşler ona zarar veremezdi. İçinde dolaşacak ve tüm gördüklerini alacak, sonunda bir kez daha bildiği şehirde uyanacaktı.

Diaspar'ın kalbine, kendi çağında Yarlan Zey'in Mezarı'nın olduğu noktaya doğru yürüyordu. Bu tarihi şehirde mezar yoktu –yalnızca birçok kemerli kapısı olan alçak, yuvarlak bir bina vardı. Kapıların birinde bir adam onu bekliyordu.

Jeserac şaşkınlıktan donakalmalıydı, ama onu artık hiçbir şey şaşırtamazdı. Şu anda Diaspar'ı kuran adamın karşısında olması her nasılsa çok doğru ve doğal geliyordu ona.

Yarlan Zey, "Sanırım beni tanıdın," dedi.

"Elbette; anıtını binlerce kez gördüm. Sen Yarlan Zey'sin; burası da bir milyar yıl önceki haliyle Diaspar. Biliyorum ki rüya görüyorum ve gerçekte ikimiz de burada değiliz."

"O halde olacaklardan korkman gereksiz. Benin izle ve unutma ki, hiçbir şey sana zarar veremez; dilediğin zaman Diaspar'da, kendi çağında uyanabilirsin."

Jeserac ona uyarak peşinden binaya girdi, aklı yorum yapmadan her şeyi emen bir sünger gibiydi. Bir anı, ya da bir anının yankısı onu bundan sonra olacak şey hakkında uyardı ve eskiden olsa korkuyla silkinerek uyanacağını düşündü.

Şimdi ise korkmuyordu. Bu deneyimin gerçek olmadığını bilmenin rahatlığı içindeydi; ayrıca Yarlan Zey'in varlığı da karşısına çıkabilecek tehlikelere karşı bir tılsım gibiydi.

Binanın derinliklerine inen hareketli yollarda birkaç kişi vardı, ince uzun silindirin yanında durduklarında ise çevrede kimse yoktu, Jeserac bunun kendisini şehrin dışına, eskiden olsa aklını paramparça edecek bir yolculuğa çıkaracağını biliyordu. Rehberi açık kapıyı işaret ettiğinde eşikte yalnızca bir an duraksadı ve içeri girdi.

Yarlan Zey gülümseyerek, "Gördün mü?" dedi. "Şimdi rahatla ve güvende olduğunu, hiçbir şeyin sana dokunamayacağını unutma."

Jeserac ona inanıyordu. Tünelin girişi sessizce yaklaşıp araç dünyanın derinliklerine doğru hız kazanmaya başlayınca endişeyle sadece bir an hafifçe titredi. Geçmişin bu neredeyse efsanevi ismiyle konuşmak arzusu ise içinde olabilecek tüm korkuları unutturdu.

Yarlan Zey, "Gökyüzü önümüzde açık olmasına rağmen kendimizi Yeryüzü'ne gömmemiz sana da garip gelmiyor mu?" diye söze başladı. "Bu, sonucunu kendi çağında gördüğün hastalığın başlangıcı. İnsanlık saklanmaya çalışıyor; uzayda olan şeylerden korkuyor ve yakında Evren'e açılan tüm kapıları kapatacak."

Jeserac, "Ama Diaspar'ın üzerinde gökyüzünde uçan uzay gemileri gördüm," dedi.

"Onları pek uzun süre göremeyeceksin. Yıldızlarla teması kaybettik, yakında gezegenler bile boşalacak. Dışarıya açılan yolculuğu yapmamız milyonlarca yıl sürdü –eve dönmemiz ise sadece yüzyıllar. Ve kısa bir süre sonra Yeryüzü'nün de neredeyse tamamını terk etmiş olacağız."

Jeserac, "Bunu neden yaptınız?" diye sordu. Cevabını biliyordu, yine de kendisini sormak zorunda hissetmişti.

"Bizi iki korkudan –ölüm korkusundan ve uzay korkusundan koruyacak bir sığınağa ihtiyacımız vardı. Hastalıklı bir toplumduk ve Evren'de başka bir rolümüz olsun istemiyorduk, bu yüzden onu yok saydık. Yıldızların arasında patlak veren kaosa tanık olduk ve huzurla istikrara özlem duyduk. Bu yüzden Diaspar'ın kapanması gerekti, böylece hiçbir şey ona giremeyecekti.

"Tanıdığın şehri tasarladık ve korkaklığımızı gizlemek için düzmece bir geçmiş uydurduk. Ah, bunu ilk yapanlar değildik tabii; ama bu kadar eksiksiz olarak ilk yapanlardık. İnsan ruhunu da baştan ele alarak hırstan ve güçlü tutkulardan arındırdık, böylece sahip olduğu dünyayla yetinecekti.

"Şehri ve içindeki tüm makineleri yapmak bin yıl sürdü. Her birimiz görevimizi tamamladıkça aklımız anılarından arındırıldı, özenle hazırlanmış sahneleri yerleştirildi ve kişiliği tekrar çağırılana kadar saklanmak üzere şehrin devrelerine

kaldırıldı.

"Böylece sonunda bir gün geldi, Diaspar'da tek bir canlı insan bile kalmadı; yalnızca verdiğimiz komutlara uyan ve içinde uyuduğumuz Hafıza Bankaları'nı kontrol eden Merkez Bilgisayar kalmıştı. Geçmişle herhangi bir bağlantısı olan hiç kimse kalmamıştı –ve bu noktada tarih başladı.

"Sonra hepimiz önceden belirlenmiş bir sırayla hafıza devrelerinden alındık ve tekrar bedene kavuştuk. Yeni üretilmiş ve ilk kez çalıştırılmaya hazırlanan bir makine gibi Diaspar da yapılış amacı olan görevleri yeine getirmeye başladı.

"Ama bazılarımızın daha en başından beri şüpheleri vardı. Sonsuzluk çok uzun bir süreydi; hiçbir çıkış bırakmamanın ve kendimizi Evren'den tamamen soyutlamanın risklerinin farkındaydık. Kültürümüzün isteklerine karşı çıkamazdık, biz de gizlice çalışarak gerekli gördüğümüz değişiklikleri yaptık.

"Benzersizler bizim icadımızdı. Uzun aralıklarla ortaya çıkacaklar ve şartlar uygun olursa Diaspar'ın ötesinde bağlantı kurmaya değer bir şey olup olmadığını keşfedeceklerdi. İçlerinden birinin başarmasının bu kadar uzun süreceğinin hiç tahmin etmemiştik –başarısının bu kadar büyük olacağını da."

Düş görmenin en doğal parçası olarak çözümleme yetisi çalışmıyor olmasına rağmen Jeserac birdenbire Yarlan Zey'in nasıl olup da kendi

zamanından bir milyar yıl sonra olmuş şeyler hakkında bu kadar bilgili olabildiğini düşündü. Kafası çok karışmıştı... nerede ya da hangi zamanda olduğunu bilemiyordu.

Yolculuğun sonu yaklaşıyordu; tünelin duvarları artık o kadar tehlikeli bir hızla geçmiyorlardı. Yarlan Zey aceleyle daha önce göstermediği bir otoriteyle konuşmaya başladı.

"Geçmiş sona erdi; iyi ya da kötü işimizi yaptık ve hepsi bitti. Jeserac, sen yaratılırken Diaspar'daki herkes gibi sana da dış dünya korkusu ve şehrin içinde kalma dürtüsü verildi. Biliyorsun ki bu korkunun bir dayanağı yok, sana yapay olarak yerleştirildi. Onu sana vermiş olan ben, Yarlan Zey, şimdi seni onun esaretinden kurtarıyorum. Anlıyor musun?"

Bu son sözcüklerle birlikte Yarlan Zey'in sesi giderek yükseldi, sonunda tüm uzay onun sesiyle yankılanmaya başladı. İçinde yolculuk ettiği yeraltı aracı bulanıklaşıp Jeserac'ın çevresinde titreşmeye başladı, sanki rüyasının sonuna geliyordu. Ama görüntü silinirken bile beyninin içinde gürleyen o kaçınılmaz sesi duyabiliyordu: "Artık korkmuyorsun, Jeserac. *Artık korkmuyorsun.*"

Bir dalgıcın okyanusun derinliklerinden su yüzeyine çıkmaya çalışması gibi uyanıklık haline geçmeye çalıştı. Yarlan Zey kaybolmuştu ve tanıdığı ancak kim olduklarını çıkaramadığı seslerin onunla cesaret verici bir şekilde konuşması ve

dost ellerin kendisini desteklediğini hissetmesi sırasında garip bir geçiş dönemi oldu. Sonra hızla doğan bir gün gibi birden gerçeğe geri döndü.

Gözlerini açtı ve endişe içinde yanında duran Alvin, Hilvar ve Gerane'i gördü. Ama onlarla ilgilenmedi bile; aklı önünde uzanan mucizeyle –ormanlar ve nehirler ve mavi gökyüzünün manzarasıyla dolmuştu.

Lys'teydi ve korkmuyordu.

Bu eşsiz an aklına sonsuza dek kalmak üzere yerleşirken kimse onu rahatsız etmedi. Sonunda bunun gerçek olduğuna ikna olduğunda dostlarına döndü.

"Teşekkür ederim, Gerane," dedi. "Başaracağını hiç sanmıyordum."

Halinden oldukça memnun görünen psikolog hemen yanında havada asılı duran küçük bir makinede bazı ince ayarlamalar yapıyordu.

"Zaman zaman bizi endişelendirdin," diye itiraf etti. "Bir iki kez mantıklı cevaplar verilemeyecek sorular sormaya başladın ve seansı bölmek zorunda kalacağımı sandım."

"Ya Yarlan Zey beni ikna edemeseydi –o zaman ne yapacaktın?"

"Seni bilinçsiz halinde tutar ve Diaspar'a götürürdük, Lys'e geldiğini hiçbir zaman bilmeden doğal olarak uyanırdın."

"Ya aklıma soktuğunuz Yarlan Zey'in görüntüsü –söylediklerinin ne kadarı gerçekti?"

"Sanırım çoğu. Ben küçük sagamın tarihsel doğruluğundan çok inandırıcı olmasını düşünüyordum, ama Callitrax onu inceledi ve hata bulamadı. Her şey Yarlan Zey ve Diaspar'ın kökeni hakkındaki tüm bilgilerimizle uyuşuyordu."

Alvin, "Yani artık şehri gerçekten açabiliriz," dedi. "Uzun zaman alabilir, ama sonunda bu korkuyu ortadan kaldırabileceğiz, böylece dileyen herkes Diaspar'dan ayrılabilecek."

Gerane sıkıntılı bir sesle, "Uzun zaman alacağı kesin," dedi. "Ve unutma ki, tüm halkınız gelmeye karar verirse Lys fazladan yüzlerce milyon kişiyi kaldıracak kadar büyük değil. Bunun olacağını sanmıyorum, ama mümkün."

Alvin, "Bu sorun kendi kendine çözülecektir," dedi. "Lys küçük olabilir, ama dünya büyük. Neden her yeri çöle bırakalım ki?"

Jeserac gülümseyerek, "Demek hâlâ hayal kuruyorsun, Alvin,"dedi. "Yapacağın başka ne kalmıştı, merak ediyordum doğrusu."

Alvin cevap vermedi; bu soru son birkaç haftadır onun da aklını giderek daha fazla meşgul ediyordu. Tepeden inerek Airlee'ye giderlerken düşüncelere dalarak geride kaldı. Önünde uzanan yüzyıllar da uzun bir geri dönüş mü olacaktı?

Cevabı kendi ellerindeydi. Kaderinde olanı yaşamıştı; belki artık yaşamaya başlayabilirdi.

26

Başarıyı elde etmenin, uzun zamandır arzulanan bir amaca sonunda ulaşıldığını ve hayatın artık farklı amaçlara göre yönlendirilmesi gerektiğini bilmenin bambaşka bir hüznü vardır. Alvin Lys'in ormanlarında ve arazilerinde tek başına yürürken bu hüznü yaşıyordu. Bir insanın en yakın dostlarından bile ayrı kalması gereken zamanlar vardır, onun da yanında Hilvar bile yoktu.

Amaçsızca dolaşmıyordu, yine de sırada hangi köye uğrayacağını bilmiyordu. Aradığı belli bir yer değil bir ruh hali, bir etki –hatta bir yaşam biçimiydi. Diaspar'ın artık ona ihtiyacı yoktu; şehirde ektiği tohumlar hızla yeşeriyordu ve yapabileceği hiçbir şey orada devam eden değişiklikleri ne hızlandırır ne de yavaşlatırdı.

Bu huzurlu bölge de değişecekti. Kendi merakını gidermek için bencilce davranarak iki kültür arasındaki eski yolu açmakla hata mı ettiğini sık sık düşünüyordu. Ama şüphesiz Lys'in de gerçeği öğrenmesi iyi olmuştu –Diaspar gibi onlar da yaşamlarını korkular ve yanlışlıklar üzerine kurmuşlardı.

Bazen yeni toplumun nasıl bir şekil alacağını merak ediyordu. Diaspar'ın Hafıza Bankaları'nın esaretinden kurtulması ve yaşam ve ölüm zincirini yeniden oluşturması gerektiğini düşünüyordu.

Hilvar'ın bunun yapılabileceğinden emin olduğunu biliyordu, tabii getirdiği öneriler Alvin'in anlayamayacağı kadar teknik konulardı. Belki bir gün Diaspar'da aşk da anlamsız olmaktan çıkardı.

Acaba Diaspar'da başından beri eksik olan –gerçekte aradığı şey *bu* muydu? Güç, hırs ve merak duyguları tatmin edilse bile kalbin özleminin hâlâ devam ettiğini artık biliyordu. Lys'e gelene kadar var olduğunu hayal bile etmediği o aşk ve tutku karışımını tatmayan hiç kimse gerçekten yaşamış sayılmazdı.

Yedi Güneş'in gezegenlerine ayak basmıştı –bir milyar yıldır bunu yapan ilk insandı. Ama bunun artık pek fazla önemi yoktu; bazen yeni doğmuş bir bebeğin ağlayışını duymak ve onun kendisine ait olduğunu bilmek için elde ettiği her şeyi verebileceğini düşünüyordu.

Aradığını Lys'te bir gün bulabilirdi; insanlarında bir sıcaklık ve anlayış vardı, şimdi fark ediyordu ki, Diaspar'da bu yoktu. Ama dinlenmeden, huzur bulmadan önce verilecek bir karar daha vardı.

Eline güç geçmişti; bu güç hâlâ ellerindeydi. Bir zamanlar isteyerek aradığı ve kabul ettiği bir sorumluluktu, oysa şimdi ona sahipken huzur bulamıyordu. Ancak onu elinden atmak bir güvene ihanet etmek olurdu.

Kararını verdiğinde geniş bir gölün kıyısında küçük kanallarla dolu bir köydeydi. Hafif dalga-

ların üzerinde süzülüyormuş gibi duran rengarenk evler neredeyse gerçekdışı güzellikte bir manzara oluşturuyordu. Burada hayat, sıcaklık ve huzur vardı –yani Yedi Güneş'in ıssız ihtişamında bulamadığı her şey.

Günün birinde İnsanlık bir kez daha uzaya hazır olacaktı. İnsanoğlu yıldızların arasında bu kez ne destanlar yazacaktı, Alvin bilemezdi. Bu onu ilgilendirmiyordu da; onun geleceği burada, Yeryüzü'ndeydi.

Ama yıldızlara sırtını dönmeden önce son bir uçuş daha yapacaktı.

Alvin yükselen geminin hızını kontrol ettiğinde şehir çoktan insan eseri olarak tanınamayacak kadar uzaklaşmıştı ve gezegenin yuvarlaklığı görülebiliyordu. Artık binlerce kilometre uzakta, çöl boyunca sonsuza dek uzayıp giden şafak çizgisini görebiliyorlardı. Yukarıda ve çevrelerinde yıldızlar vardı, yitirdikleri güzelliklerine rağmen hâlâ parlaktılar.

Hilvar ve Jeseraç sessizdiler; Alvin'in bu uçuşu neden yaptığını ve neden onların da gelmelerini istediğini tahmin ediyor, ama bilemiyorlardı. Aşağıdaki çorak manzarayı gördükçe ikisi de konuşmak istemiyordu. Boşluğu ikisinin de içini karartmıştı ve Jeserac ihmalkârlıklarıyla Yeryüzü'nün güzelliklerinin ölmesine seyirci kalan geçmişin halklarına karşı ani, küçümseyici bir öf-

ke duydu.

Alvin'in tüm bunların değiştirilebileceği hayalinin doğru çıkmasını umuyordu. Güç ve bilgi hâlâ ellerindeydi –tek gereken yüzyılları geri çevirip okyanusları yeniden dalgalandıracak arzuydu. Su da hâlâ orada, Yeryüzü'nün gizli derinliklerindeydi; ya da gerekirse su üretmek için dönüşümü başaracak bitkiler yapılabilirdi.

Önlerinde uzanan yıllarda yapılacak çok şey vardı. Jeserac iki çağın arasında bulunduğunu biliyordu; insanlığın nabzının yeniden hızlanmaya başladığını çevresinde hissedebiliyordu. Karşılarına büyük sorunlar çıkacaktı, ama Diaspar onlar için hazırdı. Geçmişin yeniden yazılması yüzyıllar sürecekti, ama bittiğinde İnsanoğlu yitirdiklerinin tamamına yakınını geri kazanmış olacaktı.

Ama tümünü geri kazanabilir miydi? Jeserac bunu merak ediyordu. Galaksi'nin yeniden fethedilebileceğini düşünmek zordu ve bu olsa bile, ne işe yarardı ki?

Alvin onu derin düşüncelerinden kopardı ve Jeserac bakışlarını ekrandan öteye çevirdi.

Alvin sessizce, "Bunu görmenizi istedim," dedi. "Başka şansınız olmayabilir."

"Yeryüzü'nden ayrılmıyor musun yani?"

"Hayır; uzayda istediğim bir şey kalmadı. Bu galaksiде hâlâ yaşayan başka uygarlıklar olsa bile onları bulma çabasına değerler mi, bilmiyorum. Burada ise yapılacak o kadar çok şey var ki;

biliyorum, burası benim evim ve bir daha bırakıp gitmeyeceğim."

Aşağıya, engin çöllere baktı, ama gözleri bin yıl sonra oraları dolduracak olan denizleri görüyordu. İnsanoğlu dünyasını yeniden keşfetmişti ve üzerinde yaşadığı sürece onu güzelleştirecekti. Sonra da...

"Yıldızlara açılmaya hazır değiliz, meydan okuyuşlarına tekrar karşılık verebilmemiz için uzun zaman geçmesi gerek. Bu gemiyi ne yapmam gerektiğini düşünüyordum; burada dünyada kalırsa hep kullanmak isteyeceğim ve hiç huzurum olmayacak. Ziyan da edemem; onun bana güvenilerek verildiğini düşünüyorum ve onu dünyanın iyiliği için kullanmalıyım.

"Ben de şöyle yapmaya karar verdim. Kontrolü robota verip gemiyi atalarımıza ne olduğunu –ve mümkünse, Evrenimizi ne uğruna terk ettiklerini öğrenmesi için Galaksi'nin derinliklerine yollayacağım. Onu aramak için bunca şeyden vazgeçtiklerine göre harika bir şey olmalı.

"Yolculuk ne kadar sürerse sürsün robot hiç yorulmayacak. Bir gün kuzenlerimiz mesajımı alacaklar ve burada, Yeryüzü'nde onları beklediğimizi öğrenecekler. Dönecekler ve umarım o zaman ne kadar harika olurlarsa olsunlar, onlara layık olabiliriz."

Alvin suskunlaştı, şekillendirdiği ama belki de hiç göremeyeceği geleceğe bakıyordu. İnsan ge-

leceğini baştan kurarken bu gemi galaksiler arsındaki karanlığı aşıyor olacaktı, belki de binlerce yıl sonra dönecekti. Belki onu karşılamak için hâlâ burada olacaktı, ama olamasa da memnundu.

Jeserac, "Bilgece," dedi. Sonra eski bir korkunun yankısı son kez içinde yükseldi. "Fakat," diye ekledi, "ya gemi karşılaşmak istemeyeceğimiz bir şeyle bağlantı kurarsa..." Endişesinin kaynağının fark edince sesi giderek kısıldı ve alaycı, kendi kendini küçümseyen gülümsemesiyle İstilacılar'ın son hayaleti de yok olup gitti.

Onu beklediğinden daha fazla ciddiye alan Alvin, "Yakında Vanamonde'un bize yardım edeceğini unutuyorsun," dedi. "Ne tür güçleri olduğunu bilmiyoruz, ama Lys'teki hekes potansiyel olarak sınırsız olduklarını düşünüyor. Öyle değil mi, Hilvar?"

Hilvar cevabını hemen vermedi. Vanamonde'un diğer büyük sır, Yeryüzü'nde kaldığı sürece insanlığın geleceğinin önünde duracak olan soru işareti olduğu doğruydu. Vanamonde'un öz bilince doğru olan evriminin Lys'in filozoflarıyla temas kurduktan sonra hızlandığı da açıktı. Çocuksu süperakılla gelecekte de işbirliği yapmak için büyük ümitler taşıyorlar, doğal gelişiminin gerektireceği çağları kısaltabileceklerine inanıyorlardı.

Hilvar, "Emin değilim," diye itiraf etti. "Nedense Vanamonde'dan çok şey beklememiz

gerektiğini düşünüyorum. Şimdilik ona yardım edebiliyoruz, ama biz onun tüm yaşamında sadece küçük bir nokta olacağız. Onun kaderinin bizimle ilgili olduğunu sanmıyorum."

Alvin şaşkınlıkla ona baktı.

"Neden böyle düşünüyorsun?"

Hilvar, "Bunu açıklayamıyorum," dedi. "Sadece bir sezgi." Daha fazlasını da söyleyebilirdi, ama sessiz kalmayı tercih etti. Bunlar konuşulacak konular değillerdi ve Alvin'in rüyasına gülmeyeceğini bilse de bunu onunla bile tartışmayacaktı.

Rüyâdan da öteydi, bundan emindi ve sonsuza dek peşini bırakmayacaktı. Vanamonde ile kurduğu o açıklanamaz ve paylaşılamaz bağlantı sırasında aklına sızmıştı. Acaba Vanamonde yapayalnız kaderinin ne olacağını biliyor muydu?

Günün birinde Kara Güneş'in enerjileri tükenecek ve o mahkumunu serbest bırakacak. Ve o zaman, Evren'in sonunda, zaman durmaya hazırlanırken, Vanamonde ve Çılgın Akıl yıldızların cesetleri arasında karşılaşmak zorunda kalacaklar.

Bu çarpışma tüm Evren'in üzerine son perdeyi indirebilirdi. Ama bu İnsanla hiçbir ilgisi olmayan ve sonucunu asla bilemeyeceği bir çarpışmaydı...

Birdenbire Alvin, "Bakın!" dedi. "Size göstermek istediğim buydu işte. Ne demek olduğunu anlıyor musunuz?"

Gemi Kutbun üzerindeydi ve aşağıdaki gezegen tam bir küreydi. Jeserac ve Hilvar alacakaranlık kuşağından aşağıya baktıklarında aynı anda hem gün doğuşunu hem de gün batışını gördüler. Sembolizm öylesine mükemmel ve çarpıcıydı ki, bu anı yaşamları boyunca hatırlayacaklardı.

Bu evrende gece oluyordu; gölgeler bir daha asla şafağı görmeyecek olan bir doğuya doğru uzuyorlardı. Ama başka bir yerde yıldızlar hâlâ gençti, sabah ışığı hâlâ oyalanıyordu ve İnsanoğlu bir zamanlar gittiği yoldan günün birinde tekrar gidecekti.

ŞEHİR VE YILDIZLAR

Uzak bir gelecekte yeryüzündeki insanlar İşgalciler denen güçten kaçarak, bilgisayarlar ve sanal gerçeklik marifetiyle devamlılığı ve mükemmelliği korunan Diaspar şehrine sığınmıştır. Diaspar'daki herkes binlerce yıl yaşamakta, kimse ölmemekte, mekanik yollarla reenkarne olmaktadır. Ancak bu sözde mükemmellikten ve sanal gerçeklikten sıkılan, Diaspar'ın ötesinde ne olduğunu merak eden biri vardır. En az on milyon yıldan sonra Yeryüzü'nde 'doğmuş' olan tek insan, yani Alvin. Şehirlerinin sunduğu yüzeysel mükemmellikten tatmin olan diğerlerine benzemeyen Alvin, yeniyi keşfetme sancısının peşinde gizemli dış dünyaya açılacaktır. Diaspar'ın eteklerindeki çölü ve ötesindeki bilinmeyeni görmeye... Böylece en son maceracı terk eder şehri, yıldızlara ulaşmak üzere...

ISBN 975-6902-35-3

9 789756 902356